י״ז באדר תשמ״ז, 18.3.1987 מיספר 2585 שנה 51 המחיר 3.50 שקל חדש (כולל מע״מ)

העולם הזה

סיבת הפאשלה של רבין בפרשת פולארד

אזהרה: משרד הבריאות קובע כי- העישון מזיק לבריאות

מיכתבים

מכונית לכל ראש

על מינהג פסול בעיריות מסויימות.

מדי פעם ראשי־העיריות מתחלפים ומייד מוצעת מכוניתו הכמעט חדשה של ראש־העיריה־היוצא למכירה, ולראש־העיריה־היוצא יש גם זכות־קדימה לקנייתה.

מדוע? הרי ראש־העיריה הנכנס יכול להמשיך ולהשתמש באותה המכונית!

אבל ככה זה קרה, לאחרונה, בעיר אחת בדרום ובעיר אחרת בשרון.

הגיע הזמן שנבחרי הציבור לא יחיו על חשבון משלם המיסים. ובכלל, איפה מישרד־הפנים (האמור להיות אחראי על הנעשה בעיריות)?

סלמון סלמון, רמת־גן

● ● ●

הראשון בתור לכנסת

על הח"כ לשעבר, הממתין לשיבתו לכנסת („מה הם אומרים", העולם הזה 11.3.87).

יעקב גיל איננו במקום הראשון בתור להיכנס לבית־הנבחרים. הוא במקום הראשון בתור להיכנס לבית־הנבחרים כחבר־כנסת מטעם המע־רך.

עובדה היא, שלמרות שמהיום שהתברר לגיל שאיבד את מקומו על חודם של כמה קולות שחסרו למערך, הוא אינו חדל בכל הזדמנות להזכיר את האפשרות שהנה־הנה הוא שב לכנסת (ערב כמעט־בחירתו של עדי אמוראי לתפקיד נגיד בנק ישראל וגד יעקובי כשגריר). אבל עד כמה שזכור לי הרי לפחות אחד שעמד בתור, הקדים אותו.

היה זה דדי צוקר, הרביעי ברשימת רצ לכנסת, שנכנס לבית־הנבחרים, כאשר מורל'ה בר־און התפטר ממנו. **אמנון מלינובסקי**, תל־אביב

● ● ●

בסך הכל, מהנדס

על רמת־השכר המתבקשת לאנשי השרותים.

השביתה של עובדי המשק והמינהל בשרותי־הבריאות נתנה לי חומר למחשבה: אולי מן הראוי ללמוד מטבלות־השכר של הסובייטים.

בעיר הולדתי, טאלין, בירתה של הרפובליקה הסובייטית של אסטוניה, ידעו תמיד שעמל־כפיים משתלם יותר. חופר תעלות־ביוב היה משתכר כ־300 רובל (בערך 750 שקל) לחודש, לעומת 200 רובל (כ־500 שקל) לחודש של רופא.

וזה מזכיר לי את הבדיחה הטאלינית הבאה: האב תופש את בתו אחר החופה ואומר לה: „למה שיקרת לי וסיפרת לי שהחתן הוא מלצר? הרי עכשיו גיליתי שהוא בסך הכל מהנדס!"

שלמה סוגל, ראשון־לציון

● ● ●

תחזית מזג־האוויר

על קריאה לא נכונה של לוח־השנה („הכיני גופך לחורף", העולם הזה 11.3.87).

דניאלה, דניאלה, מה קרה לך? כדי ללבוש את ביגדי־החורף של בית־האופנה של גרשון ברם, לא כדאי לחכות ליורה של 1988, כי זה יבשר את החורף של עוד שנתיים (חורף 1988/89).

החורף הבא יתחיל, כמו בכל שנה, רישמית, ב־23 ברצמבר, והיורה, הגשם הראשון שיבשר את בואו, יירד, כמובן, עוד בשנת 1987 (אוקטובר? נובמבר?) **הדסה פלמן**, תל־אביב

● ● ●

הקאובוי והמיליונר

על השגריר פרדריק מאן המנוח („תמרורים", העולם הזה 11.3.87).

מי יודע מה היו המניעים של הנשיא לינדון ג'ונסון, מעבר להבעת־תודה לתורם נכבד למיפ־לגה הדמוקרטית, כאשר מינה את פרדריק מאן כשגרירה הראשון של ארצות־הברית בברבאדוס.

אולי חשב ג'ונסון, איש טכסאס, שהיה קאובוי לא קטן (ראה כיצד סיבך את ארצות־הברית בוויייט־נאם) שהמיליונר היהודי יוכל פשוט לק־נות בכספו את כל המדינות על 430 הקילו־מטרים המרובעים שלה ו־300 אלף תושביה?

דויד רבקין, תל־אביב

● ● ●

„מיבצע מזומנים"

על קיפוח הצרכן המשלם במזומן.

אחרי כל המיבצעים של הקראוף, הסופר וההיפר — קני עכשיו ושלמי בעוד חודש,

(המשך בעמוד 4)

כתבת השער הקידמי:

פרשת רבין

לגמרי במיקרה התגלה יצחק רבין כשר־ביטחון חלוש, הנכנע לקצונה הבכירה, המטפסת על ראשו והמסוכסכת עימו. מצב דומה בדיוק ליחסים בצמרת בתקופת העסק ביש, לפני 33 שנים. לא ברור עד כמה מסובך רבין בפרשת פולארד — אבל דבר אחד בטוח: חבריו, פרס ושמיר, אשר מסובכים בפרשות משלהם — יגוננו עליו. **36**

כתבת השער האחורי:

ולנטינה הקשוחה

ולנטינה טייץ (בתצלום), מזכירה בהתאחדות עולי ברית־המועצות, מאסה בחיזוריו של אחד העסקנים. הוא איים עליה בפיטורין, בפגיעה בשכרה ובחקירות. היא לא נבהלה, סיפרה על העניין לחבריו – שמתוך סולידריות איתו פיטרו אותה מייד. העולם ה־תחתון של עסקני התחיה, מפא"י וחרות, כולם דוברי רוסית. **38**

תנו למות!

לחיות בכבוד זוהי זכות אנושית יסודית. אך כמוה גם הזכות למות בכבוד – זכות שאינה קיימת בארץ. המערכת הרפואית יודעת להאריך באופן מלאכותי את חייהם של קשישים חלושים וגו־ססים. אך אינה יודעת לתת טעם לחיים אלה. **16**

מיהו וסקביץ?

נחום וסקביץ, המואשם על־ידי הבורסה הניו־יורקית בעבירות, אינו אלא הישרא־לי המנסה לחזור, בדלת האחורית, לחב־רת דובק – הסיפור על עלייתו והסתבכותו במדור המחודש **אתה והשקל**. **41**

מחלקת הרוצחים

לדעתו של אוליבר סטון, בימאי **פלאטון** („המחלקה"), כל אדם הוא רוצח. האנושות מתחלקת רק לרוצחים הסובלים מיסורי־מצפון ולרוצחים חסרי־מע־צורים. עדנה פיינרו שו־חחה עימו בפסטיבל־ברלין. **20**

דף חדש

גלות המשורר

אהרון אלמוג החליט לחדול מכתיבת שירים: „סיימתי את שליחותי!" בשיחה עם ציפי שחרור הוא אומר: „החיים חזקים היום ממה ששירים יכולים להביע!" **26**

מישפחת משה

ארכיאולוג איטלקי טוען כי משה („רבנו") בן־עמרם המיקראי לא היה איש אחד, אלא שושלת של אנשים: אציל מצרי, קוסם פרעוני, מנהיג בדווי, מחוקק עברי. „איך החוקרים הישראלים לא חשבו על זה קודם?" — הוא שואל. **24**

פולאר(ד)יזציה

ג'ונתן פולארד ואשתו. אן, גילו סודות רבים. אך הסוד העיקרי שגילו נוגע למהות היחסים בין ישראל ויהודי אמריקה. כך התפוצצה הפיקציה על זהות האינטרסים של שתי הקהילות. **7**

השופטת לא שאלה

העציר הערבי הוכנס לבית־המישפט כשכל גופו חבול ופניו שותתות דם. שופטת־המעצרים, אס־תר קובו, לא שאלה אותו כלל כיצד זה קרה — ובפיה יש הס־בר מדהים לשתיקתה התמוהה. **36**

רחל המרחלת מדווחת:

נכדו של יוסף חריש יקבל פספורט אמריקאי ● גילי, הילדה הקטנה (28) של עדה ואפרים סורן, שוב מתחתנת ● מה עשה דויד סופר במיטתה של דיילת ● עוד לפני שחזרה ארצה, כבר מצאה שרה סלע עבודה לעצמה: במקום דפנה שבנר ● מי שרט ולמה את רותי מור, המעריצה הנלהבת של מאיר כהנא? ● יאיר ניצני הצחיק את גני תמיר — ויצא רומאן ● אריבה גפן מהבימה מצאה את ארלה מידן ● עמוס אהרוני נוסע בניו־יורק בלימו־זינה — ונושיו לא רואים גרוש. **32**

המתפקרים

מדוע הם מסירים את הכיפה ומה הם חושבים היום על אלוהים, על מיצוות ועל רבנים? „העולם הזה" מדובב כמה נציגים של זרם המתפקרים, הגדול מאה מונים מהקילוח הד־קיק של המתחרדים, ה־מצטרפים למחנה הדתי. **18**

דקירות בנייר

שני מומחים אמריקאיים — אחד מטעם התביעה ואחד מטעם ההגנה — באו לבדוק את פינקס־החוגר הנאצי המיוחס לאיוואן דמיאניוק. איך דוקרים נייר במחט, איך לוקחים דגימות ומחליטים אם הוא מקורי או מזוייף? **37**

הבטחות שווא

לאחד הוא הבטיח שגרירות, לשני מזכ"לות, לשלישי נגידות. מיצעד מאוכזבי שימעון פרס, שקיבלו הבטחות ונותרו בפה פעור, הולך ומתארך. רשימה חלקית של המחכים לו בפינה. **8**

האשה בגוש

בהתנחלויות בגדה משמיצים ומעלי־בים את דניאלה וייס, מזכ"לית גוש־אמונים והאשה היחידה בין העסקנים שם. לבאורה, רק משה לווינגר תומך בה. אבל אם מישהו ינסה להדיח אותה, היא עשויה להפתיע הר־בה גברים, רבנים ועס־קנים מזויינים בנשק חם. **35**

כהן אורגד

על הכוונת

עוד גילויים על הנוכלויות של ההת־נחלויות בגדה: המישטרה חוקרת אם שוחדה צמרת מישרד־האוצר, בנק ישראל ובנק טפחות כדי לתת רישיון למיסחר במטבע זר, ומיליוני דולארים בלי ביטחונות. מדוע טען סוחר ש.יש לי שר־אוצר (יגאל כהן־אורגד) בכיס"? **14**

ועידת 1 באפריל

חרות אינה רוצה להיות בדיחה, לכן הקדימה את ועידתה מהאחד באפריל ל־29 במרס. שרון חותר לצרף את מודעי ומרעיו ולכרות איתם ברית, ודויד לוי מו־רק בדוקטור ממוצא פולני, בעורך־דין ממוצא צפון תל־אביבי ובח"כ ממוצא ג'ינג'י. **10**

ריקודים בנוסח לילות פורים

גילה פנחס בת ה־27 (בתצלום) מפליאה את הכל בעינטוזיה, ומצפה לקריירה גדולה. גם לימור ארז בת ה־16 יודעת לרקוד היטב. בכלל, בשבוע של פורים כולם זזו כל הזמן, כולל הנחש הענק שהוזמן למסיבת יום־ההולדת. **22**

המדורים הקבועים:

מיכתבים – גועל נשף	3
איגרת העורך – כינוס ותיקים	4
תשקיף	5
במדינה	6
הנדון – הסוד הגדול ביותר	7
יומן אישי – פולארד בבית־הכנסת	11
אנשים – בגלל חופן עדשים	12
בלי הרדמה – מתאבדים ומעליבים	16
קולנוע – נקמה בבימאית	21
לילות ישראל – זה לא שמן!	22
תמרורים	25
דף חדש – משפטפטן	26
מה הם אומרים – פיליס גלזר, גדעון רייכר, שבח וייס וינון שנקר	28
תשבצופן	30
זה וגם זה – טמפון לאיצטדיון	31
רחל מרחלת – על כל העולם	32
הורוסקופ – תחזית לטלה	34
שידור – היו"ר בעיקבות האפרטהייד!	38
אתה והשקל – המועדפים וח"כ לנדאו	41
חור ברשת – גיסים בירושלים	42

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי ♦ המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03־232262/3/4. תא־דואר 136 ♦ העורך הראשי: אורי אבנרי ♦ עורך־מישנה: דוב איתן ♦ עורך תבנית: יוסי שנון ♦ רכזת מערכת: ענת סרגוסטי ♦ עורך ביתוב: גיורא נוימן ♦ צלמי מערכת: ציון צפריר, צבי טל ♦ עורך דפוס: יפתח שביט ♦ ראש המינהלה: אברהם סיטון ♦ המו"ל: „העולם הזה" בע"מ ♦ הדפסה: „הדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב ♦ הפצה: גד בע"מ, תל־אביב.

קורא יקר,

אם אתה חד־עין, בוודאי שמת לב לכך שקרה בגליון האחרון של העולם הזה משהו מוזר.

על השער נאמר: „פרשת פולארד — סקופ — הבוס הסמוי לא זוהה!"

העולם הזה הוא חסכני מאוד בשימוש בציון „סקופ". זהו ציון רב־יוקרה, ואין אנו ממהרים להעניק אותו לכל גילוי. זה קורה רק כמה פעמים בשנה.

והנה, בכתבה שהתייחסה לשער הקדמי של השבוע שעבר לא נאמר דבר על „בוס סמוי" שלא זוהה.

היה בכתבה סקופ אחד: שפולארד מסר סודות אשר באו לקהילת־המודיעין האמריקאית מידי רשת־ריגול אמריקאית שפעלה בברית־המועצות. נוהלי־המודיעין מחייבים חיסול מידי של כל רשת־ריגול, שנפלה קורבן לדליפה. רשת־ריגול אמריקאית זו חוסלה בעיקבות פרשת־פולארד. מכאן הזעם האמריקאי העצום, ודבריו של שר־הביטחון קספאר ויינברגר, שאמר שהיו צריכים להוציא את פולארד להורג.

חוץ מזה היו בכתבה כתמים לבנים אחדים.

דובר בה על גילוי שני, „חמור אף מהראשון". אולם תחת גילוי מפורש על בוס שלא זוהה, באו דברים סתמיים על חששם של שרותי־הביון האמריקאיים, שמא קיימים מרגלים נוספים בקירבם.

ניחשת בוודאי שיש קשר בין הדברים. אך לא יכולת לדעת בדיוק מהו.

בינתיים עברו ימים. וכמה דברים שלא ניתן היה לפרסמם ביום השלישי שעבר, הותרו לפירסום.

חלק מהדברים נאמרו על־ידי האלוף (מיל') ח"כ מתי פלד בכנסת. לפי החוק, אין הצנזורה רשאית לאסור פירסום דברים הנאמרים במליאת־הכנסת, אלא אם כן החליט יו"ר־הישיבה בר־במקום למחוק אותם מהפרוטוקול. הקטע הבא מדיברי מתי פלד לא נמחק מהפרוטוקול, ועל כן הוא מותר לפירסום:

יש להבין כי מבחינתה של ארצות־הברית, הבעיה עדיין רחוקה מסיומה. הלא גם בעין בלתי־מזויינת אפשר לראות עד כמה רחוקה הפרשה מסיומה.

מה ידוע לנו עד כה על אופן הריגול, שנקטה ישראל בארצות־הברית?

על פי עדותו של פולארד בבית־המישפט, היה מישהו, כנראה אלוף־מישנה (אביאם) סלע, מוסר לפולארד פרטים על מידע שידוע כי הוא נמצא בגנזי המודיעין של חיל־הים האמריקאי, ומבקש לקבל לידיו מידע זה. פולארד היה מאתר על המדפים את המידע שהתבקש להביא, ומביאו.

ברור כי החפרפרת שמסרה על קיום המידע טרם נחשפה.

זוהי, כנראה, הסיבה לכך שתחילה ניסתה הממשלה להעלים את מעורבותו של סלע. אחרי שהתברר חלקו לחוקרים האמריקאיים, הם רתחו מכעס. כי הלא ישראל הבטיחה לגלות את כל פרטי הרשת, שאותה הפעילה, וכנראה לא עמדה בהבטחתה.

מעניין שלא דיברתי עם מתי פלד לפני נאום זה. הוא הגיע בדרך ההגיון לאותו הסקופ, שאני הבאתי אותו מארצות־הברית.

כעבור חמישה ימים פורסם הסקופ ברעש גדול — כגילוי של וושינגטון פוסט.

ומכאן, אם חשש מישהו שמא העולם הזה פירסם שער כוזב, שבו הבטיח סקופ שאין לו כיסוי בתוך הגיליון — הוא חשד בכשרים. הסקופ היה בידינו, ולא בנו האשם אם לא פורסם בגוף הגיליון האחרון במלואו.

דפנה והמדינה

הראיון שערכה דפנה ברק לג'ון דמיאניוק בבית־הכלא השמור ביותר במדינה כבר הפך חלק מתולדות־העיתונות הישראלית ומן הפולקלור.

בשבוע שעבר הכיר בכך גם אב בית־המישפט הדן את דמיאניוק, השופט דב לוין.

הסניגור, מרק או'קונור, ביקש לחקור את ניצב־מישנה אלכס איש־שלום על פגישתו של נתן שצ'רנסקי עם דמיאניוק, פגישה שנערכה בהיתר השילטונות.

כששאל או'קונור כיצד נכנס שצ'רנסקי לתא, מיהר השופט לוין להורות לעד „אל תענה על כך!" הוסיף לוין בהומור: „עוד מעט תשאל גם איך העיתונאית הגיעה לתא — וזהי שאלה שמדינת־ישראל אינה יכולה לישון בשקט בגללה!"

כינוס ותיקי העולם הזה

השבוע, ב־11 במארס, מלאו 50 שנה לקיומו של „העולם הזה". השבועון נוהג לחגוג את יום־הולדתו בפסח. בפסח השנה ימלאו גם 37 שנים ליום שבו עבר תפקיד העורך מידי אורי קיסרי, המייסד, לידי אורי אבנרי.

לרגל המאורע, מתכונן „העולם הזה" לערוך מסיבה לכל החברים והחברות של מערכת „העולם הזה" בכל הזמנים.

כל חברי המערכת בעבר — כתבים, צלמים וציירים — מתבקשים להתקשר באופן דחוף עם חנה גבאי, מזכירת־המערכת, ולמסור את כתובותיהם, כדי שניתן יהיה להזמינם כראוי.

מיכתבים

(המשך מעמוד 3)

חודשיים, שלושה, הגיע הזמן למיבצע מזומנים.

כי לדעתי הצרכן המשלם במזומנים בקופות המרכולים פשוט מקופח. האחרים נהנים מאשראי של חודש, חודשיים, שלושה, מה ששקול כנגד הנחה של חמישה עד עשרה אחוזים. ואני, המשלמת במזומנים, מוציאה את הכסף מארנקי ללא כל הנחה.

מיבצע מזומנים צריך לתת הנחה של, נגיד, שיבעה וחצי אחוזים, לכל מי שמשלמת במזומן. אחרת אמשיך להרגיש לא רק מקופחת, אלא ממש שוטה, כי אני היא המממנת, למעשה, את האשראי לאחרות.

דורה גוטהלף, גבעתיים

● ● ●

הילדים והפצועים

עוד על דני קיי („תמרורים", העולם הזה 11.3.87).

אסור לשכוח שדני קיי לא היה סתם בן־עניים ניו־יורקי שעלה לגדולה, ומשעשה חיל ידע ליהנות מחייו.

דני קיי אצל פצועי צה"ל בתל־השומר
לא סתם בן־עניים ניו־יורקי

במשך שנים רבות הוא גם שימש כשגריר נודד של יוניצ"ף (קרן־הילד של אירגון האומות המאוחדות) ובמשך שנים רבות לא פחות הוא הקפיד, בכל הזדמנות, לבקר את פצועי צה"ל.

ברכה בן־טוב, סביון

● ● ●

שיכחת העכבר

עוד על חסרונות העכברים („מיכתבים", העולם הזה 4.3.87 ואילך).

אין שום סיבה להתפעל מן העכברים. גם לא בהסתמך על התפקיד שהם ממלאים בכל מיני אימרות־כנף, מעשיות־סבתא ומישלי־חז"ל.

אחד ממישלי־חז"ל אומר: „מפני מה כלב מכיר את קונו וחתול אינו מכיר את קונו?"

„אמר להם (הנשאל): ומה, האוכל ממה שעכבר אוכל, משכח (שוכח); האוכל עכבר עצמו, על אחת כמה וכמה!"

שמואל קרויזר, חיפה

● ● ●

רחובות חד־סיטריים

על איתור רחובות תל־אביביים („יומן אישי", העולם הזה 11.3.87).

אורי אבנרי איננו התל־אביבי היחיד המתבלבל בין שני רחובות תל־אביביים סמוכים. אני, דור שלישי לילידי תל־אביב (יפו, למען האמת), מתבלבל עד עצם היום הזה בין הרחובות פינסקר ווריינס.

זה לוקח לי כמה שניות להיזכר, כל פעם מחדש, שפינסקר זה הרחוב שהולך מאלנבי צפונה לכיכר דיזנגוף ווריינס זה הרחוב שהולך (בהמשך ישיר לפינסקר) מכיכר דיזנגוף צפונה.

אשר לגאולה ויונה הנביא, זה הרבה יותר פשוט: גאולה זה הרחוב הדרומי יותר, הקרוב יותר לשוק הכרמל. וחוץ מזה יש לי סימן פרטי: בגאולה התנועה היא ממיזרח למערב וביונה הנביא ממערב למיזרח.

אבל בהחלט יכול להיות שבימי האנגלים, כשעוד לא הייתי בעולם, היו שני הרחובות האלה דו־סיטריים, ואז באמת היתה לאבנרי בעיה.

אריה זמיר, תל־אביב

● ● ●

פינת בן־שושן

על מונח עברי המתבקש לחג הפורים („דף חדש", העולם הזה 11.3.87).

אני מניח כי ז. עצער שתה כוסית אחת יותר מדי, עוד לפני שהגיע חג־הפורים. אחרת אינני יכול להבין מה יש לו להתלבט כל־כך באותו מונח להרגשה המזופתת שיש בבוקר שלמחרת שתיה כרת.

הלא כבר מזמן קבע מי שקבע כי המונח המתאים, דהיינו התרגום העברי להאנגאובר הלועזי, איננו אלא גועל־נשף. **ש. תיין**, רעננה

● ● ●

בכל זאת: תולעת ספרים

על יחסו של איש־תיקשורת לספרים („קשבנו ב„דבר לילדים"", העולם הזה 4.3.87).

חוששני שבשאלה טלפונית של כתבת העולם הזה אירע קצר תיקשורתי וברצוני להעמיד דברים על דיוקם:

נכון שאמרתי שאין כימיה ביני לבין שירה, אך לא הגדרתי שירה כ„סתם מילים" ואני בהחלט מבין אנשים שעבורם השירה היא נכס רוחני יקר מאוד.

גם לא אמרתי שחסמבה וסיפרות מקצועית הם הספרים היחידים שקראתי עד היום.

זה נכון רק לגבי שנות־ילדות מוקדמות. אך מאז קראתי הרבה ושנים רבות הייתי „תולעת של ספרים" (מסוגים שונים) ובהחלט החכמתי והרחבתי אופקים מכך.

מיקי גורדוס, תל־אביב

כבר היו בתים מעולם

בעיית רישיונות הבניה לא הומצאה על־ידי תושבי הגליל והמשולש. הבעיה היתה קיימת בארץ מאז ומתמיד ומי שרצה גג מעל לראשו, נאלץ, לעיתים קרובות, למצוא פיתרון מתאים. כפי שסיפר העולם הזה בגליונו שיצא לאור השבוע לפני 25 שנה:

● שר־המישטרה בכור שיטרית העלה השבוע, כשעת ביקורו אצל ראש עיריית רמת־גן, אברהם קריניצי, זיכרונות מימים עברו. שר־המישטרה הזכיר לראש עיריית עיר־הגנים את ההסכם החשאי שלהם בימי המנדט (הבריטי), לפיו לא הטיל (מי שהיה אז) השופט שיטרית עונשים על בוני בתים ברמת־גן ללא רישיונות.

„נכון," אישר קריניצי. „אילו היינו מחכים לרישיונות לפי הפרוצדורה המקובלת, היתה רמת־גן נשארת עיירה קטנה עד היום!"

דף תשקיף

גור ולוי — מרוויחי פולארד

פרשת פולארד והסתבכותה של השלישיה המובילה מעוררת רטינות בקרב הח"כים הצעירים בשתי המיפלגות הגדולות. הצעירים משני הצדדים מדברים ביניהם על כך גלויות, והגיעו למסקנה משותפת: הגיע הזמן שהמנהיגים מהדור הקודם יפנו את מקומם.

הזוכים המיידים מהלך־רוח זה: מוטה גור בהעבודה ודויד לוי בחרות.

אבן למסע בחירות

אומץ־הלב הפיתאומי שגילה אבא אבן בפרשת־פולארד מקורו בחשבונות פנים־מיפלגתיים.

אבן, שיצטרך להתמודד בבחירות הפנימיות הבאות על קולותיהם של אנשי מרכז המיפלגה, ערך באחרונה סיבוב בין מכריו וחבריו, והגיע למסקנה שסיכוייו אינם משופרים.

עד היום, בשיטת המינויים הישנה, הוא לא נאלץ להתמודד על מושב בכנסת. שכן ועדות־המינוי שיבצו אותו באופן אוטומטי.

נוכלי פאריס מתפרנסים מפולארד

כמה יהודים אמידים בפאריס נפלו קורבן למתרימים־מתחזים, שתפסו טרמפ על פרשת פולארד וביקשו תרומות למימון הגנתו.

מבקשי התרומות הופיעו בבתיהם של הקורבנות, חבשו כיפות והציגו את עצמם כאנשי הארגון היהודי הימני „רנובסיון ז'ואיף". עסקני הארגון טענו אחר־כך שלא ידוע להם על כך דבר.

המישטרה צילמה אירועי אוטובוס 300?

מחלקת הצילום של הימ"מ, המלווה את כל פעולותיה של היחידה, תיעדה כנראה את אירועי הלילה שבו שוחרר האוטובוס החטוף בקו 300 ונרצחו שניים מחוטפיו. הצילומים לא הגיעו לידיעת ועדות־החקירה השונות.

בימ"מ טוענים כי איכות הצילומים היתה גרועה, בגלל העובדה שבמקום שרר חושך. הימ"מ, שהגיעה לאתר באיחור, לא השתתפה באותו לילה בפעולה, ואנשיה היו צופים סבילים בלבד.

מנחם פרוש חורש

הרב מנחם פרוש עורך מסע שתדלנות נרחב וחריש עמוק בצמרת, בנסיון למנוע העמדתם לדין של 52 הדיינים חותמי העצומה נגד בג"ץ.

ביום השישי האחרון הוא נפגש בעניין זה לשיחה בארבע עיניים עם יוסף חריש.

שריר מתנער מטייטלמן

השר אברהם שריר כינס בשבוע שעבר את צמרת מישרד־התיירות, והודה באוזני השומעים כי מינויו של אהרון טייטלמן בסמנכ"ל היה מוטעה.

בצו של בית־המישפט, אסור לטייטלמן להתקרב למישרד־התיירות, אולם הוא נושא עדיין בתפקיד במישרדו השני של שריר: כיועץ אצל האפוטרופוס הכללי, השייך למישרד־המישפטים.

תלונה על קצף

תופעת התזת־הקצף על עוברים ושבים, שהפכה בחג־פורים השבוע למכת־מדינה, תובא בקרוב לבירור מישפטי.

תושב תל־אביב, שהותקף בקצף, אשר הותז עליו מתוך מכונית שנסעה ברחוב המלך ג'ורג', התלונן על תוקפיו במישטרת מרחב־הירקון. הולך־הרגל, שהספיק לרשום את מיספרה של המכונית, ממתין כעת לתוצאות החקירה. אם התביעה המישטרתית לא תמליץ על העמדת התוקפים לדין, יגיש נגדם הנתקף תביעה אזרחית.

מחוץ לתחום לכשוקג'י

פאהד, מלך סעודיה, הכועס על פעילותו הפרטית של עדנאן כשוקג'י כמתווך בין ממשלות ישראל, איראן וארצות־הברית, אסר על המיליונר להיכנס לסעודיה.

דולצין לא רוצה חו"ל

אריה דולצין מתנגד לדרישתו של יו"ר חבר־הנאמנים של הסוכנות, ג'רלד הופברגר, לערוך ישיבת־חבר מיוחדת בלונדון, בחודש מאי.

דולצין חושש כי נהירה המונית של כל ראשי הסוכנות ללונדון תפגע עוד יותר בתדמיתו ובתדמית הסוכנות.

מחפשים ג'וב לאורי סבאג

במישרד־החוץ מחפשים מישרה לאורי סבאג, הח"כ לשעבר. התפקיד שאותו שוקלים להציע לו: מישרת קונסול בארץ דוברת צרפתית.

סבאג הצליח לגרום לסיבוך קואליציוני בעיריית באר־שבע, כאשר השיג את הכרת ראשי מיפלגתו כמועמדה היחידי לראשות העיריה, בניגוד לרצון חבריו בסיעה, וגרם לביטול הסכם הרוטציה בראשות העיר. במיפלגתו מקווים כי מינויו לתפקיד דיפלומטי יתיר את הסבך העירוני.

הנשיאים מתעניינים בגדה

מוריס אברהמס וראשי ועידת־הנשיאים של יהודי אמריקה, המתכנסים לוועידתם בירושלים, ייפגשו השבוע לארוחת־ערב עם ראשי עיריות בגדה.

הנשיאים בחרו כדובר־הוועידה בצבי אייל, דובר־הסוכנות. אייל מתמנה באופן קבוע כדובר כל ועידה יהודית בינלאומית המתקיימת בישראל, כמו ועידת הקונגרס היהודי העולמי או ועידת־ירושלים.

ועדת רייכמן מבקשת: אל תטרידו אותנו!!

חברי־הוועדה, שמונתה על־ידי האחים רייכמן לחלוקת כספי־תמיכה לישיבות, הוציאו חוזר לכל האדמו"רים והישיבות שביקשו כספים, ובו ביקשו: „נא לא להטריד אותנו עוד!"

מנהלי הישיבות לא ראו עד כה אפילו אגורה אחת. והוועדה מוצפת בפניות כתובות וטלפוניות, „שעליהן אין אנו יודעים לענות," כלשונם.

מדיניות חדשה בגולן?

הדרוזים בגולן נערכים כבר עתה לחגיגות יום־העצמאות הסורי, ב־17 באפריל.

במישטרה יש הידהור שני על מדיניות ההתגרות בדרוזים. בכל הפגנה פוליטית — המסתיימת בירויות ובפצועים.

בהלווייתה של ראלי פרחאת בת ה־55 מבוקעתה, שנהרגה לפני שבוע, ביום השנה החמישי לכפיית תעודות־הזהות, לא התערבה המישטרה, והיא עברה בשקט גמור.

וודי אלן על „פלסטיין"

שמה של פלסטין חוזר בסירטו החדש של וודי אלן, „ימים של רדיו".

בסרט אומר רב יהודי לתלמידיו לאסוף כספים למען היהודים ב„פלסטיין". המדובר על הארץ שלפני קום המדינה. יש בציבור היהודי בארצות־הברית הטוענים, כי אלן היה צריך להשתמש בשם „ארץ הקודש", תחת לנקוב בשמה הקודם של הארץ, המזכיר את טענות הערבים.

השח־מתאים באים לבאר־שבע

בשבוע הבא תיפתח בבאר־שבע תחרות שח־מת בינלאומית, בדרגת קושי 11.

(דרגות הקושי בתחרויות הן מ־4, הקלה ביותר, ועד 15).

ישתתפו בה חמישה רבי־אומנים, ביניהם ויקטור קורצ'נוי.

המנהל, המארגן והשופט הראשי בתחרות הוא אליהו לבנט, איש באר־שבע. במולדתו הוא היה חבר נשיאות התאחדות השח הסובייטית.

רובינשטיין מתיר „קצוות"

השר אמנון רובינשטיין מנהיג ליברליזציה מרחיקת־לכת במתן רישיונות להתקנת „ציוד קצה" למנויי „בזק".

המדובר בכל המכשירים המתחברים לרשת הטלפונים.

כץ יטפל בערבים

יורם כץ מונה כראש „אגף המיעוטים" של מיפלגת העבודה. הוא יהיה כפוף, כנראה, לעזר וייצמן.

עיתונאי הגליל מתארגנים

עשרות עיתונאים בגליל החליטו להקים תאים נפרדים באגודת העיתונאים, ואחרים מהם שוקלים אף להיפרד סופית מהאגודה הקיימת ולהקים לעצמם איגוד מיקצועי חדש.

עד כה קמו כבר תא־כתבי־גבול־הצפון ותא־כתבי־העמק. הכתבים מהגליל העליון, הגליל המערבי והגליל התחתון אומרים שהאגודה אינה משרתת אותם כלל.

הקבלנים רוצים השכרה מהר

לובי הקבלנים בכנסת לוחץ לחדש במהירות את חוק־עידוד־השכרת־דירות, ולהכניס בו הקלות־מס נוספות.

להערכת הקבלנים, יש היום שוק לבניית עשרת אלפים דירות להשכרה, בשכר־דירה שבין 180 דולר ל־300 דולר בחודש.

יום־האדמה בתל־אביב

ב־29 בחודש ייערך בתל־אביב כינוס לרגל יום־השנה ה־11 של יום־האדמה. זו הפעם הראשונה שכינוס כזה נערך במיגזר היהודי.

המארגנים סבורים שהפקעת־האדמות ורצח המפגינים שמחו עליה, ב־1976, אינם בעיה ערבית בלבד, אלא בעיה כלל־ישראלית. בין הדוברים: פעיל זכויות־הבדווים נורי אל־עוקבי, הד"ר מאיר פעיל. עורך־הדין צברי מוחסין, ח"כ מתי פלד ודובר המיזרחת אל השלום מני ברזילאי.

תנועות־השלום המיזרחיות

אורי אבנרי ושלמה אלבז יהיו הפותחים ביום־עיון, המוקדש להופעתן ולפעילותן של תנועות־השלום המיזרחיות, שייערך בשבת הקרובה.

הפרטים: במודעה המופיעה בעמוד 30 בגליון זה.

השלישיה המובילה (לביזיונות)

לפתע עמד יצחק רבין במרכז הצרות.

היה זה הוא שנשא באחריות למלכת הפאשלות של הפרשה: המינוי של אלוף-מישנה אבי־אם סלע כמפקד בסיס תל־נוף.

מי שקרא את הידיעה בארצות-הב־רית, ממש לא האמין למראה עיניו. הדבר נראה כה מדהים, כה מטורף, כה מטומטם, עד כי חרג מגבול האפשרי.

רבין ידוע כאדם מופנם, שאינו ר־גיש במיוחד לריגשות הזולת. אך רבין הוא גם המדינאי הפרו־אמריקאי ביותר בכל המערכת הפוליטית הישראלית, אדם המאמין כי יש זהות טוטאלית בין האינטרסים של ישראל ושל ארצות־הברית (ראה הנדון). איך זה קרה לו?

התשובה אינה נעוצה בפרשת פו־לארד, אלא במערכת-היחסים שנוצרה בצמרת מערכת-הביטחון הישראלית.

ואלה העובדות: על המינוי החליטו הרמטכ"ל, משה לוי, ומפקד חיל-האוויר. הצד הפולי־טי של העניין לא עניין אותם.

אחרי שהחליטו, קבעו מועד למסי־בה לכבוד האירוע. למסיבה זו הוזמנו יותר מ־2000 מוזמנים, וביניהם הנספח האווירי האמריקאי.

כאשר הגיעו הדברים לרבין, הם כבר היו בבחינת עובדה מוגמרת.

רבין יכול היה לסרב. אך אילו עשה זאת, היתה בכך הכרזת־מילחמה על הרמטכ"ל ומפקד־החיל.

הוא נטה לעשות זאת, אך הופעלו עליו לחצים כבדים ביותר מצד ראשי חיל-האוויר וצה"ל.

לבסוף נכנע רבין ללחצים אלה. הוא הסכים לפשרה: המינוי ייצא לפועל, אך סלע לא יועלה לדרגת תת-אלוף, אלא יישאר אלוף-מישנה. (מפקד־בסיס יכול להיות בעל אחת משתי הדרגות האלה.)

לרבין זה נראה כפשרה סבי־רה. סלע קודם בתפקיד, אך לא בדרגה.

בדיעבד הוכח שהיתה זאת שגיאה נוראה. די במינוי עצמו, כדי לעורר חמת־זעם בממשלה האמריקאית, בד־עת-הקהל האמריקאית ובציבור היהו־די.

● מצב־ביש

כל זה **לא** היה קורה אלמלא המצב שבו נתון רבין כלפי צמרת צה"ל.

בשנה האחרונה עשה הרמטכ"ל בצה"ל כבתוך שלו. „משה וחצי" גרר את רבין אל תוך „סבב המינויים" המ־פורסם, שעורר זעם וגיחוך. הוא ניסה לכפות על רבין את אמיר דרורי כר־מטכ"ל הבא.

רבין גילה ברוב העניינים האלה חולשה בלתי־מובנת, ש־גרמה לגל של רינונים. אולם לגבי מינוי הרמטכ"ל הבא נש־אר תקיף. הוא מינה את דן שומרון, אויבו של משה וחצי.

מאז יושב לוי וליבו מר עליו. למ־עשה יש נתק בינו ובין רבין. נוצר מצב־ביש: שר-הביטחון והרמטכ"ל אינם מתואמים ביניהם, אלא לוחמים זה בזה. מצב דומה הוליד ב־1954 את עסק־הביש המפורסם, כשפינחס לבון היה שר-הביטחון ומשה דיין הרמטכ"ל.

הדברים התחדדו השבוע כאשר לוי הדליף לציבור שהוא רוצה להישאר בתפקידו במשך חודש נוסף, כדי לחגוג את יום-העצמאות כרמטכ"ל. לפני אר־בע שנים התמנה כרמטכ"ל למחרת יום-העצמאות. רבין סירב, ואף רצה להקדים את פרישתו של לוי בכמה ימים. הידיעות על כך בעיתונות היו מביכות.

יתכן כי מצב זה היה צריך לחייב את רבין לפקוח עין ול־הקפיד הקפדה יתרה, כדי שלא לאפשר ללוי לעשות מעשים בלתי-מחושבים. רבין לא עשה זאת, וכך התפתחה פרשת סלע.

● משולש בלתי־קדוש

עד כה יצא רבין נקי, יחסית, מגל הפרשות.

משום-מה גם לא נקשר שמו במיוחד לפרשת פולארד, למרות שהיחידה הק־רויה לק"ם היתה כפופה למשרד-הבי־טחון.

השבוע התגלו כמה פרטים על עב־רה של יחידה זו, שהוקמה עוד בימי דויד בן־גוריון, כאשר שימעון פרס היה סגן שר-הביטחון (ולמעשה כיהן אז כשר-הביטחון).

מאז פעלה היחידה מטעם כל שרי-הביטחון. היא פעלה גם בזמן שצבי („צ'רה") צור, הר־מטכ"ל־לשעבר, היה עוזר שר־הביטחון. עתה התמנה צ'רה כאחד משני חברי ועדת-הבי־רור לפרשת-פולארד. (השני, יהושע רוטנשטרייך,

פרשת פולארד החלה, כנראה, בש־עה שמשה ארנס כיהן כשר-הביטחון, ויצחק שמיר כראש-הממשלה. היא נמ־שכה בשעה שיצחק רבין כיהן כשר-ה־ביטחון, ושימעון פרס כראש-הממשלה.

למזלו של רבין, שני האישים המר־כזיים האחרים בממשלה — שמיר ופרס — שקועים גם הם בצרות עד מעל לראש. לכן קשורים שמיר, רבין ופרס זה בזה בברית שלא-תנותק. ברית זו אינה קשורה באינטרסים מיפלג־תיים, והיא מסבירה את המעמד המיוחד שיש עתה למוסד המיוחד-במינו, הק־רוי „ פורום ראשי-הממשלה בעבר", ש־אין לו שום מעמד חוקי או חוקתי.

פורום זה הוא שהחליט השבוע למ־נות את „ועדת-הבירור" לפרשה — בעיקר כדי להרגיע את האמריקאים. הוא סירב למנות ועדת-חקירה ממלכ־תית.

מהו ההבדל בין שני מוסדות אלה? בין השאר:

● ועדת-חקירה יכולה להכריח ע־דים להופיע, להשביעם ולתבוע את העמדתם לדין במיקרה של עדות־ש־קר. לוועדת-בירור אין סמכויות כאלה. אך נראה כי במיקרה זה אין זה הבדל משמעותי, שהרי כל המוזמנים הם אנ־שי-ממשלה ואנשי-ביון לשעבר, שלא יסרבו להופיע ולהעיד.

● ועדת-חקירה חייבת להזהיר ע־דים שנגדם מצטבר חומר מפליל, ול־הניח להם להתגונן באמצעות עורכי־דין. ועדת-בירור אינה חייבת בכך, ועל כן היא יכולה לקצר את התהליך.

● מי שממנה ועדת-בירור, קובע את ההרכב שלה. ואילו כאשר מחליטה הממשלה למנות ועדת-חקירה, היא חייבת לפנות אל נשיא בית-המישפט העליון, וזה קובע את ההרכב, שבראשו עומד שופט עליון או מחוזי.

הבדל אחרון זה הוא הקובע. כי מי שקובע את הרכב הוו־עדה, קובע למעשה גם מראש את מסקנותיה, במידה רבה של סבירות.

הבדל זה התבלט עוד יותר כאשר פנו השלושה אל משה לנדוי, מי שהיה נשיא בית-המישפט העליון, כדי שיע־מוד בראש הוועדה. לנדוי סירב, מפני שלדעתו היה צורך למנות ועדת-חקי־רה ממלכתית. במקומו התמנה רוטנ־שטרייך.

איש אינו מטיל ספק ביושרו של רוטנשטרייך. אך הוא ידוע כאדם מימ־סדי מובהק, המשתף פעולה עם השיל־טונות מאז ומעולם, איש נוח, רך ונתון להשפעה. לצידו של איש-ביטחון מוב־הק כמו צ'רה, יפעל גם רוטנשטרייך כביטחוניסט מובהק.

החקירה המקבילה בוועדת-המישנה של ועדת-החוץ-והביטחון אינה מהווה פיצוי. ועדה זו היא בדיחה מתמשכת, ואין לה שום כלים לחקירה עצמאית. היא מורכבת מפוליטיקאים, בעלי־אינ־טרסים. ההבדל בינה ובין ועדות הקונ־גרס האמריקאי הוא תהומי.

נראה כי גם להבא יבואו ה־גילויים בפרשת פולארד — כמו בפרשת איראן־קונטראס — מצד ארצות-הברית. עיתו־נאי ישראל, המצונזרים קשה, יחיו גם להבא מפירסומים אמ־ריקאיים.

לשלושת חברי ה„פורום" זה נוח מ־אוד.

● בשש עיניים

איך נולד גוף מוזר זה?

איש לא זוכר מתי בדיוק נוצר. בשמו הרישמי החל מופיע רק אחרי הרוטציה. רק אז זכה גם שימעון פרס להימנות בקטיגוריה של „ראשי-ממ־שלה לשעבר".

האנשים המקורבים לשלישיה זוכ־רים כי יצחק רבין זומן בעיצומה של פרשת השב"כ להתייעצויות, שהיו קו־דם נחלתם של שימעון פרס ויצחק שמיר בלבד, כראשי המחנות הגדולים, המרכיבים את הממשלה.

כך נקבעה עובדה יוצאת-דופן ב־סידרי-המימשל בישראל. נוצר גוף בל־תי-מאוזן מיפלגתית — שני חברים מהמערך ורק חבר אחד מהליכוד — שעטה מיסתורין ונצר בחובו סודות, שלא הועמדו לרשות חברים אחרים בממשלה.

ישיבות הפורום — פרס-שמיר-רבין — לא התנהלו בתדירות קבועה. הש־לושה התכנסו על פי צורך-השעה, ועל פי נושאים שנקבעו בלישכתו של ראש-הממשלה דאז, פרס.

כאז גם כיום, ראש-הממשלה הוא המזמן את ישיבות הפו־רום.

אט־אט צברו ישיבות הפורום הפר־טיזני הזה תנופה.

עד הרוטציה לא נוהל כל רישום של הנעשה שם, אלא במיקרים נדירים שבהם התב־קש המזכיר הצבאי עזריאל נבו להצטרף לישיבה. אי-הרישום מקל על משתתפי הפורום ל־השמיע טענות אופנתיות ב־נוסח: לא ידעתי, לא שמעתי, לא זוכר.

אחרי שמשתתפי-הפורום נכוו איש־איש בפרשתו, כתוצאה מחוסר ניהול סטנוגרמות בישיבות חסויות ומצומ־צמות, נראה שיש כיום רישום כלשהו מהמתנהל שם בשש עיניים. שולמית יפה נוהגת לרשום סטנוגרמות בישי־בות חסויות מעין אלה.

אומנם לא ליוותה סודיות מוחלטת את עצם קיום הישיבות האלה, אך גם

(המשך בעמוד 10)

דפנה ברק

במדינה

העם

אלוהים אוהב ילדים

נס־פורים חזר השנה.
העננים נפתחו. השמש זרחה

היה קר. ירד גשם, ופה ושם גם שלג. מצב-הרוח היה דומה. פרשת פו־לארד ופרשת איראן העכירו את האווי־רה. מישפט-דמיאניוק החזיר לחיים רגעים נוראים ונשכחים.

המוני ילדים צפו בשמיים בעוגמת־נפש גוברת והולכת. חג-הפורים הת־קרב, התחפושות היו מוכנות, ובחוץ ירד גשם.

ואז קרה הנס. השמיים התבהרו. השמש זרחה בשמיים.

המוני ילדים התקבצו בתל-אביב וב־חיפה כדי לחזות באירועי העדלאידע. הושקע בהם דמיון רב. והם היו בטעם טוב, אם כי היו בהם ליקויים לא־מעטים. חסרה מוסיקה, חסר קצב. חסרה יד אירגונית מרכזת. אך היה שמח, ואחרי שנים כה רבות של שבי־תת-פורים היה בחידוש העדלאידע בתל-אביב סימן טוב.

למחרת שוב קדרו השמיים, בהתאם למצב הפוליטי. אבל זה כבר לא היה חשוב.

בעיות של לב

זהו סיפור יהודי מזעזע.
הוא קרה לערביה.

אילו היא היתה יהודיה חסרת־נתינות בשנות ה־30 של המאה היו אומרים שגורלה אופייני לגורל העם היהודי. כי היא חסרת נתינות, היא גורשה מארץ אחת ואין לה זכות לשבת בארץ אחרת.

אילו היתה יהודיה רוסיה בימינו, היו אומרים שגורלה אופייני לגורל יהודי ברית-המועצות. כי השילטונות סירבו להתיר לה להצטרף אל בעלה, אף שיל־דה לו זה עתה.

אולם רג'א ארביע אינה יהודיה. היא צעירה פלסטינית, שגדלה בדובאיי שבאמירויות המאוחדות. היא נישאה לצעיר ברצועת-עזה. משום-כך היר־שתה לעצמה ממשלת-ישראל, האוהבת להציג את עצמה כממשלת מדינת־היהודים, מעשה אנטי-אנושי מחפיר.

גירוש בהריון. רג'א היא בת לעם חסר-נתינות. היתה לה זכות־ישיבה בדובאיי, אך זו בוטלה, אחרי שעברה להתגורר בעזה.

בעזה נישאה והרתה. בחודש הש־מיני להריונה ניסו השילטונות לגרשה. בית-המישפט העליון אסר את הגירוש זמנית, אך התיר אותו אחרי הלידה.

וכך, כשבזרועותיה ילד בן חודש, גורשה רג'א מבית-בעלה. לא עזרו לה תעודות של רופאים, שקבעו שהיא חולת-לב ושאסור לה לזוז. המימשל הצבאי הישראלי קבע שלתעודות אלה אין ערך, ושאינן נכונות.

גם אם צודקים השילטונות, והעדו־יות של מחלת-ליבה של האם הצעירה מוגזמות, הרי הגירוש הוא מעשה בל־תי-אנושי. במה סיכנה אם צעירה זו את ביטחון ישראל?

מאזן דמוגראפי. התשובה ידו־עה. ממשלת-ישראל אחוזה בתבהלה דמוגראפית. מכיוון שאינה חולמת לוותר על השטחים הכבושים, רודף או־תה הסיוט של מיעוט ערבי גדול בארץ־ישראל השלמה, העלול להיות בה לרוב תוך 20 שנה. ומכאן: מדיניות האומרת שאסור לאפשר אף לערבי אחד נוסף לחזור לארץ.

אזרחי-ישראל אינם מודעים לפר־שות עגומות רבות — מהן מחרידות, מהן מיפלצתיות — שמקורן בעמדה עקשנית זו של המימשל הצבאי, שלא להתיר אף לערבי פלסטיני אחד לחזור להתגורר בארץ. רק במיקרים נדירים ביותר, כשיש אינטרס מוחשי (למשל: לעשות טובה למשתף-פעולה פלסטי־ני) מופר כלל זה.

כתוצאה מכך הגיעו שילטונות יש־ראל בשטח זה למידה של קהות-חו־שים, השווה לזו של שילטונות מוסק־ווה — ואולי אף עולה עליה.

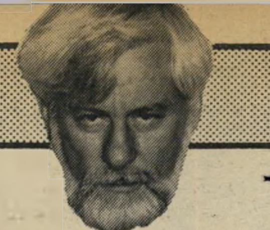

מכל הסודות שחשף, זהו הסוד הגדול ביותר

פולאר(ד)יזציה

מעז יכול לצאת מתוק. אין רע בלי טוב. **אני מתכוון לפרשת ג'ונתן פולארד.**

זוהי פרשה מדהימה. היא רצופה במעשים מכוערים של הונאה ובגידה. הטימטום גובר בה על הפשע, וגם להיפך.

אך נדמה שתהיה לה לפחות תוצאה חיובית אחת.

שני קיבוצים יהודיים גדולים — אחד במדינת־ישראל ואחד בארצות־הברית — נאלצים סוף־סוף להישיר מבט איש אל רעהו, ולראות זה את זה כפי שהם באמת.

זה היה דרוש מזמן, לטובת שניהם. עכשיו הגיעה עת.

■ ■ ■

במשך 39 שנים ויותר היתה קיימת הסכמה אילמת בין היהודים בארץ ובאמריקה שלא להגיד זה לזה את האמת על היחסים ביניהם.

הבעיה כולה טואטאה אל מתחת לשטיח של מליצות מתחסדות.

בהסכמה הדדית נוצרה הפיקציה, שאין כל הבדל בין שני הקיבוצים האלה. כולנו יהודים. כולנו ציונים. כולנו אוהבים את ישראל. כולנו משרתים אותה.

אין הבדל בין יהודי בתל־אביב ויהודי בלוס־אנג'לס. אין הבדל בין משלם־מיסים יהודי בבנתניה ובין תורם יהודי בניו־יורק. אין הבדל בין סרן יהודי בצבא ארצות־הברית ובין סרן יהודי בצה"ל.

זה היה נוח ל ש נ י הצדדים.

לישראל זה היה נוח, כי בשם הזהות הזאת נדרשו יהודי ארצות־הברית לתרום לישראל, ולהפעיל למענה את השפעתם המאסיבית על המערכת הפוליטית והתיקשורתית במולדתם.

ליהודים האמריקאיים זה היה נוח, מפני שזה נתן להם הרגשה נעימה של שייכות, של חיים בשני עולמות. הם יכלו להמשיך ולחיות ליד סיר־הבשר האמריקאי וליהנות מכל ההטבות של מדינה גדולה ועשירה, ובו זמנית לחיות ברוחם במדינה הקטנה והגיבורה שעל קצה המידבר, להתגאות בניצחונותיה ולהתקשט בהישגיה.

על אחת כמה וכמה זה היה נוח ליורדים מישראל, שעברו מגדות הירקון לגדות ההאדסון, מבלי לאבד כמאומה את מעמדם כיהודים טובים וכציונים טובים.

היתה זאת פיקציה נוחה לכולם. אבל זאת היתה פיקציה.

■ ■ ■

פיקציה זאת היתה אפשרית רק תודות לפיקציה אחרת.

זו אומרת: יש זהות מוחלטת בין האינטרסים של ארצות־הברית ושל ישראל. אין ביניהן רק קשר הדוק, ולא רק חפיפה רבה, אלא זהות טוטאלית.

זהות גמורה של אידיאלים וערכים, וגם זהות גמורה של אינטרסים פוליטיים, אסטראטגיים וכלכליים.

זהות כה רבה, עד כי כל מה שטוב לארצות־הברית טוב אוטומטית גם לישראל, ולהיפך.

גם פיקציה זו היתה נוחה לכל הצדדים.

היא היתה נוחה לישראל, כי בשמה ניתן היה לדרוש ולהשיג מן האמריקאים עוד ועוד כסף, עוד ועוד נשק, שלא לדבר על המיטריה הגרעינית והתמיכה האמריקאית הבלתי־מסוייגת לכל מעשה ישראלי, יהיר וחצוף ככל שיהיה.

היא היתה נוחה לארצות־הברית, מפני שבשמה ניתן היה לדרוש ולהשיג מישראל שרותים בעשרות מקומות־תורפה מסביב לכדור־הארץ. לא היה מעשה מלוכלך, ולא היתה מלאכה שחורה, שישראל לא היתה מוכנה לעשותם בשקט ובהסתר למען הידידה האמריקאית הגדולה.

היא היתה נוחה לפוליטיקאים האמריקאיים, שיכלו להיעזר בהשפעה האדירה שיש ליהודים בכלי־התיקשורת ובעולם־הכספים של ארצות־הברית, לקידום הקריירה האישית שלהם.

היא היתה גם נוחה ליהודים האמריקאיים.

גם זו היתה פיקציה נוחה לכולם. ובכל זאת — פיקציה.

■ ■ ■

אומנם הסימביוזים הישראלי־אמריקאי יצר מצב שאין לו, כנראה, אח ורע בהיסטוריה של העמים.

זוהי ברית, שבה כל צד מעורב עמוק־עמוק בתוך חיי־הפנים של רעהו.

לשדולה הישראלית יש השפעה עצומה, כמעט מכרעת, על החיים הפוליטיים האמריקאיים. ולעוצמה האמריקאית יש השפעה עצומה, ובהחלט מכרעת, על החיים הפוליטיים הישראליים.

פוליטיקאי אמריקאי שהרגיז את ישראל עשה מעשה של התאבדות פוליטית. לא היתה לו תקומה. פוליטיקאי ישראלי שהרגיז את ארצות־הברית איבד גם הוא את עצמו לדעת. לא היה לו עתיד. השמאל הישראלי מתחנף לאמריקאים כמו הימין הישראלי, ואולי אף יותר.

כתוצאה מכך, אכן קשה לדעת מי שולט במי. ישראל היא מושבה אמריקאית, אבל אמריקה היא גם מושבה ישראלית.

הכלב האמריקאי מכשכש בזנב הישראלי, אבל הזנב הישראלי מכשכש גם בכלב האמריקאי.

■ ■ ■

כך ניתן היה להאמין בפיקציה, כאילו יש זהות מוחלטת בין האינטרסים של שני הצדדים.

זוהי פיקציה, מפני שכלל לא תיתכן, אף לא בתיאוריה, זהות כזאת בין האינטרסים של שתי מדינות שונות.

האינטרסים הפוליטיים, הכלכליים והביטחוניים של כל מדינה נקבעים על־ידי גורמים רבים, וביניהם המיקום הגיאוגראפי, הגודל, העוצמה העצמית, זהותם של אויבים קיימים ופוטנציאליים, ועוד ועוד. פשוט לא תיתכן חפיפה גמורה בין מדינות שונות.

גם בין בעלי־ברית קרובים אין חפיפה גמורה של אינטרסים. גם לא בין ארון ועבד, בין מאהב ופילגש. לכל אדם ולכל קיבוץ אנושי יש ישות משלו, תודעה משלו, צרכים משלו, שאיפות משלו.

כך גם בין ישראל וארצות־הברית. יש ברית הדוקה, אך לא היתה — ולא יכולה להיות — זהות גמורה בין האינטרסים.

ומכאן שלא יכלה להיות גם נאמנות גמורה ושווה של יהודי ארצות־הברית לשתי המדינות בעת ובעונה אחת. במוקדם או במאוחר מוכרח היה להתגלות פער.

ג'ונתן פולארד עשה זאת.

■ ■ ■

הורשה לי להכניס כאן אינטרמצו אישי.

לפני 41 שנים ייסדתי קבוצה רעיונית שקראנו לה „ארץ־ישראל הצעירה", שהוציאה לאור כתב־עת בשם במאבק. ביישוב קראו לה „קבוצת במאבק".

קבוצה זו טענה, בין השאר, כי אנחנו מקימים כאן בארץ אומה עברית חדשה.

לא אמרנו, כמו הכנענים, שאומה זאת תהיה לא־יהודית ואנטי־יהודית. להיפך, לפי תפיסתנו, האומה העברית החדשה בארץ היא חלק מן העם היהודי, וקשורה בשאר הקיבוצים היהודיים בקשרים עזים של סולידריות וזיקה הדדית.

אמרנו כי האומה העברית החדשה היא בת הארץ, חלק מן המרחב השמי (מושג שהמצאנו אז) והעולם השלישי כולו, וממילא לא חלק מגוש עולמי אמריקאי או סובייטי. לכן לא תוכל להיות חפיפה גמורה בין האינטרסים שלנו ובין האינטרסים של היהודים, השייכים לאומות אחרות.

על דרך המשל הבאנו את היחסים בין בריטניה ואוסטרליה. אוסטרליה היא אומה אנגלו־סאכסית. היא חברה בחבר־העמים הבריטי. בשתי מילחמות־עולם חשה לעזרת בריטניה אף בלי אינטרס משלה.

אולם אוסטרליה היא אומה נפרדת, בחלק אחר של העולם, והיא שונה מבריטניה. כך גם אנחנו מול קיבוצים יהודיים אחרים.

היו שאמרו כי זוהי גישה אנטי־ציונית. היו שאמרו כי להיפך, זוהי גישה ציונית אמיתית, ברוחו של בנימין זאב הרצל. (הרצל אף הרחיק לכת וסבר שעם הקמתה של מדינת־היהודים יתבוללו שאר היהודים בארצות־מגוריהם, וייעלמו מן העולם.)

תפיסה זו הינחתה אותי מאז. הבעתי אותה פעמים רבות מעל עמודי שבועון זה. היא הונחה ביסוד המינשר העברי של תנועת „הפעולה השמית", ולאחר מכן בוטאה במצע תנועת העולם הזה — כוח חדש.

באמצע שנות ה־50, כאשר שמע עליה דויד בן־גוריון, הוא אמר: „אתם צודקים, אבל מוקדם לדבר על כך בדורנו."

יתכן שצדק. עברו שנות־דור, ועכשיו נראה כי גישה זו מבשילה, בכורח המציאות.

(כמו אותה בדיחה על הפלמ"חניק, הנפגש בימים אלה עם חברו והאומר לו: „אתה זוכר את הסודה ששמו אז בתה שלנו, כדי שלא נחשוב על מין? זה מתחיל להשפיע!")

■ ■ ■

בדוח ועדת־טאואר על פרשת איראן־קונטראס, מצוטט שר־החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ כמי שהזהיר כבר בראשית הפרשה כי האינטרסים הישראליים באיראן אינם זהים לאינטרסים האמריקאיים.

זה נכון בפרשת איראן. זה בולט בפרשת פולארד. זה נכון בכל מקום.

ממילא לא יתכן כי יהודי ארצות־הברית, הנאמנים למולדתם, יזדהו באופן מוחלט עם האינטרסים של ישראל. הפיקציה התמימה הזאת גרמה לפרשת פולארד.

כאשר נקרע השקר המוסכם הזה, מתגלה מציאות אחרת: יש קיבוץ יהודי במדינת־ישראל, המהווה את האומה העברית או הישראלית־יהודית. יש קיבוץ יהודי גדול בארצות־הברית.

יש זיקה חזקה מאוד בין שני פלגים חשובים אלה של העם היהודי. אך חוצץ ביניהם קו ברור. כל אחד משני הקיבוצים האלה יתפתח באופן עצמאי, בנפרד, ועל כן יגדל הפער ביניהם בהכרח במשך הזמן.

אין זה רק פער בין האינטרסים הפוליטיים והנאמנות למדינות שונות. ההבדל הולד וגדל

(המשך בעמוד 14)

מאת אורי אבנרי

לא־שגריר יעקובי
מה פיתאום תקדים!

צילום מנשה

כל מובטחי פרס: למי הבטיח שימעון פרס, מה ומתי ומה יצא מכל ההבטחות האלה — דפנה ברק חיברה רשימה זמנית

השר גד יעקובי, כך מספרים, בישר כשעתו לידידו, חבר־הכנסת אבא אבן, ששימעון פרס הבטיח לו שהוא מועמדו האחד והיחיד לתפקיד שגריר ישראל בארצות־הברית.

„אם כך," ענה לו אבן, „לא תהיה שגריר! מה פיתאום שפרס יקבע תקדים ויתחיל לקיים הבטחות?"

מאז שזכה פרס בתואר ראש־ממשלת ישראל, השתפר דימויו לטובה ללא היכר, ונדמה כי גם אי־האמינות שדבקה במשך שנים בתדמיתו נחלשה. כלפי הציבור הרחב, החל פרס מסתמן כמנהיג בעל־הישגים, פופולרי ואף אמין.

למרבה האירוניה, דווקא בתקופה המוצלחת ביותר של חייו — ראשות־הממשלה — איבד פרס כמה אנשים, שהיו קרובים אליו במשך השנים הפחות־מצולמות של חייו, אנשים ה־מרגישים כי נתנו ונתנו לו, והם עצמם לא זכו במאומה, פרט להבטחות, הבטחות, הבטחות.

אחד מהם התבטא השבוע במרירות: „האיש הזה (פרס) פשוט משוכנע שכולם חייבים לו בלי־סוף, ואילו הוא לא חייב מאומה לאף אחד..."

הנה כמה מהאנשים שאמרו „שימון הבטיח לי!" ושנותרו כשבליבם מישקע של מרירות ותיסכול — בלי הג'וב המובטח, כמובן.

● גד יעקובי: השגריר שלא יהיה.

בניגוד למשתמע מהצהרתו של מז״כ״ל מיפלגת־העבודה, עוזי ברעם, ש־התבטא באחרונה בזכות כהונתו של יעקובי כשגריר ישראל בארצות־הב־רית, ויתר יעקובי לחלוטין על הרעיון.

הצהרתו בדבר הסרת מועמדותו ל־תפקיד הנכסף היתה סופית, ובאה אחרי לבטים קשים. מאז הוא נרתם במישנה־מרץ לפעילות מיפלגתית.

יעקובי מסייר בסניפי המיפלגה הנידחים ביותר ברחבי הארץ, והחל מכנס פורום קבוע של חברי הלישכה והמרכז של המיפלגה.

אין ספק שיש כאן הצהרת־כוונות פוליטית ברורה, ואין גם ספק שה־היערכות לקראת ההתמודדות על מנ־היגות המיפלגה נובעת, בין היתר, מאכזבה אישית עמוקה מהמנהיג הנו־כחי, פרס.

יעקובי העמיד עצמו כמוע־מד לתפקיד שגריר־ישראל בוו־שינגטון אחרי שפרס עצמו שיכנע אותו, בשיחות אישיות, שהוא הוא מועמדו האחד וה־יחיד לתפקיד.

לכן כגודל ההבטחה — כך גודל האכזבה.

פרס הגיש רשימה בת חמישה שמות של מועמדים לתפקיד, וזה באיחור בן כמה שבועות.

בניגוד לשמועות, כאילו יצ־חק שמיר היווה את המיכשול למינויו של יעקובי, הבטיח שמיר ליעקובי פעמיים, באר־בע אוזניים: „אתה המועמד ש־לי!"

אווירת המשבר סביב המינוי נוצרה דווקא מצד פרס.

אין זו הפעם הראשונה שבה מאוכזב יעקובי מפרס. לכן גם החליט הפעם לחתוך מהר ולהסיק מסקנות לעתיד.

במערכת הבחירות האחרו־נה הבטיח פרס ליעקובי את מישרת שר־התעשיה־והמיס־חר.

השמועה אומרת שבעוד שיעקובי היה סבור כי ההבטחה עומדת בעינה, ישב פרס בביתו של איש־העסקים עז־ריאל עינב ו„סגר" את העיסקה לכניסת אריאל שרון לממשלת־האחדות, כבעל תפקיד זה.

אחרי שיחת־הפיוס המפורסמת בין פרס ויעקובי, שתועדה על־ידי מצל־מות־הטלוויזיה ושהתקיימה במיסעדה הסמוכה לבית־מיפלגת־העבודה, הב־טיח פרס — ראש־הממשלה הנכנס — ליעקובי הבטחה נוספת: מינהל מקרק־עי־ישראל הנמצא בתחום־השיפוט של מישרד־החקלאות, יעבור למישרד־ה־כלכלה־והתיכנון, שבראשות יעקובי. פרס, כפי שהתבטא יעקובי באוזני מ־קורבים, אף לא עשה את המאמץ הזעיר ביותר לשם קיום ההבטחה.

פרס חש במיצבורי המרירות אצל יעקובי כלפיו. איש־ציבור סיפר שפ־רס התבטא (עוד לפני פרשת השגריר) בשיחה פרטית עימו: „מה הוא רוצה ממני?"

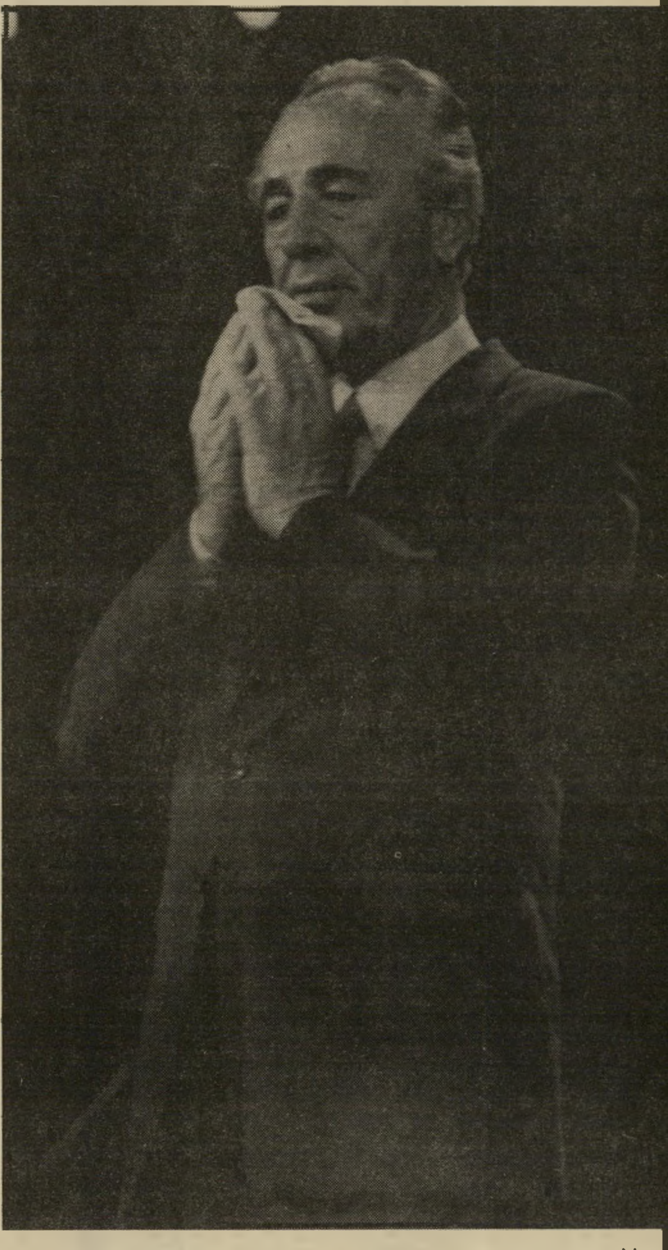

הבטחות,

אגב, השניים — יעקובי ופרס — לא שוחחו ביניהם על אשר קרה בפרשת־השגריר עד עצם היום הזה.

● יוסף צ'חנובר: היועץ ש־לא היה.

כיום הוא יושב־ראש מועצת המנ־הלים של בנק דיסקונט. הוא היה ה־יועץ המישפטי של משה דיין. מכאן גם הקירבה בין פרס לבין צ'חנובר. ההילה הדיינית עדיין מהווה דבק להיכרויות ולחברויות במפה הפוליטית העכש־ווית.

כששהה צ'חנובר בארצות־הברית מטעם בנק דיסקונט, טילפן אליו פרס ושיכנע אותו להסכים להיות מועמדו לתפקיד היועץ המישפטי לממשלה. צ'חנובר לא התלהב מההצעה. לבסוף שוכנע והגיע ארצה.

ימים מעטים בלבד אחרי ש־נחת בארץ, הסתבר לו שנבחר יועץ מישפטי חדש לממשלה: יוסף חריש. לא זכור מאבק ש־קדם לכך בעניינו של צ'חנובר.

לעומת זאת, ידוע על אישיות מישפטית נוספת שפרס גישש אצלה באותם ימים בדיוק, בנוגע לתפקיד הרם. ואולי גישש אצל „מועמדים" נר־ספים?

● עדי אמוראי: שימון הב־טיח פעמיים.

היחסים בין פרס לבין אמוראי היו תמיד מצויינים. ניתן היה ללמוד זאת מהדרך הפמיליארית שבה היה אמוראי מבטא „שימון", בניגוד לשימוש האי־רוני בכינוי זה הנפוץ כיום.

בעבר כבר התאכזב אמוראי מ„ה־הבטחות של שימון". היה זה במערכת־הבחירות הלפני־אחרונה.

אז הוצע לפרופסור חיים בן־שחר להיות מועמד מיפלגת־העבודה לתפ־קיד שר־האוצר. בן־שחר נטה לסרב, ונסע לחופשה לאילת. אז הבטיח פרס לנפתלי בלומנטל את התפקיד הרם מטעם המיפלגה, ואילו לאמוראי הב־טיח להיות מועמד המיפלגה לתפקיד סגנו של בלומנטל.

לפתע־פיתאום שינה בן־שחר את טעמו והסכים לשמש כמועמד המיפ־לגה לתפקיד הבעייתי. לבלומנטל הו־צע לשמש כסגנו של בן־שחר, ואילו אמוראי נותר מחוץ למישחק.

פרס ניסה אז לתמרן בין כולם ולהצטדק, וכך נולדה גם מחוייבותו לאמוראי.

אמוראי לטש עיניו במשך תקופה ארוכה לתפקיד נגיד בנק־ישראל. עוד במהלך מערכת־הבחירות האחרו־נה, טרם מונה כסגן שר־האוצר, סיפר שזאת שאיפתו. פרס אכן התחייב לע־שות הכל למינוי זה של אמוראי.

תקופת־כהונתו של אמוראי כסגנו של יצחק מודעי במישרד־האוצר היתה תקופת פריחה ביחסים פרס־אמוראי, אמוראי שימש כ„אוזניים וכעיניים של שימון במישרד־האוצר," כפי שהתבטא לא פעם בשיחות פרטיות. הוא היווה צינור בין ראש־הממשלה דאז, פרס, לבין מישרד־האוצר, שנשלט על־ידי שר מוכשר אך קפריזי.

פרס, כך מרכלות הלשונות הרעות, היה מעוניין שאמוראי ימשיך להיות האיש שלו באו־צר, ולכן לא הצטער על אי־הצלחתו למנותו לנגיד.

לאי־המינוי בדקה התישעים היה אחראי גם השר אמנון רובינשטיין, שקיים על כך שיחה עם פרס, ואף הסביר את עמדתו במיכתב אישי נרגש לאמוראי.

אמוראי, שהיה מעודכן על הקורה מפיו של פרס, כל עוד הקורה היה לטובת מינויו, היה קצת פחות מעודכן לקראת הסוף — מינויו של מיכאל ברונו כנגיד בנק־ישראל.

גם הוא, כמובטחים אחרים, קיבל את הדברים באורח קשה במיוחד, במישור החברי יותר מאשר במישור הפוליטי. תחילה שקל עיתוי מתאים להתפטרו־תו, ואף חשב לעשות זאת אחרי הרו־טציה. אחר־כך גילה פחות מעורבות בנעשה במישרד־האוצר. גם עתה, כש־חזר לפעילותו הרגילה, הוא מתפקד יו־

ציון צפריר

לא־יועץ צ'חנובר
איך הוזעק מאמריקה!

מי לא התמנה כשגריר, מי לא הפך מזכ"ל מיפלגת־העבודה, מי לא זכה בתפקיד של נגיד בנק־ישראל, מי לא

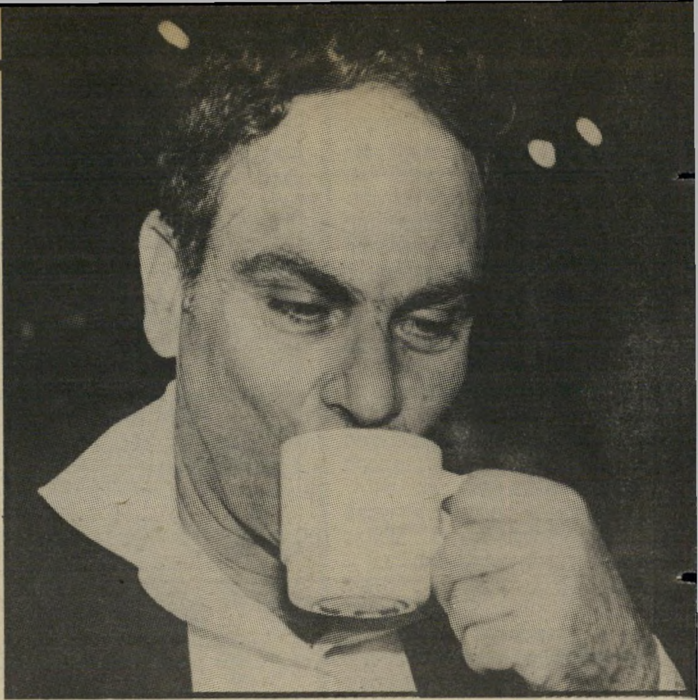

לא־נגיד אמוראי
מדוע לא צילצל הטלפון?

הבטחות!

תר כאיש־מיקצוע מאשר כ„איש של".

פרט להערות־אגב, לא קיימו פרס ואמוראי עד עצם היום הזה שיחה מעמיקה ביניהם בקשר למה שאירע בפרשת־הנגיד.

● יוסי צמח: המתנה ל־טלפון.

יוסי צמח ממלא כיום תפקיד של סגן מנהל־הטלוויזיה. צמח — איש עסיסי, ציבעוני, מתלהב במהירות — הוא אדם שקשה להישאר אדישים כלפיו: או שמתאהבים בו מיידית, או שמסתייגים ממנו חריפות.

על הישגיו כבימאי בטלוויזיה הישראלית אין עוררין. בין הישגיו הבולטים: בימוי תחרות־האירוויזיון היחידה שהתקיימה בארץ, בעיקבות זכייתו של יזהר כהן בתחרות על שירו אבניבי.

צמח היה מקורב ביותר לפרס, בשבע השנים הרזות שבהן בילה באופוזיציה, או כמו שזה מוגדר כיום, מנקודת־גובה: „במידבר". הוא היה מבאי־ביתו בסופי־שבוע בנווה־אביבים. הוא עודד את פרס, ויעץ לו כיצד לשפר את הופעותיו הטלוויזיוניות שסבלו אז מכיפתור־יתר, שהיו מאולצות מדי ומעושות משהו.

צמח אינו אדם הפועל רק על פי אינטרסים וחישובים לעתיד. הוא אדם חם, לעיתים אימפולסיבי, המחשיב ביותר ערכים כגון חברות.

במסיבת־הפתעה שערך פעם הזמר יהורם גאון לכבוד צמח התרגש חתן־השימחה במיוחד עם הגיעו של פרס, שאמר לו: „הבאתי לך מתנה מיוחדת!" אמר והצביע על סוניה אשתו, הממעטת להיראות באירועים. זה התרחש בתקופת־הקירבה בין השניים, קירבה שלפחות צמח ייחס לה חשיבות רבה, כשדיבר על פרס בסופרלטיבים יוצאי־דופן דאז.

בינתיים התמנה פרס כראש־ממשלה. במקביל החלו ברשות־השידור קרבות על מישרת מנהל־הטלוויזיה.

כאשר ירדה מועמדותו של דן שילון, שניהל את המערכה הטלוויזיונית של המערך בבחירות, היה ברור לצמח שפרס הולך לממש דברים שנאמרו בשיחותיהם הממושכות במשך שנים.

על פי השמועה הרווחת, גם נטר פרס למתחרהו של צמח, חיים יבין, על דרך הסיקור הבלתי־אוהדת כלפיו, כפי שבאה לידי ביטוי בסידרה המצויינת של יבין, הנבחרים, שסקרה את מערכת־הבחירות הלפני־אחרונה.

צמח ישב בביתו והמתין נואשות לטלפון מידידו משכבר־הימים, שמעון פרס, אך לשווא.

אחרי שנודע על זעמו אמנם הגיעו אל צמח פניות עקיפות ביותר מצד אחד הבוחשים בסביבתו הקרובה של פרס, אך צמח חיכה לטלפון ישיר. חיכה.

בינתיים התמנה יבין, בתמיכתו השקטה של פרס, לתפקיד מנהל־הטלוויזיה. צמח לא זכה אף בשיחת־הבהרה מצד פרס באותם ימים קשים עבורו.

בסופה של ידידות זכה צמח הפגוע בתפקיד מנהל־התוכניות של הטלוויזיה, בתמיכתו של חבר אחר — שר־החינוך־והתרבות יצחק נבון, שלא איכזב.

● אברהם בריר: מקום בכנ־סת.

בריר, ששמו מוזכר בימים אלה כמועמדו של אברהם שריר לתפקיד מנכ"ל מישרד־המישפטים, שימש כראש־המטה של שימעון פרס אחרי המהפך, והיה קרוב אליו במיוחד בתקופה זו. פרס הבטיח לו אז להיכנס לכנסת הבאה, בבחירות שהתקיימו ב־1981.

בריר פרש אחרי פחות משנה מתפקיד ראש־המטה. לעומת זאת, ב־1981 לא צורף לכנסת.

כתוצאה מכך הפך ל„רביניסט", ופרס הפסיד חבר נוסף.

● משה זנבר: ידיד אחר.

מי שהיה נגיד בנק־ישראל היה מקורב למדי לפרס. כשהחלה פרשת בל"ל, וארנסט יפת נאלץ להתפטר, אחרי תרגילי־השהייה רבים, מתפקידו כיושב־ראש מועצת־המנהלים של בנק־לאומי בגלל דוח בייסקי, היה זנבר מועמדו של פרס לרשת את יפת.

לבסוף העדיף פרס ידיד אחר שלו, אלי הורביץ, לתפקיד הרם, בעל ההטבות הנילוות.

מאז זנבר קר וצונן בכל הנוגע לפרס.

● אשר בן־נתן: עוד שגריר.

גם ל„ארתור" הבטיח פרס להיות שגריר ישראל בארצות־הברית. אפילו לפני שהבטיח ליעקובי.

לפני כמה חודשים, כשהבין בן־נתן שאין הוא נוסע לוואשינגטון לייצג בכבוד את האומה, התבטא נזעמות נגד פרס. חברות קרובה בת עשרות שנים איבדה מהטונים החמים שאיפיינו אותה בעבר.

● שימחה דיניץ: עוד הב־טחה.

דיניץ שב מכהונתו כשגריר ישראל בארצות־הברית וקיבל מאת פרס הבטחה להיכנס לכנסת בבחירות של 1981. לכנסת ה־10 לא הגיע, ונאלץ להסתפק בתואר „סגן נשיא האוניברסיטה העברית" עד שדילג ונכנס לכנסת ה־11.

דיניץ, שלא כאחרים, לא הפגין מרירות כלפי פרס ולא ניתק עימו יחסים. לכן אולי זכה במועמדות נוספת מטעם פרס. עכשיו הוא נמנה על המועמדים לתפקיד סגן־שר.

● אליהו שפייזר: לא מזכ"ל.

חבר־הכנסת שפייזר קיבל משימעון פרס הבטחה שיתמוך בו כמועמדו לתפקיד מזכ"ל מיפלגת־העבודה. פרס היה אז יושב־ראש המיפלגה, וחיים בר־לב סיים קדנציה ראשונה בתפקיד המזכ"ל. פרס אף התחייב, לפי גירסה זו, להצהיר על תמיכתו זאת בפומבי, לפני ההתמודדות בין השניים במיפלגה.

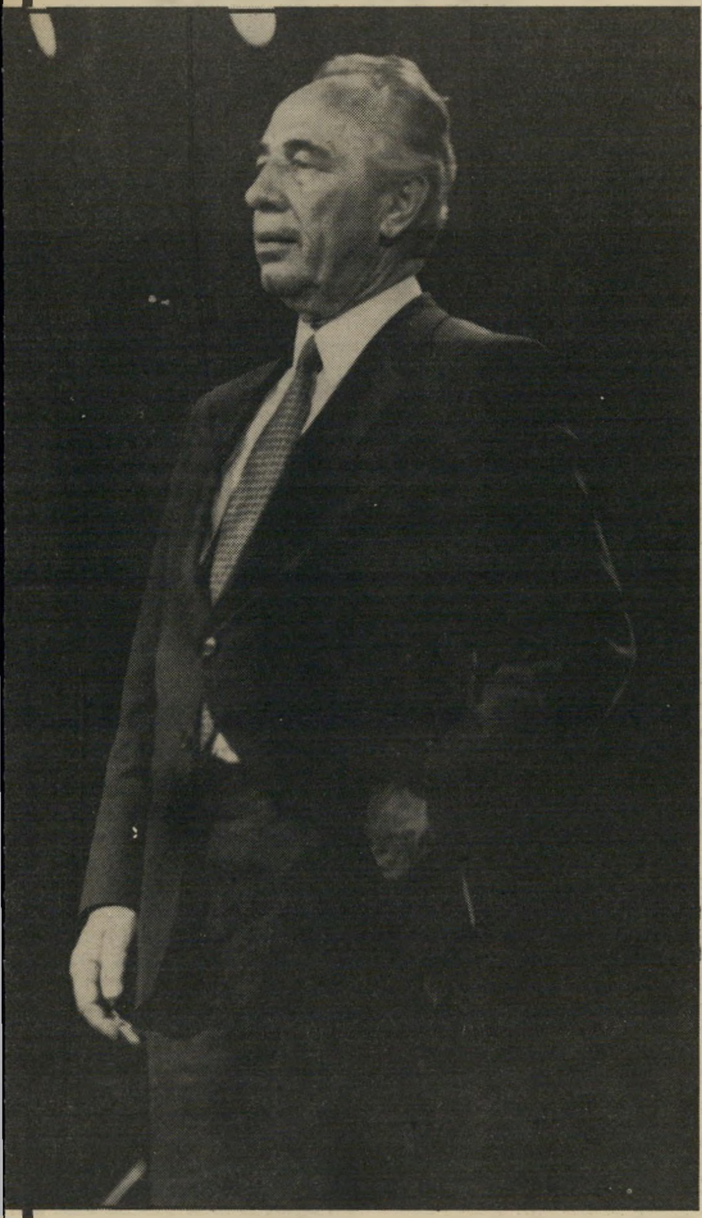

סמוך להתמודדות, חזר בו פרס, וכמובן לא הצהיר על התמיכה המובטחת. שפייזר הפסיד בהתמודדות, ואילו פרס הפסיד ידיד.

בעבר נהג שפייזר להתבטא נגד פרס. כיום היחסים בין השניים מוגדרים כ„קורקטיים".

● חיים בר־לב: תיק הביט־חון.

במערכת הבחירות של 1981 היה בר־לב מועמדו של פרס לתפקיד הבכיר השני בהירככיה הממשלתית, שר־הביטחון. בר־לב, שכיהן אז כמזכ"ל המיפלגה, ופרס, שכיהן אז כיושב־ראש שלה, היו ביחסי־עבודה הדוקים ביותר, שהתפתחו גם ליחסי־ידידות.

בדקה ה־90 נאלץ פרס לסגת מתמיכתו בבר־לב והיפנה אותה לעבר מתחרהו במיפלגה, יצחק רבין. בר־לב נהג אז בג'נטלמניות ראויה לציון, אם כי הלשונות הרעות מדווחות שהיחסים ביניהם כיום רחוקים מלהיות כפי שהיו בתקופת הזוהר, טרם ההבטחה שלא קויימה.

● אדולף שווימר: ניר הוע־דף.

לפרס יש חברים נוספים, היוצרים קבוצה נוספת — „המאוכזבים". הבולט מכולם הוא חברו מזה שנים, אל שווימר. פרס קיפח חברות בת עשרות שנים, כשהודיע בעיצומן של עסקות־הנשק האיראניות הסבוכות, בפורום של כל מי שהיו לו יד ורגל בפרשה, שישראל מפסיקה — ומייד — את מעורבותה בפרשה.

לאחר־מכן גילו שווימר ושותפיו לשלב הראשון של הפרשה שישראל לא רק שלא הפסיקה את פעילותה בפרשה, אלא שהגבירה את המעורבות, בפיקוחו המפורסם של עמירם ניר. מ־שגילה שווימר שבעצם הוצא מהעסקות וניר הועדף על פניו, ניתק את יחסיו עם פרס.

כיום הם שבו לקיים יחסי־ידידות על פני השטח, אך שווימר מתבטא בחריפות רבה על התנהגותו של פרס כלפיו סביב הפרשה.

● רפאל רקנאטי: חסינות־בייסקי.

לרפאל רקנאטי, ידיד אחר של פרס, שאף הוא, כמו שווימר, התרים כספים עבור הגופים הפוליטיים בהם היה פרס שותף, קשה מאוד לשכוח את התחייבותו של פרס שלא יקרה לו מאומה בעיקבות נפילת־המניות ומסקנות ועדת־בייסקי.

לא־מזכ"ל שפייזר
היכן היה הגיבוי?

הטוב, הרע והמכוער

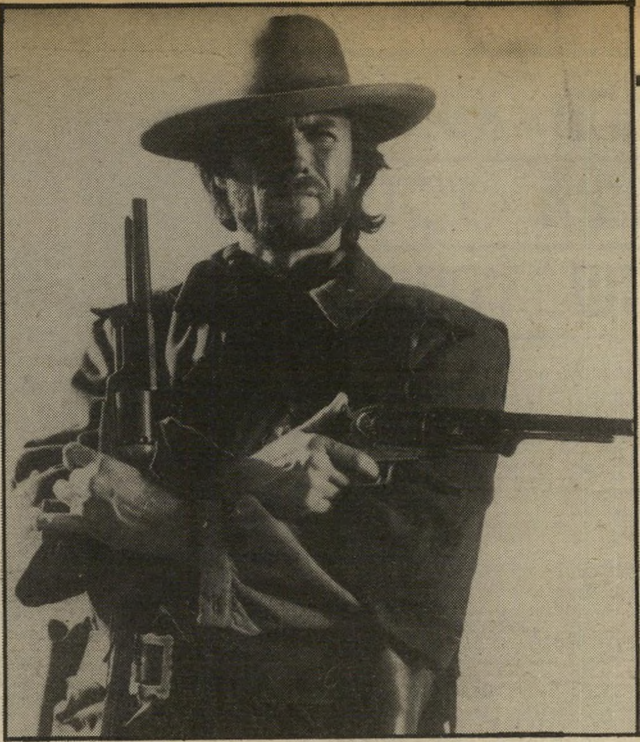

חרות אינה רוצה להיות מיפלגת האחד באפריל ★ שרון חותר לברית עם מודעי ★ אלף הליברלים שיצטרפו הם פיצצת־הזמן

את הבשורה הכי דרמאתית הביא דווקא משה קצב, שר צנוע ועניו, שהצליח לסגור הרבה מאוד לולאות מיפלגתיות, ולכנס סוף־סוף את הוועידה המופסקת של תנועת־החרות. הוועידה — הציע קצב, והוציא, כמתחייב מתפקידו המיניסטריאלי, אנחת־רווחה מהרבה מאוד אנשים — הוועידה לא תתכנס כמו שתיכננו, באחד באפריל, אלא יומיים קודם, ב־29 במארס. אסור לנו, הדגיש קצב, להיראות כמו בדיחה.

חרות, עשר שנים רצופות בשילטון מלא ורוטאציוני, מקפידה לכנות את עצמה בשם „תנועה". תנועת החרות. מיפלגה, מסבירים במצודת זאב, זה הם. הם זה מפא"י. ותנועת החרות, ייחור בגיני של התנועה הרוויזיוניסטית שייסד פעם זאב ז'בוטינסקי, תכנס בעוד שבועיים את אלפיים צירי־הוועידה שפוצצה לפני שנה, כדי לבחור את נושאי התפקידים הרישמיים שלה, תתפלג למחנות ולחצרות, ותמתין לבחירות הכלליות, לכנסת, שיביאו אושר עצום למרבית חברי־התנועה. לאף אחד מבין המתמודדים על ראשות התנועה אין רוב מוחלט בין צירי הוועידה, וכל מי שייבחר יהיה מועמד המיעוט. התבוסה הכמעט ודאית בקלפי של מי שלא יהיה, תעורר גלי שימחה אמיתית בין עסקני־חרות. שימחה לאיד.

● על מה המילחמה

הקורא המתעניין מתעמק במאבק האיתנים בתוך תנועת־החרות, בערך באותה הלהיטות שבה הוא לומד

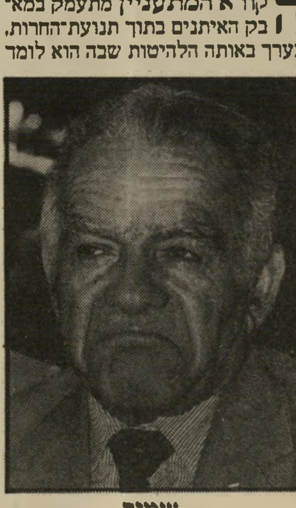

שמיר
מחתרתי

את הנתונים האחרונים המתפרסמים על החור הענקי שנוצר בשיכבת־האוזון מעל הקוטב הדרומי. משהו, לא משמעותי בטווח העכשווי, מתרחש באיזה מקום רחוק, ואין לזה כל השפעה על החיים המיידיים בסביבה.

הטעות זהה. חור האוזון ישמיד את החיים על פני כדור־הארץ, מוקדם בהרבה ממה שמספרים לך, וקריסת המיפלגות הגדולות תשנה את חייך בתוך המדינה שלך, בהבזק היסטורי שכרגע נראה למרבית האנשים דמיוני, אבל בדיעבד, לאחר מעשה, יהיה מובן מאליו.

איך אתה חושב, למשל, יגיב השכן שלך אם הוא יראה בטלוויזיה את כל המטה הכללי של צה"ל מתייצב מול המצלמה ומספר לאומה שהצבא לקח את השילטון ליד כדי להציל את המדינה?

תנועת החרות קורסת, ונפילתה, בצורה הזאת, עשר שנים אחרי שד"ש הדגימה למה אי־אפשר לעשות כלום באמצעות הקלפי, תשפיע מאוד על החיים הממשיים, המיידיים, של כל אחד מהאנשים הגרים בצד החסום של הים־התיכון.

הוועידה של תנועת החרות היא מוסד. לא מוסד סיפרותי־תיאורי, אלא גוף ממשי, אחד ממוסדות התנועה, ככתוב בתקנון. לוועידה נשלחים צירים מכל הסניפים, ואלה צריכים לבחור מתוך צירי־הוועידה, את הגוף החשוב ביותר של התנועה, המרכז. בקטע הזה, שלפני בחירת המרכז, פוצץ גסטון מלכה, אחד הצירים, את מושב הוועידה הקודם שהתכנס לפני שנה, בגני התערוכה בתל־אביב.

בוועידה יש היום אלפיים צירים. התוכנית היא, שהוועידה תכריז על עצמה כעל מרכז, ותתחיל לבחור את שאר המוסדות. על הנייר זה נשמע מאוד דמוקרטי: סניפים, נציגים, צירים, מרכז. האמת ההיסטורית היא שהמרכז כל הזמן רק גדל. מי שנבחר פעם אחת, הפך לחבר מרכז לכל ימי חייו. לכן, המרכז, שפעם מנה כמה עשרות אנשים, התנפח לממדים צפרדעיים מיפלצתיים, והפך לגוף שיפוצץ את תנועת־החרות. המודל הזה הועתק במיפלגה התאומה, המערך, וגם שם הדינמיקה היא זהה.

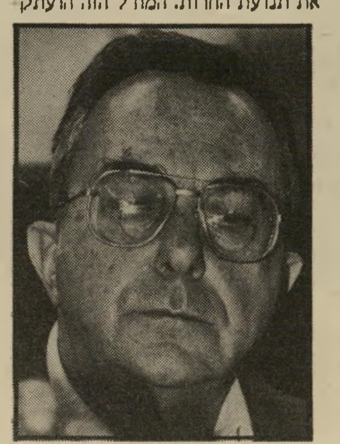

ארנס
אנגלו־סאכסי

המרכז של תנועת־החרות יתכנס בעוד שבועיים, ויבחר. הכוח הממשי של המרכז הוא בבחירת בעלי התפקידים לכנסת ולממשלה. המרכז הוא גם הגוף שבוחר את היושב־ראש שלו, את יושב־ראש התנועה — מוסד שלא אוייש מאז שבגין הלך לשתוק ברחוב צמח — ואת מזכירות התנועה. המילחמה בתוך חרות, מילחמה המתנהלת כבר שנה שלמה, היא על איוש התפקידים האלה, בנוסף לתפקיד חדש, שנוצר אחרי שבגין נמוג. אף אחד לא העז לקחת, רישמית, את תפקידו, ולכן נבחר שמיר רק כממלא־מקום. עכשיו, כאשר בוחרים את שמיר כיושב־הראש, לא מחזירים את התפקיד למחסן־התפאורות, כי תפקיד ששוחרר לא יוחזר. את התפקיד הזה רוצה, ויקבל, דויד לוי.

● מחנה דויד

דויד לוי, חוץ מזה שהוא פוליטיקאי אותנטי, הוא גם, ככל הנראה, החרותניק הכי אותנטי. הקיפוח, כרגל המונף על רצון עצום להשתייך, הוא המהות של תנועת־החרות. השורה „אלוהים לשילטון בחרתנו" היא רק מרבאת־הסיום מתוך שיר שכתב ז'בוטינסקי בעצם ימי רדיפות־מפא"י, כאשר אנשי הישוב המאורגן מנעו עבודה מחברי תנועתו. השיר הוא זעקת עלבון וכאב על „השרון והנגב לא לנו / לא קטיף, לא בציר לא בניין / אלוהים ליגון בחרתנו / ותבחר את אחי לתליין."

לוי
לא־עדתי

זו, לאמיתו של דבר, כל האידיאולוגיה של תנועת־החרות. עשר שנות שילטון, תקופת נצח לדור המצביעים הבא, דור שנולד אחרי מילחמת ששת־הימים, לא שינתה כלום לגבי אנשי־חרות.

השילטון נראה שם כמו משהו גנוב, צעצוע שעוד מעט יבואו הגדולים, אלה מהקיבוצים ומההסתדרות, מחברת העובדים ומהשגרירויות, ויקחו אותו חזרה. המיבנה האתנו־דמוגרפי של מצביעי ישראל הוא הצינור שדרכו רגשות הקיפוח התנקזו במצודת זאב, ונתנו לדויד לוי את הפן הנוסף, המושלם, של נציגה האותנטי של תנועת החרות. ההדגשות של לוי עצמו על אי־עדתיות הן רק שימוש מתוחכם, מודע, בסטרוטקטורה העדינה של הסוציולוגיה הישראלית. הדימוי העצמי של הישראלי המיזרחי, דימוי שמורכב מרגש־נחיתות מהול בתחושת הערכה עצמית ריאלית, שביטויה הוא גאווה הישגית על מיקום בצמרת, בא לידי ביטוי בקבוצת המקורבים של דויד לוי.

הקבוצה, שנקראת „הפורום", היא המצפן. מי שנמצא בה, וגם מי שלא. המוצא העדתי של הנפשות הפועלות, יוכחש כמה שיוכחש על־ידי ראש המחנה, לוי, חוזר ועולה בשיחות עם הנפשות עצמן.

מרבית נושאי הכלים של לוי הם אשכנזים, וכל גאוות תנועת־החרות, הצעירים המיזרחיים שהוכיחו את עצמם — משה קצב, דויד מגן, מאיר שיטרית — כולם חיילים בליגיונות אחרים. דווקא אליהו בן־אלישר, דוקטור ממוצא פולני, מיכאל קליינר, עורך־דין ממוצא צפון־תל־אביבי ומיכה רייסר, עסקן ממוצא ג'ינג'י, דווקא אלה הם חוד־החנית של שר־השיכון, שינסו להוכיח בכינוס הקרוב של הוועידה ש־40 אחוזים מצירי התנועה הם קופת־הברזל של דויד לוי.

ההסכם, שהושג בשבוע שעבר בין ראשי חרות, הבטיח ללוי את תפקיד

(המשך בעמוד 17)

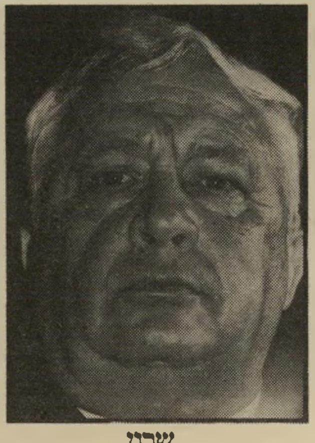

שרון
חוואי

יונתן שם־אור

■ השלישיה המובילה ■

(המשך מעמוד 6)

לא דווח על קיומן לשרים אחרים, ובכללם חברי הקבינט המדיני. כך גילו חברי־הקבינט שנוצר „קבינט בתוך קבינט". שלושה מתוך עשרת חברי־הקבינט הפכו למעין קבינט־על.

אחת המטרות של ישיבות הפורום החדש היתה גיבוש עמדה משותפת. בדיעבד הסתבר לכל, גם לשלושת המשתתפים, שנוצרה תלות משולשת ותהליך אינסופי של חיפוי הדדי.

אט־אט נוצרה מודעות לקיומו של הפורום, ובמקביל החלו סימני התמרמרות בקרב שאר השרים, בפרט חברי־הקבינט.

עזר וייצמן, יצחק נבון וחיים בר־לב מהמערך התלוננו מדי פעם בקול על התהליך המוזר של קבלת ההחלטות.

אחד מהם התבטא באחרונה: „לא היה מזיק לשלישיה שירחיבו הכתפיים..."

גם דויד לוי, אריאל שרון ולעיתים משה ארנס (התלוי במערכת־יחסיו גם ביצחק שמיר מהעבר השני) לא גילו התלהבות מקיומו של הגוף החדש.

אגב, ארנס השתתף בישיבות סגרות, שכללו גם את פרס, רבין ושמיר, מייד עם תחילת ממשלת־האחדות, אך הפורום הזה התברר כאפיזודי.

יצחק מודעי, בתקופת היותו חבר בקבינט המדיני, התבטא לא פעם נגד התופעה המשולשת.

בקרב שרי־המערך רבה התסיסה יותר מאשר בקרב חבריהם מהליכוד, מכיוון שבעוד שטיבעי שמנהיג הליכוד יישב בפורומים המצומצמים ביותר, פחות טיבעי הוא ששניים משרי המערך יגוננו זה על זה, מבלי שפורום מיפלגתי כלשהו אישר זאת.

● מפרשה לפרשה

פרשת **פולארד** ופרשת הנשק האיראני, שחשפו את הפורום הזה על כל חולשותיו וכישלונותיו, חידדו את הביקורת בעניינו.

בישיבת „שרינו" שהתקיימה בשבוע שעבר, הוטחה תלונה חריפה בפניהם של שתי צלעות מהמשולש, רבין־פרס: „נאמר שאנו מאמינים לכם שהדרג המדיני לא היה מודע לפרטים רבים, אבל אתם הרי יודעים כשנה וחצי על המתרחש. מדוע לא מיניתם עוד קודם לכן ועדה שתחקור את אשר קרה?"

כדי לענות על שאלה זו, יש להיזכר בשלוש הפרשיות שבהן עסק, בין היתר, פורום השלושה: גם פרשת־השב"כ התחילה להתגלגל בתקופת כהונתו של יצחק שמיר כראש־ממשלה. שימעון פרס הסתבך בה רק בשלב מאוחר יותר, כשלא שעה לאזהרתו של ראובן חזק. ליצחק רבין היה רק קשר קלוש ביותר אליה. בכל זאת, לא ניגחו פרס ורבין את שמיר בפומבי.

● פרשת־איראן, לעומת זאת, היתה הצעצוע הפרטי של פרס בתקופת כהונתו כראש־ממשלה. הוא עקף את המוסד פעמיים: תחילה, כשהטיל את העניין על חבריו אל שווימר ויעקב נימרודי, ואחר־כך כשהטיל אותו על יועצו עמירם ניר. רק מאוחר יותר הסתבך בה רבין, שנעשה פעיל ביותר לקראת השלבים המתקדמים של הפרשה. בכל זאת, ניסה שמיר להשתיק את הדי הפרשה בישראל, ונהג כאילו מדובר בפרשה אמריקאית בלבד.

● חלקו של רבין גדל פלאים בפרשת ג'ונתן פולארד. בשבועות האחרונים אומנם לא ברור אם גם לשמיר יש חלק בטעויות שנעשו טרם מתן פסק־הדין. פרס כמובן יישר קו עם שותפיו לפורום.

במערכת ה„חפה עליי ואחפה עליך" היה לכל השלושה מה להרוויח. מחקירות למיניהן ותדהרת קשר־השתיקה היה לשלושה רק מה להפסיד.

לכן, כשפרס ניסה לחמם את האווירה הבינגושית בקואליציה לפני שבועות אחרים, לא התרגשו שרים אחרים יתר על המידה. בשיחות שניהלו ביניהם בשבועות האחרונים, ניתחו זאת כהפגנת־שרירים ותו לא.

שיהיה לך יום נעים

אורי אבנרי

יומן אישי

אני חצוי בנפשי ביחס לארצות־הברית. יחסי אליה דו־ערכי.

איני מתכוון לעניינים מדיניים. אני מתכוון לארץ עצמה, לחיים בה.

עמדתי על כך שוב בשבוע שעבר. הוזמנתי לשאת באוניברסיטת ייל את ההרצאה השנתית על־שם פוינטר. זהו שמו של איל־הון, שהעניק לפני הרבה שנים מענק גדול למיכללה זו, כדי שתזמין אחת לשנה עיתונאי ידוע, אמריקאי או זר, כדי לשאת את דבריו לפני הפרופסורים והתלמידים.

אמרו לי שזהו כבוד גדול, שאי־אפשר לסרב לו. מה גם שהוזמנתי להרצאות גם במיכללה עתירת־יוקרה אחרת — פרינסטון, וכמה אוניברסיטות נוספות.

מכיוון שזה נתן לי גם את ההזדמנות לחקור קצת בפרשות איראן ופולארד, קיבלתי את ההזמנה בשימחה. במשך עשרה ימים התרוצצתי בחוף המיזרחי, הרציתי באוניברסיטות ובבתי־כנסת, נפגשתי עם ישראלים, יהודים וסתם אמריקאים בניו־יורק, בוושינגטון ובערי־שדה, ושאלתי את עצמי שוב ושוב: איך אתה מרגיש כאן? האם היית רוצה לחיות כאן? האם אתה נמשך הנה, כמו רבים וטובים בארץ ובעולם?

יש דברים מושכים רבים בארצות־הברית. הכל מתפקד כראוי, הכל עובדים, הכל מדייקים, הכל אדיבים. ברכה בנוסח „שיהיה לך יום נעים!" מלווה אותך על כל צעד ושעל, מפי מלצרים, נהגים ופקידים. מעמיתיהם בארץ לא תוציא „בבקשה" ו„תודה" גם בצבת של רופא־שיניים.

יש שפע. החנויות מלאות בכל טוב. מי שעובד קשה יכול להשתכר ולזכות בהטבות חומריות. מחוץ לערים הגדולות (ולפעמים גם בהן) האנשים לבביים, ידידותיים ונעימי־הליכות.

ובכל זאת — ארצות־הברית אינה מושכת אותי ביותר. אין אני שש לבקר בה, כפי שאני שש לבקר בפאריס, בלונדון, ברומא ואף באיי־יוון.

מדוע?

הארץ גדולה מדי. הטמפו רצחני מדי. כדי לחיות בשפע, צריכים לעבוד שם קשה מאוד־מאוד. ישראלים רבים נאלצים לעבוד שם שעות רבות ביממה, נוסף על שעות של נסיעה מן הבית ובחזרה, רק כדי לקיים את עצמם. בארץ לא חלמו אותם אנשים לעבוד אף במחצית הזמן הזה, ובמחצית הקצב הזה.

יש משהו בלתי־אנושי בעיר גדולה מאוד, בארץ גדולה מאוד. הקדחתנות של ניו־יורק מביאה עימה פיתויים רבים והנאות רבות, אך היא גם הרסנית ליחסי־אנוש. הקשרים בין בני־אדם שיטחיים יותר, ולעיתים נדמה כי בני־האדם עצמם הם ברובם חד־מימדיים, ללא חום אמיתי ושאר־רוח.

בסך הכל, נדמה לי שהחיים באמריקה אינם נעימים מן החיים בישראל. למרות כל הדברים המרגיזים והמטרידים אצלנו, החיים אצלנו אנושיים יותר.

והרי זה העיקר, לא כן?

פולארד בבית־הכנסת

בחוץ עמדו כמה מכוניות. רבים מבני הקהילה באו כמוני ברכב.

בפנים, באולם העגול של בית־הכנסת, התחילה תפילת השבת. על ספסלי־העץ המודרניים, הערוכים בחצי־גורן־עגולה, ישבה הקהילה מישפחות־מישפחות — גברים, נשים וילדים ביחד. כמה תינוקות היו בידי אמהותיהם. מדי פעם, כשתינוק פצח את פיו ביבבה, לקחה אותו אמו החוצה והרגיעה אותו. זה לא הפריע.

היו שם יהודים קשישים, והיו צעירים. פה ושם היו כמה גברים ונשים שנראו כמהגרים ישראליים. כמה מבני הקהילה ובנותיה היו בעלי תווי־פנים אנגלו־סכסיים מובהקים. נודע לי לאחר־מכן כי כחמישית מבני־הקהילה הם גרים, רובם צעירות וצעירים שהצטרפו לקהילה עם נישואיהם. אחדים מהם אמרו את התפילות בעברית.

פולארד

סידור־התפילה היה דו־לשוני — בעמוד הימני המקור העברי, בעמוד השמאלי התרגום האנגלי. חלק מן התפילות נאמרו בעברית, חלק אחר באנגלית.

נשים עלו לתורה כמו הגברים. הרב היה גבר, וכך גם החזן. אך לגבי קריאת הפרשה והמפטירים שרר שיוויון גמור בין המינים.

כל הגברים חבשו כיפות, ורובם גם עטו טליתות. הנשים, שהיו לבושות לפי מיטב האופנה, היו ברובן גלויות־ראש. אחדות חבשו מיטפחות־ראש. ראיתי אשה אחת שחבשה כיפה.

אמרו לי מראש כי זוהי קהילה הקרובה לזרם הקונסרווטיבי, וגם סיפרי־התפילה היו שייכים לזרם זה.

מזה שנים רבות לא הייתי בבית־כנסת, והפעם באתי מפני שהוזמנתי לבימה לשאת דרשה על תוכן סיפרי, שיצא זה עתה לאור בארצות־הברית. דיברתי על המאבק למען השלום, שהוא המאבק על נישמתה של מדינת־ישראל. ציטטתי כמה פסוקים מן התפילה, וגם פסוק מספר תהילים (ל"ד, ט"ו): „בקש שלום ורדפהו".

הקהל הקשיב בשקט ובאדיבות. לפי הבעות הפנים התרשמתי שרבים אינם מסכימי לדבריי, שחרגו מן הקו הרישמי של ממשלת־ישראל. לאחר־מכן הופתעתי כשרבים ניגשו אליי ושאלו איך הם יכולים לעזור למחנה־השלום הישראלי.

הרב המשיך בתפילה אחרי דרשתי, וחיבר בו־במקום תפילה באנגלית. בפנותו אל ארון־הקודש אמר, בערך: „אלוהים, תן למנהיגי ישראל את העוז לפעול למען השלום ולשלם את מחירו, ותן גם למנהיגים הערביים את התבונה הזאת."

לפני נאומי, שנמשך כ־20 דקות, נערך טקס בר־מיצווה לאחד הנערים שהתמוגג מרוב אושר. היה קשה להבין את העברית שבפיו, אך אחרי שקרא מן התורה התייצבו אביו ואמו בגאווה משני עבריו, והתכבדו גם הם לקרוא מן התורה. גם המורה שלו עלתה לתורה ואמרה דברים יפים. אחר־כך פנה הרב אל הנער ובני־מישפחתו, וקרא להם להיות יהודים נאמנים ובני־אדם טובים.

מכיוון שבאותה שבת דן הקטע מהתורה בבניין בית־המיקדש, כשכולו פרטים אדריכליים, אמר הרב: זה בא ללמד כי הפרטים חשובים. כל אחד יכול לטעון שהוא יהודי טוב ובן־אדם טוב, אך לטענה זו אין כל ערך. חשובים הפרטים — איך הוא מנהל את חייו בפועל, ואם הוא נוהג בכל פרט ופרט של חייו כיהודי וכאדם הגון.

בליל־שבת הוזמנתי לקהילה אחרת, גם היא קונסרווטיבית. הרב הצעיר הזמין אותי קודם לכן לביתו, לארוחת־ערב כשרה למהדרין, מלווה בתפילות, אחרי נטילת־הידיים.

בעת התפילה — לפי אותו סידור דו־לשוני, לפני קהילה מעורבת של גברים ונשים — דובר גם על ענייני־דיומא. הרב שופע־ההתלהבות הזמין את בני הקהילה לשאול שאלות על כל נושא שהוא, והבטיח לענות כמיטב יכולתו. „אומנם אין לי כל התשובות לכל השאלות, אך אני יכול להשתדל."

מה דעת הרב על פרשת־פולארד, שאל אחד מבני־הקהילה. הרב הציע לקיים על כך דיון כללי בקהילה בעוד שבועיים, בליל־שבת. מישהו אחר שאל אם גברים צריכים ללכת למיקווה. מותר אבל אין חובה, אמר הרב. הנשים חייבות ללכת למיקווה אחת לחודש, בתום תקופת־הווסת, גברים הולכים לרוב לפני יום־הכיפורים.

אחר־כך נקראו לבימה שתי נשים שדיברו על פעולות הדסה, לרגל שבוע־הדסה. אחר־כך דובר על עניינים שונים של הקהילה. בתום התפילה נערכה הפסקה לעונג־שבת, הגברים והנשים עמדו בטרקלין, שתו מיץ ויין, אכלו עוגות, עשו היכרויות, חידשו יחסים, כל זה בעידוד פעיל של הרב הצעיר. אחר־כך חזרו הכל למושבים. עליתי לבימה ודיברתי על ענייני ישראל, פולארד, איראן והשלום במרחב.

בסוף אמרתי, בכנות גמורה: בארץ מתרחבת התהום בין דתיים וחילוניים, הלחץ האורתודוכסי יוצר לחץ נגדי, זעם ושינאה. אילו היתה הדת נראית לאזרחי ישראל כפי שהיא נראית כאן, בבית־כנסת זה, יתכן כי רבים בישראל היו משנים את יחסם לדת. לשם כך דרושה הפרדה בין הדת והמדינה, כפי שישנה כאן.

ואכן, היה נעים להיות בקהילות אלה. ההתכנסות אינה דתית בלבד, אלא קהילתית. האנשים באים כדי להרגיש שהם יהודים, כדי להשתתף בענייני קהילתם, כדי להיפגש עם יהודים אחרים. השירים יפים ומרוממים את הנפש, דיברי הרבנים בשפה האנגלית אינם נוגעים רק לענייני־דת מובהקים, אלא גם לערכים אנושיים ורוחניים כלליים. התפילות מובנות יותר כשהן נאמרות גם באנגלית. לא הצטערתי שעברתי חוויה זו.

באחד מבתי־הכנסת פגשתי מדען יהודי צעיר בעל שם עולמי, העשוי לזכות באחד הימים בפרס־נובל לפיסיקה. הוא השתתף בתפילה בדבקות. שאלתי אותו אם לא קשה למדען כמוהו להאמין באלוהים. הוא אמר שזה אכן קשה. שאלתי אם הוא משתתף בתפילה מטעמים של אמונה או מסורת.

הוא היסס לרגע ואמר: „אני מניח שזה בעיקר עניין של מסורת."

אשתו, גיורת שנולדה כקתולית ושהשתתפה בתפילה ברצינות רבה, נראתה לי מאמינה יותר.

אוי!

פגשתי השבוע בח"כ אברהם שפירא באירוע חברתי מסויים.

„בשבת שעברה הייתי בארצות־הברית וביקרתי בבית־כנסת בפעם הראשונה מזה שנים רבות," סיפרתי לו.

הוא הגיב בקורת־רוח. „זה טוב," אמר.

„אבל זה היה בית־כנסת קונסרווטיבי," הוספתי.

„אוי!" קרא. „מוטב היה לך להישאר בבית־המלון!"

(SIC!)

מי שטורח לקרוא את כל מאות העמודים של דוח ועדת־טאואר על פרשת איראן־קונטראס, יכול להתרשם שהמילה החשובה ביותר בו היא sic.

זוהי מילה לאטינית, ופירושה „כך". נוהגים להשתמש בה בסוגריים, בתוספת סימן־קריאה — (sic!).

שימוש זה בא כאשר מצטטים דברים בשם אומרם, בעיקר ממיסמכים כתובים. אם יש במיסמך המקורי שגיאת־דפוס, שגיאה דיקדוקית או סתם דברים של בורות, מביאים את הדברים כפי שהם רשומים במקור, ומוסיפים את ההערה הזאת (כך!) כדי לרמוז לקורא כי השגיאה אינה של המעתיק, אלא של בעל המיסמך המקורי.

דוח־טאואר גדוש בציטטות ממאות רבות של מיסמכים, רובם מיסמכים ממשלתיים חסויים, עדויות־בכתב של אישי־מימשל ופרוטוקולים של ישיבות. הציון (sic!) חוזר בהם עד בוש.

משמע: כל האישים הנכבדים האלה, המנהלים את מדיניות ארצות־הברית ואת מיבצעיה הסודיים ביותר, אינם מסוגלים לכתוב אנגלית פשוטה, נקיה, ברורה ומדוייקת. במקומות רבים מלא הטקסט בשגיאות־כתיב נוראות, המעידות על בורות גמורה בשפת־אמם של הכותבים. במיסמכים רבים משובשים המישפטים. מופיעים בהם שמות לועזיים בגירסות שגויות. ובכמה מקומות יש שגיאות של תוכן. במקום אחד, למשל, מדובר על „ישראל", כאשר הכוונה היא לאיראן. אוליבר נורת' ועמיתיו פשעו נגד השפה האנגלית, לצד כל שאר פישעיהם.

אני מניח שאילו היה דוח־טאואר כתוב בעברית, ואילו הביא מיסמכים של אנשי־מימשל ישראליים, לא היו בו פחות ציונים של (כך!). גם מיסמכים רישמיים שלנו מצטיינים לעיתים קרובות בעברית קלוקלת ומשובשת.

מדוע זה חשוב?

אני מאמין כי שפה בהירה ומדוייקת היא תנאי מוקדם למחשבה בהירה ומדוייקת. נוכחתי לא פעם לדעת כי שפה רשלנית מעידה על מחשבה רשלנית, על אי־היכולת לחשוב בקווים הגיוניים. מי שמקפיד על חשיבה ברורה מקפיד, בדרך כלל, גם על הבעתה בשפה ברורה. מי שאינו מסוגל להביע את מחשבתו בצורה בהירה, סימן הוא שמחשבתו עצמה אינה בהירה.

חבל שהדוח הצפוי של ועדת־הבירור הישראלית בפרשת פולארד יישאר מן הסתם חסוי, ובוודאי לא יפרסם ברבים את המיסמכים, הפרוטוקולים והעדויות של הנוגעים בדבר. אחרת יכולנו לבדוק אם תיאוריה זו נכונה גם בצד הישראלי.

חזרה לפרשת השב"כ

נתקלתי השבוע גם בשר משה ארנס. הוא התלונן על כך שבמהלך פרשת־השב"כ החשדנו אותו כ„פושע־מילחמה".

הגבנו אז על דברים שאמר ארנס למחרת הרצח, בנוסח: „על המחבלים לדעת שלא ייצאו חיים מפיגוע כזה!" מכיוון שארנס היה נוכח בעת לכידת החוטפים, נראתה לנו המסקנה ברורה.

ארנס

שאלתי את ארנס השבוע איך הוא מסביר התבטאות זו, והנה הסברו: באותו בוקר, שעה קלה אחרי ההסתערות על האוטובוס, הוא קיים במקום מסיבת־עיתונאים, ובה הודיע ששניים מן החוטפים נהרגו, ושניים נלכדו.

כשנמסר לו לאחר־מכן כי גם שניים אלה מתו, הניח כי נפטרו כתוצאה מפצעים שנפצעו בעת ההסתערות. הוא ניצל עובדה זו כדי להצהיר שעל המחבלים לדעת כי לא ייצאו חיים מפיגוע כזה, מתוך כוונה להרתיע אחרים. „אילו נתתי פקודה להרוג את שני המחבלים, האם הייתי מכריז קודם לכן שהם נלכדו חיים?" שאל.

לא היה לו מושג שהשניים נרצחו בדם קר. ולראיה: הוא עצמו מינה את ועדת־זורע לחקירת המיקרה. „איך יכולתי לדעת שזייפו שם עדויות?" שאל.

הסבר זה נשמע לי סביר, ועל כן נראה לי שיהיה זה נכון מצידי לחזור בי מן הביטוי שהשתמשתי בו.

אין פירוש הדבר שההסבר עונה על כל השאלות. למשל, לדעתי היה צריך ארנס, כמי שנכח במקום, לשאול את עצמו כפי ששאלנו אנחנו את עצמנו: מה קרה לשני החוטפים?

עובדה היא שוועדת־הבירור מונתה על־ידו רק אחרי שכבר התעורר הסקנדאל, בעיקבות התמונות של הצלמים.

כל אלה הם מחדלים חמורים, בעיניי. אך אין הם מצדיקים את הביטוי הקשה ההוא.

כבוד גדול

תעשיין זקן ועתיר־זכויות רואיין בטלוויזיה. בראש הישגיו ציין את העובדה שבמיפעל שלו אין עובדים ערבים.

הדברים נאמרו בתמימות. אין ספק שהזקן חי עדיין בימים של „כיבוש העבודה" ו„עבודה עברית".

אך תמהני מה היינו אומרים אילו תעשיין אמריקאי היה מתפאר: „אצלי לא עובדים שחורים!" או, חלילה: „אצלי לא עובדים יהודים!"

אנשים

איך מתחפשים לוועדת־בירור, איך הפרופסור הבטיח להתפטר — ואיך השרים מתבדחים

■ **יצחק שמיר** אמר: „מי שיודע — יודע, ומי שאינו יודע — אינו צריך לדעת!" זה הזכיר ליעקב **נימרודי**, אחד מגיבורי פרשת־איראן, סיפור ערבי מימי־הביניים: מעשה בשני שותפים בשוק בבגדאד שעברו יחדיו יותר מ־10 שנים. באחד הימים חשק אחד השותפים באשתו היפה של השני, השכיב אותה על ערימת־עדשים ובא עליה. כאשר חזר הבעל במפתיע, נטל השותף־הבועל חופן עדשים וברח, כש־

שימש כיועץ ראש־הממשלה לענייני־טירור לפני ניר. מכאן שהעניין שהוא מגלה בדוח טאוור הוא גם מיקצועי. השאלה: מי דאג לשלוח לאיתן את המעטפה המיסתורית?

■ איתן גזר על עצמו אלם תיקשורתי מוחלט. חבריו מספרים כי אינו נתון בלחץ, מחמת הכותרות בעניינו בעיתונות. אין הוא רץ מדי בוקר לעיין בעיתונים.

■ למה התחפשה **נעמה**

יסתירו ממני משהו אני אתפטר, ולא סתם אתפטר אלא בזבנג!" הוא חזר בהדגשה: „זה־בנג גדול!"

■ בטלוויזיה החינוכית, הנמצאת חזק־חזק על המפה, החליט מי שהחליט שיש לעשות מסיבת־פורים פנימית, שבוודאי תתרום גם לגיבוש התחנה. כוונות טובות לחוד ומציאות לחוד — מיספר הנרשמים לחגיגה היה כה מועט, עד שהחגיגה בוטלה ו־

שון. היא עצמה היתה דווקא מעשנת כבדה בעבר הרחוק, אלא שמאז החליטה להפסיק לעשן — לפני 22 שנה — לא נגעה אף בסיגריה אחת. גם **נתן אלמוזלינו**, בעלה, אינו מעשן.

■ ארבלי־אלמוזלינו השתתפה השבוע בדיון במיסגרת ועדת־השרים לענייני־חקיקה. השרים **משה שחל** ו**חיים בר־לב** עישנו כהרגלם. ארבלי דרשה מהם בתקיפות שלא לעשן בעת הדיון. השניים נכנעו.

שופס לא היה זמן לטפל במחלתו בשלביה המוקדמים, בגלל יחסי־העבודה המעורערים בתחום מישרדו. התוצאה: בשבוע שעבר היה רתוק למיטתו, ועקב משם אחר האירועים במישרדו.

■ חבר־הכנסת **פינחס גולדשטיין** נסע בסוף־השבוע ליוגוסלוויה הקומוניסטית. במיזנון־הכנסת סיפר בגאווה כי שילטונות יוגוסלוויה אישרו את ביקורו כחבר־כנסת ישראלי. משנשאל אם ישתמש בדרכון־שירות, כמקובל על חברי־הכנסת, השיב בבהלה: „השתגעתי?" אותה התשובה באה כתגובה על השאלה אם הוא מתכוון לקחת עימו מצלמה.

■ עמיתו־לסיעה הליברלית (אך יריבו בתוך הסיעה), חבר־הכנסת **בני שליטא**, התעניין בתמימות: „פינחס, עד ה־19 בחודש תחזור?" בתאריך זה יחול הקרב הגדול בין סיעות **אברהם שריר** ו**יצחק מודעי** על מקום בהנהלה הציונית. גולדשטיין השיב במהירות: „בתאריך זה, בני, אהיה בטוח בארץ!"

■ **חיים קופמן**, יושב־ראש סיעת הליכוד בכנסת, ידוע כגבר המקפיד על לבושו. השבוע העירה לו מישהי על־כך שענב עניבה מנוקדת על חולצת־פסים לאורך. קופמן לא נבוך והשיב בביטחון: „מה שאני לובש עכשיו זה שיא השיק! לענוב עניבת־נקודות על חולצת־פסים? זה מעיד על חוש אופנתי! חוץ מזה, ככה **ישראל סחרוב** לימד אותי."

■ אברהם שריר, שבמישרדו — מישרד־התיירות — הועלו האשמות על הטרדה מינית, פגש בכוכב אחר של הפרשה, הח"כ־לשעבר **גוסטב בדיאן**, ששמו השתרבב לפרשה הסנסציונית. בדיאן עמד נרגש ושטח באוזני עיתונאים את טענותיו כלפי התיקשורת. שריר לא אהב את הכותרות בעניין מקורביו בעיתונות, והפציר בבדיאן: „די, גוסטב, די!" כעבור דקה הפסיק בדיאן להתראיין.

■ השר **משה שחל** לקח את עמיתו־לממשלה־ולמיפלגה, **אריה נחמקין**, לסיור בכפרי־הדרוזים, הנמצאים כיום בכותרות. שני השרים מסרו לדרוזים את אשר הוחלט בישיבת־הממשלה.

צבי סל

צבי סל

אורנה מרבך האופנאית החיפאית, הופיעה בערב השקתו של בושם מיזרחי חדש בחברת בעלה, הקבלן אורי מרבך, בסיגנון לבוש חושפני, וגנבה את ההצגה משאר נשות־החברה, באירוע שהוזמנו אליו אישים ממוצא מארוקאי. בתצלום משמאל: ג'ואן אדרי (מימין), אשתו הדנית של רפי אדרי, יו"ר סיעות הקואליציה בכנסת, היתה היחידה שבאה לבושה בסיגנון מיזרחי.

הבעל־הנבגד רודף אחריו וצועק „גנב! גנב!" אמרו הבריות: „עשר שנים אתם שותפים, ואתה רודף אחריו בגלל חופן־עדשים שגנב?" אמר הבעל: „מי שיודע — יודע איזה חופן־עדשים!"

■ מעטפה סגורה ומסוגרת הגיעה בסוף השבוע שעבר לביתו של **רפי איתן**, הגיבור בהא־הידיעה של פרשת **ג'ונתן פולארד**. המעטפה הכילה עותק של דוח־טאוור, שהוא כידוע תוצאות בדיקה של ועדה שעסקה במאורעות פרשה אחרת, פרשת איראן־קונטראס.

מדוע עשוי להיות לאיתן עניין בדוח המפורסם? מכיוון שהדוח נוגע ל**עמירם ניר**. איתן

הניג, דוברתו של השר **גד יעקובי**? הניג חשבה וחשבה על תחפושת מקורית לכבוד חג־הפורים, עד שמצאה: ועדת־בירור! ואיך מתחפשים לוועדת־בירור? פשוט מאוד. מדביקים דרגות של רמטכ"ל וסימני־היכר של הפרופסור לראש — רמז לרב־אלוף (מיל') **צבי („צ'רה") צור** ולפרופסור **יהושע רוטנשטרייך**. ליתר ביטחון נצמדה נעמה לידיד שצורתו דומה שתי טיפות־מים ל**ג'ונתן פולארד**.

■ רוטנשטרייך עצמו התגונן באחת המסיבות מפני הטוענים שלא היה צריך לקבל את המינוי, והבטיח לח"כ **דויד ליבאי**: „אם

עובדי־התחנה חגגו את החג במסיבות פרטיות.

■ במסיבה שערכו עורכי מעריב לרגל מלאת 39 שנים לקיום הצהרון ולרגל שינוי התבנית שלו, בלטו בהיעדרם אנשי הצהרון המתחרה, ידיעות אחרונות. איש לא התפלא, שהרי יחסי־האיבה בין שני הצהרונים ידועים. אך מסתבר כי עורכי מעריב דווקא הזמינו את עורכי ידיעות. התקיימו על כך מגעים, אך לבסוף החליטו אנשי ידיעות שהופעתם במסיבת מעריב תיצור מצב מביך, בייחוד עם יישאלו לדעתם על טיב השינויים שחלו במעריב.

■ **עידו דיסנצ'יק**, עורך מעריב, פתח את המסיבה רבת־המשתתפים בנאום, שנפתח במילים: אדבר רק ארבע־חמש דקות. הנאום ארך ארבע דקות ו־55 שניות בדיוק.

■ בנאומו סיפר דיסנצ'יק בדיחה יהודית: אורח חשוב נשא דברים בקהילה. אמר לו אחד המאזינים: „זה היה נאום רע!" ראש־הקהילה נבוך והתנצל באוזני האורח: „האיש הזה הוא טיפש גמור. אין לו שום ריעה משלו. הוא בסך הכל חוזר על מה שאומרים כולם!"

■ כמה ממוזמני מסיבת־הקוקטייל החגיגית שערך הצהרון מעריב, הופתעו משיחה שהתנהלה בין נשיא־המדינה, **חיים הרצוג**, לבין השר **משה ארנס**. המיוחד בשיחה היה שפתה: השניים, הדוברים עברית רהוטה, העדיפו לשוחח ביניהם באנגלית.

■ כידוע, נלחמת שרת־הבריאות **שושנה ארבלי** בעי־

■ באחרונה פורסם כי השר **אריאל שרון** התפעל מכישוריה של ארבלי וכושר־הדיבור שלה, המייעדים אותה — לדעת שרון — כמועמדת האידיאלית לתפקיד מזכ"ל־ההסתדרות. השבוע הגיבה ארבלי בטון של תלונה, שלא נעדר שביעות־רצון: „מה הוא עושה לי? הוא מסכסך ביני לבין ישראל קיסר!"

■ שמה של ארבלי אינו יורד מהכותרות, עקב המשברים בתחום הרפואה. השרה עצמה דווקא נראית בשיא כושרה, על אף פעילותה האינטנסיבית. מי שקרס תחתיו היה דווקא עוזרה הנאמן, **יחזקאל שופס**, שחלה מעומס־העבודה שהוטל על כתפיו. ל־

צבי סל

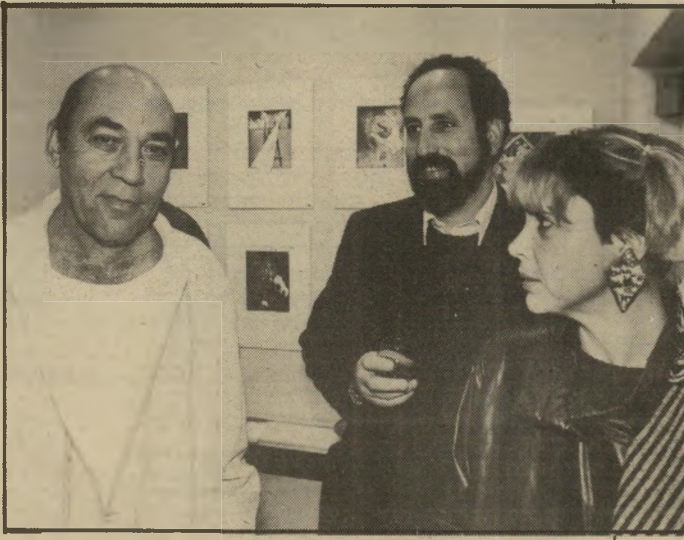

נאווה דיסנצ'יק אשתו של איש־העסקים רוני דיסנצ'יק, באה לפתיחת התערוכה של אורי ליפשיץ עם הבנקאי ליאון רקנטי (במרכז). ליאון, שברשותו יצירות רבות משל האמן, בירך את אורי על המעבר לביתו החדש.

פריצה אצל שפטל

יורם שפטל
אין איומים

● „אין לזה כל קשר למישפט!" אומר **יורם שפטל**, סניגורו הישראלי של **ג'ון דמיאניוק**. שפטל מתגורר בקומת־הקרקע, וזו איננה הפריצה הראשונה לדירתו.

השבוע, כאשר שהה בירושלים לצורך המישפט, פרצו אלמונים לדירתו בתל־אביב וגרמו נזקים. הם חיפשו חפצי־ערך, ומשלא מצאו, לקחו את הטלפון האלחוטי. אבל הם לא הסתפקו בכך, אלא תלשו מהקיר את חוט הטלפון הרגיל.

שפטל אינו מייחס זאת למישפט, מכיוון שבאופן מפתיע אין כמעט הטרדות טלפוניות לביתו או למישרדו. „להיפך," אמר שותפו, „מרבית השיחות הן של אנשים המבקשים לעזור להגנה. אנשים המספרים כמה קשה לזכור דברים אחרי הרבה שנים. היה אדם אחד שהטריד אותנו, אבל גם הוא הפסיק מהר."

פנינה דבורין התובעת של מישפט חווה יערי, נתקלה בפרקליט רם כספי במסיבת־הקוקטייל הגדולה שערך הצהרון מעריב לרגל שינוי תבניתו. כשביקש הצלם מהשניים להתקרב, התלוצץ כספי: „אתה רוצה שנתנשק! אז יגידו שהיתה זאת הנשיקה הלילית!" פרשת „הפגישה הלילית" לא היתה היחידה שגיבוריה נכחו במסיבה זו, שבה נפגשו גיבורי כל הפרשות המסעירות כעת את המדינה. כספי ויגאל ארנון, גיבורי „הפגישה הלילית", נתקלו בצבי („צ'רה") צור ויהושע רוטנשטרייך, שהתמנו יום לפני כן כוועדת־בירור לפרשת פולארד. השר רבין נשאל על מינוי אלוף־מישנה אביאם סלע, בעוד שבקירבתו שאל היועץ המישפטי, יוסף חריש, את עורך־הדין אמנון זיכרוני מדוע התפטר מפרשת מרדכי וענונו, ואילו חריש עצמו נשאל על מריבתו עם שר־המישפטים. היתה גם חבורת דוגמניות, שהוזמנו על־ידי אשתו של עידו דיסנצ'יק, בתיה (בתצלום משמאל).

■ ועוד על הדרוזים: השר **דויד לוי** דיבר בממשלה בפתוס האופייני לו על בעיות הדרוזים. ביציאה מחדר־הישיבות שאלו אותו שרי־המערך, שחל ו**עזר וייצמן**: „אלה דרוזים, אלה? הדרוזים שעליהם דיברת הם חרותניקים לכל דבר!"

■ שחל, שמוצאו עיראקי, סיפר לשר **משה קצב**, שמוצאו פרסי, בדיחה: יהודי עיראקי יצא לטייל בפרס. הוא הוזהר מפני הכייסים בפרס. הוציא היהודי את הכסף מכיסו ומילא אותו באבנים. אחר־כך יצא לטייל בשוק הפרסי. מדי פעם הסתכל וראה ששקית־האבנים עדיין בכיסו. אחרי סיור ממושך בשוק, פקעה סבלנותו והוא התחיל להתלונן באוזני הפרסים. ענו לו המקומיים: „הוצאנו לך את השקית כבר שלוש פעמים. ראינו מה יש לך להציע לנו!"

■ כתב דבר בוושינגטון, **אמנון דנקנר**, היכה בשעתו גלים כשכתב מאמר בשם „אין לי אחות!" ובו התקפת־מחץ על היהודים המיזרחיים, אופיים ומינהגיהם. מאז שבא לארצות־הברית שינה דנקנר את טעמו. לא זה בלבד שידידו הטוב ביותר שם הוא **ניסים מישעל**, איש־הטלוויזיה שמוצאו מעיראק, אלא שהוא בכלל הגיע למסקנה שהאופי המערבי, כפי שגילה אותו בארצות־הברית, זר לרוחו. הוא מתגעגע אל החום האנושי של המיזרח, אל הדיבור בידיים והגישה האישית. „לא ידעתי שאני כל־כך מיזרחי!" אמר.

■ הד"ר **יוחנן באדר**, מי שהיה פרקליט פלילי נודע בפולין לפני שבא ארצה, נשאל השבוע מה דעתו על החוק האוסר מיפגשים עם אנשי־אש"ף. השואל הופתע כאשר השיב באדר שהוא מתנגד לחוק הזה בחריפות, מטעמים מישפטיים.

■ ח"כ **דב שילנסקי**, ניצול־השואה, עוקב בדבקות אחר מישפט **ג'ון דמיאניוק**, וגם אחרי טכסיסי הסניגור **מארק או'קונור**. השבוע נשאל לדעתו על כך, והכל ציפו ששילנסקי יגנה את הסניגור. להפתעת הכל אמר שילנסקי, שהוא בעצמו עורך־דין: „להיפך, אני מרוצה מאוד שבית־המישפט מאפשר לסניגור לעשות ככל העולה על רוחו. צריך שיהיה ברור וגלוי שההגנה במישפט זה קיבלה את כל האפשרויות למלא את תפקידה!"

■ ביום הראשון היתה בבוקר תכונה בראשון־לציון. ראש־העיר **מאיר ניצן** ומכובדיה התאספו בעיריה לכבוד בזאר אמנותי. הוא היה פרי עבודתן של נשות אנשי חיל־האוויר של בסיס דרומי. ומי היה כוכב האירוע, אם לא מפקד־הבסיס הקודם: אלוף־מישנה **אביאם סלע**, סלע־המחלוקת בין ישראל לארצות־הברית.

■ גיבור ראשוני אחר, **זאב** („דוק") **מאירוביץ**, מהלך בימים אלה רגוז. בסוף החודש יחול אירוע במוסיאון של ראשון־לציון. מאירוביץ הזמין כמה שרים, שיכבדו את האירוע בנוכחותם. **חיים בר־לב** מהמערך ו**אמנון רובינשטיין** משינוי נענו מייד. ולמי לא היה זמן לבזבז על אירוע מעין זה? דווקא לשרים הליברליים, נציגיו של מאירוביץ בממשלה. השבוע תיכנן בקול רם חיסול־חשבונות, והבטיח שביום החמישי (אז תתקיים התמודדות נוספת במיפלגה), „יהיה שמח!"

■ מישרדו של **גד יעקובי** בתל־אביב, שם הוא עובד בסופי־השבוע, עובר בימים אלה שיפוצים. לכן כל הנקלע לשם נתקל בשר פחות־נינוח מתמיד, המנסה לתפקד בחדר צדדי והמבקש מדי פעם מהסובבים: „אולי אפשר לקבל קצת שקט?"

■ **הראלה**, אשת יחסי־הציבור החרוצה של בית־לסין, התכוננה להכניס השבוע את אחד ממופיעיה לתוכנית־הטלוויזיה סיבה־למסיבה. היא כבר תיכננה את כל הכרוך בכך, סיפרה לידידיה הרבים (ביניהם: **עמיקם גורביץ**, הקריין הידוע) ולפתע, ממש כשסיימה להודיע ל„כולם", קיבלה הודעה על ביטול ההופעה. מדוע? כי **שלמה ארצי** החליט שהוא מוכן להופיע בתוכנית, וארצי הוא כוכב. נקודה.

■ **אייבי נתן** טרוד בימים אלה באירגון אירוע גרנדיוזי בחודש הבא. האירוע, שיתקיים במלון הילטון, יוקדש לכפר־התיקווה, המקום המדובר כל־כך לגמילה מסמים.

דפנה ברק ■

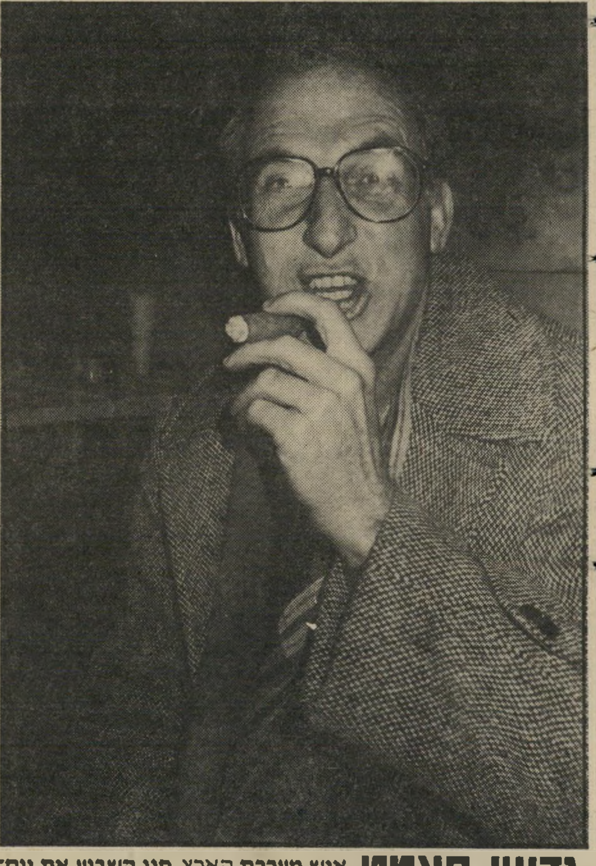

גדעון סאמט איש מערכת הארץ, חגג השבוע את יום־הולדתו. באותו היום עצמו חגג גם אביו, העיתונאי הוותיק שימעון סאמט, את יום־הולדתו. בני כמה הם? „ביחד כבר עברנו את גיל ה־120," התחמק גדעון, שבנו כבר משרת בצה"ל בדרגת סגן. הוא לא נבהל מכך שיום־ההולדת חל ביום השישי, ה־13 בחודש. הוא קיבל מתנות מבניו: מבנו האחד קיבל ספל שעליו דמות אשה בביקיני. הביקיני נעלם כאשר מוזגים לספל משקה חם. מהבן השני קיבל שוקולד משובח. היתה לו גם מתנה שהעניק הוא עצמו לעצמו: תחריט של אורי ליפשיץ. גדעון, אגב, הוא בן 43.

עמוס קינן הצטייד השבוע בפיאה חומה שופעת, לקראת פורים. הוא הצטלם ליד בתו, שלומציון, שלא היתה זקוקה לשום פיאה. היא בעלת שיער שחור שופע. ביניהם הסתכל בקינאה בולטת שיש קולר, בעל הקרחת המבהיקה. היו שטענו כי קינן דומה לידידו היווני, מיקיס תיאודורקיס.

(המשך מעמוד 7)

בכל התחומים, וטוב שבעיקבות פרשת־פולארד מתחילים גם הוגי־דיעות יהודיים־אמריקאיים לברר סוגיה זו בגלוי, במאמרים ובנאומים. לפעמים זה מכאיב, אך זה בריא.

■ ■ ■

די בציון כמה הבדלים בולטים, שטושטשו עד כה משום־מה.

האומה הישראלית־יהודית הולכת והופכת מיזרחית, גם מבחינה דמוגראפית. יוצאי ארצות־האיסלאם מהווים בה רוב, ורוב זה הולך וגדל. הדבר ישפיע בהכרח על רוחה ותרבותה. תיווצר פה סינתיזה חדשה. ואילו יהדות ארצות־הברית היא אשכנזית טהורה.

ביהדות ארצות־הברית תופסת הדת מקום נכבד, והדת היא בעיקרה ליברלית, קונסרווטיבית וריפורמית. בארץ הדת היא כולה אורתודוכסית, קנאית ופרימיטיבית, ומקומה בחברה הולך ומצטמק.

בקרב יהדות ארצות־הברית, הדת מהווה את החישוק המאחד, את תעודת ההשתייכות לקיבוץ היהודי. בישראל נעלמה פונקציה זו של הדת מזמן, ובמקומה באה הלאומיות וסמליה: המדינה, החברה, התרבות, הצבא.

בקרב היהדות האמריקאית הולך וגדל מיספר הגרים והגיורות, ומגיע למאות־אלפים. נישואי־התערובת הרבים גורמי לאובדן של חלק מבני־הזוג לעם היהודי, אך גם לרכישת בני־זוג רבים אחרים, המתגיירים והמצטרפים בלב שלם לקהילות, כמו אן פולארד.

המאזן הוא, בחשבון הסופי, חיובי.

משום־כך יש בשני הקיבוצים גם גישה שונה לחלוטין לבעיית הגיור. בישראל מתווכחים על „גיור כהלכה" כעל דבר שולי, הנוגע לכמה עולים חדשים. בארצות־הברית זוהי בעיה מהותית, הנוגעת לעצם קיומן של רוב הקהילות ולמאות אלפי מישפחות.

אפשר להמשיך בדוגמות אלה. ככל שיעבור הזמן, כן יתפתחו שני הקיבוצים היהודיים האלה בכיוונים שונים.

השוני במיקום הגיאוגראפי, במהות הלאומית ובדרכי־ההתפתחות יוליד בהכרח שוני בתרבות, במנטליות, באינטרסים. תהיה פולאריזציה — קיטוב.

הוא הדין, כמובן, לגבי קיבוץ יהודי חשוב שלישי: יהדות ברית־המועצות. רק חלק קטן מקיבוץ זה שואף לצאת משם, ורוב היוצאים מגיעים לארצות־הברית, ולא לישראל. הנשארים, שמיספרם מגיע למיליונים, מתפתחים גם הם בכיוון עצמאי משלהם, שיש להכיר בו ולכבדו.

■ ■ ■

ג'ונתן פולארד נפל במלכודת של כל הפיקציות האלה. הוא קורבן.

לשום איש בשני המימסדים היהודיים — הישראלי והיהודי־אמריקאי — איז הזכות לכעוס עליו.

להיפך, לו יש כל הזכות לכעוס עליהם.

פולארד האמין כי בשרתו את האינטרס הביטחוני הישראלי, אין הוא פוגע בארצות־הברית. שהרי האינטרסים זהים.

הוא האמין שכיהודי, הנאמנות הראשונה שלו היא לישראל. הוא האמין שזוהי חובתו של כל יהודי באשר הוא שם. שהרי הכנסת, בהתקפה של שחצנות ובורות, קבעה בחוק כי ישראל היא „מדינת העם היהודי", ולא של האומה היושבת כאן.

פולארד ואשתו הגיורת (אם הוא רוצה בכך או לא) גילו סודות רבים. אך הסוד העיקרי שגילו נוגע למהות היחסים בין ישראל ויהודי־אמריקה.

שר־האוצר לשעבר, יגאל כהן־אורגד, הוא על הכוונת של המישטרה.

היא גבתה מסוחרי־קרקעות בגדה עדות המחשידה אותו.

כהן־אורגד עצמו טרם נשאל במישטרה על נושאים אלה. המישטרה משלימה עתה איסוף עדויות וראיות, כדי לדעת האם הוא קשור בפרשה או לא. אולם כבר עתה ברור כי פרשת אברהם שמאי וחברות יאה־יקיר ו־יאה־השקעות, אותן מנהל אברהם

מסביב לחברת־הגג יאה־השקעות ו־יאה־יקיר, הודיע כי רכש 1070 דונם מאחמד עודה, וכי יקים עליהם את התנחלויות נריה ואלקנה. הוא התחיל למכור מיגרשים על השטחים שטרם נרשמו בטאבו, ומימן את פעולותיו אלה מהלוואות שקיבל מבנק טפחות, שהגיעו ליותר משני מיליון דולר. הביטחונות שנתן להלוואות אלו היו הקרקעות שרכש, ושיטרי־בעלות על שטחים בגבולות הקו הירוק. הערכות שמאי הראו כי הם שווים כמיליון וחצי

יגאל לביב ממשיך לחשוף את עיסקי

הנוכלות של ההתנחלות בגדה:

חתימות מזוייפות, רישיונות מוזרים

שמאי ביחד עם בנו אמיר, יהיו השערוריה הכלכלית והפלילית של השנה.

אברהם שמאי קרוב לגיל 60. ב־1975 אישר בית־המישפט העליון את הרשעתו, יחד עם ניסים שרעבני, בעבירות־מירמה שונות, שעליהן נידון לשנתיים מאסר וקנס. העבירות: זיוף רשימוני־יצוא של מוצרי־צמר, וגביית תמריצים כוזבים מהאוצר. בית־המישפט העליון החליט להמיר את העונש בפועל לעונש על־תנאי, בגלל משך הזמן שעבר מאז הגשת הסיכומים ועד מתן פסק־הדין בבית־המישפט המחוזי.

מאז היה שמאי פעיל בעיסקי קר־

דולר (בחקירת המישטרה היום התברר כי שווי השטח פחות מ־40 אלף דולר).

היקף פעילויותיו גדל, והוא נזקק למימון נוסף, שבנק טפחות לא יכול היה לתת, מחוסר ביטחונות.

לשמאי היו קשרים טובים ביותר בבנק טפחות. המישטרה חוקרת כיום כיצד קיבל האיש, ללא כל ביטחונות ממשיים, מיליוני דולארים. המישטרה גם חוקרת כיצד קיבל מבנק־ישראל היתר לסחור במטבע זר.

היתר זה שווה כספים רבים, כי הוא מאפשר לבעליו לקנות ולמכור באופן חופשי מטבע זר.

מהפשעים

קעות ומטבע. כמה שנים אחרי הרשעתו בעליון הוא היה שותף לעיסקת־קרקעות גדולה ברמת־פולג ליד נתניה, יחד עם מאיר מנוחין, איש־עסקים אמיד מנתניה ובעל מלון יהלום בעיר זו, ועם קבוצת רובינשטיין, חברת־הבניה הידועה. לעיסקה שותפה גם בתו של שמאי, יהודית הנרי, אזרחית אמריקאית, ששמאי מנהל בשמה עסקים בישראל.

בסיום העיסקה טענו השותפים כי שמאי הונה אותם במיליון דולר, והוסכם על בוררות לפני עורך־הדין יהושע רוטנשטרייך. הבוררות טרם הסתיימה, ומוטי רובינשטיין, בנו של אהרון, בעל־החברה, השקיע כספים רבים בחקירות באמריקה, כדי להתחקות על עיסקי שמאי ובתו.

היתר נדיר

הקשר בין שמאי למנוחין הניב פרי ב־1983. אותה עת היה שמאי עסוק רובו ככולו בעיסקי־ההתנחלויות בגדה. הוא הקים שורה של חברות

שמאי טען כי הוא זקוק להיתר זה כדי לשלם לערבים תמורת הקרקעות. אולם הוא היחיד שקיבל היתר זה.

המישטרה שאלה את סגן־שר־הביטחון, מיכאל דקל, אם המליץ על מתן הרשיון, ודקל טען בתוקף כי לא המליץ על כך מעולם. אולם בידי המישטרה עדויות המראות כי עוזרו של דקל, אבי צור, היה עם שמאי בבנק־ישראל והסדיר לו את מתן הרשיון, וכן הקצבות מטבע.

בידי המישטרה גם עדות של מאיר מנוחין, כי שמע משמאי ששר־האוצר, יגאל כהן־אורגד, „מונח בכיסו", וכי כספים שונים שהוציא שמאי ללא קבלות ניתנו לכהן־אורגד.

אזהרת הבנק

יגאל כהן־אורגד מצהיר בתוקף כי לא ידע ואינו יודע אם שמאי קיבל רישיון למיסחר במטבע זר. הוא יודע כי המישטרה חקרה את הנושא של שמאי באוצר, אולם הוא עצמו טרם

צבי סל

מישרדו של שמאי
תעודות־מכר מזוייפות

מרכך כביסה סופטקס של פנטסטיק

להשיג בחנויות וברשתות השיווק

קדם
KEDEM

מוצר איכות מבית פנטסטיק

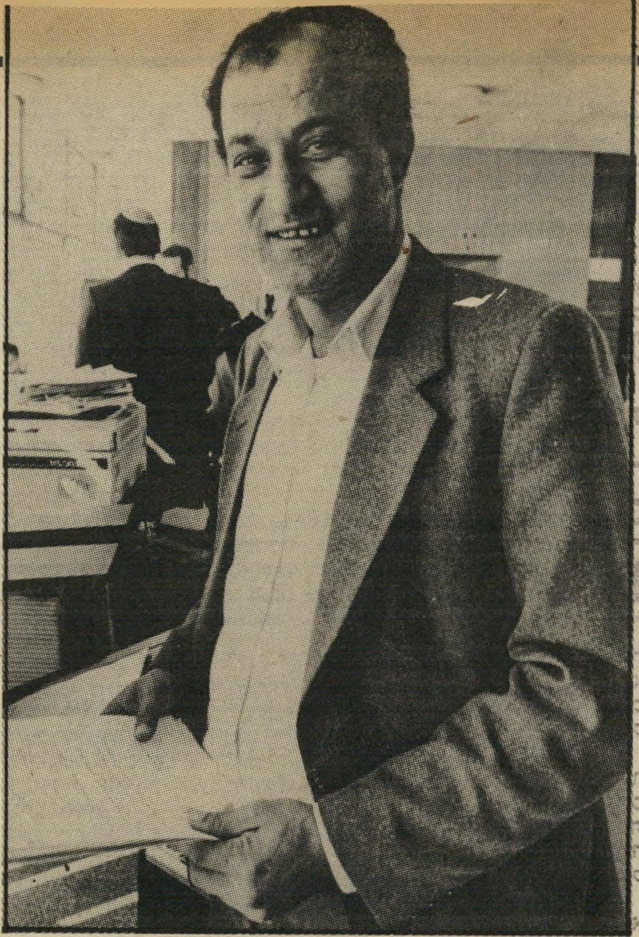

סוחר־קרקעות עודה
האישום נעלם

בנק־טפחות, שעליהם ניתנו ביטחונות טובים. כן טענו עושי־הקנוניה כאילו נסללו כבר כבישים והונחה תשתית לישוב בן אלפי איש, וזאת כדי לקבל משכנתאות. עובדות אלה לא היו נכונות אז והיום, ואין להן כל אחיזה במציאות. נוסף על כך הסתיר בנק־טפחות ממנוחין כי הוזהר על־ידי בנק־ישראל שלא לתת כספים ליאה־יקיר ולשמאי.

„בנק־טפחות איפשר למנוחין להבין כי עורך־הדין גיבעתי פועל משמו

לפני שנתיים פתח בנק־טפחות בהליכי הוצאה־לפועל נגד חברה בשם אגמית, השייכת לקבלן בשם שאול אגם מפתח־תיקווה, שקיבלה מבנק־טפחות 300 אלף דולר למימון התנחלויות. בכתב־ההגנה בבית־המישפט טען אגם, כי לא קיבל כל כסף, וכי ההלוואה ניתנה לחברות של שמאי, תוך קנוניה בין טפחות ושמאי. המישטרה חוקרת גם מיקרה זה.

חוב נוסף של שמאי וחברותיו הוא לבנק־הספנות, בסך שני מיליון דולר.

ששמאי חייב לו. המישטרה חוקרת גם את התלונה של רחל רהט. מכוניתה, אגב, הוצתה אחרי הגשת התלונה למישטרה.

אברהם שמאי הוא אחד מגדולי סוחרי־הקרקעות בגדה. בכתב־האישום המקורי שהוגש נגד אחמד עודה נכללו גם הקרקעות שמכר לשמאי בנריה ואלקנה. מתוך כתב־האישום המתוקן, שבו הודה עודה במיסגרת עיסקת־טיעון, הושמטו הקרקעות שמכר לשמאי. המשמעות היא שקרקעות אלה

המישטרה חוקרת אם שוחדה הנהלת האוצר, בנק ישראל וטפחות כדי לתת רישיון למיסחר במטבע זר ומיליוני דולארים בלי ביטחונות

ומטעמו, והסתיר ממנו כי חתימות שרנות על מיסמכים הקשורים בהלוואות זוייפו.”

טענת הזיופים, שנחקרה על־ידי המישטרה ושהוכחה כנכונה, מדהימה. מתברר כי טפחות נתן יותר משלושה מיליון דולר על־סמך חוזה ששיעבד את ניכסי מלונות יהלום ועוד נכסים, ולחוזה ערבו בעלי־המלון, מאיר ואחיו זאב מנוחין. כן ניתנה ערבות של חברה בשם פונדק־הים. בין החותמים גם עורך־הדין הנתנייתי הידוע רענן שר־טוב. את החתימות אישר עורך־הדין חיים גיבעתי.

היועצת המישפטית של הבנק, ענת שני, אישרה כי הוגשה תביעה על החוב, באמצעות עורך־דין חיצוני. המישטרה חוקרת מדוע אין הבנק

לא הוכרזו בבית־המישפט כלא־כשרים, ולכן אין פסול ברישומם בטאבו.

אם אכן זוהי התוצאה, הרי שמישהו רב־השפעה הפעיל שוב לחץ כדי

שר־לשעבר כהן־אורגד
הסוחר אמר שיש לו שר־אוצר בכיס

את אורגד

נשאל. הוא מעולם לא התבקש לתת, ולכן גם לא נתן, המלצה על שמאי.

שמאי התייהר לפני מנוחין בקשריו הטובים עם האוצר ובנק־ישראל, וכן עם אישים שונים. הוא הראה לו תעודות כוזבות על הבניה הצפויה בהתנחלויות שלו, וכך פיתה אותו להיכנס כשותף לעיסקי־הקרקעות. מנוחין חתם על ערבות אישית, ולבנק־טפחות ניתנו מיסמכים המראים כי מלונות יהלום ובעליהם, מאיר וזאב

בן אמיר שמאי
1070 דונם כשרים

מנוחין, וכן חברות נוספות כמו פונדק־הים, ערבים להלוואות שיתן טפחות לחברת יאה־יקיר. אחרי קבלת המיסמכים נתן הבנק לחברה מימון במשך כשנה, ואז העניק לה הלוואה של שלושה מיליון דולר, שבה נפרעה ההלוואה הקודמת, ואת יתרת־הכסף לקח שמאי לעסקיו.

הלוואה זו ניתנה באישור מישנה־המנכ"ל של בנק טפחות. באותה עת היו בידי טפחות כמה מיכתבים של בנק־ישראל, המזהירים את טפחות מפני מתן כסף לאברהם שמאי. טפחות

התעלם מאזהרות בנק־ישראל, והמישטרה חוקרת עתה מדוע.

מי זייף

כאשר התפוצצה פרשת־הקרקעות, והתברר כי הקרקעות שקנה שמאי מאחמד עודה קשורים בתעודות־מכר מזוייפות, ראה טפחות כי נתן כסף ללא ביטחונות. הוא פנה לבית־המישפט כדי לממש את הערבויות שקיבל בשעתו.

בתביעה שהגיש מנוחין באמצעות עורך־הדין עמוס רוזובסקי לבית־המישפט לביטול פעולות בנק־טפחות הוא טוען, כי נעשתה קנוניה בין יאה־יקיר לבנק־טפחות לנשל את מנוחין מנכסיו: „יאה־יקיר, באמצעות מנהלה, אברהם שמאי, ובסיוע עורכי־הדין הד"ר אליעזר וולף היועץ המישפטי של בנק־טפחות והמישנה למנכ"ל, וכן עורך־הדין חיים גיבעתי, שייצג את שמאי, הציגו לפני מנוחין עובדות מעוותות, כאילו יאה־יקיר כבר רכשה אלפי דונמים באמצעות הלוואות מ־

בתצהיר שהוגש לבית־המישפט טען זאב מנוחין כי מעולם לא חתם על המיסמך הזה, מעולם לא היה בבנק־טפחות או במישרדו של עורך־דין גיבעתי, וכי הגיש למישטרה תלונה על זיוף חתימתו.

תלונה דומה הגישו גם בעלי פונדק־הים. התצהיר אומר כי „כל העניין נעשה תוך כדי רמאות וזיוף, וברור לי כי בנק־טפחות ופקידיו, ובמיוחד יועצו המישפטי עורך־הדין וולף, ידע על כך בעת קבלת המיסמכים הנחזים להיות בחתימתי, כפי שידע זאת עורך־הדין גיבעתי, אשר עשה יד אחת עם עורך־הדין וולף בכל הקשור וכרוך בחתימתי.”

המישטרה, אגב, בדקה וקבעה כי אכן זוייפו חתימות אלה, אולם טרם הצליחה לברר עד תום מי אחראי לזיופים.

מכונית בוערת

אין זה כל הכסף ששמאי הוציא מטפחות.

המלון של מנוחין בנתניה
חתימה מזוייפת על ערבות

נוקט כל הליכים למימוש החוב, למרות שיש לשמאי רכוש רב.

עוד תלונה על רמאות נגד שמאי הגישה רחל רהט, מבעלות חברת יערי־רוזן, שיזמה כמה התנחלויות. שמאי היה חייב לה 200 אלף דולר על קרקעות שמכרה לו. שמאי טען כי מסר לה את הכסף באמצעות אחמד עודה, אולם זה הכחיש את הדבר מכל וכל. הוא טען כי קיבל כספים משמאי על חשבון חוב

להוציא למען שמאי את הערמונים מן האש.

לעומת כמעט כל יתר היזמים, שמיסמכי־הקרקעות שרכשו הוכרזו כמזוייפים בעיקבות ההודאה של עודה, יש בידי שמאי 1070 דונם כשרים.

הפרקליטות הצבאית טוענת כי תורו של שמאי יגיע במיסגרת תביעות של הפרקליטות האזרחית. זו ממתינה להשלמת עבודתה של המישטרה.

ד"ר יולי נודלמן

בלי הרדמה

זוהי זכות אנושית יסודית: לחיות בכבוד ולמות בכבוד. זכות זו אינה קיימת בארץ

תנו למות

בארץ הזאת!

צפורה בליזובסקי, מרחוב הגי־בורים 25 א', חיפה, כתבה להעו־לם הזה כדי להתלונן על „יחס אכזרי" מצד רופאי המחלקה הנוירולוגית וה־מחלקה הפנימית א' בבית־החולים רמב"ם כלפי אמה, אתל בלינדר ז"ל.

היא מספרת שאמה, בת ה־74, לקתה בשיתוק בצד השמאלי של הגוף, ובאו־תו היום, 27.1.87, הגיעה לחדר־המיון של בית־החולים רמב"ם ואושפזה ל־משך יומיים במחלקה הנוירולוגית. מנהל המחלקה הוא הפרופסור גדעון אלרואי.

כבר במחלקה זו התחילו מייד לה־גיד ש„אין לחולה מה לעשות במח־לקה." אמרו ועשו.

„באמצע הלילה, בלא להודיע למישפחה, העבירו את אמי אתל בלינדר למחלקה פנימית א'. שם החל הגיהינום האמיתי," כותבת ציפורה בליזובסקי. מנהל מחלקה זו הוא הפרופסור אפרים בן־טל.

גם פה „נאמר לי מייד שאין מה לעשות עם אמא שלי, ושעליי להוצי־אה הביתה ולטפל בה לבד, או לחפש מוסד סיעודי, מכיוון שהיא יכולה לחיות עוד שנים רבות בצורה כזאת."

כל „הטיפול", מספרת בליזובסקי, הסתכם בלחץ על המישפחה להוציא את החולה הביתה. „כל הזמן ביישו אותנו, כאילו שאיננו רוצים לקחת את אמנו הביתה. לא נתנו לה טיפול מינימאלי אפילו נגד כאבים," וכל זאת נעשה לאשה שעד מחלה זאת לא חלתה מעולם.

אחרי שבועיים הוציאו אותה מה־מחלקה ושלחו אותה הביתה. בבית מתגורר גם חתנה של בלינדר ז"ל, חולה־לב, שלא היה מסוגל לעזור בטיפולה.

כעבור שלושה ימים מתה האם מבצקת־ריאות.

„איזו הערכת־מצב של החולה נעש־תה על־ידי הרופאים בבית־החולים ה־אוניברסיטאי הזה, כאשר שלחו אותנו לחפש מוסד שלושה ימים?"

לסיכום כותבת בליזובסקי: „אנחנו כולנו ניצולי שואה. ה־אנטישמים קודם הרגו ואחר כך קברו. פה קודם קברו בחיים, ורק אחר כך היא מתה."

המיקרה הזה של אתל בלינדר ז"ל התרחש עוד לפני פרוץ השביתה האחרונה של עובדי־המינהל־והמשק. בזמן השביתה, כאשר קבוצת עובדי המינהל והמשק לקחה פעם נוספת זקנים כבני־ערובה, היתה כל הארץ עדה לתמונות זוועתיות תת־אנושיות. לעיני כל העם נשלחו זקנים — עצמות ועור — לבתיהם, על אלונקות ועל כיסאות־גלגלים, כאשר הם לעי־תים חסרי־הכרה, סובלים מכאבים עזים בגלל פיצעי־לחץ וגם לפעמים משב־רים בגפיים.

כולם שמעו את צעקות המיסכנים הללו: „עיזרו לנו! הצילו אותנו! מים!"

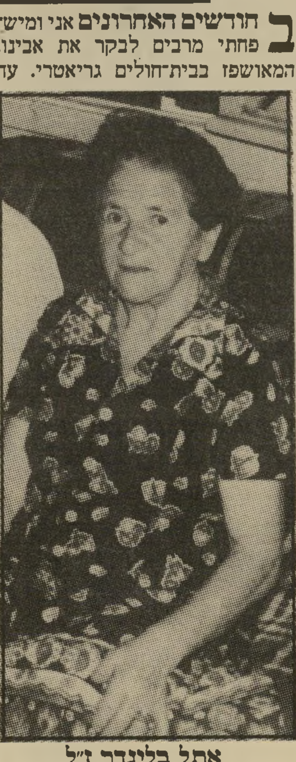

אתל בלינדר ז"ל

שלושה ימים ומוות

לעזור לאמא למות

רם עברון ראיין את הפסיכולוג פרנסיס הופמן, שסיפר כיצד לפני 10 שנים, בחו"ל, נתן לאביו, רופא במקצועו, בן 75, זריקת מורפיום במי־נון־יתר, כדי לגאול אותו מיסוריו. הרופא הקשיש סבל ממחלת פרקינסון, וימיו היו ספורים.

עוד סיפר הופמן שאביו עזר בצורה דומה לסבו, והוא, פרנ־סיס, מקווה מאוד שבנו, אם יהיה צורך, יעזור לו בצורה כזו.

מיקרים אלה מביאים למחשבות על מהות החיים, על המתת־חסד, על זכות הפרט להחליט על סיום חייו ועל זכות החברה לעזור לפרט לקצר חיים, כאשר הפרט מחליט שהחיים הם בלתי־נסבלים. כריסטיאן ברנרד מנתח הלב, מספר בסיפרו, לחיות טוב, למות טוב, שכאשר אמו הגיעה לסוף דרכה והיתה משותקת חלקית וסבלה מכאבים נוראיים, ומפעם לפעם אף איבדה את הכרתה, היא חלתה בנוסף למחלתה העיקרית בדלקת־ריאות חריפה. הוא ואחיו מריוס, גם הוא רופא, החליטו לא לתת טיפול־יתר לגבי דלקת־הריאות, כדי שלא להאריך את סיבלותיה, וכך תמו חייה.

כריסטיאן ברנרד חושב ש־הוא עזר לאמו להפסיק לסבול, כאשר לא היתה עוד תיקווה לחייה, ובזה ביצע את רצונה, שאותו הוא קרא בעיניה.

הוא גם מספר, ברומה להופמן, שסיכם עם אחיו שכל אחד מהם, במי־דת הצורך, יעזור לשני למות בכבוד ולא לסבול מכאבים ויסורים, ברגע שתוחלת־החיים תיגמר.

סיפורו של כריסטיאן ברנרד הת־קשר ישירות עם הסיפור האישי שלי.

אבא הפסיק לסבול

בחודשים האחרונים אני ומיש־פחתי מרבים לבקר את אבינו, המאושפז בבית־חולים גריאטרי. עד גיל 87 הוא היה אדם מלא חיים, חוכמה ובעל מרץ, והיה עסוק בפעילות ציבורית משעות הבוקר ועד הלילה. הוא ייסד מועדון לפנסיונרים, סיפריה, ואף זכה בפרס קפלן עבור פעילותו הציבורית.

בשנה האחרונה התחיל להידרדר מצבו. זיכרונו אבד לו, לעיתים קרובות לא הכיר בני־מישפחה. התנהגותו הש־תנתה.

לאט־לאט הוא הפסיק להתמצא בסביבתו, וכמעט הפסיק להתהלך. הוא איבד למעשה את הקשר איתנו ועם הסביבה בכלל.

פעם, כבר בהיותו בבית־החולים, הוא נפל ושבר את ראש־הירך. האבחנה נעשתה כ־10 ימים לאחר נפילתו. הסבל מהשבר, שלא אובחן, גרם לו להתמוטטות מוחית, כאשר הוא איבד סופית את הקשר עם הסביבה, והפסיק לגמרי להת־הלך.

לאחר אבחנה מאוחרת עמדו לפנינו השאלה האם לעשות ניתוח, „כפי שמקובל", או רק לעזור לו שלא לסבול מכאבים, ולא לעשות „מאמץ־יתר", כאשר הסיכויים להאריך חייו על־ידי הניתוח המאוחר הזה קלושים ותוחלת־חייו נמוכה. יחד עם זאת, הסכנה לאבד אותו מייד בעת הניתוח היתה גדולה מאוד.

עשינו את המקסימום כדי שלא לתת לו לסבול מכאבים ולא להעמיס עליו עוד מהלך ניתוחי, שבשלב זה כבר היה מיותר.

שמחנו לראות, שלאחר מא־מצים מינימאלים שלנו — הוא הפסיק לסבול. זה מה שהיה חשוב לנו — במיוחד שלא יכולנו להתייעץ איתו עצמו.

החברה נעלבת

במשך שנות עבודתי כרופא נתקלתי עשרות פעמים בחולים שנמצאו במצבים דומים. מה מותר לרופא לעשות לחולה חשוך־מרפא, כאשר החולה עצמו אינו יכול לתת את הסכמתו לטיפול או לסרב לקבל טיפול? מה חייב לעשות הרופא ללא הסכמתו של חולה כזה?

הטכנולוגיה של היום מאפשרת לעשות דברים רבים כדי להחזיק אדם בחיים עוד זמן־מה, לאחר שמבחינה פיסיולוגית וביולוגית הוא מאבד את היכולת להמשיך לחיות: הנשמה מלאכותית, מכות חשמל בלב, פינוי שלקים שונים והפרשות מהגוף על־ידי כיליה מלאכותית, זונדה בקיבה, קטטר בשלפוחית השתן, מתן תרופות שונות.

השאלה העומדת לפני הרו־פא וגם לפני קרובי המישפחה היא: מה הגבול בין המתת־חסד לבין הארכת חיים, שלפי הכ־ללים המקובלים איבדו את תוחלתם? האם מותר לאדם עצמו לשים קץ לחייו, והאם החברה יכולה להסכים ולהש־לים עם זה?

האם יכולה החברה לכפות על אדם, שאינו מסוגל בעצמו לשים קץ לייסוריו, להמשיך את חייו, או שמחובתה של החברה אף לעזור לאדם ולהעניק לו המתת־חסד?

לא פעם, כל אחד מאיתנו, בני־התרבות, מזדעזע מההידרדרות האינ־טלקטואלית והפיסית של אנשים מכובדים מאוד, המגיעים לשלב של איבוד־הכרה, ניתוק מוחלט של הקשר עם הסביבה, והסובלים סבל רב ממחלה חסרת־מרפא. רובנו שואלים לא אחת את עצמנו במיקרים אלה: האם מוטב להאריך חיים של אדם השרוי במצב כזה? האם זה לטובתו ולכבודו של אותו אדם?

המושג „לחיות בכבוד ולמות בכבוד" הופך יותר ויותר למו־קד של פולמוס בין רופאים, פסי־כולוגים, אנשי־מדעי־החברה, כוהני־דת, כלי־תיקשורת וגם פוליטיקאים.

לצערי, השאלות הפילוסופיות הא־לה לא חדרו עדיין לחברה הישראלית במידה מספקת.

ניקח לדוגמה את נושא ההתאבדות.

יש מיקרים שהחברה כולה מצדיקה התאבדות ואף הופכת מתאבדים לגי־בורים לדורות. כך למשל, האגדה על התאבדות קולקטיבית במצדה מש־משת דוגמה לחינוך לאומי, ומהווה מקור גאווה של יהודים בכל הדורות. גם הסיפור על התאבדותן של 96 נשים, בהנהגתה של חנה פרידמן, שהעדיפו למות במקום להישלח לבית־בושת נאצי, מעורר התפעלות, גם בחוגים הדתיים.

את מיקרי ההתאבדויות של חיילים בשבי, כאשר קיימת סכנה שבגלל עינויים הם יגלו סודות, החברה מצ־דיקה ואף מעמידה כמעשה גבורה הראוי לדוגמה, בדיוק כפי שהיא מת־ייחסת לחיילים המשליכים עצמם מתחת שרשרות־הטנק־כדי לפוצצו.

כל העולם התייחס בכבוד לחמשת האירים הקתוליים ש־הכריזו על שביתת־רעב בכלא למען החרות, ואף מתו בזה אחר זה.

ההתאבדויות של פוליטיקאים ששגו, אנשי־עסקים שפשטו רגל, קורות לעיתים קרובות וכמעט מעוררות הבנה והצדקה. לפעמים, לאחר התאב־דותם, החברה מעניקה ריהביליטציה למתאבדים, בעוד שלפני ההתאבדות האשימה אותם במעשים פליליים. (אברהם עופר, יעקב לוינסון, אברהם גינדי.)

במיקרים רבים מנסה החברה למנוע התאבדות, מנסה להציל אדם ששם קץ לחייו. בתולדות החברה האנושית יש תקופות של „דיכאון קולקטיבי", שב־הן נוצר גל של התאבדויות. כך היה בראשית המאה, ברוסיה הצארית, אחרי כישלון מהפכת 1905: מאות אנשי־רוח, סטודנטים ותלמידים צעירים שמו קץ לחייהם. גם בתקופה שלפני מילחמת העולם השניה היה גל של התאבדויות.

גל התאבדויות פוקד כל קבוצת מהגרים. כך, למשל, עשרות עולים מברית־המועצות התאבדו בשנים האח־רונות. ידועים מיקרים של התאבדויות של אנשים ההולכים אחרי מנהיג כריז־מאטי, כמו אנשי כת דתית מפורסמת בארצות־הברית, לפני 20 שנה.

החברה מנסה למנוע את גלי ההתאבדות מכמה סיבות. אחת מהן: גל כזה מראה על מצב משברי השורר בחברה. לאחרונה שמענו על מכת התאבדויות בארץ. רק באיזור חיפה נרשמו שישה מיקרים של התאבדויות, כאשר שלושה מהם אירעו בשבוע האחרון.

יש מיקרים רבים של ניסיון להת־אבדות אצל בני נוער הנמצאים במ־צוקה. החייל רפאל חיחינאשווילי, שריצה עונש מאסר בגין עריקות, התאבד בתליה בבית־כלא צבאי במרכז הארץ לפני ימים אחדים (ראה העולם הזה, 11.3.87). הד"ר אריאל יוסי־פוביץ, בן 32, התאבד בהזרקת תרופות וסמים בכמות מופרזת, מפני שחשד שחלה באיידס.

צבי רזניק, בן 74, נשרף למוות ב־מיטתו בבית־החולים הגריאטרי מלבן בפרדס־חנה. שרת־הבריאות הקימה צוות־חקירה לבדיקת נסיבות האסון. נבדקת האפשרות שהמדובר בהתאב־דות. „נמאס לי מהחיים," נהג לומר צבי רזניק, עולה חדש מברית־המועצות. הרופאים סיפרו כי צבי נהג להת־

60־1210־8

מ. בר. 121

מדינת ישראל

משרד הבריאות

בית החולים הממשלתי רמב"ם

תעודת שהייה בבית החולים

ה' בלינדר אתל

מספר הזהות	0 6 5 7 7 7 2

שהה בביה"ח מיום 27.1.87 עד יום ... ס"ה ימים

מחלקה נוירולוגית מס' הגליון ...

האבחנה CVA

הערות

ד"ר א. דוטנשטיין

מס' רשיון ...

תאריך 4.2.87

חתימת הרופא

תעודת־השהייה של בלינדר

במחלקה סירבו לטפל

לונן ולומר שהוא מצטער שעלה לארץ. האם הוא אכן התאבד, או שהיתה כאן רשלנות של בית־החולים?

יוסף שטיינברג, בן 44, מצפת, שם קץ לחייו ביריה בראשו. הוא השאיר מיכתב שבו ציין כי בהיותו חולה־לב חשוך־מרפא, ומאחר ורופאיו לא העניקו לו סיכויים גדולים, החליט לשים קץ לחייו „כדי שלא יהיה למעמסה ונטל על מישפחתו".

בכל המיקרים האלה, הסיבה להתאבדות היא מצוקה נפשית, ולא פיסית. חקירת מיקרים דומים מראה שאנשים הנמצאים בלחץ נפשי, שאיבדו אמון בכוחות עצמם או שנקלעו לסיכסוך עם החברה — לאחר שמצילים אותם, אם מצליחים להציל אותם, חוזרים לעיתים קרובות לחיים רגילים, שמחים לחיות ומתגברים על המשבר שפקד אותם.

החברה מגנה התאבדות כי כל מיקרה כזה מעליב ומדאיג את החברה, מאחר והמתאבד כאילו נותן כעין פסק־דין כנגד החברה.

זכור לי מקרה של נערה בת 19 שניסתה להתאבד. היא היתה יפהפיה בעלת עיניים ירוקות, שיער בלונדי, מיבנה גוף יפה, חיוך שובה־לב. היה לה חבר חייל שהחליט לעזוב אותה. היא נפרדה ממנו בתחנת־הרכבת. הוא אמר לה „שלום ולא להתראות". היא קפצה מתחת לרכבת, ושתי רגליה, כמעט עד האגן, נכרתו.

היא נשארה בחיים לאחר שהרופאים הצילו אותה. היא שכבה חודשים רבים בבית־החולים ועברה ניתוחים רבים. לאחר נסיון ההתאבדות, היא ביקשה כל הזמן מהרופאים להצילה. בין הניתוחים היא סרגה סוודרים, שמעה מוסיקה ושאלה אם היא תוכל לקבל רכב וללמוד לנהוג.

הרצון לחיות היה כה עז, ושימחת־החיים היתה כה גדולה, שאנו, הרופאים, בכינו.

מהמיקרה הזה למדתי, שיש לעשות את הכל כדי להציל את האדם שניסה להתאבד בהיותו שרוי במצוקה נפשית, בסיכסוך עם החברה ועם הסובבים אותו.

לחיות לנצח עם אהוב

מיקרה אחר מהווה דוגמה לכך שלא בכל המיקרים של מצוקה נפשית יש תועלת בהצלת אדם שניסה להתאבד.

הד"ר דן מאירזון, בן 76, חלה בסרטן־העצמות. חייו הפכו לבלתי־נסבלים בגלל כאבים עזים. אשתו, לידיה מאירזון, בת 66, החליטה יחד עימו לשים קץ לחייהם, לאחר 45 שנים של אהבה גדולה.

הם חתכו לעצמם את ורידיהם. הוא מת ואותה הצליחו להציל.

היא לא התאוששה לאחר מותו של בעלה. היא סיפרה לשכנים שאין היא יכולה להמשיך לחיות ללא בעלה, ולכן החליטה להצטרף לבעלה. היא בלעה כדורי הרגעה חזקים ומתה באמבטיה.

במיכתב שהשאירה, היא ביקשה: „אל תנסו להציל אותי, בעולם הזה לא נשאר לי מה לעשות, אני מוכרחה להצטרף לדן."

למיקרה טראגי זה התייחסה החברה בהבנה.

כל הדתות שללו תמיד התאבדות ואף נהגו לקבור את המתאבד מחוץ לגבולות בית־הקברות. במחצית השניה של המאה ה־20 חל שינוי ביחסן של דתות שונות למתאבדים. אומנם היהדות שוללת לחלוטין התאבדות, מפני שלפי השקפתה האדם אינו הבעלים על גופו ואסור לו לקצר את חייו או לגרום לעצמו נזק. אך גם בדת היהודית יש נטיה כלשהי לסלחנות ולהבנה לאותם השמים קץ לחייהם בגלל סבל פיסי בלתי נסבל.

כריסטיאן ברנארד ואשתו
הסכם־מוות עם האח

הטוב, הרע והמכוער

(המשך מעמוד 10)

ממלא המקום, וניטרל אותו, אולי, מהתמודדות על תפקידים נוספים.

שמיר, סוכם, ייבחר פה אחד כיושב־הראש, לוי לממלא מקומו, ושני התפקידים החשובים הנוספים, יושב־ראש המרכז ויושב־ראש המזכירות, יהיו פתוחים להתמודדות, בתנאי מסייג אחד, האוסר על שר להתמודד על יותר מתפקיד אחד. להתמודד, לא רק להיבחר. המשמעות היא שאם משה ארנס, למשל, יתמודד על תפקיד יושב־ראש המזכירות ויפסיד למועמד של לוי, או של שרון, הוא לא יוכל להציג את עצמו להתמודדות על תפקיד אחר. השיטה, באופן טכני, היא פשוטה. כל התפקידים נבחרים בהצבעה אחת.

● מישה

משה ארנס, שבזמנים קשים ללוי מכונה על־ידו „פרופסור", הוא כל מה שחרות היא לא. אנגלו־סאכסי, מאופק בדיבור, פרגמטי (שר) ואידיאולוגי (הצביע נגד קמפ־דייוויד). מיקומו בתוך התחיה היה נראה הרבה יותר טיבעי לאנשים רבים, כולל, אולי, לו עצמו.

ארנס, שהחמיץ את ראשות־הממשלה בגלל גיאוגראפיה טכנית — כאשר בגין התפטר הוא היה שגריר בארצות־הברית, לא חבר־כנסת, ולפיכך מנוע חוקית מלהיות מזומן לנשיא — הפך לשר־הביטחון, ולאחד משני ראשי המחנה של המכובדים בחרות. יחד עם שמיר מהלח"י, הוא נציג טיבעי ונאמן של ותיקי־התנועה, אשכנזיה, ואפילו, בהיעדר כתובת אחרת, נציג של לוחמי המחתרת, האצ"ל, המצטייר יותר ויותר כגוף טרום מדינתי מכובד, כמו ההגנה.

„נסיכי" חרות, הבנים של, עוזי לנדאו, בני בגין, דן מרידור, נמצאים, באופן טיבעי, בפריפריית שמיר־ארנס. שמיר, רחוק מלהיות נכס אלקטוראלי, יהיה בן 74 בבחירות הקרובות. אם הוא לא יתמודד, יילך כל מחנה שמיר לארנס. המחנה הזה נמצא היום בדילמה קשה.

הדילמה שמולה ניצב המחנה שמקרין לחרותניק המצוי את תכונות האוייב הגנטי, מפא"י, היא דילמת השינאה והפחד. האם צריך לגייס את הכוחות מול המחנה המפחיד של דויד לוי, או מול השנוא הגדול, אריאל שרון?

● אריק

בתוך הצמרת הנבחרת של תנועת החרות, שזה מאגר חברי־הכנסת והשרים שלה, אין לאריאל שרון שום מחנה. נושאי המישרות הציבוריות הבכירים ביותר המזדהים עם שרון הם חבר־הכנסת דויד מגן וראש עיריית הרצליה, אלי לנדאו. למרות זאת, שרון הוא האוייב הגדול, גם של מחנה ארנס־שמיר, שחייליו הם הלוחמים הגדולים ביותר בשרון, וגם של דויד לוי, שחושב שבין כיסא ראש־הממשלה ובינו מפריד רק הגנראל כבד־הגוף.

שרון, פוליטיקאי־דורסני ומתוחכם, שהצליח להקים את הליכוד, משרת גם את מחנה לוי. אנשי מחנה דויד עורכים בזמן האחרון פגישות יזומות עם אנשי התקשורת הישראלית, ומנסים למכור את התיזה שצריך לעזור לדויד (לוי), כי האלטרנטיבה היא התגשמות מעוותת של התחזית של אורי דן, ומי שלא רוצה את לוי בתור ראש תנועת החרות יקבל את שרון בתור ראש־הממשלה.

העובדה ששרון מותקף על־ידי שני המחנות, עוזרת גם לו, כי הוא חי בתנועת החרות. האהדה הטיבעית לדפוק מוצאת לה נתיב קוסם במיוחד. עבור החרותניק המצוי אריק שרון הוא מה שהאמריקאים מכנים „החומר האמיתי". שרון הוא באמת גנראל. ולא שקמיסט המצטלם על טנקים שלא הוא דפק. דימוי הקיבוצניק מהסיירת מול האפסנאי משדרות משחק לידיים של החוואי מהדרום.

כל הצבעה במרכז תנועת החרות, שתתרחש בסמיכות לאירוע ביטחוני, תזניק את שרון במיקפצה אמוציונאלית אל המקום שאליו הוא חותר. חברי חרות, המשוכנעים שמבצע־שלום־הגליל היה מיבצע סכין־בגב לאריק שרון, לא מתרשמים באופן מיוחד ממסע־הלחישות הרועם של בני בגין בסניפים, ושל אריה נאור בעיתונות, בדבר חלקו של שרון בפרישה של המנהיג.

בגין, כידוע, חי, ואם הוא לא אומר מילה, כל אחד יכול להגיד מה שהוא רוצה, כולל אריק שרון, שמספר לכולם שהוא מתקשר לבגין כל יומיים. כמו גורבאצ'וב, המדלג על הדרג השולט ופונה לעם, מסתמך שרון על השיכבה הרחבה והעממית של הצירים, ועל קלף נוסף, סודי.

לקלף קוראים יצחק מודעי, והשאלה הגדולה היא על איזה קלף מדובר. האם זה אס, או זה ג'וקר.

● מודעי

חרות, המסוכסכת על שיבוץ ראשי המחנות בוועידה הקרובה, נוטה לשכוח שבדרך אל החירות יהיה עוד שלב, שכבר סוכם עליו. המיפלגה הליברלית מצטרפת, על אלף ציריה, למרכז הגדול והמורחב של תנועת החרות. איפה ימצאו אלף ליברלים, זו שאלה מישנית. השאלה הגדולה היא איך הם יצביעו. הברית המכרעת תהיה, כנראה, ברית שרון־מודעי, ברית שעל הקמתה שוקד שרון כבר זמן רב, והוצאתה אל הפועל אמורה להיות הנשק הסודי שלו.

לוי, הקורא את המפה, מחפש נתיבים לאגף השני של המיפלגה הליברלית, האגף של אברהם שריר. הקשר קויים, בזמנו, באמצעות מיקי אלבין, שסידר לשריר חדר בבית אסיה, ולמיכה רייסר מקום במועצת־המנהלים של אתא.

אלבין מת, אבל האינטרסים נשארו. מילחמת כולם בכולם במיפלגה הליברלית יכולה לטרפד את המהלך הצפוי של שרון, ולהנציח בכל זאת את חלוקת־הכוחות בתנועת החרות במצב הנורכחי, וזאת הסיבה שהההערכות של המחנות השונים לוועידה הקרובה היא הערכות קרבית מלאה.

● הקרב

חרות, 36 מנדטים לפי הסקר האחרון, נערכת לתלת־קרב. שמיר, שהוציא את עצמו מההתמודדויות, וייבחר כיושב־ראש התנועה, השאיר את הזירה לשלושה מתמודדים: לוי, שרון וארנס.

התלת־קרב, פיתוח קולנועי קלאסי של קרב הוגן פחות או יותר בין שני מתמודדים, הגיע לשיא בסרט הטוב הרע והמכוער. כל אחד, כזכור, התמודד בו־זמנית נגד השניים האחרים. כל מי שלא אני, הוא האוייב. הקרב הקולנועי ההוא לא הוכרע בצורה הוגנת. המכוער, ששלף יחד עם הטוב והרע, נוכח לדעת, באיחור מסויים, שמישהו החליף לו את הכדורים בתחמושת־סרק. הטוב, קלינט איסטווד, היום ראש עיריית כרמל ומועמד מטעם דעת־הקהל לנשיאות ארצות־הברית, היה טומן המלכודת, שגם ניצח בתלת־קרב.

בהתמודדות הקרובה בתוך תנועת החרות כל האקדחים הם כלי־נשק חסרי־תחמושת. התוצאה שלפיה ייבחר מועמד אלף לתפקיד בית או להיפך לא תשנה במאומה את יחסי־הכוחות, ולא תשפיע על המשך הפעילות הפוליטית של כל אחד מהמחנות, פעילות המושפעת מאידיאולוגיה עמוקה במיוחד, ובלתי ניתנת לעירעור: שינאה.

והשינאה הזאת, היא גם, כנראה, חלק מאותו מסע שעורכת חרות, מסע ההכרה הלאומית בפורשים, שהולכים צעד אחרי צעד בעיקבות המערך, בפיגור של עשר שנים.

צחי הנגבי, מאנשי שמיר, שרוצה להכניס אנשי חרות לתוך מוסדות שעצם קיומם הוא מכשלה לאומית; אריק שרון, שמנהל קרב עם מחנה לוי, מי מכניס יותר חברי מרכז לעבודה — שר התמ"ת, או מנכ"ל עמידר. והשינאה התהומית, הנקיה והטהורה בין המחנות הפוליטיים — כל אלה מחזירים לשילטון את המערך המקורי, שכבר היה בסרט הזה.

במיקרה הטוב. אם יהיה לנו מזל.

הכל מדברים על החוזרים בתשובה. סביבם נערך פסטיבל. אולם יש קשר־שתיקה סביב התופעה שהיא הרבה יותר נרחבת וחשובה

שלום לך, כיפה!

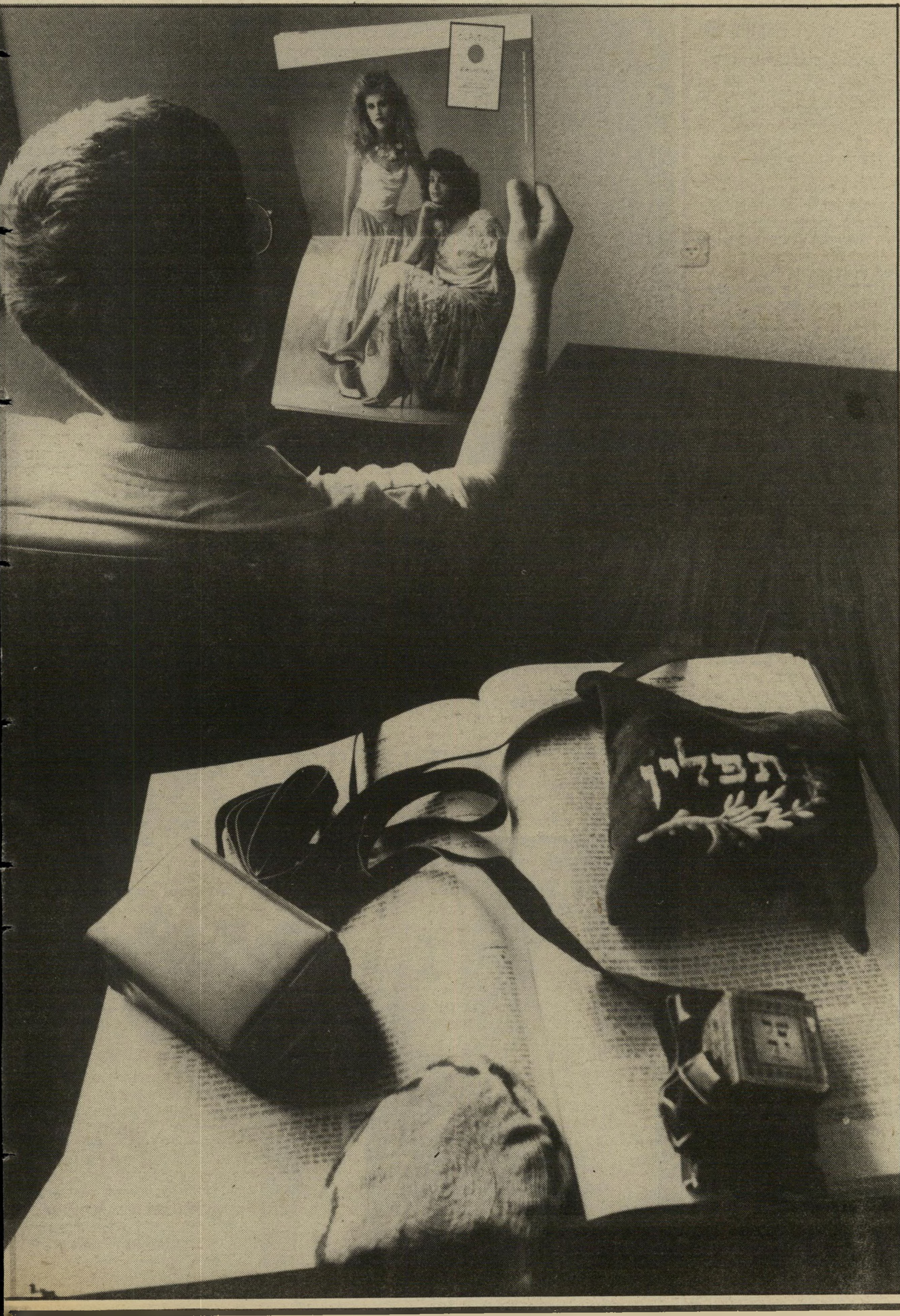

תנועת החזרה בתשובה, תנועה מאורגנת, ממוסדת, נתמכת על־ידי תקציבי ענק, פועלת בעזרת שוטפי־מוח מיקצועיים והרבה יחסי־ציבור ורעש. מולה ניצבת תנועה של אנשים שעשו דרך הפוכה; המירו את דרך החיים הדתית באורח־חיים חילוני. תנועה זו מונה לא פחות אנשים, אבל עליהם אין שומאים בתיקשורת. הם עשו את צעדם בשקט ובצינעה והגיעו לדרכם החדשה לבד, תוך מאבק עם הסביבה.

שתי תנועות שונות בתכלית עם מכנה משותף אחד: האדם מחפש משמעות.

קשה למצוא מינוח מדוייק המגדיר אנשים שעזבו את הדת. הדתיים יקראו להם „מתפקרים", מלשון פורקי־עול או מופקרים, שעזבו את דרך הישר. „חוזרים בשאלה" היא ההגדרה הרווחת, אך גם זו בטעות יסודה. משום שעוזבי־הדת חזרו מהשאלה לתשובה, שהיא לדידם דרך־החיים החילונית (לכן ההגדרה חוזרים בתשובה תתאים גם לה); ואילו הם יקראו לעצמם בפשטות „מורידי כיפה", על שם המחווה הסימלית ביותר שבדבר.

קשה לאמוד את תופעת עזיבת־הדת במיספרים מדוייקים. בציבור הדתי

מיספר התלמידים בבתי־הספר הדתיים יורד. הנוער הדתי עובר בהמונין למחנה החילוני

קיים קשר של שתיקה סביב הנושא, אך אין להתעלם מהעובדה שחינוך הכיפות הסרוגות נמצא במשבר: הקצנה דתית מחד ועזיבת הדת מאידך. עדות על התופעה אפשר לקבל ממצבה של המפד"ל. בבחירות האחרונות דיברו על הרבה סיבות לנפילה, אך את אחת מהסיבות המרכזיות לא הזכירו: ההתמעטות היחסית של חובשי הכיפות הסרוגות.

המחנכים בישיבות בני־עקיבא טוענים, ש„אחוז עד שני אחוזים מכל מחזור מורידים את הכיפה." הבוגרים עצמם מדברים על 20% לפחות. כמה מהבוגרים הציעו לפרסם את תמונות המחזור ולסמן כל אחד שהוריד את הכיפה, כדי להראות את האחוז הגבוה.

כשמגלים בישיבה תיכונית נער עם בעיה דתית, כלומר, התרופפות האמונה, הוא מסולק מהישיבה. הדבר גורם להתמרמרות רבה בקרב ההורים על הרמת הידיים, במקום ההתמודדות. הישיבות מצידן עונות בטיעון החוזר: „תפוח רקוב אחד מקלקל את כל הארגז" — עדיף להעיף תלמיד אחד מאשר שיקלקל את כל השאר.

בנסיון לאמוד את התופעה, ערך העולם הזה שיחה קצרה עם הרב אברהם צוקרמן, שהוא מנהל ישיבת כפר הרא"ה, הישיבה התיכונית הראשונה בארץ, ויושב־ראש ישיבות בני־עקיבא בארץ. כבר במישפט הפתיחה שלו

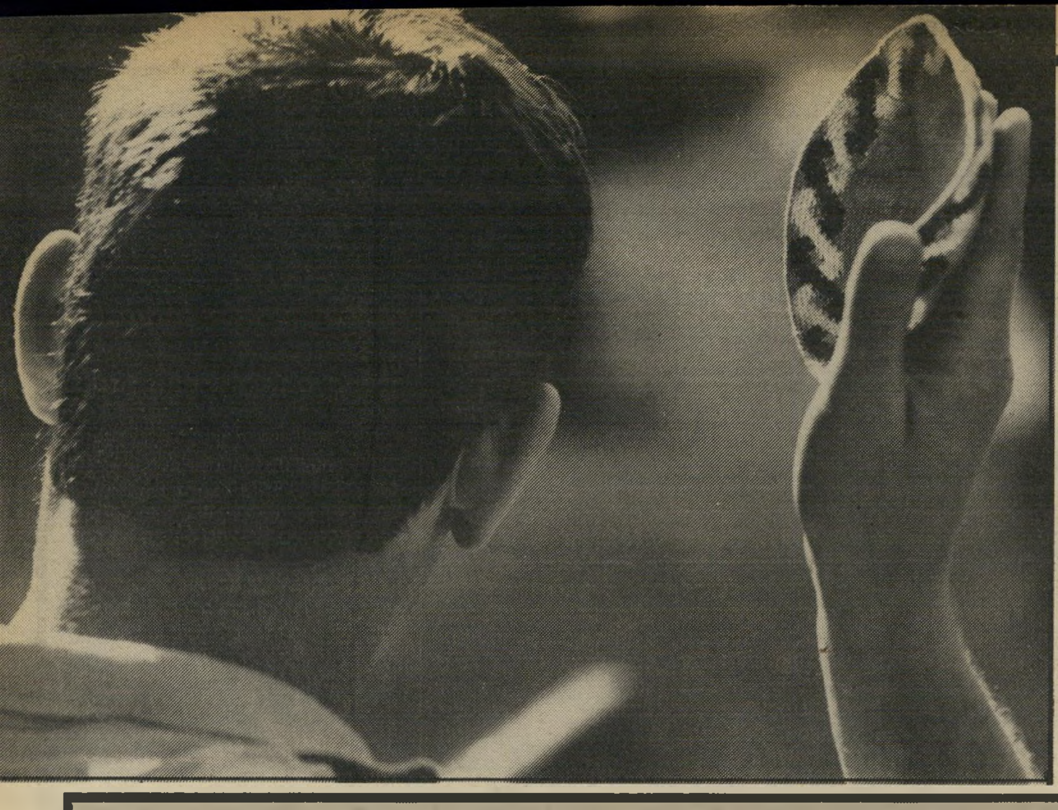

אפשר לחוש באטימות וזילזול כלפי מי שזר לו: „מה פיתאום שאדבר להעולם הזה?" שאל בהתנשאות, „אין לנו כלום עם העיתון הזה. דרך העולם הזה לא נגיע לעולם הבא!"

אחרי החידור המשעשע, התרצה ר' הסכים לענות: „בישיבות התיכוניות לומדים כמעט 6,000 תלמידים, המ־הווים, להערכתי, 30% מהציבור הדתי־לאומי. אין אצל הנוער הדתי שינוי ביחס למה שהיה לפני כמה שנים. מה שהשתנה זו החילוניות ברחוב שגברה עד מאוד, לכן הפער בין הנוער החילוני לדתי גדל. למרות זאת יש מבחינתנו פתיחות למגע עם הנוער החילוני."

הרב צוקרמן הסביר גם את השי־נויים מבחינה ערכית: „האווירה ה־ערכית־חלוצית שהיתה בתנועות־ה־נוער בכלל נעלמה. שמים יותר דגש על חומרנות, חיפוש אחרי מעמד אישי ותכלית אישית, במקום אידיאלים לאו־מיים שהיו פעם, וזה קורה גם בבני־עקיבא."

לדעת הרב אין תופעה של חזרה בשאלה, „יש אחוז מיזערי שמתקלקל בצבא, שני אחוז לכל היותר. האידיאל של החינוך הדתי," הוא אומר, „הוא ללכת לישיבות־ההסדר."

לדבריו, 80% מהבוגרים ממשיכים לישיבות אלה.

התשובות של הרב צוקרמן צפויות. לדעתו, מלבד הרחוב החילוני הכל כשורה.

אברהם ברון, יו"ר ישיבות־ההסדר, אינו מוכן לשוחח עם עיתונאים. כל שהוא מסכים לומר הוא: „בישיבות־ההסדר לומדים שלושת אלפים תל־מידים." (לעומת הרב צוקרמן, שאמר ש־80% מבין ששת אלפים של תלמידי הישיבות התיכוניות ממשיכות בהסדר. לפי כל חשבון שלושת אלפים לא יכולים להיות 80% של ששת אלפים, בעיקר שאחוז ניכר מבני־ישיבות־ההסדר הם תלמידים מחו"ל, שכלל לא למדו בישיבה תיכונית.)

יעקב הדני, המפקח על החינוך הדתי במישרד־החינוך, מוסר שבשנת הלימודים תשכ"ג (1962־1963) היוו תלמידי החינוך הממלכתי־דתי 27% מכלל התלמידים, ובשנת תשמ"ז (1986־1987) רק כ־20%.

שלושה צעירים שקיבלו חינוך דתי־לאומי (כיפה סרוגה) וחצו את הקווים, מספרים על הצער שעשו. שלושתם העדיפו שלא להחשף בשמם המלא, כדי שלא לפגוע בריגשות מישפחו־תיהם.

„אין קשר בין מציאות האלוהים לאמיתות הדת"

דינה, ילידת חיפה, אשה יפת־תואר, סטודנטית למישפטים שנה ראשונה, חניכה ומדריכה לשעבר בתנועת בני עקיבא.

דינה: אני לא מגדירה את עצמי כחילונית, גם לא כדתית. לא רוצה להיכנס למיסגרת מחייבת של הגדרות. אני עדיין לא מחללת שבת בפרהסיה. הפחד מתגובת החברה והמישפחה עדיין טבוע בי. זאת למרות חוסר־האמונה בדת.

● מה גרם לחוסר־אמונה?

הדבר הראשון שמפריע לי הוא מעמד האשה ביהדות. כל פעם שאני רואה בסידור „שלא עשני אשה" אני כועסת מחדש, למרות כל ההסברים והתירוצים היפים שיש לברכה הזאת.

העובדה שאשה אינה יכולה לשמש כדיין, כפוסק־הלכה ואפילו אינה נאמנה בתור עד — מציקה לי כבר שנים רבות. אני מוכנה לקבל שתקופות מסויימות האשה היתה יושבת־בית ולא התמצאה במה שקורה בחוץ. אבל היום המצב שונה, ופה בעצם מתחילה הבעיה — ביהדות של היום לא מעזים לשנות, להתחדש להתעדכן.

הפריעה לי גם שאלת צדיק ורע לו, רשע וטוב לו.

● בנערה צעירה הרגשת מוגבלת?

ועוד איך! רקדתי בלט בצורה מאוד רצינית 10 שנים. כשהגעתי לתיכון, הרגשתי שבלט ואלוהים לא הולך ביחד. היום אני מבכה על כך. יש הרבה דברים יפים שהדת לא מכירה בהם — אותה הדת המתיימרת להיות תמצית היופי והטוב. אני מנסה לחשוב איך היתה המדינה נראית לוא שלטה בה ההלכה. לא קולנוע, לא ריקוד, לא תיאטרון...

● את מאמינה בקיומו של אלוהים?

יש ימים שכן ויש ימים שלא. אך הדבר אינו מטריד אותי. אני לא רואה קשר הכרחי בין מציאות האלוהים לבין אמיתות הדת.

● לא רואה קשר בין דת לאלוהים, ובכל זאת אינך מחללת שבת?

(בחיוך) בחייך, זה הצ'אנס האחרון שלי לגן־העדן!

● וברצינות?

זה דבר מאוד מסובך וקשה להסביר. אי־אפשר להינתק ביום אחד מחינוך של 21 שנה. הרגש והשכל פועלים לחוד. אם אני מנתחת מבחינה לוגית, אז אולי באמת אין הגיון בזה שאני שומרת שבת. אבל מבחינה ריגשית אני לא מסוגלת לשבור זאת. לא כופה על עצמי לעשות או לא לעשות דברים שאני לא שלמה איתם.

● כיצד את רואה את החברה דתית?

יש הרבה דברים בחברה הדתית שמוצאים חן בעיניי, ואף חסרו לי כששרתתי בצבא — כמו כבוד להורים. מה שמפריע לי הוא שעושים הרבה חשבונות של מה יגידו, ושמים רגש על דברים חיצוניים, שלא מעידים על טיבו של האדם. בת דתית שתלך במיכנסיים, למשל, יסתכלו על זה בעין מאוד לא יפה.

לפעמים אתה נתקל במדרד־דתיות: בודקים בציציות של השני אם הוא מניח תפילין, או מה עומק המחשוף של אשתו.

מפריע לי גם הניתוק מהחברה החילונית. נער דתי גדל בחממה, פוגש כל הזמן את אותם אנשים. האפשרות לפגוש ריעות שונות ואחרות היא מצומצמת. האמונה בצדקת הדרך היא לעיתים כה חזקה — שיש ההרגשה שהאמת המוחלטת נמצאת בידיים שלך. וזה מוביל לחוסר־סובלנות חונק.

● לילדייך תעניקי חינוך דתי?

אתה רותם את העגלה לפני הסוסים.

האמת היא שזו בעיה. האלטרנטיבה לחינוך ולדרך החיים הדתית אף היא לא קורצת ומשופרת במיוחד. אולי צריך להעמיד יתרונות מול חסרונות בכל מערכת.

יש לי עוד בעיה עם השאלה — אם אתה לא דתי, אז מה המשמעות לזהות היהודית שלך? יש במסורת היהודית דברים שכדאי לשמר אותם, ואני לא רואה כיצד הם משתמרים בחברה הישראלית החילונית של היום. אמרו את זה קודם לפני — לא אריק איינשטיין: קשה להיות יהודי.

„כל תפילותיי היו התנדנדויות סרק"

שחר, בן 22, למד בישיבת נתיב מאיר בירושלים.

שחר: עד היום אני שונא לנסוע לירושלים, היא מזכירה לי את הישיבה.

● עד כדי כך לא אהבת את הישיבה?

כל המילים שבעולם לא יוכלו לתאר כמה תיעבתי את המקום הזה. החלום הכי גדול שלי היה ללמוד בתיכון רגיל. דבר כל־כך פשוט, אבל כל־כך רחוק...

● מדוע כל־כך רחוק?

לא היה שום סיכוי לכך שההורים שלי יסכימו. לדידם, החינוך הניתן בישיבה הוא החינוך המעולה ביותר.

● מה היה רע כל־כך בישיבה?

מה לא?! הושיבו אותי מהבוקר עד הלילה ללמוד. מחצית מהיום היתה מוקדשת ללימודי התלמוד. בקיצור, לא זכיתי לחיים רגילים של נער בגיל ההתבגרות. יחסים עם בנות, לדוגמה — הדבר הכי טיבעי ויפה בגיל הזה — נחשב לאסור ומנודה.

לפעילות ספורטיבית, שבה אהבתי, לא היה לי פנאי. החיים היו בלחץ אדיר. אפילו מבחינה פיסית קשה לנער בן 14 להחזיק מעמד מ־6 בבוקר עד 10 בלילה.

● אתה כועס על ההורים שלך בגלל זה?

לא. אני מסוגל להבין אותם. אני מניח שאילו ידעו עד כמה אני סובל, לא היו מתעקשים כל־כך שאשאר בישיבה.

● ניסית למרוד באופן גלוי במיסגרת?

לא. כלפי חוץ הייתי כמו כולם. זה בעצם היה הקושי הגדול ביותר — החיים הדו־פרצופיים. כל תפילותיי היו התנדנדויות־סרק. בשבתות הייתי יוצא מהבית בבגדי שבת ומחליף במיקלט לבגדי־חול והולך למישחקי כדורגל. בימי שישי הייתי הולך לבית־החולים הסמוך לביתי לצפות בטלוויזיה. כל הזמן חייתי בפחד נורא, שמישהו יגלה.

כל פעם שהייתי מוריד את הכיפה, הייתי מסתכל ימינה וש־מאלה, שמא מישהו יראה אותי. היו שלבים שלא יכולתי עוד עם הצביעות, חשבתי שאני משתגע.

יותר משרציתי לראות טלוויזיה בשבת, היה לי חשוב למרוד.

● מה גרם לרצון למרוד?

ההרגשה שהחינוך הדתי מבוסס על שטיפת־מוח. אין בו מקום לחשיבה עצמית, ואני לא יכול לתמרן בתוכו לדרך משלי, אלא חייב לעשות מה שמכריחים אותי. החלטתי להתנהג כפי הבנתי.

● היום אתה שומר על משהו מהדת?

לא! אני מזלזל באנשים ששומרים על חלקים מהדת, על מה שנוח להם. או שדתיים — או שלא.

● אתה שלם עם היותך חילוני?

אני שלם עם אי־היותי דתי. היתרון היחידי של החינוך הדתי שקיבלתי הוא, שאף־פעם לא אחזור בתשובה... אני מאמין בכוח עליון, אבל אני בטוח שהוא אינו רוצה שנתנהג לפי הדת. בעצם, נראה לי שהכוח העליון הזה מנוטרל מרצונות.

„הדת היא סם טוב המשכך כאבים ומצוקות!"

יוני, בן 22, למד בישיבת נחלים, הנחשבת לעילית הישיבות התיכוניות. שירת ביחידה מובחרת בצה"ל. כיום הוא מגדיר עצמו כחילוני לכל דבר.

● מתי התחלת לפקפק בעקרונות שעליהם חונכת?

שאלות בדבר קיומו של אלוהים עולות אצל כל נער דתי בשלבי ההתבגרות המוקדמים. אבל המיסגרת כופה ומטה את קו המחשבה לבירור הסוגיה תוך כדי יציאה מנקודת הנחה ברורה: יש אלוהים. כל שאלה שקיננה בי לגבי הדת היתה מלווה בביקורת־עצמית ומאבקים פנימיים בנוסח „מי אני הקטן?" מישפט שהוחדר בי שוב ושוב במשך השנים. הביקורת העצמית הלכה ופחתה, לאור התשובות הדלות אותן קיבלתי מכל אשר פניתי אליו.

● כיצד הגיבו המחנכים על הצגת השאלות?

האשימו אותי בחוסר־ידע ואי־הבנת הדת, דבר שוודאי לא סיפק אותי, ויותר מזה — גרם לי לכעס והתקוממות.

אחרי 15 שנה של חינוך דתי, אני עדיין לא מבין כלום?!

הר"מ („רב מחנך") שלי אמר לי פעם, אחרי שלוש שעות שיחה: „האמונה הינה דבר שברגש. שכל האדם לא יכול להבינה." לא הבנתי כיצד אוכל לצוות על הרגש שלי לאהוב, הרי רגש לא ניתן לציווי. אבל הדת, לא זו בלבד שמצווה על ציווי הרגש — לגירסתה, זה שאינו מאמין בחר בדרך רעה!

● כיצד מרגיש נער צעיר שהדרך בה בחר ללכת נקראת „דרך רעה"?

גרוע. נלחצתי מאוד. כל־כך רציתי להאמין, כדי להיות בסדר, אבל זה לא בא! ניסיתי להתפלל בדבקות, אך קיטעי־התפילה הנדרשים והבלתי־מובנים היו לי לזרא.

גם לימוד סיפרי היהדות הנהוגים אצל חוזרים בתשובה, כוזרי, מהר"ל וסיפרי הגות אחרים, לא שינו את דעתי.

חקירת הדת על כל משמעותה תפסה אצלי חלק נכבד מסדר־היום.

● מתי עשית את הצעד המעשי הראשון של עזיבת הדת?

כשהייתי בן 17. חברי הטוב ביותר לקה במחלה חשוכת מרפא ושכב גוסס בבית־החולים. כששאלתי לשלומו, ענה לי חברי, שהיה ירא־שמים: „בעזרת השם הכל יהיה בסדר." אחרי חודש נפטר. הוריו אמרו: „ברוך דיין אמת."

חשבתי לעצמי: אם זה פועלו של אותו דיין, אין לי אלא לחזור על דיברי השופט חיים כהן, שאמר פעם, כשהתבטא על השואה: „אם יש אלוהים, אז זה אלוהים אכזר!"

● ואז הפכת לחילוני?

לא ממש. היה קשה לעזוב את הדת לחלוטין. התלות בדת היא נוחה, זו דרך־חיים הפותרת כל בעיותיו של אדם. על הכל אחראי האל, המסיר אחריות מן האדם. הדת היא סם טוב, המשכך כאבים ומצוקות.

● איך הגיבו ההורים כשהבחינו בשינויים החלים בך?

זה הדבר הכואב לי ביותר. הם הרגישו כאילו הם מאבדים בן, דבר שהוא בפירוש לא נכון.

היו בינינו ויכוחים רבים, שמה ששלט בהם היה הרגש ולא ההגיון. „הנוער החילוני הינו חסר־ערכים ומושחת, החיים החי־לוניים הם חיי רפש וריקנות," כך אמרו לי.

אחרי הוויכוחים הגיע שלב המריבות. שוב נוכחתי לדעת כמה העולם הדתי הוא קיצוני וחסר־פשרות. אחרי שהורדתי את הכי־פה, נאלצתי לעזוב את הבית בכאב רב. ההורים לא יכלו לשאת את החרפה, ובמיוחד לעמוד בפני הרמת־הגבות מצד שכנים וחברים.

אני חושב שהורים שילדיהם זונחים את הדת חייבים לגלות יותר פתיחות, ולקבל את הבנים באהבה, כמות שהם.

צילם: ציון צפריר

אדם לאדם רוצח!

אוליבר סטון, בימאי „המחלקה" (פלאטון), אומר על רגן וחומייני שהם מחרחרי מילחמה, בראיון בלעדי לעדנה פיינרו

תום ברנג'ר בתפקיד הסמל ברנס — בסירטו של אוליבר סטון
האוייב הוא כל אחד

אוליבר סטון לא נראה מאושר. הוא היה קצר־רוח במקצת, וניסה לחייך בנימוס, אך לא השתדל ל־הסתיר את אכזבתו מאירוע ברלין כולו. לפני כמה דקות מישהו הגניב לאוזניו את האינפורמציה השמורה ביותר: הוא לא יזכה בפרס הגדול, דב הזהב ובתמורה, אפילו כאות־הערכה על שבא לברלין להשתתף בתחרות, יקבל פרס אחר (אף שפלאטון שלו כבר לא היה זקוק לכך, כי בשבוע העשירי להצגתו במולדתו שבר את מחסום 100 מיליון הדולר). מייד אחרי ששמע זאת אמר למוריץ דה־האדלן, מנ־הל הפסטיבל: „או שאני מקבל את הפרס הגדול או לא כלום!"

דה־האדלן, מן הסתם, לא יכול היה להבטיח את הפרס הגדול, כי ישב בישיבות צוות־השופטים וידע כי השנה יילך הפרס בעיקבות הפו־ליטיקה, כלומר – לסרט רוסי. וכי מה סימלי יותר מסמל הדו־קיום, הפרס הגדול לפאנפילוב ופרס־הבימוי לסטון!

אבל סטון ארז כבר את המיז־וודות והחליט שבשביל פרס מישני הוא לא נשאר בברלין אפילו יום אחד נוסף, מה עוד שהעיתונים ה־מערב־גרמניים לא יצאו מעורם מ־אהבה לסירטו, לא מעט בשל המ־קום הגיאוגראפי הרגיש שלהם, ה־גורם להם גרדת כל אימת שמשהו הנושא תווית אמריקאית, אפילו ביקורתית, דורך מצד זה של החו־מה. למערב ברלין יותר קל לבוא

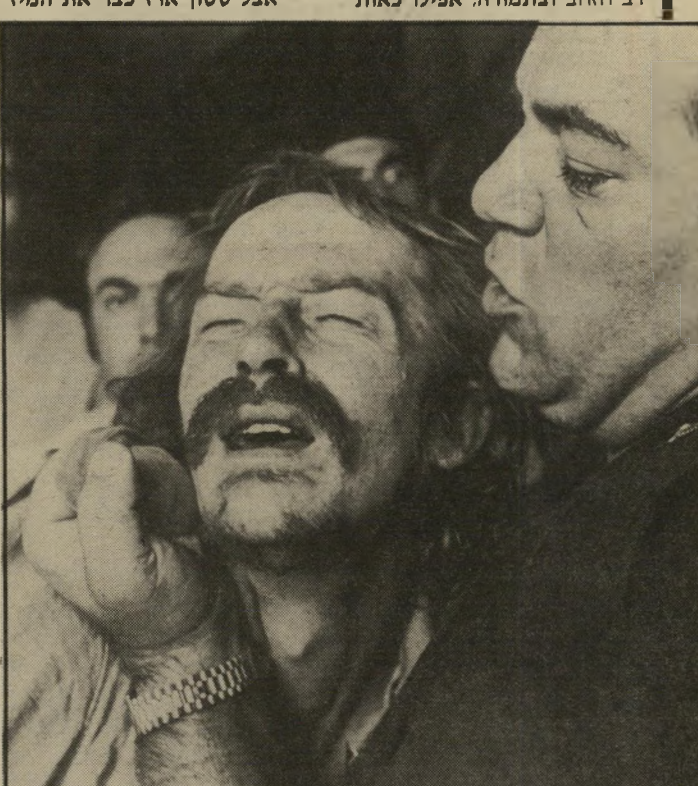

פול סמית ופיטר ג'פרי ב„אכספרס של חצות" (תסריט: סטון)
אלימות בכלא תורכי

היום כרוסי מאשר כאמריקאי, ו־אוליבר סטון הרגיש זאת היטב, בעיקר במסיבת־העיתונאים הגדו־לה, כשניסו להעמיד את סירטו כ־סרט המעניק למילחמה הילה שב־וודאי לא התכוון לה.

לכן השאלה הראשונה שלי היתה כמעט יריעה אדומה המונפת לפני פר:

האם הרגשת שהמסר שלך נקלט כאן בברלין, נקודת־ה־מיפגש הרגישה ביותר לנוש־אים פוליטיים?

אני חושב שהרוב השפוי קלט את המסר שלי. אותו מיעוט קטן שלא קלט אותו — לא רצה לקלוט אותו. זהו מי־עוט אידיאולוגי, החושב שהסרט מא־ציל ומפאר את המילחמה.

אז זה פשוט זיבולי־סוסים. אני חו־שב שיש גל אנטי־אמריקאי בגרמניה, המופנה בעיקר כלפי אנשים במדים, ובעיקר כלפי כל דבר הקשור במיל־חמה ההיא בווייט־נאם. איני חושב שה־אנשים האלה ייענו לאיזשהו סרט אמ־ריקאי או ביטוי אמריקאי כלשהו לגבי ווייט־נאם. לעומת זאת, אני חושב שהם כן יגיבו לגבי סרט ווייט־נאמי, שינסה לומר משהו על הצד הווייט־נאמי.

אבל לדעתי זה עניין למיעוט זעיר של אינטלקטואלים שמאלנים בברלין. האירוניה שבדבר היא שבארצות־הב־רית הימין מגנה אותי על ביזוי אמרי־קה. נראה שהימין הקיצוני והשמאל הקיצוני נפגשים תמיד בנקודה מסו־יימת, שבה הם דוחים האחד את השני בשיא הטיפשות האפשרית.

בימאי אוליבר סטון בהסרטת פלאטון (ראה שעון במדור קולנוע)
אלימות ורצח בווייט־נאם

אתה מראה פנים של חיילים וייט־נאמים בבירור רק חמש דקות לפני סוף הסרט. מדוע?

הסרט כולו נעשה מנקודת־ראותו של חייל אמריקאי. אין זאת נקודת־ראות אובייקטיבית, כמו הקרב על אלג'יר, למשל, שבו אתה עובר ממחנה אחד למחנה אחר ועוקב אחרי הדמויות. כאן זה נעשה מנקודת־ראותו של כריס — צ'ארלי שין — והעובדה היא שאתה לא רואה את הצפון־וייט־נאמים אלא כשהם מתים, או כשראשם מציץ מתוך בונקר שאתה עומד לפוצץ.

הווייט־נאמים, לדעתי, הם לוחמים מנוסים וחלקלקים, ונדמה לי שאני ה־אדם הראשון המציג אותם כלוחמים נר־עזים, ולא רק כמטרות אמריקאיות. הם הרגו רבים מאיתנו, באותה המידה שא־נחנו הרגנו בהם.

היתה לי ההרגשה כי בחרת לעשותם בלתי־נראים כמעט, כדי לומר: ראו, אמריקה לא למ־דה דבר, מאז וייט־נאם היתה

(המשך בעמוד 40)

אריאנה בתפקיד העיתונאית החוקרת ב„שנת הדראקון" (בימוי: מייקל צ'ימינו, תסריט: סטון)
אלימות ברובע הסיני

קולנוע

פסטיבלים

צחוק באולם

כך מתחשבנים עם בימאית, בגלל בעלה

זה היה בפסטיבל ברלין, באחת ההקרנות של הסרטים בתחרות. שם הסרט: המאוהבים.

השפה המדוברת: גרמנית ברוב חלקיו, מעט סרבו־קרואטית. הנושא: סיפור אהבה עם רקע פוליטי. הבימאית: ז'נין מייראפל, מי שהיתה בישראל עם סירטה העלילתי הראשון מאלו.

הסיפור: כתבת טלוויזיה מפורסמת, ילידת יוגוסלוויה, החיה מזה שנים רבות בברלין, יוצאת לסיקור במולדתה, ומחליטה לבקר את בני־מישפחתה, בכפר שבו נולדה. בדרך היא פוגשת בגרמני שבא לברר אם אכן אביו היה נאצי ידוע לשימצה, אשר היה אחראי בפועל לטבח המוני של פרטיזנים באחד הכפרים.

היא מחפשת אחרי זהותה, רוצה לבדוק אם היא

בימאית ז'נין מייראפל בברלין
לא פירגנו לה

עדיין שייכת לשורשיה. הוא רוצה לברר אם שורשיו אכן עכורים, להתמודד עם העבר. הם מתאהבים, וביחד מנסים להשתחרר מהרבה מוסכמות ומועקה פוליטית, חברתית ומסורתית.

את הנערה מגלמת שחקנית ידועה, ברברה סוקובה. הבחור הוא תגלית של הבימאית, שחקן־תיאטרון צעיר בשם הורסט גינטר מארכס.

המהגר והזהות. מי שמכיר את ז'נין מייראפל יודע מדוע בחרה בנושא. היא יהודיה, נולדה בארגנטינה להורים ממוצא גרמני. היא חזרה לגרמניה וחיה עם עיתונאי גרמני בשם וולף דונר, מי שהיה עד לפני שמונה שנים מנהל פסטיבל־ברלין.

אחרי מאלו עשתה ז'נין שני סרטים שעסקו בנושאים דומים: המהגר והחיפוש הנואש אחרי זהות, שייכות, ורצון להשתחרר מדיעות קדומות ומשינאת־חינם.

בסרט אחד, בארץ אבותיי, סיפרה על תחושותיה כיהודיה בגרמניה מול ריגשותיהם של זרים אחרים, בני־מיעוטים החיים בגרמניה. בסרט שעשתה לאחר מכן עקבה אחרי עוזרת־בית תורקיה, המבקשת לחזור למולדתה, ויחסה לארץ שבה ניסתה להתערות בלי הצלחה.

היסטריה בחשיכה. מה שקרה באולם־הקולנוע, בעת הקרנתו של הסרט החדש, היה מהמם. ברגע מסויים, כששני הגיבורים נראים בסצינה לירית־כביכול, כשהם שקועים במי־נהר עד צוואר, פרץ הקהל בצחוק. ככל שסצינות האהבה התרבו, כך התרבו גם ההערות באולם, והצחוק הפך לגעיה המונית, היסטרית, שאי־אפשר היה לעצור אותה גם אילו היתה מופיעה על הבד הסצינה המרתקת ביותר שרק אפשר להעלות על הדעת.

הנסיון היה עצוב. הבימאית, שנכחה באולם, החזיקה מעמד בגבורה רבה ולא ברחה בחשיכה. היא נשארה עד סוף ההקרנה, מוכת תדהמה, כדי לנסות ולברר מה בעצם קרה כאן.

היו שסברו כי מקומו של סרט אינטימי מעין זה אינו במיסגרת תחרות בפסטיבל. אחרים חשבו כי הסרט נפל בדיוק על אווירה של „שיא" בעייפות הקהל המיקצועי, שרק ציפה לאיזו שהיא התפרעות של הרפייה.

והיו גם ציניקנים שעשו חשבון פשוט: לפני שמונה שנים היא עמדה לימינו של מנהל־הפסטיבל, שסירב לשתף סרטים רבים. אולי היו שחיכול לה מעבר לפינה וחיסלו את החשבון בצורה קולנית?

עדנה פיינרו

אמריקה נגד אמריקה

המחלקה (שחף, תל־אביב, ארצות־הברית) – **געש ורעש המסתירים מאחוריהם כמה רעיונות מטרידים ביותר, עטופים בנוסחות של מחאה סוציאלית צדקנית. סרט זה, של אוליבר סטון, מי שכתב את** אכספרס של חצות **ואת** שנת הדראקון **וביים את** סאלוואדור, **הוא ללא ספק מרשים בעוצמת התמונות שבו, בתארו את מילחמת וייט־נאם דרך עיניו של חייל צעיר (כריס, המעוצב על־ידי צ'ארלי שין), כגיהינום מטורף וחסר־הגיון, שתושביו הם חיות על שתיים משולחות־רסן.**

כמה מן הדימויים של הסרט וההנחות שהוא מעלה ראויים לתשומת־לב ולדיון מעמיק יותר משנמצא להם בסירטו של סטון. למשל: ההנחה שאמריקה לא נלחמת בוייט־קונג אלא נלחמת בעצמה. עניין זה מוצא לו ביטוי גם בחלק המרכזי של העלילה, בעימות בין שני סמלים קשוחים היוצאים למעשה־הרצח תוך תפיסה שונה של יעודם – סמל ברנס, בגילומו של תום ברנג'ר, וסמל אליאס, בגילומו של וילם דפו. שניהם מועמדים לאוסקר על תפקידיהם. הנחה אחרת – שהגיע תורה של אמריקה לחטוף בעיטה בתחת, אחרי שבמשך שנים כה רבות היכתה באחרים ביד רמה ובזרוע נטויה – גם היא דורשת דיון רציני יותר משהוקדש לה כאן.

הנחות אחרות, זו, למשל, הקובעת כי האדם רוצח מטיבעו, וכי האנושות מתחלקת בין רוצחים שמצפונם מייסרם לבין רוצחים שאין להם מצפון כלל, גם היא אכסיומה הנקבעת בשרירות־לב הבימאי. האפשרות שאדם כלשהו לא יתאווה כלל לרצוח אינה נלקחת אפילו בחשבון. מה שמטריד עוד יותר הוא ההתייחסות לכל המילחמה הזאת כאל תופעה קוסמית, שהיא מעל לכל גורם אנושי, התייחסות יותר מדי נוחה כשעוסקים בנושא כמו מילחמת וייט־נאם, שלא היתה רעידת־אדמה ואף לא מכת־ארבה.

וילם דפו (במרכז): רוצח עם מצפון

השיער הכסוף של ניומן

צבע הכסף (חן 1, תל־אביב, ארצות־הברית) – **צריך רק להיזכר** בשיגעון של לילה **וללכת עוד קצת לאחור,** למלך הקומדיה, **למשל, ולהבין, מה דחף את המומחה לפריקיות אמריקאית, מרטין סקורסיזה, לחזור אל אדי פלסון המהיר, גיבור** המהמר **של רוברט רוסן מלפני 25 שנה ולהעמיד לו יורש, רק כדי לעמת אותו עם אותו יורש.**

וזו בדיוק בעייתו של סקורסיזה, שהפכה לבעייתו של פול ניומן. אלא שבמירוץ הזה בין הבימאי לשחקנו הראשי זכה ניומן. סקורסיזה רצה לבדוק את הדחפים המניעים גיבור שולחן־ביליארד שפרש לגימלאות, והיום הוא ציניקן המגלגל את הכספים – אותם כספים שבשעתו הריצו אותו בעיקבות הכדורים הציבעוניים על השולחן הירוק. הוא בודק מדוע גיבורו חוזר אל החלום האמריקאי הנאיבי הנצחי, לנצח בכל מחיר, „וזה מה שעושה אותך גבר". לשם כך העמיד מול אדי פלסון (פול ניומן) את תום קרוז, כישרון טיבעי צעיר, הממהר ללמוד מפלסון המזדקן את תאוות הבצע והציניות, אך הנעדר את המרירות והרוח הנואשת שאיפיינו את פלסון הצעיר. פלסון המזדקן מתמלא לפתע כושר־קרב ויכולת־לוחמה, כשהפעם מטרתו היא לנצח למען הניצחון בלבד, ולא למען הכסף.

הבעיה של סקורסיזה היא שהוא מקדיש מעט מדי לשינויים ולמוטיבציות של פלסון והרבה מדי לקיסמו של השולחן הירוק, ולמי שאינו משוגע לביליארד זה נראה משעמם למדי, מייגע ומעייף. קרוז נעזר בעוויתות ובחיוכים עצבניים וחסר את האש הפנימית, שאיפיינה את ניומן בנעוריו ועדיין מפעמת בניומן המכסיף.

פול ניומן ומרי אליזבט : מועמד לאוסקר

הצביעות מתערטלת

שיחות מלוכלכות (דיזנגוף 2, תל־אביב, קנדה) – **שמו המקורי והמוזר של הסרט („התמוטטותה של האימפריה האמריקאית") בא לו מן הספר שכתבה אחת מגיבורות הסרט, דומיניק (השחקנית דומיניק מישל) כמחקר היסטורי־פסיכולוגי, המנסה לקבוע כי ככל שהציוויליזציה מתקדמת כך היא מתקרבת לקיצה המוסרי, שיביא להתפוררותה המוחלטת. לראיה היא מביאה את התפרקות ערכי־הנישואין בעידן של ימינו, כשהדקאדנס הסוציו־פוליטי מגיע לשיאים חדשים. יש בכך אירוניה כפולה, כי המחבר־בימאי, דניס ארקנד, מכוון את עקיצתו לישבנה של האינטליגנציה הקנדית־צרפתית, המנסה לנתק את עצמה מן הדקאדנס האמריקאי באמצעות עליונות מתנשאת, דבר שהוא אבסורד מוחלט, לדעת ארקנד.**

גיבורי הסרט הם שמונה: ארבעה גברים, ארבע נשים. כולם מרצים או קשורים למרצים באותה האוניברסיטה. בחלקו הראשון של הסרט, הבנוי כמחזה בן שתי מערכות, מתכוננים בני שני המינים לפגישתם בארוחת־ערב ידידותית. הנשים במועדון בריאות, הגברים במיטבחו של מעון כפרי מהודר השייך לאחד מהם. כל חבורה שופכת את ליבה כמו בגילוי־לב מוחלט ובאינטימיות ללא סייגים: הנשים מחליפות ביניהן חוויות ותיאורים נועזים על ניסיונותיהן במיטה, בעוד הגברים שוקדים על הכנת ארוחת גורמה ומתהדרים כל אחד בניאופיו.

מה שנראה לכאורה כגילוי־לב ונועזות נון־קונפורמיסטית בחלק הראשון, מתגלה כצביעות ושקר בחלק השני, כשבעיקבות הופעתו של היפי סאדו־מאזוכיסט, מאהבה של אחת המרצות להיסטוריה, מחליטה הסופרת להתוודות, ומגלה כי שניים מהבעלים של חברותיה שליד השולחן עברו גם הם דרך מיטתה. התרנגולים הגיבורים מתגלים בערוותם הפחדנית, האשה הנבגדת שהציגה עצמה כאלופה בשיווי־מישקל נפשי מתפוררת בזרועותיו של החבר ההומו־סכסואל, שהיה למעשה היחידי שהודה בנטיותיו מלכתחילה.

שמיניה באוויר: גסויות וחום אנושי

נערת גוגו בת 16 להשכרה

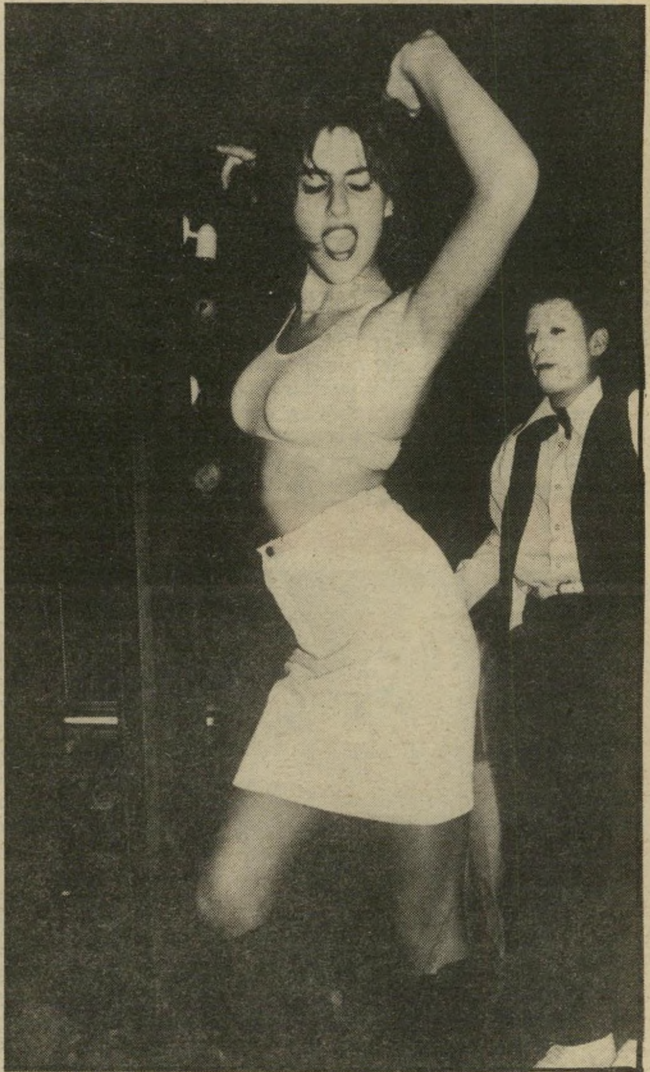

לימור ארז רק בת 16, אבל מתנועעת כאשה בשלה. את כישוריה כרקדנית גוגו היא משכירה למארגני־מסיבות. לימור, תלמידת־תיכון, עוסקת בדוגמנות בזמנה החופשי המועט.

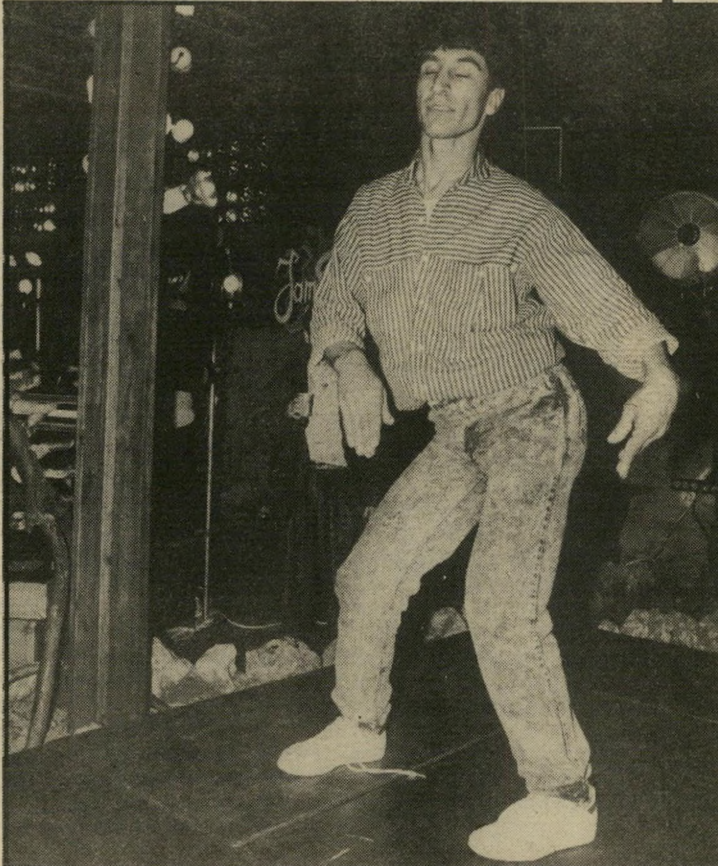

אבי דינין הוא כבר על סף העשור השלישי לחייו – אבל משתולל ורוקד כמו נער צעיר. לאבי יש קרדיט רב בריקוד: הוא זכה בתואר אלוף־ישראל, ונהנה להרקיד אחרים במסיבות פרטיות.

כך הם הרגיזו את הנחש המיסכן ★ כך קילקל האורח את מסיבת־ההפתעה ★ כך התלבשה הבוהמה בשושן הבירה

פורים דל־קלורית

האימרה טוב שם משמן טוב התאימה במיוחד בחג־הפורים ל**זאב** („שמן") **הלפרין**, האיש שהמסיבות שהוא עורך בהאנגר הענק של אירגונית, שבבעלותו, כבר הפכו לאגדה. במסיבה הקודמת, שערך בפורים לפני שנה, נכחו 5000 איש. השנה השכיר את שרותיו לנעמת. שרותיו כללו ציוד טכני בלבד. האירגון ההסתדרותי, המודע לעוצמתו של שמן כגורם־משיכה אדיר, השתמש בפירסומיו בשמו, שלא בידיעתו. שמן, שהיה מודע לנזק שעלול היה להיגרם לו, הכין מראש שלט ענק לרוחבו של אולם נעמת, שהכריז באותיות קידוש־פורים על אי־מעורבותו באירגון הנשף. הנשף היה נפילה איומה, וחלק מהקהל תבע את כספו. **דודו דותן** הגדיר את האירוע כ„זוועת־פורים הגדולה ביותר ב־20 השנים האחרונות."

נזום אורגול הזמר התור... רץ כשנתי... סית בלבד. אך זה לא מפריע לו...

מסיבה למלכה

האורחים הרבים שבאו למסיבת־ההפתעה, שנערכה ל**רוויטל מור** במועדון הרבי סמס בתל־אביב, שותפו בסוד. לכלת־המסיבה נאמר שהיא

אינגריד ונדנברג, ההולנדית בת ה־27, היא דוגמנית מסלול מצליחה.

באה להשתתף בתצוגת־אופנה הנערכת במקום. ידידיה ומישפחתה, שנלוו אליה, תירצו את סיבת בואם בחשיבות התצוגה: רוויטל זכתה ימים ספורים קודם לכן בתואר מיס הוויאן טרופיקל בישראל, ובעוד כשבוע תייצג את ישראל בתחרות העולמית. היא לא חשדה במאומה, אך תמיד יש אחד שחייב לקלקל את מה שאחרים בנו בעמל רב.

כשנכנסה רוויטל לאולם, התנהגו כולם כרגיל, מלבד הגולם שבחבורה, שמייד ניגש לברכה ועוד הקפיד לשאול: „מה, את לא יורעת שעושים לך מסיבת־הפתעה?"

למרות זאת, ההפתעה היתה מלאה.

אלין פרץ (מימין) ואיריס יצחקי, דוגמניות־צילום צעירות, נראו מותשות. בירור קצר העלה שהן סובלות מעונשן של בחינות־הבגרות. כיבוד קל וכמה כוסיות יין שיפרו את מצב־רוחן.

יזהר כהן חגג השבוע את יום הולדתו ה־36, ומעריצותיו הצעירות ממנו הציפו אותו במתנות מקוריות. רחלי חיים היפה, שהתגעגעה אליו מאז ימי אלדין, חיבקה אותו בשימחה רבה.

להרוג תורכי (מאהבה) ולנוח

זמר יווני, רקדנית־בטן ישראלית, שמפניה צרפתית וקהל מעריצים נלהב קיבלו את פניו של הזמר התורכי הצעיר **נזום אורגול** בחגיגת יום־הולדתו ה־21 במועדון־הלילה המיזרחי אריאנה ביפו.

הזמיר התורכי הזה, בעל החזות הנשית, הכוללת חולצת פאייטים נוצצת, מיכנסי־צינור הדוקים, איפור קל ותנועות מעודנות, ניחן בכאריזמה רבה. כשעלה לבימה ופצח בשירה, הצ־טופפו סביבו עשרות מעריצים נלהבים, שהפריחו לעברו נשיקות. האווירה הת־חממה, ולשימחה הצטרפה רקדנית־הבטן **גילה פינחס**, כשהיא נעה כת־נועות סכסיות על גבול ההתגרות, כ־שהקהל מלווה אותה במחיאות־כפיים קצובות.

צעיר הנמצא בא־
מדבר עברית בסי־
נראה, ליצור קו־

מוניקציה חזקה עם הקהל. כטוב ליבו ביין ירד הזמר התורכי על בירכיו והקדיש את אחד משיריו הידועים לאחת ממעריצותיו, שהפליאה בביצועיה על אף מידותיה.

נחש כחוסם עורקים

שרי חן שהיא, כידוע, גם דוגמנית וגם דיילת־אוויר, שבעלה צביקה סמלר פתח לאחרונה פאב חדש, לקחה על עצמה בתור פרוייקט להשקות ביין את המנחה דן כנר. דן לא גילה התנגדות.

להיות מקורי בימים אלה קשה למדי, לפעמים זה גם כרוך בפחד ואי־נעימות. את זאת למדה על בשרה מארגנת־התצוגות **אורלי קורן**, שחגגה את יום־הולדתה ה־29 במיסעדה שבקניון ברמת־גן. חבריה, שרצו להפתיעה, אך נמאס להם מהבלונים הפורחים, המיברקים המזמרים ורקדניות־הבטן למיניהן, הביאו כתחליף **נחש פתן** באורך של ארבעה מטר. הזוחל החביב והמאולף הזה הבריח בבעתה את הדוגמניות **אילנה סיבוני** ו**נטע רמון**, שנסו מפניו כשהן מפילות בדרכן מגשים עמוסים. אורלי, שאזרה אומץ, נאותה להצטלם עם הנחש, שלא התלהב במיוחד מהעניין ונכרך סביב קרסולה בעוצמה של חוסם־עורקים, דבר שהצריך את התערבותו של מאלפו, **אודי שניצקי** בן ה־17. לנחש שלום.

גילה פינחס בת ה־27, גרושה ואם לילדה בת 7, הקסימה בעינטוזיה. גילה, המתפרנסת מעבודתה כרק־דנית־בטן, מצפה שיגלו אותה – עם כישרון כמו שלה, זה לבטח יקרה.

עליזה רפאל העובדת במועדון־הלילה אריאנה כמלצרית, היתה ממונה על המשקאות במסיבת היום־הולדת של נזום אורגול (לידה). היא חילקה את השמפניה לאורחים.

אורלי קורן הקוסמטיקאית ומארגנת התצוגות היתה מבוהלת למדי כשהנחש הענק הונח על צווארה. לא עזרו גם העידודים של הדוגמנית לורי צנטנר (לידה בתמונה) ושל המאלף נמרוד כץ (משמאל), שנאלץ להשתמש בטאקטיקות שונות ומשונות כדי להר־גיע את נחש־הפתן שלו, שהיה לא פחות מבוהל מאורלי.

כתב: זהר אהליאב. צילם: צבי טל

מטה רבנו בריבוע

ציון צפריר

ציור־סלע: המטה של משה רבנו והנחש
איפה הטלית שלו?

הפרופסור האיטלקי עימנואל אנאטי טוען שמשה רבנו לא היה אדם אחד, אלא אחדים. בעולם התקבלו מימצאיו בהתלהבות. בארץ מתייחסים אליו בקרירות

"מיכאלאנג'לו פיסל את שנינו. הפסל של משה טוב יותר. הפסל שלי לא נראה כמוני," אומר דויד המלך, במונולוג ארוך וחושפני, בסיפרו האחרון של ג'וזף הלר, אלוהים יודע.

עכשיו מסתבר שגם הפסל של משה לא בדיוק דומה למשה. ואולי כן. אבל לאיזה משה? לא פיצול אישיות יש כאן, אלא סקופ ארכיאולוגי.

„משה לא היה אדם אחד, אלא שושלת של מנהיגים," אומר פרופסור עימנואל אנאטי, ארכיאולוג איטלקי המבקר בימים אלה בארץ.

„נראה שכולם היו בני מישפחה אחת. הם חונכו מילדותם למנהיגות, היו כאריזמטיים, היתה להם השכלה של כוהנים והכרה מושלמת של תופעות־הטבע. אחד מהם היה גם להטוטן, שהפעיל את קסמיו כאשר ההגיון והעקשנות לא סייעו לו.

„תקופת מלכותם נמשכה 400־300 שנים. הם הוציאו את העברים ממצריים, הובילו אותם במידבר והביאו אותם לישוב של קבע.

„השושלת נקראה מוזס. פירוש השם במצרית עתיקה: בן."

וכך הגיע אנאטי למסקנתו זו:

„משה התחיל את חייו בתיבה, ועד למותו עברו עליו הרבה מאורעות. הוא היה רועה־צאן במדיין, ניהל משא־ומתן קשוח עם פרעה, הנהיג את יציאת־מצריים, אירגן הגירה גדולה מקדש־ברנע לעבר הירדן המיזרחי, היה מצביא במילחמות בני אדום ומואב. את חייו סיים רק אחרי ששלושה שבטים עברו מחיי־נוודים לישוב של קבע.

„בכל אחד מהמאורעות מתגלה משה כאדם שונה לחלוטין מזה שקדם לו. במדיין הוא רועה־צאן תמים ושליו, במצריים הוא טקטיקאן חריף, במידבר הוא מנהיג מתוחכם ורב־עוצמה. האם בן־אדם אחד יכול לאצור בתוכו כל־כך הרבה תכונות אופי? אני חושב שלא. אני מאמין שהגיבור הראשי בכל מאורע היה משה אחר.

„וכמו שאופיו של משה שונה מתקופה לתקופה, כך גם אופיה של התקופה משתנה. משלום ושלווה לתקופה של אי־הבנות, ואחר־כך נדידת־עמים עצומה ומילחמות.

„כלומר, הרבה שנים עברו מסיפור־התיבה ועד לישוב של קבע. אני מעריך שמאות שנים. עידן שלם.

„דוגמה שתמחיש זאת: כמה שנים היו הבדווים נוודים עד שהתחילו להתיישב בישובי־קבע? הרבה יותר מ־40 שנה. זה, כנראה, גם מה שקרה לעברים. הם נדדו במידבר הרבה יותר זמן מ־40 השנים התנ"כיות.

„כמה בדיוק — אי־אפשר לדעת. אני בטוח שאנחנו עדיין לא יודעים איך לפענח את מפתח־המיספרים בתנ"ך. 40 שנים תנ"כיות יכולות להיות 80 וגם 100, ואפילו יותר, שנים מציאותיות."

ומה יהיה עכשיו על ציוריהם של בוטיצ'לי, רמבראנדט, שגאל, ארכיפנקו, פוסן? את מי מבני השושלת צייר כל אחד מהציירים? את מי פיסל מיכאלאנג'לו? ומה יהיה גורלם של סיפורי־הילדות? והשירים לחג הפסח? וההגדות? לאיזה משה הם מתכוונים?

אנאטי מחייך. „לא גיליתי את זה כדי לזעזע מישהו או למרוד במוסכמות. אני חוקר בשביל עצמי, הולך ישר, בלי להסתכל ימינה או שמאלה, אל מטרה אחת: להבין מה קרה שם."

פרופסור עימנואל אנאטי, יהודי, יליד איטליה, למד ארכיאולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים, בסורבון בפאריס ובאוניברסיטת הרוורד. הוא מומחה לציורי־קיר ולאמנות פרה־היסטורית, מנהל את המרכז ללימודים פרה־היסטוריים בקירבת מילאנו. בנו ואמו מתגוררים בירושלים. הוא עצמו שוהה בארץ כחודשיים בכל שנה.

כמו שחקן בהצגה נוראת־הוד, מסתובב אנאטי בדירתו הירושלמית,

תמרורים

האשה בשער

נבחרה ◆ כמנהלת קבוצת־הכדורגל ארמיניה בילהפלד (שבתחתית הליגה הגרמנית), **גיזלה שוורדט**, 69, הידועה יותר כיו"ר האגודה לידידות גרמניה־ישראל ויו"ר הצלב האדום הגרמני. שוורדט, מנהלת־חשבונות במיקצועה ומי שהיתה בעבר ראש העיריה של העיר בילהפלד (בצפון־מערב גרמניה; 200 אלף תושבים), היא האשה הראשונה שזכתה בתפקיד מעין זה.

● ● ●

המשורר בכנסת

נחוג ◆ יום־הולדתו ה־60 של **אלעזר גרנות**, ח"כ (בקדנציה השניה) ומזכיר מיפלגת הפועלים המאוחדת (מפ"ם). גרנות, יליד ירושלים, הוא חבר קיבוץ שובל שבדרום, ואב לשיבעה, שעוד הספיק להתגייס, בשלהי מילחמת־העולם השניה, לצבא הבריטי, במיסגרת החטיבה היהודית הלוחמת (הבריגאדה). את השכלתו (היסטוריה, סוציולוגיה) רכש באוניברסיטה העברית בירושלים ולאחר סיום לימודיו גם שלח ידו בעט: שני סיפרי שירה (בלילה הזה; להולכים בפעמון) ורומאן הסובב על פרשת רצח חיים ארלוזורוב (שתי שקיעות באפולוניה).

● ● ●

המתרגם של הרצל

נחוג ◆ בירושלים, יום־הולדתו ה־85 של פרופסור (ליידיש) **דב סדן**,

גרנות
היסטוריה וסוציולוגיה

איש־רוח רב־פעלים (עשרות ספרי שירה, פרוזה ומחקר, שהמפורסמים בהם הם צמד סיפרי־בדיחות, קערת אגוזים, וקערת צימוקים, שכל אחד מהם מכיל אלף ואחת בדיחות). סדן, יליד פולין, היה מורה (בגליל העליון), עיתונאי (ביומון ההסתדרות דבר ועורך היומון המנוקד לעולים חדשים, הגה), מתרגם (מדינת היהודים של בנימין זאב הרצל), פרופסור ליידיש באוניברסיטה העברית וחבר־כנסת (מטעם מפא"י), שהתפטר באמצע הקדנציה שלו כמחאה על יציאת מישלחת חברי־כנסת לגרמניה. סדן הוא גם אביהם של שני פרופסורים: עזרא סדן, פרופסור לכלכלה חקלאית (באוניברסיטה העברית) ומי שהיה מנכ"ל מישרד־האוצר בימי יורם ארידור ויוסף סדן, פרופסור לערבית (באוניברסיטה תל־אביב).

● ● ●

אחיות על חמורים

נחוג ◆ יום־הולדתה ה־75 של **הדסה**, אירגון של 385 אלף יהודיות אמריקאיות, המגייסות, מדי שנה, 55 מיליון דולר למימון פרוייקטים בתשתית הרפואית והחינוכית בארץ. **הדסה** (הקרויה על שם אמה של עסקנית ציונית ניו־יורקית מראשית המאה, ולא על שם אסתר — היא הדסה — המלכה, כפי שמקובל לחשוב), נוסדה על־ידי 35 נשים צעירות, ופעולתה הראשונה היתה שיגור שתי אחיות מוסמכות ארצה, שהגיעו לירושלים של 1913 והגישו סיוע רפואי לתושבים, כשהן רכובות על חמורים.

● ● ●

הבנאי של הכור

נפטר ◆ בגיל 76, אלוף־מישנה **מנס פרת**, האיש שהקים את הכור הגרעיני בדימונה. פרת, בנו של חרשתן פולני, היה מהנדס־בניין שפנה לקריירה צבאית (תותחן־חופים בצבא הבריטי של מילחמת־העולם השניה, קצין החימוש הראשי הראשון של צה"ל ונספח צה"ל בשגרירות ישראל בבורמה). כאשר שב למיקצועו הראשון הקים את קמ"ג (הקיריה למחקר גרעיני), תפקיד שזיכה אותו בפרס ביטחון־ישראל (1965), ולאחר שנים במישרות המדען הראשי של מישרד־התחבורה ומערכת־הביטחון.

● ● ●

היועץ מלונדון

נפטר ◆ בלונדון, בגיל 76, **סר יו גרין**, מנכ"ל הבי־בי־סי (רשות השידור הבריטית) בשנות ה־60, שאחת מהפקותיה הנודעות אותן שנים היתה תוכנית הסאטירה השבועית זה היה השבוע שהיה (מעין ניקוי־ראש בריטי). גרין, אחיו הצעיר של הסופר גראהאם (האדם השלישי) גרין, שהתפרסם לראשונה עת שיגר, ככתב־חוץ, את כתבותיו המזעזעות מוורשה המופצצת בידי הפולשים הגרמניים בסתיו 1939, שהה לפני כמה שנים בארץ, אחר שנתבקש להכין הצעה לשינויים הדרושים לרשות השידור הישראלית.

● ● ●

קצין העצים

נפטר ◆ בחדרה, בגיל 92, רב־סרן **נוח** („סבא נוח") **וולפובסקי**, מי

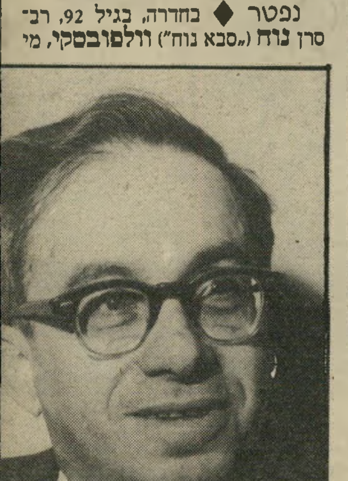

סדן (1965)
צימוקים ושקדים

שהיה במשך שנים רבות, למרות גילו המופלג, קצין הנטיעות הראשי של צה"ל, אשר דאג להתקנת גינות־הירק ונטיעת העצים בבסיסי הצבא, אך נודע במיוחד במסירותו לחוות־הגדנע בארורה שמצפון לאילת, שבה התגורר עד לפני חודשים ספורים. וולפובסקי, יליד רוסיה, הספיק לפני הגיעו לדרגת קצונה בצה"ל (שממנו נאות להשתחרר רק בגיל 76) לשרת כרב־סמל בחילות התותחנים של שלושה צבאות: זה של רוסיה הצארית, בימי מילחמת־העולם הראשונה; הבריטי, בימי מילחמת־העולם השניה וצה"ל, במצור ירושלים 1948.

משה ליד הסנה (דומניקו פטי, 1614)
מנהיג של רועים בדווים

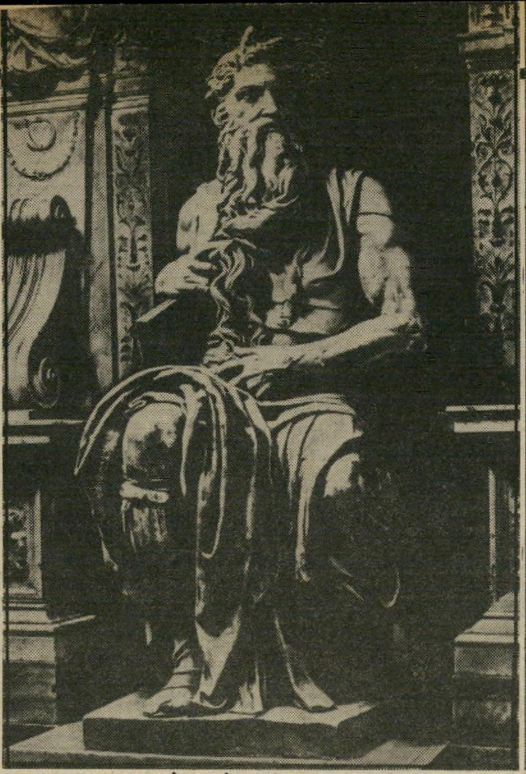

משה המחוקק (מיכאלאנג'לו, 1513)
טקטיקאן מתוחכם

משה, המטה והנחש (רובנס, 1635)
להטוטן המפעיל את קסמיו

משווה לקולו נימה דרמאתית, מתבל את רבריו בשתיקות ארוכות, המנוצלות לשאיפה ונשיפה של עשן מהמיקטרת, כאילו מנסה בקולו, בתנועותיו ובעשן להציג את המיסתורי והדרמאתי שבגיבורים הרחוקים ההם.

אלפי ציורים

הרומן שלו **עם** משה התחיל בדצמבר 1983, בפיתאומיות מפתיעה. קדמו לו כמה חיזורי־נפל.

„ב־1955 ביקרתי בהר־כרכום שבנגב, כחבר במישלחת־מחקר ישראלית," הוא מספר. „מצאנו שם ציורי־סלע מעניינים, קברים ומיבנה סלעי מיוחד במינו.

„במשך 15 שנים אחר־כך ניסינו לשוב להר־כרכום, ולא הצלחנו. הבדווים המעטים שגרו בקירבת־ההר עברו למקום אחר, ולא היה מי שיוביל אותנו לשם.

„המפות הישראליות כינו את המקום בשם ,הר־כרכום'. אנחנו הכרנו אותו בשמו הערבי, ג'בל אידייד, ולא ידענו לקשור בין שני השמות.

„רק ב־1980 הצלחנו למצוא שוב את ההר שלנו. כך, במשך שלוש שנים, חזרנו אליו לחפור ולחקור.

„בדצמבר 1983, יום אחד לפני שעזבנו את המקום, מצאנו מזבח ולפניו 12 מציבות, לזכר 12 השבטים.

„קיפלנו את המחנה ושוחחנו בהתרגשות גדולה על התגלית. מישהו הזכיר את הפסוק בספר שמות, כ"ד, 4: ,ויכתוב משה את כל דיברי אדוניי וישכם בבוקר, ויבן מיזבח תחת ההר ושתיים־עשרה מציבה לשניים־עשר שיבטי־ישראל.'

„חזרנו לאיטליה והתחלנו לסכם את תוצאות המסע. מצאנו, מלבד המיזבח, גם ניקרה ומיקדש מתקופת הברונזה בפיסגת ההר, ו־35 אלף ציורי־סלע — שזה הריכוז הגדול ביותר של ציורים שנמצא באיזשהו אתר אי־פעם.

„אחרים מהציורים ממש מדהימים. למשל: סלע ועליו ציור של עשר מישבצות, הרומות בצורתן ללוח של עשרת־הדיברות, ציור של מטה ונחש, כמו המטה שמשה הפך לנחש.

„מצאנו גם רבבות מחנות קטנים, פזורים מסביב להר, המעידים על ריכוז גבוה של מבקרים."

„כל התגליות האלה העידו שהר־כרכום היה מקום קדוש, רבים עלו אליו לרגל, וכחלק מטיקסי־הפולחן גם ציירו ציורי־סלע, דבר שהיה מקובל אז."

במאי 1984, אחרי הרבה היסוסים ורמזים כבדים מצידו של הבנק החקלאי בברשה — מממן־המחקר, שרצה להתגאות בתוצאות מעשיות — פירסם אנאטי את תגליתו: הר־כרכום אינו סתם מקום קדוש, אלא הר־משה, שעליו קיבל משה את לוחות־הברית.

„בג'בל מוסא, הנמצא 200 קילומטר דרומית להר־כרכום, והמקובל על החוקרים כהר־משה, אין כל שרידים מתקופת הברונזה, היא תקופתו של משה. ובכלל, אין שם אף לא הוכחה אחת כי זהו הר קדוש — לא כלי־פולחן, לא מיקדש, לא ריכוז של מחנות קטנים, המעידים על תנועה המונית של עליה לרגל," אומר אנאטי.

„אני לא מבין איך ארכיאולוגים אחרים לא גילו את הר־כרכום לפניי. המסקנות הן הרי פשוטות כל־כך.

„התגלית הפכה אותי לאדם מפורסם. באירופה ובארצות־הברית מזמינים אותי להרצאות; מגלים התעניינות רבה בתגלית הזו. המהדורה הראשונה של הספו[illegible]לי, הר האלוהים, שיצא בהוצאת [illegible]ולי בניו־יורק, נחטפה תוך כמ[illegible] ימים.

„בארץ התגובה מרוסנת יותר. הארכיאולוגים המיקראיים כאן שמרנים יותר. אבל לי יש סבלנות. ככל שהוויכוח איטי יותר, הרי שהוא רציני יותר."

שושלת של בן־גוריונים

מאיר בן־דוב, ארכיאולוג: „אנאטי באמת טוען שמשה היה שושלת של אנשים? משונה. זה כמו שארכיאולוגים בעוד אלפיים שנה ינסו להתחקות אחרי בן־גוריון. נניח שהם ימצאו עיתונים מתקופתנו. בגליונות של העולם הזה בן־גוריון מצטייר כאדם מסוג מסויים. בדבר הוא שונה. בידיעות אחרונות הוא אחר לגמרי. הו, הם יצעקו בהתרגשות, ברור לגמרי שהיתה אז שושלת של בן־גוריונים!

„למעשה, אי־אפשר לדעת שום דבר על משה. אפשר להשתעשע ולנחש, אבל את האמת לעולם לא נדע. הפרשה של יציאת־מצריים ומשה קשה, ובמידה מסויימת גם מיסתורית. שנים רבות ארכיאולוגים עוסקים בזה, ועדיין לא מצאו פיתרונות. במאה הקודמת הפכו את מידבר־סיני לפני ולפנים, ולא מצאו אף לא כלי־חרס אחד מהתקופה ההיא.

„עם זאת ברור לכולם, שהמאורעות ההם התרחשו. למה לא מוצאים דבר? זו חידה. לכן היום הארכיאולוגים הפסיקו להתעמק בנושא הזה. אני, למשל, אף־פעם לא חיפשתי את הר־משה או כל מימצא אחר שקשור למשה.

„הנסיונות למצוא פיתרונות לחידה הזו אינם ארכיאולוגיה מדעית, אלא עיסוק בפולקלור. באשר להר־משה: בתקופת בית ראשון זיהו אותו כג'בל־מוסא, בדרום־סיני. יש חוקרים המאמינים כי הר־משה הוא ג'בל הילל בצפון־סיני, ליד קדש־ברנע. האחרים בטוחים כי ההר נמצא באיזור מכתש־רמון.

„אין שמץ של סיכוי לזהות בוודאות את ההר האמיתי. הרי כל קבוצת אבנים בנגב ובסיני יכולה להיות מקום־פולחן או מיזבח כלשהו. מה מקווים למצוא בהר־משה? את הטלית של משה, כששמו רקום עליה? רק מימצא כזה יזהה בוודאות את הר־משה!"

שרה ליבוביץ

גלות המשוררים

ציפי שחרור משוחחת עם המשורר אהרון אלמוג

המשורר הוותיק אהרון אלמוג מודיע על כוונתו לחדול מכתיבת שירים. „סיימתי את שליחותי, לא אעשה שקר בנפשי." בכלל סבור אלמוג כי „החיים חזקים כיום ממה שהשיר מסוגל להביע" וכי אולי הגיעה כל השירה לסוף דרכה. דבריו שזורים ביקורת סוערת כנגד מצבה התרבותי של מדינת־ישראל.

„את רואה את כל התימנים האלה," אומר לי אהרון אלמוג ומצביע לעבר קהל רב של תימנים שחרחרים הממלאים את אולם יד לבנים בתלאביב בערב לזיכרה של חבצלת חבשוש, „כל אלה הם חלק מעדה שהוחמצה... שקטים כל־כך, מכונסים בעצמם, לא מתבלטים... נו מה הפלא שהאשכנזים בחרו בהם להיות שואבי המים וחוטבי העצים... את זוכרת את הצהרתו הבומבאסטית של בן־גוריון: עוד יהיה לנו רמט"כל תימני... הוא ידע יפה שעוד חזון למועד...

„בכלל, איזה מחיר יש להצהרות," אומר אהרון אלמוג כשעיניו השחורות מבריקות בחיוך מלא אירוניה וללא שמץ מרירות. דבריו נאמרים בעת שהוא ואני מתכוננים לעלות את הבמה, לדבר על שירתה של חבצלת ולקרוא משיריה.

אנחנו מוסיפים ומדברים על דא ועל הא ואהרון מזכיר את אביו התימני בן ה־82 ושולף מתיקו את סיפרו האחרון רחוב הרצל. אני מסתכלת בעטיפת הספר וחושבת בליבי, איזו העזה לקרוא לקובץ שירים בשמו של רחוב. אני כשלעצמי מגיעה לרחוב הרצל בתל־אביב רק כדי לחפש מציאות: איזה חלק־לבוש או רהיט במחיר סיטונאי. באמת, איזו נוסטאלגיה כבר יכולה להיות לי ולבני דורי לרחוב הרצל: פקקי תנועה,

בן־ציון מבורת, אבי המשורר, בעדלאידע 1933

חמוצים ופיצוחים טובים, סדינים במחירי בית־החרושת. בניין גימנסיה הרצליה שנהרס מוּכּר לי בעיקר מספרים ומצילומים.

אהרון אלמוג מבקש להחזיר לרחוב, רחובו, את כבודו, ובאותה הזדמנות גם את כבודם של הרחובות הסמוכים לו בתל־אביב הישנה, אם לא הקטנה: פלורנטין, העליה, נחלת בנימין, לוינסקי, כרם התימנים ואלנבי.

וכאן מהדין שאקדים ואצטט מדבריו של אלמוג עצמו בשולי סיפרו האחרון. בכך אפטור את עצמי מניסוחים והסברים מיותרים בנושאי עדתיות, שורשיות, מקורות יניקה וכדומה, שהעיתונות אוהבת לדוש בהם אולי מפני שאינה מתכוונת לשנות דבר... לא אליהם כיוון המשורר בסיפרו.

מיניאטורה של העדה

„אינני מחפש שורשים, אם זה מה שמדאיג אתכם, אולי משום שאני בן לעדה שורשית מאוד. אינני מכיר תימנים שמחפשים שורשים. הם מעורגנים היטב במסורת אבותם. מעוגנים בה עד לייאוש. היו אמנם כאלה שהלכו לרעות בשדות זרים. אמרו להם שהעשב שם ירוק יותר. הציצו ונפגעו. אפשר היה לקרוא עליהם בעיתונים, לא במדורי הספרות והאמנות, כמובן. אני משתמש במטאפורות שעשויות להישרד במקרה של פשיטת רגל רוחנית. הצרה היא שאין בהן משום פרנסה למלומדים, אם אתם מבינים את המטאפורה שבדבריי...

„בשעות של מבוכה ואובדן זהות עצמית, אני עולה אל בית אבא. הוא גר בקומה חמישית, בבית ישן, בלי מעלית, הבית שבו גדלתי. מבחינה זו הוא בעיני מיניאטורה של העדה כולה, שקיימה על עצמה ובשרה את מצוות ארץ ישראל. בן ציון, זה שמו של אבא. וכשאני שומע שרים את התקוה אני רואה אותו בעיני רוחי איתן כמצודת סלע. לו היה נושא נאום לאומה היו כולם מתביישים במעשיהם. אני זוכר את דבריו משנות הילדות שנאמרו תמיד ברוח טובה. היה זה הומור מוכיח, ברוח סיפוריו של שלום עליכם, לא ידעתי אם לבכות או לצחוק, אני חושב שתרבות אמיתית מבוססת קודם כל על הומור. לו היו אומרים לו שהוא שייך לעשירון של קו העוני, היה צוחק ואומר אין עני אלא בדעת ו"איזהו עשיר השמח בחלקו. זהו סיגנונו, זהו סיגנוני, היכולת לומר דברים והיפוכם. מבחינה זאת אני שותה מבאר מים עמוקים, ממקורות רבי עוצמה, כאילו נמסרו בפי לראשונה, בדומה לאותה ציווחת תינוק..."

כעבור ימים מעטים מבקש ממני העורך לראיין את המשורר אהרון אלמוג לעיתון — עם הופעת סיפרו החדש, רחוב הרצל.

כדורגלן מוחמץ

„גרלתי בהרצל אני זוכר גמלים / כשבאנו לגור שמענו גלים / בערב היה אבא פותח חלון כדי לנשום את ארץ ישראל / לו יכול היה מוריד לי מלוא החופן כוכבים / אבל הוא לא הוריד לי כוכבים / היום הוא נושם בהרצל אבק רהיטים / סגור, בני, את החלון, הוא אומר / האם הוא זוכר מה שאמר לי לפני הרבה שנים."

ביום שישי, אחר־צהריים קר וגשום, אנחנו קובעים להיפגש בביתי. אהרון אלמוג מגיע, מטרייתו נוטפת מים (אהרון, אב לשתי בנות, לא שוכח, מביא לילדיי שוקולד). הוא נסער, ניכר בו שהוא משתוקק לדבר, לומר דברים רבים שאותם כלא עד עתה. אני מחדדת עפרונות, פורשת גליונות, העצב בעיניו הולך ומתחזק. הלוואי שהייתי ציירת.

„זה לא מה שהיה / הימים עשו את שלהם / באו אנשים ראו חול בנו בית וזה הכל..."

— את יודעת, בעצם הייעוד שלי היה להיות חזן, מה פתאום משורר, מאוחר יותר רציתי להיות שחקן כדורגל, יוצא שאני חזן מוחמץ וכדורגלן מוחמץ. אבי היה חזן ואני שרתי במקהלת הנערים של בית־הכנסת הגדול, דווקא אצל האשכנזים.

„מי שלא שמע אותי שר במקהלה / לא יודע מה הפסיד / כל המקומות האלה באים להיפרד ממני..."

ושיחקתי בקבוצת הנוער של הפועל תל־אביב.

„למנצח על מות שחקן כדורגל ותיק / משחק שש בש בערוב ימיו / נזכר בימים הטובים שהקיפוהו מעריצים (גם מעריצות כמובן היו), תשואות, מהלומות, גביע, ביתר תל־אביב... מי היה מאמין שיהיה אחד אפס... אני חושב שהמנצח אינו מנצח..."

— כפי שאת רואה זוהי מטאפורה על עצמי, אחד שרצה להיות שחקן כדורגל והיה למשורר, היום אני מצטער... יצאתי פגוע מעולם הכדורגל, אולי לא הייתי מספיק מוכשר לזה.

אז אתה משורר, אני אומרת. תהילת שחקן כדורגל קצרה מאוד, הקאריירה שלו בקושי עד גיל 30 ומי יזכור שערים שהבקעת...גביע שהחזקת...אבל משורר זה משהו אחר, הנה תראה: היום אתה משורר ידוע, כתבת ספרים הרבה, היום אתה סיסמוגראף כמו בשיר שלך.

„יש משהו משותף בין תחנה סיסמולוגית / לבין משורר שחש רעידת אדמה ואין הוא יודע אם זה 5 או 6 / בסולם ריכטר / אפילו היה עולה ויורד בסולם יעקוב / לא היה עומד לו הלב / לומר כמה כואב לו..."

אבל דבריי רק מקוממים אותו והוא מוסיף כמו ילד פגוע: אינך מבינה, אני גם משורר מוחמץ.

ואני מתעקשת: והרי את סיפרך הראשון ערך שלונסקי ושיריך הראשונים, עוד בשנות החמישים, הודפסו במוספים הכי קפדניים שהיו אז בארץ: דבר והארץ. וראה, היום אתה כמעט משורר עממי, מין טרובאדור כזה.

— זו הרגשה אישית, הוא משיב, הקונה לה שביתה בתוכי, משהו מן התחושה של „התל התלו בי השמיים ובכחש אכזרי סבבוני. את נעוּרַי, את הכל לקחו ממני."

— אולי דרך שירתו של ביאליק אוּכל להסביר את עצמי ביתר בהירות.

„הכוכבים רימו אותי / היה חלום — אך גם הוא עבר / עתה אין לי כלום בעולם / אין לי דבר."

וכמו ילד נרגש הוא מוסיף: „אני יודע את כל שירי ביאליק בעל־פה, הוא משורר העונה על כל הצרכים, מעין סופרמרקט, אבל במובן הטוב ביותר של המלה."

והנה, ראה, בזמן האחרון קמים עליו, מנסים להקטין את רמותו, להפריך עובדות...

אבל אלמוג בשלו, איש לא יקלקל לו את ביאליק. יש בנו רתיעה, הוא אומר בלהט, הרתיעה מפני הענקים, ויש גם יסוד של קינאה. ביאליק הוא גוליבר שבכל דור ודור קם איזה ננס מארץ הליליפוטים שרוצה לכבול אותו.

„...ביאליק לא היה תימני / אם אינכם מאמינים, שאלו אותו / קיראו בשיריו / הסתכלו במקלו בשעונו בביתו בערדליו / והיה כי תמצאוהו מטייל ברקיע / אימרו לו במטותא כי הפתק הגיע / ישבתי בביתו קראתי ספר ולפתע התגלות..."

מוזיאון השעווה של החיים

אהרון אלמוג מתעשת ונרגע ומרירות דקה מתחילה מחלחלת לתוך דבריו.

— לשירה יש שליחות וברגע שהשליחות נגמרת על המשורר להפסיק לכתוב. אני סיימתי את שליחותי. לא אוכל לשקר ואני לא רוצה להיות שליח שקר.

ועם זאת אתה מפרסם את השירים החדשים של רחוב הרצל. כנראה שעוד בך הרוח הספורטיבית של שחקן כדורגל הפורש בשיא תהילתו...

— בוקר אחד נסעתי לרחוב הרצל לבית הישן שאבי עוד גר בו, שם מצאתי אותו עומד על הגג מול מגדל שלום ומתפלל. אותו רגע נראה היה לי כמו נביא מימי קדם שמבקש רחמים על העיר הזאת. ואז נולד ההכרח לכתוב את הספר — שירים אוטוביוגראפיים על בית אבא. רחוב הרצל הוא ספר שרציתי לכתוב ולא עלה בידי. על כן גם הוא ספר של החמצות וכישלונות — דברים שבאמת רציתי לומר ולכתוב. היום אני חש ריפיון שלא היה בי מעולם. פעם יכולתי להדביר את החיים בשיר, לחוש תחושת ניצחון אחרי כל שיר. כיום החיים חזקים ממה שהשיר מסוגל להביע. אולי הגיעה השירה לסוף דרכה, כמו רכבת הקיטור ומטוס הבוכנה. ואולי הגיע זמנה להיכנס למוזיאון השעווה של החיים. אני מכל מקום מרגיש שהיא עברה את סף פשיטת־הרגל מהרבה בחינות, הגיעה למיצוי עצמי. הלשון שהיא משתמשת בה הונמכה והושחתה בידי הפוליטיקאים ואמצעי התיקשורת... איזו פונקציה רוחנית היא עוד יכולה למלא בימים שבהם התרבות הקומונית, הבידור והטלביזיה נותנים לה את המכה האחרונה. לחשוב ששלושה שדרנים בטלביזיה הם שמכתיבים לנו את הסיגנון, התרבות והמנטאליות שבהם יגדלו ילדינו... חלחלה עוברת בי... באין שירה אני לא מסוגל לחשוב על שום אלטרנטיבה. מנקודת ראות אישית... כלומר באשר לי... זוהי החלטה פרי מחשבה שהגעתי אליה אחרי התלבטויות רבות — לא אוכל לעשות שקר בנפשי.

— כיום אני חש צורך לערוך גלות מן השירה, זה אולי נשמע מוגזם, בומבאסטי... אבל ככה זה אצלנו במשפחה. אבי עזב את מושבו בבית הכנסת שבו היה חזן במשך חמישים שנה ועכשיו הוא נודד מבית כנסת אחד למשנהו כדי להשלים מניין... סבי נדד בזמן הגירוש (מלחמת העולם הראשונה) מתל־אביב לצפת ברגל.

אולי בכל זאת אחפש לי אלטרנטיבה — מתלבט אלמוג — אנסה להעלות יופי בצורה אחרת.

האם זהו עוד סוג של התאבדות? אני שואלת

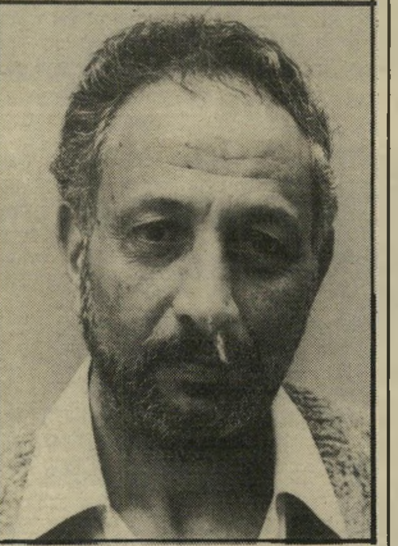

ישראל סאן

אהרון אלמוג: לא מחפש שורשים

כמעט בפאתוס, מרגישה שהשיחה מתקרבת לנושא המוות. פתאום ניצת אור אחר בעיניו.

— כשהייתי בערב לזיכרה של חבצלת חבשוש... את זוכרת, כששנינו קראנו שירים. אני הגעתי לשם משום כבוד משפחתה, שהיא מן המפוארות שבבני תימן, וגם משום שאיכשהו ראיתי בגורלה הטראגי את השתקפות גורלה של העדה כולה אשר קיימה על עצמה, מתוך אהבה, את מצוות ארץ ישראל ולמעשה התאבדה. פתאום ראיתי את אבות אבותי יושבים באולם ומביטים בי והבנתי מדוע אי־אפשר למדוד באהבה כזאת שתובעת מהארם את הכל. התימנים הם היחידים שלא הבינו כי ללא שינאה ועזות־מצח אי אפשר להתקיים.

„...על שלושה דברים העולם עומד / אין פלוני או אלמוני אין פרטי / אין ציבורי / מס הכנסה דופק את כולם..."

סופר המחאה האמיתי

והינה ראי אותנו, אנשי הרוח. כיצד אנחנו מזדעזעים מארנסט יפת שסידר לעצמו קרן פנסיה גדולה, והרי לעצמנו אנחנו גם כן מסדרים כל מיני כיבודים, מילגות, נסיעות...

ואת פרס ברנר לסיפרות לא הסכמת לקבל? אני משסעת.

—...את פרס ברנר קיבלתי משופטים שאותם לא היכרתי לפני זה. לשירה שלי יש שליחות מוסרית שהולמת את רוח הפרס, כך הם אמרו בהנמקות שלהם. אבל חוץ מזה, מה את חושבת, אני יותר טוב מהאחרים?... לא, אינני מזלזל, רוצה להשמיץ או שמח לאיד, אבל הייתי רוצה לראות את כולנו, הסופרים, שומרים על אותם עקרונות שפעם התגאינו בהם. לפעמים אני מתבייש בשביל עמית כשאני רואה אותו מופיע בתוכנית טלביזיה. תוכניות טלביזיה העוסקות בסיפרות, ובעיקר בשירה, זרות לרוח השירה, רוצחות את השירה ואת המשורר. למשורר אסור להיחשף בצורה כזאת, מעל במה כזאת. משורר אינו זמר או בדרן, הוא לא עובר את המדיה האלה — המשורר הוא גם הפרשן הגרוע ביותר של עצמו. ספר חדש בעל ערך ראוי שידובר בו בתוכנית החדשות, הוא צריך ויכול להסתפק בזה.

ומה באשר לשירת המחאה שלא פעם היא נזקקת לאמצעי התיקשורת, ואולי אי אפשר לה בלעדיהם?

אהרון אלמוג

יליד תל־אביב, 1931. דור שלישי בארץ. למד בבית־הספר בנווה־צדק, בגימנסיה בלפור ובבית־הספר החקלאי מיקווה־ישראל. שירת בפלמ"ח. סיפרו הראשון, אביב עצבת ביהודה, שירים, יצא לאור ב־1956. הרומאן הראשון שלו, הימים הראשונים, הופיע ב־1963. חתן מילגת היצירה מטעם ראש־הממשלה (1970). חתן פרס ברנר לסיפרות (1981).

משנה לעורך: שמעון צמרת

— קישקוש אחד גדול, מוחה אלמוג, לא מאמין. אם משוררת מחאה יכולה אחר כך לרוץ לירושלים אחרי ראש הממשלה, כדאי שתשב ותהרהר בעצמה ובמידת האותנטיות של שירתה. סופר המחאה האמיתי בעיני הוא עמוס קינן — גם כשאני מתקומם נגד כל מלה שלו. גם אז איני יכול שלא להתפעל מיושרו, זהו שליח אמיתי השורף אחריו את הכל ומשפיע יותר מכל האחרים. ואז אני שואל את עצמי, מי צריך את כל המורכבות הזאת של השירה, הדימויים והמטאפורות וכל התחבולות הלשוניות, אם יש כאלה שמסוגלים לתת את זה בצורה כל כך ישירה ומורחצת.

— ואם כתבתי פעם שנתן זך הוא הראשון במשוררים, על קינן אמרתי שהוא הראשון בסופרים.

ושוב חוזר אהרון אלמוג ושוקע במחשבותיו וחוזר על כאבו כמו היה מלת המאנטרה המרגיעה: „השירה אבדה את שליחותה... השירה אבדה את שליחותה...”

— הנה ראי את המוספים הסיפרותיים... הכל מבוסס על הפירסום הכי זול... הייתי שמח מאוד אילו התאספו משוררי תל־אביב יום אחד בכיכר דיזנגוף למרגלות הפסל של אגם, ובאקט אחד של מחאה היו משליכים את סיפריהם למיזרקה לצלילי המוסיקה והאש המרקדת מלמעלה, כשמוכרי הבאלונים צועקים סביבם הידד. אז יתאמתו דיברי חז"ל בקשר לאותיות הפורחות השמימה.

וגם אתה תעשה זאת?

— אני אהיה הראשון שאעשה זאת, מתלהט אלמוג, וזה דווקא מפני שאני אוהב את ספרי שאין להם מקום עוד במציאות של חיינו כאן.

„על המיסים ועל הפרנסה / ועל הכלכלה ועל הארוחות / ועל ההכנסה ועל ההוצאות / ועל הבילויים ועל ההצלחות / ועל עורכי הדין ועל המזוודות / ועל הביזבוזים ועל הטיפשויות / ועל שפיכות דמים ועל העריות / ועל הפיטפוטים ועל הרישעויות / ועל שינאת חינם ועל החורבנות / בימים ההם בזמן הזה.”

ב־1942 עשיתי עיגול

— אני לא משורר מקומי, כמו שחושבים ומנסים להציג אותי בעקבות ספרי האחרונים. אני משורר ביוגראפי, ובכלל מהו משורר מקומי?

— ככר מתקופת כתיבתי המוקדמת ביותר נכנסו דברים לתודעתי בלי שידעתי בדיוק את מקור הדברים... הכל נחרת בזיכרוני. אני זוכר עד היום בתים שאבי הראה לי כשהייתי ילד, בתים שאבי עצמו בנה במו ידיו כשהיה פועל בניין... היום אני עוזר ורואה אותם דהויים וקלופים ואז אני חושב לי: „מעשה ידי טובעים בים ואני אומר שירה.”

— יכול להיות שהשירה זקוקה להרס, צומחת מתוכו, מהרהר אלמוג בקול רם בלא להניח לסתירות שבדבריו לעצור בעדו. — גם אז, אולי דווקא אז, צריך להאמין למשוררים, לא לפוליטיקאים ולשאר רופאי אליל כמו הכלכלנים. ומי שטוען כלפיהם כי „מיטב השיר כזבו” — אדרבה, מתוך ה„כזב” של השירה צומחת אמת אמיתית לאין־ערוך מאשר אמת העובדות של העיתונאים. ויש גם לזכור כי היופי הוא אח לכיעור.

שוב סתירה בתוך סתירה. נראה כי כך הדברים חייבים להיות.

— המשוררים הם „האלכימאים הארורים המטורפים שיהפכו לכם את החרא לזהב...”

„ב־1942 עשיתי עיגול ולא יצאתי ממנו / עד שלא ירדו גשמים / אותו יום הוצפו הבתים ושני אנשים כמעט טבעו / באתי הביתה ואמרתי זה אני / מוריד הגשם / נתן לי אבי סטירת לחי ואמר זה אני / מוריד הסטירה.

שפת כתיבה חדשה

— עד שנות השישים היתה שירתי נעה במוטוריות אחרת. כתבתי כמו שלונסקי ושאר בני דורו. בתוכי רציתי להתבטא אחרת אבל לא ידעתי שמותר לי להתבטא כפי שרציתי באמת. כיום אני מסתכל לאחור ורואה שיצרתי לשון שירית שהיא לגמרי משלי ואפשר לזהות אותה בקלות.

„נשמה / למה את זונה / למה עזבתיני / בבדידות הקשוחה / של הרי יהודה... / תהיי ילדה טובה תהיי אלמנה אבא יקנה לך מסטיק / נעליים...”

— בשנות השישים חשתי כיצד באמצעות הלשון שיצרתי, אני נולד מחדש. זה התחיל בדרכי משדה התעופה בלוד לתל־אביב. היום בו ליוויתי את נתן זך לשדה התעופה והכאב שפילח אותי כשהבינותי שאין בכוונתו להישאר והוא מכין עצמו לגלות ארוכה. היתה זאת טראומה ועם הטראומה נוצרה אצלי שפת כתיבה חדשה. אני זוכר שבדרכי חזרה עצרתי בשולי הכביש וכתבתי שיר ראשון בלשוני החדשה, וזאת לאחר שלא כתבתי תקופה ארוכה.

„עם נתן זך בדרך לשדה התעופה בלוד / נראה המטוס של אל על כגמל / סוריאליסטי מתקפל / ושמי ארץ ישראל ושרותיה והציפורים שנסעו איתו / פעם נוספת לגלות...”

— טראומה שניה שהחזירה אותי אל השירה בדלת האחורית היתה מותו של (הסופר, המשורר והעורך) א"ד שפיר. מה שמתמיה הוא שבחייו לא רוויתי ממנו נחת. כעורך בעם עובד הוא הוציא את נישמתי...

— מותו של האיש — בוהמיין אמיתי שלא התפשר עד סוף ימיו, החזיר אותי אל השירה ואל הסיגנון האמיתי ששאפתי אליו, סיגנון שירה שהוא על גבול הפרוזה.

„לאד"ש אין חדש / אני כותב לך בלילה לאור הנר / כשדמעה נוטפת מזוית העין / והמדינה על סף החלטות כלכליות קשות / ואינני יודע אם מכתבי זה יגיע אליך / ביום מן הימים...”

— בשירה הרי צריך שיהיה יסוד פרוזאי חזק וכל הזדקקות למטאפורות קישוטיות או מפתיעות מיותרת בהחלט. המטאפורה בשירה, בעיקר הקישוטית, הדקוראטיבית, פשטה את הרגל מכבר והשימוש המרובה מרי בה הפך את המשוררים לסינתטיים, לליטראטים עקרים חסרי אותנטיות.

— עמיחי, חלוץ המטאפורות בשטח, קבע יתר. ופירחי שירה רבים נוהים אחריו.

— כיום אני מתגעגע רק למנדלי מוכר ספרים, לשלום עליכם ולצ'כוב. רק להם.

ושוב חוזר אלמוג אל הכאב כאל מאנטרה מרגיעה ומפייסת: השירה אבדה את שליחותה... הגענו למבוי סתום...

— אולי, הוא מסיים בדברים שהנסתר רב בהם על הנגלה, כדאי לעשות קאנוניזציה כמו בערב החורבן ולהסיר את האחריות מכל הדברים הנכתבים עד שיקומו לסיפרות עורכי ספרים בעלי סמכות של ממש. הרי כבר אמר בשעתו אחד הנביאים: „ירהבו הנער בזקן והניקלה בנכבד.”

אנשי מופת

היכן יושבים כל אנשי המופת בימינו?

— שאלה גדולה. בירושלים, כמובן.

ובאמת, האם ניתן להעלות על הדעת כינוס סופרים או משוררים תל־אביביים או חולוניים שיארחו זה לזה לחברה תחת הכותרת „כנס סופרי המופת” או „ועידת שירת המופת”? פה יש, לכל היותר, „צבע טרי” ו„דף חדש”. ואם תרצו: צבע חדש ודף טרי.

לא כן בירושלים. שם נתכנסו להם שלושה ממתרגמינו במכון ואן ליר במה שהוכתר על ידי המארחים, בעברית מתורגמת מן הסתם, כ„ערב עיון על תרגומי מופת.” אינכם מאמינים? ההזמנה בידינו לעדות.

בערב עצמו לא ביקרנו, כמובן. אימתי עולה תל־אביבי ירושלימה? תשובה: רק כשהוא מוזמן אל ראש הממשלה. באין הזמנה — אין ירושלים. אבל מן העיתון שבידינו נמצאנו למדים שאחד ממתרגמי המופת שלנו זעם („פרק כעס פרטי”) שם באותו כינוס על „אחד מבכירי המשוררים” אשר „דעתו לא היתה נוחה מתרגומו לשירה האנגלית המטאפיזית” (ידיעות אחרונות, 6.3.87). דבריו של אותו „בכיר” — עכשיו כבר מותר לגלות — הופיעו בשעתו במדור זה.

„הביקורת של המשורר השנון” — כך השיב המתרגם למבקרו על פי המקור העיתונאי — „התבססה על ניסיון לתרגום מילולי של יחידות בודדות.” בעל תרגום המופת, לעומת זאת, „מאמין שתפקידו להעביר את העולם התרבותי המקיף.”

אהה...

בכלל, בניגוד לעמיתיהם הבלתי־מופתיים מתל־אביב העומדים בשיבעה פוגרומים של בליסטראות וכלי־משחית אחרים דבר חודש בחודשו, יקירי ירושלים שלנו אנינים הם ונוחים להיפגע כמימוזה זו שלא מבית השיטה. אך נגעת בזרבוביתם, אפילו בכוונה לטפוח עליה דרך חיבה, וכבר הם מתנבחים לעומתך כאילו נתקלו בעמלק בעת טיול הבוקר שלהם.

בעלת תרגומי מופת אחרת שהיתה שם באותו מעמד התנאתה ביצירתה שלה. בדומה ל„עולם התרבותי המקיף” של קודמה הזועם, אף היא רואה את השפה בגדול, קרי: כ„מיכלול”: „כל מלה היא ראש של פירמידה, והמתרגם חייב להתייחס למערך המסועף של קשרים ואסוציאציות תרבותיות מורכבות.”

אהה... עכשיו הבנו.

לעומת העושר המכליל הכלול, כמובן, בירושלים (אלא מה?), היא מוצאת בתל־אביב „אופנה תל־אביבית” אשר „מכתיבה את דלות החומר הלשוני.”

נאה. יש גם זה בתל־אביב.

ורק שכחה לציין מתרגמת תחת חורש החלב, שולמית הר־אבן המוכשרת, ממי נטלה חלק גדול מן ה„מיכלול” שבעזרתו העמידה גם את תרגומה ה„מורכב” שלה.

אולי היו בין אלה דווקא אי־אלה מקורות שבתל־אביב הדלה. אבל אפשר כמובן שלקחה הכל ישר מהרמב"ם ומספר הספרים — אם לא הישר מנשמתה של השפה העברית.

שהרי בירושלים המופתית הכל אפשרי.

מוסר השכל והסכל: תחמנים היזהרו בתחמנותכם. אם לצטט את אחד מ„ראשי הפירמידה” הניפלים (לאו דווקא נפלאים!) בתרגומה החדש והנאה של הגב' הר־אבן ל„מחזה לקולות” של דילן תומאס.

אנחנו (התל־אביבים) מעדיפים בכל זאת את ה„משפטפטן הימי” sealawyer של אריה אהרוני בתרגומו־גירסתו שלו לסיפרו של המשורר הוולשי.*

ולראיה באנו על התחום, סליחה, החתום, — אופנאים תל־אביבים דלים שכמותנו — במובאה קצרה מתוך „המערך המסועף ביותר של קשרים ואסוציאציות מורכבות המוכר לנו”, הלא הוא ידידנו המילון:

sea law'yer, 1. a contentious sailor, who likes to argue points of sea law, usually on the basis of slight knowledge. [Colloq.]
2. the gray snapper.

ואם כבר מדברים באמת על „מערך מסועף של קשרים ואסוציאציות תרבותיות מרכבות”, יורשו לנו עוד שני תיקונים קלים וזדוניים, שניים מרבים שאותם מותר כמובן להניף אך ורק לעיניהם של מתרגמי מופת ולא של מתרגמים מן הסוג הרגיל. nibble him down to his wishbone (מילולית: „מכרסמים אותו עד לעצם הקילשון או לעצם המזל שלו: לילד אנגלי שבחלקו נפלה עצם ממוזלת זו שבחזה העוף מותר לבקש מישאלה) פירושו כאן בלשון בן־אמוצית (הנביא התל־אביבי הידוע): מכרסמים אותו עד הזיין, ולא „מכרסמים בגדים (?) וגידים עד לשדו ועד מאודו” ככתוב בתרגומה העשיר, כאמור, של הגב' הר־אבן (מובן שיש אנשים האוהבים את ה־־־ שלהם „עד מאודם”, אבל זה כמדומה כבר עניין אחר). וכך מפרש גם דאגדייל, וכן גם בתרגום הגרמני.

ולמי שתוהה מהן אותן „חוות בוקרי הלילה בדהרת אבירים” של הגב' הר־אבן. באנגלית פשוט יותר אך גם כאן מוקשה: bucking ranches (מילולית: חוות מזדקפות על רגליהן האחוריות). האם יותר לנו להציע שינוי קל שבעקבותיו ייקרא: fucking branches כלומר, עיבוי של שתי הוראות שכמותו תמצאו לרוב בכיתבי תומאס.

כן, אבל איך מתרגמים את זה לעברית?

ובכן, את זה אין אנו יודעים איך לתרגם. אבל כלום מתרגמי מופת אנחנו שככה נטפלתם אלינו?! לכו אליהם.

מכל מקום: „חוות בוקרי הלילה בדהרת אבירים” אינה התשובה. ואשר למכרסמים —

דילן תומאס היה מת מצחוק מ־ ־ ־ ז, וכן „עד לשדו ומאודו”, אילו קרא כדברים האלה.

ת.ל. אביבי ■

* *המילה „משפטפטן” הומצאה על־ידי „העולם הזה”, לפני 30 שנה, בכותרת של כתבה על מי שהיה אז היועץ המישפטי לממשלה.*

תיאטרון

תיאטרון של אחרי השואה

„המסע של אמא טאבורי” בתיאטרון הקאמרי
מאת: ג'ורג' טאבורי
בימוי: ג'ק מסינג'ר

המסע של אמא טאבורי בתיאטרון הקאמרי היא הצגה מיוחדת, מרשימה ורבת עוצמה: ג'ורג' המחזאי הוא גם הדמות הראשית במחזה. ג'ורג', ג'יורי כפי אימו, גם מספר גם מציג וגם בונה לפני הקהל את סיפור הצלתה של אימו מן הרכבת לאושוויץ. על הבימה הכמעט ריקה ניצב ארגז מסעות שקוף, ואת החלל תוחמות מספר מחיצות שקופות היוצרות כמו־תאים שבתוכם ועל ריקעם נעות הדמויות מן הזיכרון: האם, האב, והקצין הנאצי ענק־המידות. את איגלודי וקלאפקא, מי שעצרו את אמא טאבורי ושלחו אותה ברכבת, מגלם המספר עצמו. דמות נוספת

אורי ליפשיץ: רטרוספקטיבה (בגלריה גורדון)

המצויה על הבימה לכל אורך ההצגה היא זו של הבובה האנושית, שג'יורי נושא על ידיו בראשית ההצגה, מציב במרכז הבימה, מלביש אותה, מאפר את פניה ובונה אותה בדמות האם שאת סיפורה הוא מספר.

ג'יורי חי את הזיכרון ובו בזמן מביים אותו כאירוע הקם לחיים על הבימה בנוכחות הקהל. יותר מזה. תוך כדי בניית האירוע, תוך כדי ביום המסע על פרטיו, הוא בא בדברים עם האם שבזיכרון. אם זאת יושבת בתוך אחד התאים השקופים ומשגיחה על דיוק מעשה השיחזור.

ההתרחשות המורכבת מתרחשת בשלושה זמנים בעת ובעונה אחת. בהווה בו מביים טאבורי הבן את ההצגה; בעבר, בו מתרחשים האירועים שעברה אמא טאבורי במסעה; ובזמן השלישי, הדימיוני, הבלתי־מסויים, שבו מתקיים הקשר שבין האם שבעבר לבין הבן המביים את העבר.

אחד מריגעי השיא של המחזה הוא סצינת המיפגש שבין האם והקצין הנאצי הממונה על המישלוח אל המוות. בעומק הבימה מתנהל העימות בין הדמויות מן העבר, האם בגילומה של בת שבע נועם, והקצין בגילומו של קרול מרקוביץ. באותו זמן מתרחש בקידמת הבימה העימות המבויים בידי ג'יורי הבן, שגם משחק את תפקיד הקצין הנאצי מול הבובה־אשה המגולמת על ידי רונית פורת.

המבנה המורכב, המיוחד־במינו שהעמיד המחזאי, פטר את היצירה מן הבעייתיות המהותית של כל יצירת אמנות העוסקת בנושא השואה. ג'ורג' טאבורי איננו כופה על האירועים הטראומטיים מעטה אסתטי אמנותי. השאלה שאיתה הוא מתמודד איננה כיצד להפוך אירוע אימתני ובלתי־נתפס ליצירה אמנותית, אלא כיצד להראות על הבימה את ההכרח להתמודד עם העבר, לזכור אותו, ולחיות איתו. והוא עושה זאת בדרכו המיוחדת ובעזרתם הנפלאה של כל מי שלקחו חלק בהצגה.

ידו של הבימאי ג'ק מסינג'ר ניכרת לכל אורך ההצגה. הוא העמיד שורה של מעמדים מיוחדים ומקוריים, בנה הרמוניה של תנועה, עוצמה וקצב, ושילב ביד אמן רגישה שורה של אלמנטים קלים וקומיים אל תוך נושא רגיש וקודר. נפלא היה רמי ברוך שגילם בכישרון, מיומנות ורגישות שורה ארוכה של דמויות שונות זו מזו ומגוונות. מיוחדת וטובה היתה גם רונית פורת הבובה־האשה, וטובים היו שני הנותרים, קרול מרקוביץ ובת שבע נועם.

תיאטרון מיוחד במינו, הצגה שאסור להחמיץ.

עדנה אלוני ■

עורך נתן זך

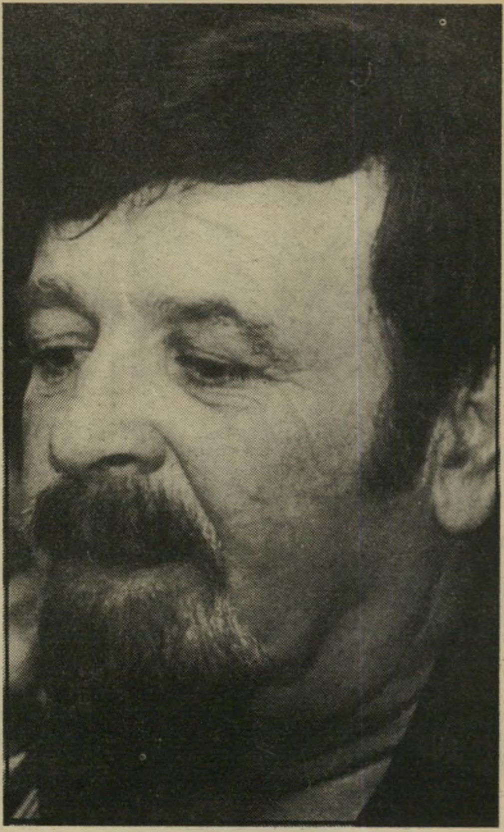

שבח וייס:

„העיתונאים עורכים כאן מין סלקציה חדשה!"

את אולם בנייני האומה בירושלים ממשיכים לפקוד מאות אנשים. מקלטי הרדיו באוטובוסים, במכוניות, בדוכני השוק ובחנויות מכוונים לרשת א. הכל מקשיבים למישפט דמיאניוק. ובעיתונים ממשיכים כותבי־הטורים למיניהם לשאול למה אנחנו צריכים את המישפט, מה התועלת שבו ועוד.

חבר הכנסת שבח וייס, שעבר את מאורעות השואה כילד, יושב יום־יום באולם הקטן שבבנייני האומה, מתחילת המישפט ועד סופו.

ביקשתי לברר מדוע הוא כל הזמן שם.

אני רושם רשימות והירהורים, ובכוונתי להוציא בעוד כמה שבועות ספר אוטוביוגראפי. שחלקים ממנו יהיו גם על מישפט דמיאניוק. בעיקר אני נמצא שם מתוך דחף פנימי שאין לי שליטה עליו, ומתוך רצון להתרפק מחדש על מישפחתי, עמי והעיירה שלי. אבל יש לי טענות כלפי חלק מן העיתונאים המסקרים את המישפט.

● מה כואב לך?

היו עיתונאים שכתבו שהמישפט הזה עלול ליצור בקרב העם מגמות כוחניות, שוביניסטיות ולאומיות, כבחינת „זכור את אשר עשה לך עמלק". אני סבור שמה שנובע מן המישפט זה תהליך חברתי, שאינו נקמני, אלא להיפך. זו מעין סולידריות סביב הסבל, ולא סביב הכוח.

מפריעה לי קבוצת העיתונאים האנתרופולוגים. אלה שכל הזמן מתעסקים בעניין למה אנשים באים לאולם. הם עסוקים כל הזמן במיון האנשים. אני רואה בזה מין סלקציה חדשה. אני לא מבין מדוע מתעסקים בשאלה למה אנשים באים לשמוע את המישפט, או מה המניעים שלהם. אני לא זוכר שבהפגנה הגדולה בעיקבות צברה ושאתילה נשאלו שאלות כאלו. אף אחד אז לא שאל איך באו 400 אלף אנשים, ולמה. זה היה ברור. וגם הפעם זה ברור.

דמיאניוק

● איך, לדעתך, מתנהל המישפט?

בית־המישפט, לדעתי, מקפיד על כל דיקדוקי־העניות של הפרוצדורה המישפטית, ונותן לנאשם הגנה מלאה. ואל לנו לשכוח שאותו אדם, היושב על ספסל־הנאשמים, נאשם בפשעים חמורים, ובמובנים רבים אף יותר מאייכמן. אייכמן היה רק מתכנן. דמיאניוק נאשם בכך שביצע במו ידיו רצח־המונים. ואני מסייג זאת, כמובן, אם אכן יתברר שזה הוא. דבר נוסף קורה באולם. יושבים בו אנשים שחלק מהם עברו את השואה, ורק פעמיים בלבד היו קריאות־ביניים או זעקות מן האולם. במישפט הזה אפשר לראות התנהגות מרוסנת למופת, תוך השתלבות בכללי הפרוצדורה המרוקרקים של החוק.

(רונית אנטלר)

פיליס גלזר:

„ג'ונתן פולארד הוא בדיוק אדם כמוני!"

פרשת ג'ונתן פולארד, מלבד הפלונטר הפוליטי שבו הצליחה לסבך אותנו, גרמה למבוכה כללית בעם היהודי, לנו הישראלים כאן, וליהודים האמריקאים שם. השבוע פגשתי את העיתונאית פיליס גלזר, כותבת סיפרי הסיב־עונות, שאמרה לי שהיא מרגישה בעניין הזה הרבה יותר גרוע ממני, כי פעם היא מרגישה כישראלית ופעם כיהודיה אמריקאית.

● תסבירי!

למרות שאני חיה כאן כבר 10 שנים ואני ישראלית לכל דבר, אני עדיין מרגישה את הזהויות שלי, הישראלית והאמריקאית. ג'ונתן פולארד הוא בדיוק כמוני. הוא פחות או יותר בן גילי, למד בבית־ספר כמו שאני למדתי, גדל במישפחה יהודית ציונית לא־דתית, בדיוק כמוני. למרות שאני לא מכירה אותו, אני מרגישה כאילו הוא מהשכונה, וזה כואב יותר.

זה מבלי להזכיר את אי־הנוחות והבושה שאני מרגישה, כיהודיה אמריקאית, ואת הפחד מגל האנטי־שמיות שאני בטוחה לגמרי כי יגיע, למרות מה שאומרים המנהיגים מכל הצדדים.

● ואיך את מרגישה כישראלית?

כמו ישראלים רבים, אני מתארת לעצמי. אני מרגישה שנע־שינו יהירים, חסרי־אחריות, רשלניים ולא־איכפתניקים לגבי חיי־אדם. בעצם, אני גם מרגישה שבניגוד למה שאומרים, אנחנו גם לא כל־כך מוכשרים ומוצלחים. ידוע שלכולם יש מרגלים אצל כולם, אבל למה המרגלים שלנו נתפסו?

● נחזור להרגשה שלך באמריקאית יהודיה. את חושבת שהיהודים מרגישים היום בארצות־הברית, כמו שהרגישו בזמן מישפט אתל ויוליוס רוזנברג?

אני הייתי אז ילדה קטנה אבל נרמה לי שזה בדיוק מה שהם מרגישים. אני בטוחה גם שהם היו רוצים לעזור למישפחת פולארד, אבל הם מפחדים. לכן אני חושבת שאנחנו, הישראלים, צריכים לעזור.

פרשות

● את חיה כאן כבר 10 שנים. יש לך המון ביקורת על הארץ, ובכל זאת את מרוצה?

אני חיה כאן ואני מרוצה. יש הרבה דברים שקורים כאן ואני לא מרוצה מהם, אבל זה מקומי ואני שמחה להיות כאן. ועכשיו, אני מוכרחה להגיד, עם יד על הלב, אני הכי מרוצה שאני כאן ולא שם.

● למה?

אני מתכוונת להגיד שכאן אני רק מתביישת מעצמי, ואילו הייתי גרה עכשיו בארצות־הברית, הייתי צריכה להתבייש מכולם.

(דניאלה שמי)

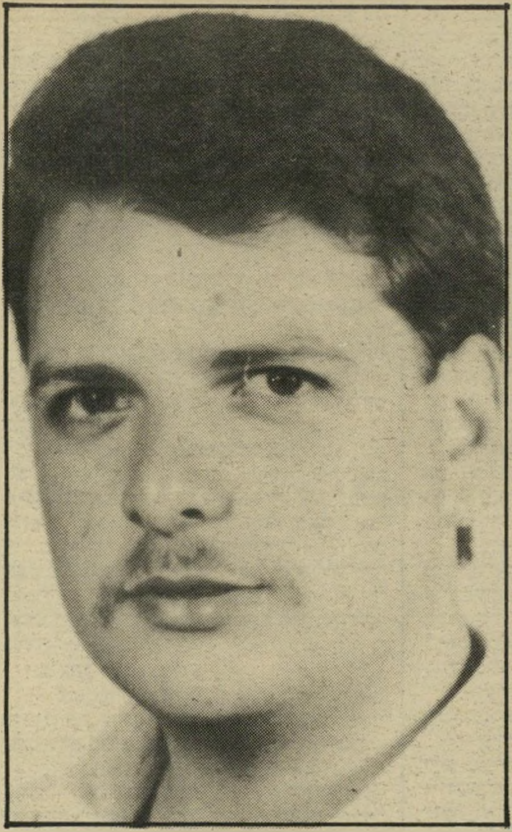

ינון שנקר:

„מה תעשה אם ילד בכיתה יחלה באיידס?"

בימים אלה עוסקים הכל בישראל במחלת האיידס. ממה נדבקים, איך מונעים את המחלה, האם מותר ללחוץ יד לחולה־איידס, ועוד שאלות ממין זה.

ינון שנקר, סטודנט בבית־הספר לרפואה קהילתית בפקולטה לרפואה בירשלים, יזם פרוייקט חדש לבתי־הספר. פרוייקט להסברת מחלת־האיידס.

● מתי התחיל הפרוייקט?

רפואה מונעת מלמדים הסטודנטים לרפואה מזה כמה שנים בבתי־הספר בארץ. בחודשים האחרונים, כשהתחיל הפחד הגדול מפני מחלת־האיידס, הצעתי שלמיסגרת הרפואה המונעת, שבה אנחנו נותנים חינוך מיני ומסבירים איך להימנע ממחלות־לב, איך לצחצח שיניים, נכניס גם את נושא האיידס.

● הילדים דרשו לדעת?

כן. לאמיתו של דבר, הם היו הראשונים שהתחילו לשאול שאלות על האיידס, ואז הכנו מערך לימודי עבור תלמידים צעירים.

● מאיזה כיתות אתם מתחילים ללמד על המחלה?

כבר בכיתות ו', לילדים בני 12. כיתה ו' זו הכיתה הצעירה ביותר המקבלת חינוך מיני בצורה מסודרת, וחשבנו שאם הם שואלים, יש צורך לתת להם תשובות מנומקות, יסודיות ורציניות.

● היו בעיות עם ההורים?

היות והחלטנו לקשור את האיידס עם נושא מערכת־החיסון, ולא עם המערכת המינית, העניין עבר בשלום. הורים, תלמידים ומורים קיבלו את הרעיון בצורה אוהדת ביותר. התלמידים גם שמחו שיש מישהו שבכלל מתייחס לעניין האיידס ומביא להם לבית־הספר מידע מסודר.

● איך מסבירים לילדים את האיידס?

מכיוון שהמחלה כל־כך מפחידה, היה צורך להסביר אותה בדרך שלא תפחיד, אך מצד שני שתחנך. הצגנו לפני הילדים סידרה של

חינוך

קריקטורות, המסבירה את התיפקוד הרגיל של מערכת־החיסון, ומה קורה בגוף כשהאיידס מתחיל. העברנו שאלונים, הילדים כתבו חיבורים על הנושא „ילד בכיתתך חולה־איידס". שיחקנו מישחק סימולציה על הנושא ועוד.

● מה היו התגובות?

מדהימות. פתיחות עצומה מצד כולם. במישחק הסימולציה התברר שילד שיחלה באיידס בכיתה לא ינודה, והיחס אליו יהיה חם ותומך, וזה כבר שווה את הכל. הסתבר שהילדים פחות פוחדים מהמחלה. הם גם גילו אופטימיות רבה שיימצא פתרון לאיידס.

(רונית אנטלר)

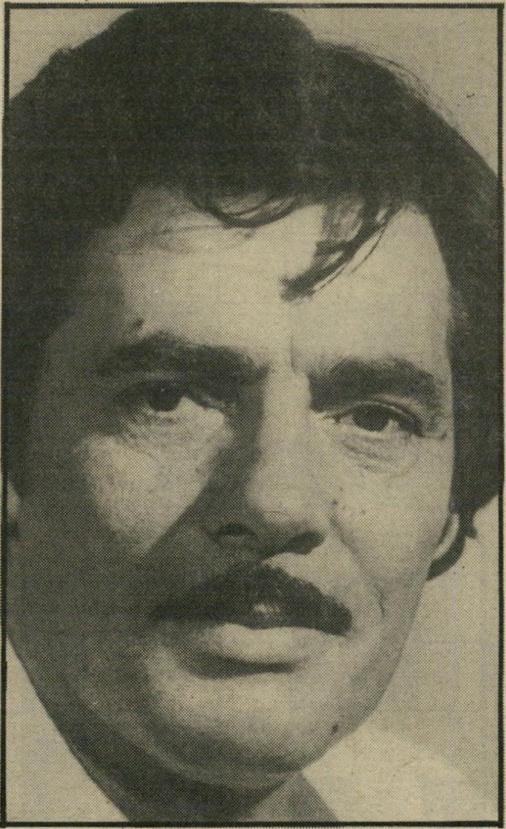

רפי סויסה:

"המיפלגה לא סידרה לי את הג'וב החדש!"

בעוד שהתיקשורת עסוקה בשינויים שעומד נציב שירות בתי־הסוהר, דויד מיימון, להכניס בבתי־הכלא, נזכרתי בנציב הקודם, רפי סויסה. שמו של סויסה, שלא ירד מהכותרות הראשיות במשך חודשים, ביצבץ באחרונה בתיקשורת רק בהקשרים רכילותיים־פיקנטיים: סבא טרי, מסיבה פה, מסיבה שם. שאלתי אותו מה הוא עושה, פרט לכך, בימים אלה.

בדיוק השבוע אני מתחיל בג'וב חדש. התמניתי כנשיא של חברת־תיירות. בימים הקרובים כבר אתמקם במישרד. כך לא יוכלו להלעיז שהמיפלגה סידרה לי ג'וב.

אישים

● **המיפלגה לא יצאה מגידרה לעזור לך?**

גם לא ציפיתי לכך. לכן גם הפירסומים, כאילו נפגשתי עם אישים במיפלגה לצורך עזרה, אינם נכונים.

● **אז זהו — אתה פורש לגמרי מהחיים הציבוריים?**

לא לגמרי. אני מתכוון לסייע בכל מיני דרכים לשיקום אסירים. תמיד זה היה נושא חשוב עבורי, אבל קודם־כל אני חייב לשקם את מישפחתי, אחרי כל מה שעבר עלינו בחודשים האחרונים. נכון שאנחנו מתחילים להתאושש, אבל ייקח זמן עד שנחזור לעצמנו כפי שהיינו לפני הפרשה. (דפנה ברק)

ירון חדד:

"אינני מבין מדוע נטפלים לירדנה ארזי!"

בשבוע שעבר היו הדלפות בלתי־נעימות מהקורה בין משתתפי תחרות הקדם־אירוויזיון, שתתקיים בעוד כשבועיים.

פורסם כי המשתתפים רוגזים על־כך שהם אמורים להופיע ב"חי" (שידור חי), ואילו הזמרת ירדנה ארזי, המנחה את האירוע, תיעזר בשרות פליי־בק (הקלטה).

מהתבטאויות אחדות של כמה משתתפים ניתן היה להבין כי האווירה בין המתחרים בתחרות־הזמר השנתית אינה מהמשופרות.

שאלתי את אחד המתחרים הצעירים, הזמר ירון חדד, האם הרושם שהתקבל מהפירסומים האחרונים, תואם את הקורה במציאות.

ראשית, אני לא מבין מדוע נטפלים אל ירדנה. זהו אי־צדק. היא עובדת קשה מאוד בהכנות לקראת האירוע. אחרי הכל, היא אמורה לעמוד על הבימה במשך כל האירוע כמנחה ולהיות במיטבה. אחר־כך היא אמורה גם להופיע. אז מדוע שלא יקלו עליה ויתנו לה הנחה בצורת שימוש בפליי־בק? חוץ מזה, היא לא מתחרה! באמת, הגיע זמן שיפרגנו קצת זה לזה!

● **אם הזכרת פירגון, האם התקרית בעניין ירדנה ארזי מעידה על מערכת־היחסים בין המתחרים, שבועיים לפני הערב הגורלי?**

ברור שיש מתח. זה נורמלי בתחרות מעין זו, העשויה לקדם זמרים, או להיפך. אבל מהפירסומים עלול להיווצר רושם מוגזם. היחסים בינינו, המתחרים, דווקא טובים. גם אין כמעט נקודות־חיכוך, כי לכל אחד מאיתנו יש המלביש, המפיק והזמן המוקצב לו, וכל אחד חושב — בעצם בטוח! — שהשיר שלו הוא השיר הטוב ביותר בתחרות.

● **גם אתה חושב כך?**

מה זאת אומרת? ודאי! אני ממוקם אומנם בהתחלה — במקום

אירוויזיון

מיספר 5 — ויש האומרים שטוב יותר להיות ממוקם לקראת סוף המופע, אולם השיר שלי, אולי הלילה, הוא שיר חזק. כך לפחות אני מרגיש.

● **עם שיר חזק, בהגדרתך, לאיזה הישג אתה שואף?**

אם ניקח בחשבון שאני מופיע בפעם הראשונה בתחרות כסולן — הופעתי שלוש פעמים במיסגרת להקה — ושאני מתרגש, אני רוצה לזכות לפחות במקום מכובד.

● **מה זה "מקום מכובד"?**

בין חמשת המקומות הראשונים. (דפנה ברק)

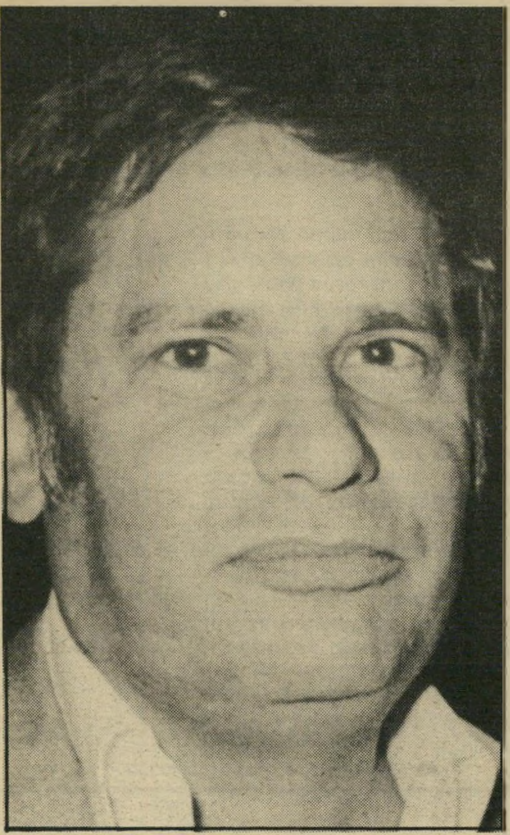

גדעון רייכר:

"בגיל 43 כבר אין מה לדבר על גירויים!"

באירוע בסיגנון מארוקאי שנערך לכבוד השקתו של בושם חדש הופיעה לפני הקהל רקדנית־הבטן ברי סימון בריקוד בן 20 דקות. מעניין היה לצפות מן הצד בצופים בריקוד. הנשים, רובן ככולן, נראו שלוות מאוד. מפרגנות ומוחאות כפיים. הגברים, לעומת זאת, נראו מהורהרים, עצובי־מבט, ואפילו טיפ־טיפה מדוכאים.

פניתי אל העיתונאי ואיש הטלוויזיה גידעון רייכר, שלידו פיזזה הרקדנית, משום־מה, הכי הרבה זמן, ושאלתי אותו מה הרגשתו מול נענועי העכוז והשדיים במרחק חמישה סנטימטרים מאפו.

מאחר שהוריי נולדו בעיירה קטנה בגליציה, שם לא היו נהוגים ריקודי־בטן סוערים, פשוט שאלתי את עצמי מדוע זה האשכנזים אינם יצריים כמו המיזרחיים. גיליתי, אם כי באיחור, כי בריקודי־הבטן יש כדי לשובב את הנפש, מה עוד שהרקדנית הזאת הצליחה, לדעתי, להעלות את רמת נענועי־המותניים והטלת־החזה לדרגה

ריקודי בטן

גבוהה מאוד.

● **האם הנענועים, מכוסי הצעיפים הדקים, כל־כך קרוב אליך, מגרים אותך כגבר?**

בגילי, 43 וחצי, כבר אין מה לדבר על גירויים, אבל גלי הזיכרונות הציפו אותי לנוכח העידון המסעיר של התנועות.

● **האם זו הפעם הראשונה שאתה צופה ברקדנית־בטן?**

לא. אבל מה שראיתי עד כה היה וולגארי, דוחה, נטול דאודורנט ושטוף־זיעה. ואילו הרקדנית הזאת מדיפה ריחות־נועם, כאילו עלתה זה עתה מאמבט בושם. (דניאלה שמי)

תשבצופן העולם הזה 2585

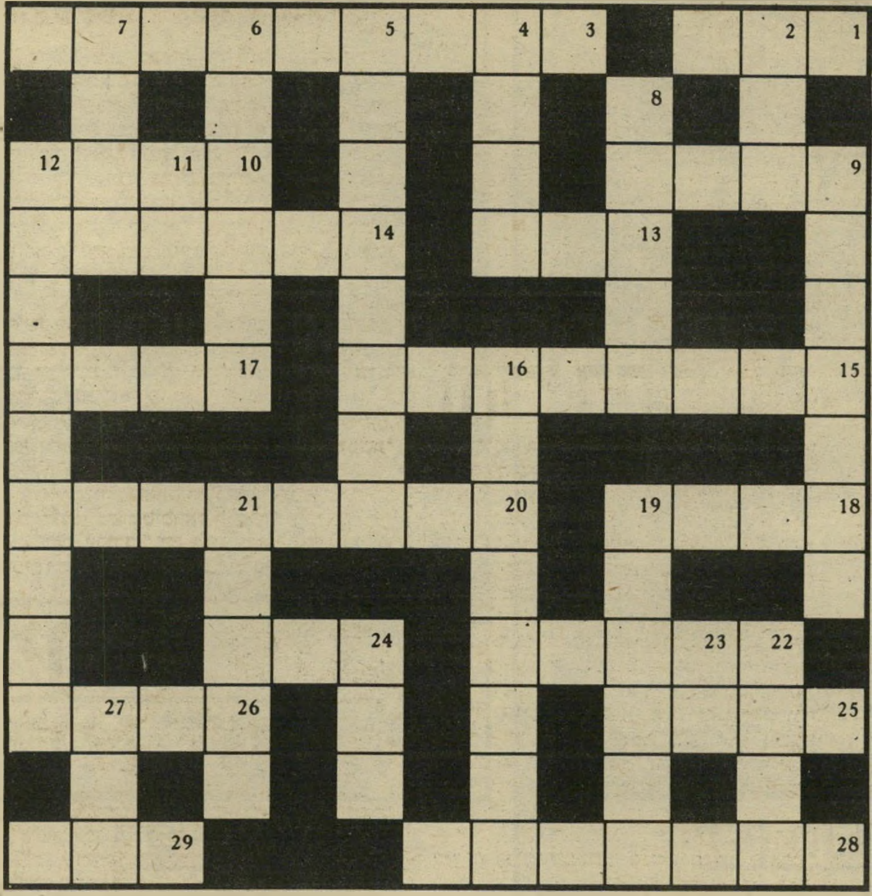

מאוזן:

1) זה היה גאון! (3);
3) במס הכנסה יטפלו, כך שמע־נו, בצפור עם הפה המלוכלך (5,4);
9) הריש המיוחדת של עגנון בסיפור (4);
10) זנתה, וזה כאן באמנה (4);
13) אין כל קשי לשוב לקונצרן (3מ);
14) פטפוטים בחרוזים לכבוד ה־בירה (ח) (3, 3);
15) גם לדתיים מותר לעשות שם שריר (4, 4);
17) הסתר בימיו של דב יוסף (4);
18) נמחה בשם חוק הגרים? (4);
20) התשלום מאחורי הגרמני כדי ש„לא יחרץ" (3, 5);
22) אין כיסוי לחברתו של מנחם גולן (3, 2);
24) כספי יוחזר סוף סוף (3);
25) שאול בונה (4);
26) הסבר של אחד מן הילידים (4);
28) כהן מדלפי בחזיון (3, 4);
29) להעניק חסדים זה גם חטא? (3).

מאונך:

2) אבא שלי ושל יהודה (3);
4) רבות כהנא וכהנה (2, 2);
5) בדרכו מעלה, יתרגש מן הנצ־חון, אף על פי שאין הוא יוצא דופן (3ח5);
6) אלה עסקה הרבה בסכס, בת־בונה (6);
7) ברכב הגיע עד הסוף (4);
8) תכשיט! איך הן התעברו בנהר (5);
9) נפרדו מן המערך בלי מלח־מות (4, 3);
11) יה איזה כח! (2);
12) זה הזמן לפיתויים אומרת ה־שמועה (5, 4);
16) הלורד גילה פרח בישוב ההר־רי (3, 5);
19) קריאת ה„גבר" עוברת כל גבול (2, 4);
21) אפשר, מבחינה מסוימת, לקבוע את הגורל במשקה (5);
22) ניבו של צדיק (4);
23) קרב בכלבים (2);
24) חצי המדינה עם פרס (3);
27) שיח ועץ ברמת אילן (3).

פתרון תשבצופן 2583

אביגיל ינאי

השרות המומלץ 1987

איתן עמיחי
הדברת מזיקים בע"מ

מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים, עירפול מיוחד לארועים למניעת יתושים וחרקים מעופפים.

רמת-גן רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272 · טל. 790114-5-6

איתן עמיחי - סוכנויות

1986

בשמירה על בריאותך ורכושך

המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני
יום־עיון

במלאת חמש שנים למותו של אליהו אלישר ז"ל, שהיה נשיא המועצה הישראלית לשלום ישראלי־פלסטיני, יזמה המועצה יום־עיון לזכרו בשיתוף עם תנועת המזרח אל השלום, על הנושא:

הופעתן ופעילותן של תנועות־שלום מזרחיות

יום העיון יתקיים בקיבוץ הראל, בשבת, 21 במרס 1987

התוכנית:

★ 09.30 – 10.00 – התכנסות בקיבוץ הראל
★ 10.00 – 10.15 – דברים לזכרו של אליהו אלישר: עו"ד אהרון פנחסי (המועצה לשלום)
★ 10.15 – 11.00 – פתיחה: אורי אבנרי (המועצה לשלום) ד"ר שלמה אלבז (המזרח אל השלום)
★ 11 .00 – 13.00 –קבוצות־דיון:
א) מהי השתלבות במרחב – בהנחיית דודי מחלב (המזרח אל השלום) ואודי ארנון (המועצה לשלום)
ב) האם חלה התקרבות בין ישראלים לפלסטינים – בהנחיית יוסי אמיתי (המועצה לשלום) ומני ברזילאי (המזרח אל השלום)
★ 13.00 – 14.00 – ארוחת־צהריים (תמורת תשלום)
★ 14.00 – 14.15 – דיווחים מטעם קבוצות הדיון
★ 14.15 – 15.00 – הרצאה – ד"ר סמי סמוכה: מקומם של המזרחיים בפוליטיקה הישראלית
★ 15.00 – 16.00 – סימפוזיון על המאבק לקידום השלום בישראל, 1987; משתתפים: מתי פלד וצבי שולדינר (המועצה לשלום), ורד הראל ואליהו אילון (המזרח אל השלום)

לפרטים נוספים: טלפון 03־659474

"דרם"
50 גרם טבק הולנדי מעולה לגלגול סיגריות (עם ניירות)

אזהרה: משרד הבריאות קובע כי - העישון מזיק לבריאות

ישראלים נגד אפרטהייד

ביום שבת, 21 למרס 1987, שהוא היום הבינלאומי למאבק נגד אפליה גזעית, תתקיים

משמרת בכיכר דיזנגוף

משעה 10.00 בבוקר עד 10.00 בערב בקריאה:

★ לא לגזענות!
★ לא לאפרטהייד!
★ סנקציות ישראליות על דרום־אפריקה — עכשיו!

ישראלים נגד אפרטהייד
ת.ד. 561, הרצליה

מוסר עבודה

מישהו שאני מכירה הלך לפני שבוע ברחוב אלנבי, ופיתאום הוא נזכר שהוא חייב לטלפן הבי־תה. ראה תא־טלפון והלך אליו. ליד התא עמדו שני אנשים, נכון יותר: אשה ואיש. הגבר דיבר בטלפון והאשה עמדה מאחוריו. הגבר צעק לתוך האפרכסת: „הלו, שלום, מרים לא יכולה לבוא היום לעבודה כי היא חולה! כן, כן, חום גבוה, כנראה שפעת! לא, אני לא יכול לתת לך לדבר איתה, כי היא בבית ואני בעבודה שלי. טוב, אני אמסור לה. שלום."

אחר־כך הגבר זז והאשה לקחה את הטלפון, חייגה ואמרה: „הלו, שלום, רציתי להגיד ששלמה לא יכול להגיע היום לעבודה. יש לו חום ושפעת. כן, עכשיו בדיוק הלך לרופא. טוב בסדר, תודה רבה, שלום."

ואז שלמה חיבק את מרים, וכשהם חבוקים, מחייכים וזורחים, הם פנו ליום של חופשת־מחלה.

אז עכשיו, כשאתם הולכים ברחוב ורואים את המיליונים משוטטים, אל תישאלו יותר „מה זה, אין להם עבודה?" יש להם עבודה, אבל בימים יפים הם לא הולכים אליה. חולים. שפעת, כנראה.

זה רדיו זה

מאיר שלו ביקש וגם קיבל שנת־חופש מהרדיו. לא יודעת למה הוא ביקש, אבל מעצבן אותי נורא שהם נתנו לו.

בשבילי, ובטח לא רק בשבילי, הרדיו עם מאיר שלו והרדיו בלעדיו זה שני דברים שונים לגמרי.

הנה, בפעם האחרונה הוא דיבר על ספר חדש של מאיר ינאי, שבא להוכיח שהקבלה היא עסק עם קבלות. למשל: השם המפורש, פלוס השם „אל", פלוס השם „אדם", פלוס „יה" ופלוס „היה" — מסתכמים ביחד ב־137, שזה בגימטריה „קבלה".

וכך אומר מאיר שלו: „כל־כך התפעלתי, עד שישבתי לחשב גימטריות בעצמי, וגיליתי ש„קבלה" יוצא בדיוק „גל טמטום". יש עוד הפתעות, השם המפורש פלוס מיספר אותיות האלף־בית נותן בגימטריה 48, שזה „מח". שוב לקחתי את החשבוניה וגיליתי שהשם המפורש פלוס מיספר אותיות האלף־בית, נותן בגימטריה, בדיוק „אריוט חי"... כל הגימטריות הללו באות להוכיח שאלוהים כתב את התורה. המחקרים הפרטיים שלי מראים שהוא כתב עוד ספרים. אחד מהבסט־סלרים של הקב"ה הוא מדריך הטלפון של חיפה. „אהרן כהן", הכהן הגדול הראשון שלנו, מופיע במדריך הטלפון של חיפה בדיוק 75 פעמים. 75, לידיעתכם, זה ‚כהן בגימטריה...'"

עד כאן מאיר שלו. מכאן אני: רדיו יקר, לכו אל מאיר שלו. תציעו לו משכורת כפולה, וביטוח־מנהלים והפרשי־הצמדה וקופת־תגמולים. תציעו לו מישרד איפה שהוא רוצה ואשה שתקח לו את הילד מהגן. תציעו לו אופנוע מצ'לס (אני יודעת שהוא אוהב כאלה) ובקשו ממנו שיחזור.

והרי החדשות

סוף־סוף הבנתי שמה שיהרוג אותנו זו הרדיפה המטורפת שלנו אחרי הבריאות והטבע. זה התחיל באוכל טיבעי, עבר לבגדים מחומרים טיבעיים, בתים טיבעיים, נעליים טיבעיות, סבונים טיב־עיים, קוסמטיקה טיבעית, חיים טיבעיים ובכל זאת, כל יום יש בעיתונים שלושה עמודים של מודעות־אבל. איך תסבירו את זה?

השבוע יצאו לשוק חמישה סבונים על טהרת השומן הצימחי. ולא רק שומן צימחי יש בהם, אלא גם תמציות של צימחי־מרפא. במילים אח־רות, ממש מרגע זה אתם יכולים להתרחץ בסבון־פאפיה, סבון אלו־ורה, סבון קמומיל, סבון חוחובה ואפילו, אוי לאוזניים שכך שומעות — סבון־סירפד. כל החידושים הבריאים הללו מתוצרת י' מלכי (כחול לבן). כל סבון, כולל שומן צימחי ותמציות. 3.20 שקלים.

ועכשיו שיניים. גם מישחת שיניים חדשה (מ־תוצרת גרמניה דווקא) הגיעה ארצה. פרודונ־טקס מופקת מ... (נו, נחשתם?) צימחי־מרפא, כמובן. מה שאין במישחה החדשה זה דטרגנטים, כימיקלים וחומרי־טעם מלאכותיים. המישחה מומלצת (יש רישיון של מישרד־הבריאות היש־ראלי) לטיפול בדלקת חניכיים, אבל גם לשימוש יומיומי רגיל.

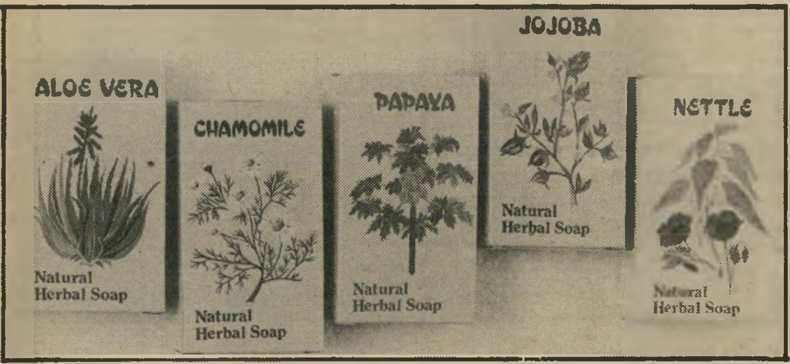

טעמתי את המישחה החדשה, ולפי הטעם אני מוכנה להישבע שהיא מאוד בריאה. בכל בתי־המירקחת, ב־5.85 שקלים לשפופרת.

ואחרי שגמרנו להתרחץ ולשפשף שיניים, צ־ריך לשים כמה צבעי־מילחמה (ככה אומר הבעל) על הפנים ולצאת לעולם. הסתבר ש־398 הגוונים השונים של ציבעי־האיפור, שהיו עד כה בחנויו־תינו, לא הספיקו לעם־ישראל, ולכן באה חברת הקוסמטיקה הידועה (המתמחה רק באיפור) סטיג'ליט והביאה איתה את 800 (שמונה מאות, כן) הגוונים שלה, מעפרונות־איפור עד צלליות, סומק, וכל השאר. הלהיט האחרון של סטיג'ליט הם שפתונים בשני צבעים, וצלליות־עיניים בשלושה. מריחה אחת בשפתון ויש לך על השפ־תיים אור וצל, ואולי אחר־כך אפילו יהיו לך תימרות־עשן. מי יודע?

יותר טוב מאוחר...

דווקא עקבתי בעיתונים והחלטתי שביום ה־ראשון. אבל תמיד זה איכשהו לא יצא. עכשיו, אחרי שראיתי ושמעתי את מירי אלוני שרה ברכט וקורט וייל, בא לי לתת לעצמי מכה גדולה על כי כמעט הפסדתי.

מרתף עליון של בית לסין שהוסב לקברט, נרות על השולחן, קהל תרבותי. זה לבד מספיק לי בשביל הנאה. אבל אחר־כך היא מגיעה, מירי אלוני עם הקול העמוק והצרוד קימעה. שמעתי חלק מהשירים בביצוע של לוטה לניה (מעל גבי תקליטים, כמובן) ואז חשבתי שרק לניה יכולה להרשות לעצמה להישמע כמו זונה מזמרת או כובסת מזמזמת. אף אחת אחרת לא תעז.

מירי אלוני מעזה. בלי מיקרופון, עם ליווי מוסיקאלי מינימאלי היא אוחזת את המאזין ב־קישקעס. רק כשנגמר השיר ומחאתי כפיים, הר־גשתי איך הגוף שלי חוזר לעצמו, ועוברת ההת־כווצות. הגבול בין שירה נכונה, במיקרה של ברכט וייל, לבין וולגאריות, הוא גבול דק מאוד. מירי לא עברה אותו, אם כי ידעה להתקרב לקו הגבול ולהתרחק ממנו בכל פעם במידה אחרת, כמו שהשיר היה רוצה להיות מושר. אני חושבת.

כל הערב הייתי מרותקת לפיה ולתנועותיה הוולגאריות־מאופקות (כן, יש שילוב כזה). אחר־כך, כשניגשתי להודות לה, היא שאלה: „איך היה הבימוי של שמוליק?" התביישתי להודות שלא שמתי לב לשום בימוי. אבל אולי, בעצם, במח־שבה שניה, ככה זה צריך להיות. בימוי כרקע בלתי מורגש לדבר עצמו, לחוויה של ברכט־וייל־אלוני. בימוי: שמואל אומני.

אילולא ביקשו שלא לעשן בזמן המופע, הייתי הולכת שוב.

בישולים מתועדים

זה ששלושה שבועות רצופים לא כתבתי על ספר־בישול חדש, זה לא אומר שאין ספרים חד־שים, חס וחלילה. זה אומר שאני פשוט התעצלתי והיו לי דברים אחרים בראש. אז כדי שקוראי העולם הזה לא יהיו מקופחים, הנה סקירה קצרה על מאכלים שונים והספרים שלהם.

אלבום הנצחון למרק

אחד הספרים היפים ביותר שיצאו לאור בארץ הוא ספר־המרקים של חנה שאולוב, הוצאת מודן, מחיר 27.60 ש"ח. 78 מתכוני־מרק מכל סוג ומין, החל ממרקי בשר וירקות ועד למרק־בוטנים, מרק־שומשום ומרק־כבד. כל שני עמודים הם צילום ענק ומרהיב ביופיו של המרק, אשר מתכונו ניתן בפינה הימנית של התמונה, כתוב בקצרה ומוסבר היטב.

הפעם אני לא יכולה להתאפק מלתת מחמאה גדולה מאוד לצלם, נלי שפר, שגרם לבלוטות־הרוק שלי לעבוד קשה מאוד בשעת הדיפדוף בספר.

והנה מרק־מנגו קר, מתוך הספר. החומרים: 1 קופסה תרכיז מנגו קפוא, 2 מיכלים רוויון קר, 1 מנגו מקולף, 50 גרם אגוזי־פקאן קלויים.

אופן ההכנה: בוחשים את תרכיז המנגו בקערה, מוסיפים את הרוויון ובוחשים. חותכים את המנגו לחתיכות קטנות ומוסיפים לקערה. מקררים. בהגשה יוצקים על המרק את האגוזים הקלויים.

ספר המרקים של קובי

עולם ספרות הנשים, כנראה, במצוקה גדולה. אחרת איך אפשר להבין שספר־צמרת כמו קובי בר מוציא בחודש אחד שני סיפרי־בישול. הראשון החודש היה ספר הפשטידות, שעליו כבר כתבתי לכם. עוד לפני שגמרתי להתענג על הפשטידות, יצא ספר המרקים של אותו בר, יותר מ־100 מרקים ממיטבחה של הגברת פורטונה, אמו של קובי. המעניינים שבהם, לדעתי, הם מרק־האבו־קדו, מרק־הברוקולי, מרק שיבולת־שועל־ודבש ומרק־אבטיח קר. אבל יש כמובן עוד רבים ו־טובים.

למשל, מרק־גמבה חמוץ. החומרים הדרושים עבור שש מנות הם: 8 גמבות בינוניות, קצוצות דק, 4 שיני־שום כתושות, 2 בצלים קטנים קצוצים, 6 כוסות־מים, כף אבקת מרק־עוף, רבע כפית קימל טחון, 25 גרם מרגרינה, מלח, פילפל, 5 כפות־חומץ.

אופן ההכנה: מכניסים לסיר את הגמבה, השום, הבצל והמים ומביאים לרתיחה, מנמיכים את האש ומבשלים 25 דקות. מוסיפים את כל שאר המיצ־רכים, בוחשים היטב ומבשלים 20 דקות נוספות.

בשבוע הבא ארווח על שאר הספרים שהגיעו למערכת.

פינת החי

לפני מספר חודשים דיווחתי במדור זה על מכשיר חדש נגד פרעושים וקרציות בכלבים. מאז אני מקבלת חמישה טלפונים ומיכתבים בשבוע בעניין „געוואלד, איפה משיגים את זה?"

אז דעו לכם שמשיגים את זה ישר אצל היבואן, ומותר לטלפן אליו ולבלבל לו את המוח, כי הוא מרוויח מזה.

הטלפון של היבואן הוא 03־341525 וגם 03־661911.

ממש אחרי כתיבת שורות אלה אני זורקת את הנייר עם מיספר־הטלפון, ולכן גם אם תמשיכו להתקשר אליי לא תהיה לי תשובה בשבילכם.

היעד הסופי של הטמפון

חברה נקה, המשווקת את טמפוני פמיניקס, יצאה במיבצע חסר־תקדים של מכירות, והיא שלחה הודעה לעיתונות המודיעה כך:

מיבצע „פמיניקס" — הטמפון שמק־נה כניסה לסינרמה.

בחברה המתירנית של ימינו כבר כולם יודעים, אפילו ילדים קטנים, לאן בדיוק נכנס הטמפון. למקום הזה יש הרבה מאוד שמות, שמות גסים, שמות רפואיים ומדעיים ואפילו שמות כמעט פואטיים. באחד הספרים האירוטיים קראו לזה „מינהרת התענוגות". הכל הולך כשמדובר במקום המיוחד. ובכל זאת, ולמרות הכל, עד היום עוד לא שמעתי שיקראו לעניין „סינרמה".

מכאן ועד ל„איצטדיון בלומפילד" (8,000 מקומות) או לאיצטדיון של היינקיס בניו־יורק (100 אלף מקומות), הדרך קצרה.

תפסיקו את העניין הזה, בחייכם.

דניאלה שמי

רומאן מצחיק, אבל ברצינות

בניגוד למה שאתם חושבים, האדון האשם תמיד, הלא הוא **יאיר ניצני**, הוא איש מאוד רציני, כשהוא רוצה. כל יום בבוקר הוא הולך לעבודה הרצינית שלו כסמנכ"ל חברת התק־

יאיר ניצני
גם גני תמיר צחקה

ליטים הד ארצי, והוא עושה עבודה רצינית וגם נפגש באופן רציני עם הרבה אנשים רציניים.

ורק לפעמים, כשצה"ל קורא לו, הוא הולך לעשות מילואים בתחנת־הרדיו הצבאית שלנו, ושם הוא יוצא מן הרצינות שלו ומשתולל גם לפני המיקרופון וגם במדרגות ובחדרים של התחנה. כל מי שרק מביט בו מת מצחוק. כך גם קרה לכוכבת העולה של גל"ץ, **גני תמיר**. היא הביטה ביאיר וצחקה, ויאיר הביט בה וצחק, ואחר־כך הם הלכו משם הביתה וצחקו וצחקו, עד שפיתאום הם הבינו שהרומאן שלהם הוא מאוד רציני, וזה הצחיק אותם נורא־נורא. אז הם שוב צחקו, אבל המשיכו לאהוב האחד את השני ממש ברצינות.

סוד העשירים: איך עושים כסף?

דויד סופר
שק־שינה בסלון

מי שקרא בימים האחרונים, כמוני, את הידי־עות על **דויד סופר**, איש־העסקים הישראלי, על מעלליו בבורסה של ניו־יורק ועל החשד שהרוויח ארבעה מיליון דולר, בוודאי שאל את עצמו, כמוני, איך אדם נעשה כל־כך עשיר?

אז אני אספר לכם כמה סיפורים היכולים להסביר. אולי תלמדו.

קודם כל, רצוי שלא לפזר את כספכם לכל עבר ללא חשבון.

דויד סופר, למשל, למרות עושרו הרב, ידוע בחסכנות מבוקרת וקפדנית. הוא אינו טס תמיד במחלקה הראשונה. פעם, כאשר עלה לטיסה, ביקש מן הדיילת שתדאג להביא לו אוכל כשר. הארוחה לא הגיעה, משום־מה. הדיילת חשה שלא בנוח מול הנוסע הרעב, ורצה להביא לו מטעמים כשרים ופרווה מן המחלקה הראשונה. תוך כדי דאגה יוצאת־דופן התיידדה הדיילת הנאה עם איש־העסקים, ואף נתנה לו את מיספר־הטלפון שלה, בבית, וביקשה ממנו שיתקשר, אם יהיה בארצות־הברית.

לא עבר זמן רב, והיא קיבלה שיחת־טלפון.

הדיילת הזמינה את האיש לביתה. היא טרחה והכינה ארוחת־ערב מפוארת. סופר בא, אכל, שתה, פיטפט קצת, צחק קצת, עד שהגיעה העת לישון. השניים נכנסו למיטתה של הדיילת ושם, למרבה פליאתה, הוא נתן לה נשיקת לילה־טוב, סובב את ראשו ונרדם מייד.

היא נכנסה מייד לחרדות, והיתה בטוחה שאי־נה די יפה לטעמו של האיש האנין. אבל אחר־כך, כששאלה אנשים עליו, אמרו לה שאולי הוא כל־כך דתי שאסור לו להתעסק עם נשים.

על סופר מספרים גם כי הוא מגיע מדי פעם ללונדון, ואז אינו שוכר חדר במלון, אלא הולך לחברים. אלה אינם גרים בדירת־פאר, אלא בדירה קטנה בת שני חדרים בסך־הכל. עובדה זו אינה מפריעה לסופר, וכשמגיעה שעת־השינה הוא אי־נו מתבייש, פורש בסלון שק־שינה והולך לישון.

את סופר אפשר לראות לא־פעם בציריך, כשהוא ממתין בתחנת הרכבת החשמלית. אין הוא נוסע אף באוטובוס הציבורי, מכיוון שזה יותר יקר מהרכבת.

כך, ידידיי, נעשים עשירים.

תלונות מהסוג השלישי

גברת אחת הלכה להתלונן במישטרה ש**אחיה** קורא לה זונה כבר הרבה שנים, ועכשיו היא ממש לא יכולה לסבול את זה יותר. והיא רוצה שהמישטרה תעשה משהו בנדון.

הקצין, שקיבל את התלונה, התאפק בקושי מלצחוק בקול רם. כי הגברת המתלוננת היא בת 80, ואחיה הרשע הוא בן 82.

למה הוא קורא לך זונה, שאל אותה הקצין. „כי פעם, לפני 40 שנה, כשאני בעצמי הייתי בת 40, נאנסתי. מאותו היום הוא קורא לי זונה, ואני מוכנה לעשות הכל כדי שהוא יפסיק לעשות לי בושות."

הקצין קרא לאח והיה בטוח שהאח יכחיש את הסיפור המוזר. אבל האח הגיע, אמר שזה נכון שהוא קורא לאחותו זונה. ואף הוסיף שהוא מוכן ממש ברגע זה להפסיק את העניין, אבל יש לו תנאי.

מה התנאי, שאל אותו הקצין הנדהם. „שהיא תעביר את דירתי על שמי." אמר האח. „אני לא רוצה שאם היא תמות, הדירה תעבור למישהו אחר."

זה שהוא מבוגר מאחותו בשנתיים. ושהם שניהם בגיל 80, לא הפריע לו. מישהו, כנראה, סיפר לו שגברים חיים בלי סוף.

מי אמר שבמישטרת־ישראל לא מבלים טוב?

הילדה הקטנה שוב מתחתנת

במישפחת פורן שימחה רודפת שמחה. חתונה אחת, לידת נכד ראשון, חתונה של הבן, לידת נכד שני, ואחרי זמן קצר לידת נכד שלישי, ועכשיו שוב חתונה.

גילי, הבת הצעירה של **עדה ואפרים פורן**, שבתוך המישפחה עד היום קוראים לה „הקטנה", למרות 28 שנותיה, נישאה לפני שש שנים למוסיקאי צעיר וילדה לו בן שהוא כיום בן 5, ושמו **עדי**. אבל החיים עם המוסיקאי עלו על שירטון, והחבילה התפרקה. גילי נשארה עם הבן עדי, למדה ועבדה, ומצאה לה ללא קושי כמה אהבות. אבל הפעם כבר היתה זהירה הרבה יותר ביצירת קשר קבוע ורישמי.

כל זה עד שלפני חצי שנה הכירה את סגן־אלוף **מוני חורב**, והתאהבה קשות. במהרה החליטו להינשא ולהקים מישפחה. אלא שלא הכל הולך חלק. מוני הוא ממישפחת כוהנים,

עדה ואפרים פורן עם בתם
הרבנות מחליטה מי יתחתן עם מי? אז יש קפריסין!

וגילי היא גרושה, וכידוע, בישראל הרבנות מחליטה עם מי אפשר להתחתן, ולא האוהבים עצמם.

אבל לא אנשים כגילי ומוני יישברו מגזירות כאלה. גם הם שמעו על קפריסין ועל הנישואין האזרחיים שעורכים שם. ואם קפריסין, אז למה לא גם ירח־דבש בחו"ל. מה שהם החליטו זה קודם־כל לצאת לירח־דבש באיזו ארץ אירופית יפה, ואחר־כך, בדרך חזרה הביתה, הם יעצרו בקפריסין ויתחתנו בעיריית ניקוסיה, ורק אחר־כך הם יעשו מסיבה גדולה לחבריהם ולחברותיהם ובני־מישפחתם, כאן, אצלנו בישראל.

הכל כבר מסודר. החברים והקרובים מתבק־שים להתחיל לדאוג למתנות, כי החתונה־מסיבה בארץ תיערך במחצית מאי.

נוסעים, נוסעים

השפיון הירושלמי שלי היה נרעש: „**דרור חריש**, בנו של **יוסף חריש**, היועץ המישפטי לממשלה, נוסע לאמריקה לתקופה ארוכה."

ישבתי וחשבתי מה אני יודעת על דרור חריש. אז ככה: האיש הוא עורך־דין במיקצועו, הוא נשוי עם **שרה**, שהיא בתו של **אריה צ'צ'יק**, מי שהיה בעל קולנוע סמדר בירושלים. שרה, כך הוסיף השפיון הנמרץ, נמצאת בחודשי־הריון מתקדמים, ונכדו החדש של יוסף חריש יהיה, כנראה, בעל דרכון אמריקאי. זה כבר היה יותר מדי, וחייב דרינגדרונג למישפחת חריש הצעירה.

„שלום, את דרור חריש."

„הוא לא בבית. מדברת גליה, בתו."

„בת כמה את, גליה?"

„בת 14."

„ויש לך עוד אחים?"

„כן, יש לי אח בן 10, שקוראים לו ארנון."

„ואתם נוסעים לחוץ־לארץ, גליה?"

„כן, אנחנו נוסעים מחר (יום שלישי) לשנה וחצי לאמריקה."

„למה אתם נוסעים?"

„אני לא יודעת. אנחנו נוסעים ללמוד, אני לא יודעת מה ההורים יעשו שם."

„ואמא בהריון?"

„כן, היא בחודש השישי."

„תודה גליה. ונסיעה טובה!"

המיכתבים נשארו בלי כיסוי

לפני שנה וחצי עזב המיליונר הירושלמי **עמוס אהרוני** את הארץ בחופזה, כמו שאומ־רים. זאת אומרת, עזב את הארץ אבל השאיר פה חובות כבדים, לפחות 19 מיליון דולר. עד היום לא ברור לגמרי איך עזבו את הארץ גם אשתו, **קלרה**, וכל ילדיה, והצטרפו אל אבי־המישפחה במנהטן.

באותו הזמן קיבלו כל נושיו של אהרוני מיכתבים אישיים ממנו. בכל אחד מהמיכתבים סיפר אהרוני כיצד נאלץ לברוח, ואיך הוא מתכוון להתאושש בארצות־הברית וכדבר ראשון להחזיר את החובות שלו, ואז כמובן, כשיהיה נקי מחובות, הוא יוכל לחזור ארצה ולהסתכל להם שוב בעי־ניים.

עברה שנה מאז המיכתבים. השפיון שלי, שחזר בימים אלה מארצות־הברית, מספר לי

עמוס אהרוני
לימוזינה ונהג

שאהרוני עשה חיל בעסקיו. הוא גר עם מישפחתו בדירת־פאר במנהטן, לבוש כמו מיליון דולר וגם מתנהג כך. ליד הבית המפואר עומדת לימוזינה מפוארת, ובתוכה יושב נהג במדים, המחכה לפקודה לאן להסיע את האדון או הגברת.

הנושים בארץ מחזיקים את המיכתב ששלח להם אהרוני לפני שנה, ועדיין מקווים.

גם הוא במרוחלים

כבר שנים שהרב **מאיר כהנא** חי בינינו בארץ־הקודש, ואני מעולם לא כתבתי עליו. זה פשוט מפני שאני לא מתעסקת באידיאולוגיות ולא בדיברי אלוהים ולא בתיכנונים של קירוב הגאולה. והרי רב ירא־שמיים כמוהו לבטח לא יספק לי חומר טוב למדור שלי. ככה אני חשבתי במשך שנים, עד שהוזמנתי למסיבה שבה היו כמה אנשים המקורבים, בדרך זו או אחרת, לרב המטיף ל"טוהר המישפחה היהודית", ופיתאום הסתבר לי שגם אנשים כמוהו יודעים לעשות חיים משוגעים פה ושם, אלא שהם יודעים לשמור סוד במשך הרבה שנים.

מה שאני ידעתי עד היום זה שהרב כהנא נשוי כבר הרבה שנים לאשה טובה וחסודה בשם **ליבי**, וביחד יש להם ארבעה ילדים. ליבי עובדת במישרה מלאה כספרנית ראשית בבית־הספרים הלאומי בירושלים, ומלבד זאת היא עקרת־בית מצויינת, ואם טובה לבנם הצעיר, **בנימין**, היחיד שעוד גר עם הוריו. **טובה**, בתם הבכורה של הזוג כהנא, נשואה והיא אם לשלושה ילדים. **ברוך**, הבן השני, למד בישיבה, ובמילחמת־הלבנון גוייס לצבא. גם הוא נשוי וגם הוא אב לילדים. **ציפי**, הבת השלישית, נשואה ליהודי אמריקאי, העובד כצלם בחתונות חרדיות, כשאינו לומד תורה.

ידעתי שהרב כהנא, היהודי החרד, המקיים מיצוות כל היום, היה מעורב בסיפור־אהבה גדול בארצות־הברית, בזמן שכבר היה נשוי לאשתו. האהובה היתה דוגמנית אמריקאית, ולא סתם אמריקאית אלא גויה אמיתית בשם **גלוריה ג'ון דארדיני**. זמן קצר אחרי הסיפור שלה עם הרב כהנא התאבדה גלוריה בקפיצה מעל איזה גשר אמריקאי, ובגלל התאבדות כיכב הרב בעיתון הארוטי פליי־בוי. אוי לאותה בושה. בימים ההם, אגב, התחזה כהנא כגוי בשם מרטין קינג, וגלוריה כלל לא ידעה שהוא יהודי.

אחר־כך הוא עזב את ארצות־הברית ועלה ארצה, כדי להביא את המשיח, אבל תוך כדי הנסיונות להביאו, מספרים, הוא קשר קשרים מאוד חמים עם מעריצה לא כל־כך צעירה בשם **רותי מור**, אמריקאית נוצרית שהתגיירה. רותי, שהיתה מזכירתו של **דניאל עמית**, פרופסור לפיסיקה באוניברסיטה העברית, היתה הולכת מהעבודה לפגישות נרגשות עם הרב, ואומרים לי שהיא היתה חוזרת משם מלאה בשריטות, שאני בטוחה כי באו בגלל מריבות אידיאולוגיות. כשאנשים התחילו לדבר על הקשרים בין הרב לבין רותי, היא נעלמה לפתע, ומאז אף אחד לא שמע עליה.

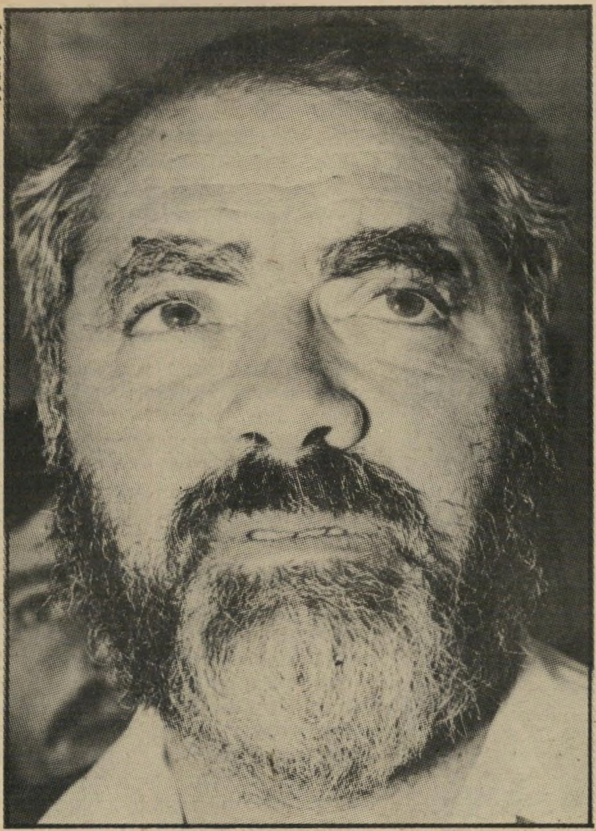

מאיר כהנא
המעריצה היתה חוזרת מלאת שריטות

אף אחד גם לא שמע על קירבה חדשה עם אוהדת אחרת. אבל לפי הנסיון עוברות כמה שנים עד שסיפורי־כהנא מגיעים לאוזניים של מי שהוא אינו רוצה שיגיעו. אז חכו. כשאשמע משהו חדש גם אתם תשמעו. זו הבטחה.

שרה תהיה עסוקה. אפשר להירגע!

כשגמר הפרופסור **מיכאל סלע** את תפקידו כנשיא מכון וייצמן ויצא לשבתון בבוסטון, דאגו כל החברים דווקא לאשתו **שרה**. שרה סלע ידועה כאשר שאינה יכולה לשבת במקום אחד יותר מחמש דקות, והיא צריכה להיות בפעילות מתמדת. אחרי זמן קצר הגיעו מבוסטון ידיעות שהכל בסדר, ושרה מצאה לעצמה עיסוקים ולימודים, והכי הרבה זמן היא היתה מבלה עם האורחים שהיו באים מהארץ לבוסטון.

עכשיו, כששמעו שהזוג סלע מתכוון לחזור ארצה בחודש יוני, שוב התחילו החברים לדאוג לשרה. מה היא תעשה פה עכשיו, האם תחפש לעצמה איזה ג'וב? האם תמשיך לארח בתדירות שבה אירחה, כשהיתה רעייתו של נשיא מכון וייצמן?

אבל גם הפעם הדאגה של החברים חלפה מהר. עוד לפני ששרה סלע חזרה ארצה, היא כבר מצאה לעצמה ג'וב מאוד רציני ומאוד מכובד, שידרוש ממנה עבודה מאומצת והרבה נסיעות ברחבי העולם. היא תהיה מנהלת קרן התיזמורת הפיל־הרמונית הישראלית — תפקיד שאותו מילאה עד עכשיו הדוקטור **דפנה שבנר**, יפת־התואר.

שרה ומיכאל סלע
עוד לפני שהם חזרו ארצה –

דפנה שבנר
– היא מצאה ג'וב

אהבה + 7

גם דברים אמיתיים קורים בתיאטרונים, ולא רק הצגות. כל מי שיש לו איזשהו קשר עם התיאטרון הלאומי הבימה כבר הספיק להכיר את **אדיבה גפן**, המשמשת מזה שנתיים כיחצנית של התיאטרון.

אדיבה, שהיתה נשואה לד"ר **יגאל גפן**, מדען היא אם לשלושה בנים.

במשך שנים עבדה כמנהלת בית־ספר לחינוך מיוחד, ואחרי שעזבה, נקשרה לתיאטרון באר־שבע ועבדה שם כיחצנית, כל עוד היו הנישואין שלה טובים. אבל כשהנישואין התחילו לצלוע, ארזה אדיבה את חפציה ועברה לתל־אביב.

שני בנים הלכו עם הבעל, ובן אחד נשאר איתה בתל־אביב. כאן מצאה עבודה בהבימה, ובהת־חלה התמסרה לעבודה בלבד. אבל אשה, כל אשה, זקוקה לאהבה. היא מצאה את **ארלה מירן**, פירסומאי גרוש ואב לארבעה ילדים.

הם עברו לגור ביחד, כמו כל זוג מאוהב וטרי. ככה בכל ימות השבוע. בסופי־השבוע, כשבאים ארבעת ילדיו של ארלה ושלושת ילדיה של אדיבה, הם שוכחים לגמרי שהם זוג צעיר, ופשוט משרתים את המוני הילדים שלהם. אחר־כך, כשהילדים חוזרים לבתים שלהם, הם שוב מח־זיקים ידיים.

מרים בנימיני

מזל החודש: טלה תחזית שנתית

בשנה החולפת התנסו בני מזל טלה כמעט בכל קושי אפשרי. לא הכל קרה בבת־אחת, כל קושי ותקופתו הוא. הבעיות והקשיים השתרעו לאורך כל השנה.

אגב, שנה אסטרולוגית אינה נמדדת לפי הלוח הכללי, וכשהמדובר בשנה שעברה, הכוונה היא מה־21 במרס 1986 עד ה־20 במרס 1987. כך שרק עכשיו מתחילים הטליים את השנה שלהם.

וזו השנה שלהם, במלוא מובן המילה. שכן, על כל קושי שהיה, יבוא פיצוי.

כוכב יופיטר, המבקר בכל מזל אחת ל־12 שנה, מבקר השנה במזל טלה. הוא ישהה שם כשנה, וכהרגלו הוא מביא עימו דברים טובים. ומהם הדברים הטובים! את זאת כדאי לדעת שהשפעתו של כוכב יופיטר, או צדק, בעברית, לא תמיד מורגשת מייד.

העיקרון הוא שהכוכב מסמל חיפוש אחר האמת והצדק. מצבים לא ברורים, מזוייפים ומעוותים אינם מתאימים לו. כך קורה, שכאשר אדם טועה בדרכו, לעיתים הוא מקבל מכה – ורק אז מבין שעליו לשנות כיוון ולתקן את המצב.

דבר אחד בטוח: כשיופיטר מגיע, האמת יוצאת לאור. זה לא תמיד נעים ברגע הרא־שון, אך בטווח הרחוק מתברר שהמיפנה הוא לטובה.

כוכב זה מסמל התפתחות, התקדמות צמיחה והתפשטות. לכן הוא עוזר לכל מי שרוצה שינוי. השינוי, לפחות אצל בני מזל טלה, קשרו תמיד להתקדמות, ולהשגת מטרות רחוקות. טליים אינם דורכים במ־קום, הם רצים קדימה ומגשימים את הש־

איפות, וביחוד בשנה שהכוכבים מחייכים אליהם.

● עבודה וקריירה

בקיץ 1986 רוב בני המזל סבלו קשיים, בעיות, צרות ותיסבוכות. הם הרגישו שכך אי־אפשר להמשיך. הם רצו לשנות ויהי מה, חלקם הגדול אף ניסה דרכים חדשות, אך רובם התאכזבו – מיכשולים רבים ניצבו בדרך, ורק מעטים מאוד הצליחו להתגבר עליהם. מצב זה נמשך למעשה כמעט עד עכשיו.

אלא שהשנה, סוף־סוף, הם יוכלו לבצע כל שינוי שעולה בדעתם, ואף להצליח בכך. רבים מבני־המזל פשוט ימצאו לפתע מקום או תפקיד חדש, ולאחר חיפושים רבים שבהם לא מצאו מה שביקשו, זה פיתאום יגיע – והפעם זה יהיה בדיוק מה שמתאים.

השנה הם באמת יהנו ממה שהם עושים. העיסוק עצמו יהיה מהנה, תינתן להם יותר עצמאות וחופש־פעולה, אנשים לא יתערבו בכל החלטה, והם ירגישו את עצמם חופ־שיים וללא הגבלות מרגיזות. האמנים והיוצרים יהנו מהצלחה ופירסום, ויוכלו להוציא מעצמם יותר מכפי שידעו שיש בהם.

לא יתכן שהכל יהיה ורוד גם בשנה שבה הכוכבים מאירים פנים, ואומנם כדאי להזכיר את הטליים העוסקים בעבודות־שרות – טליים אלה יצטרכו לאזור אומץ ולהתמרד, כי אם לא יעזו להיאבק על רצונותיהם איש לא יעזור להם. נראה שאת השיגרה הם אינם יכולים לשאת, וחבל אם

האמנים והיוצרים ייהנו מהצלחה ופירסום, אבל ייתכנו בעיות מישפטיות

לא ינצלו את השנה כדי לשנות את העוב־דות.

● כספים

שיפור יהיה גם בתחום זה, אם כי בתנאים מסויימים בכל הנוגע לכספים, טוב לנסות דרכים חדשות, והכוונה אינה להס־תכן. ספקולציות או הרפתקנות מכל סוג שהוא אינן מומלצות. אך השקעות לטווח רחוק, או רכישה נבונה של משהו בעל ערך, תוכיח את עצמה.

אם מדובר על דירה, עסק, מכונית או כל דבר שהוא יקר לבעליו – זוהי שנה שבה אפשר יהיה להשיג רבות. אך לא כדאי

(המשך בעמוד 40)

אנשים שעימם היה לכם קשר חזק בעבר ייצרו לפתע קשר ויחסם יהיה מאוד מבטיח. כדאי שתהיו מאוד זהי־רים, הרצון להתקרב אינו נובע מטעמים ט־הורים, אין ספק שהם רוצים להרוויח או לנצל אתכם בדרך כלשהי, כדאי שתהיו מאוד עי־רניים. ב־20 עד ה־22 יווצרו קשרים עם אר־צות אחרות, תוכנית לנ־סיעה עשויה לעלות על הפרק, אם כי לא בטוח שתצא לפועל לפני החודש הבא. בעבודה אתם מאוד מתוחים.

* * *

ה־18 בחודש לא יהיה נוח, אנשים מקורבים אליכם עלולים להסתבך בצרות בגלל התנה־גות לא זהירה. תוכלו למנוע זאת על־ידי מתן עצה והתערבות אקטי־בית לפחות באופן חד פעמי בעניניהם. אין זה מהרגלכם לעשות זאת, אך הפעם זה חשוב. בין ה־20 ל־22 אתם עלולים להרגיש לא טוב, או לפ־חות להיות עסוקים בב־עיות בריאות של מישהו מבני המישפחה. מצבכם הכספי אינו טוב. היזהרו – יש לכם נטיה להיות שאננים מדי.

* * *

בתחום הקריירה תוכלו עכשיו להיות יותר שקטים. המתח שאותו עברתם בחודש הא־חרון החליש והתיש אתכם, והגיע הזמן ש־תירגעו. עכשיו יתקבלו בשורות טובות באשר לעתיד המיקצועי, וכד־אי שתחשבו היטב לפני שאתם מדברים. זו אי־נה תקופה שבה כדאי לשתף את החברים ה־קרובים בבעיותיכם, ה־כוונה היא לחברים ש־עימם אתם עובדים. אלה עלולים לפגוע בכם על־ידי דיבורים והסתה מאחורי הגב.

הקריירה תופסת מקום חשוב, עכשיו יש לכם הזדמנות לשפר את מצבכם או אפילו להת־חיל בדבר מה חדש. אל תדחו הצעות לקידום, ההצעות שיוצעו לכם ה־שבוע אינן רגילות ולא בכל יום מזדמן לכם ל־שנות את מצבכם בצו־רה כל־כך מרחיקת ל־כת. החלטה מהירה דרושה הפעם. ב־23 וב־24 צפויה פגישה חשובה עם מישהו שעימו לא נפגשתם זמן רב. הפעם חשוב לשוחח בגלוי ולברר מהו המישחק שמשחק הצד השני.

* * *

מצב הרוח עומד להשתפר ועימו אף ההרג־שה הכללית. בעבודה ספגתם אכזבות בחו־דש האחרון, אולם מ־עכשיו תימצא דרך יו־תר נכונה לטפל בבעיות שנוצרו. עזרה תתקבל מאנשים השוהים או ה־קשורים עם ארצות ר־חוקות. אתם עצמכם חושבים על נסיעה קצ־רה לצורך חופשה או עבודה המשולבת בהנ־אה. בתחום הרומאנטי אתם מאוד מבוקשים. ה־23 וה־24 – לא יהיו קלים, כדאי שתשמרו על העצבים.

* * *

בתחום הכספי אתם עומדים לקבל בשורות משמחות, עניינים שונים שלא היו ברורים עד עתה יתבררו, ועכשיו תוכלו לשלוט במצב ול־תמרן לפי מיטב הבנת־כם. הכספים שיגיעו א־ליכם אינם דווקא מע־בודה שיגרתית, זה יכול להיות קשור לכספי מישפחה, הגרלות או עסקות מוצלחות, הברי־אות שלכם או של הסו־בבים אתכם אינה טו־בה, ויהיה עליכם לטפל בעצמכם. כדאי יהיה לחשוב כעת על התייעצות עם רופא נוסף.

מה־22 בחודש מצבכם יהיה יותר קל, בעבו־דה תוכלו להוריד מעצמכם חלק מהעומס שהיה מוטל עליכם, וה־אווירה תהיה יותר רגו־עה ונינוחה. בענייני ה־כספים חשוב לשמור על סודיות, למעשה זהו זמן שבו תוכלו לשפר את הכנסותיכם, אולם אתם נוטים להיכנס ליותר מדי התחייבויות ולהסתמך על האחרים שיוציאו אתכם מכל תיסבוכת. על אף רצונם הטוב, גם הם לא יוכלו להציל אתכם בכל עת ובכל מצב.

* * *

ה־18 בחודש יהיה מאוד לא נוח, וחשוב שתקפידו על כל מה שאתם עושים. זהו יום שבו צפויות תיסבוכות, צרות ובעיות בגלל חו־סר תשומת לב ריגעי. בעבודה יהיה עליכם להקדיש זמן יותר מת־מיד, פרוייקט חדש יוטל על אחריותכם הבלע־דית, והפעם תצטרכו ל־התמודד עם דבר מה חדש ולא מוכר. אין ס־פק שהתוצאות יהיו טו־בות, אולם רגש האחריות שלכם והנטיה ל־הקפיד ולדקדק בכל פרט גוזל זמן רב וכוח.

* * *

ה־18 וה־19 יהיו מאוד מעייפים וקשים. כ־דאי שתתפנו למנוחה כדי שלא תתמוטטו. עודף מאמץ עלול לפגוע בבריאותכם. ה־20 עד ה־22 בחודש – אינם נוחים. בשורה משמחת בענייני כספים תגיע ב־23 או ב־24 בחודש. אלה מביניכם שנהנים מהשתתפות במישחקי הגרלה כדאי שינסו את מזלם השבוע, ובעיקר באותם ימים שהוזכרו כבר. באהבה סיכויים טובים בהיכרויות ח־דשות – בנסיעה או במקום רחוק מהבית.

ענייני מגורים שוב מעסיקים אתכם. הגיע הזמן לחשוב על שיפוץ או מעבר לדירה אח־רת. יתכן שתסתפקו בר־כישה של אביזר חיוני לבית, אולם אין ספק שמשהו חייב להשתנות כדי שיהיה לכם נוח וקל יותר. ה־20 עד ה־22 יהיו מעייפים, אך חשוב מכל לדאוג ולברר אם אין מישהו שמנסה לפ־גוע בשימכם הטוב. ב־תחום הכספי מצבכם משתפר. כספים יגיעו במפתיע וממקורות לא צפויים. ובאהבה – שוחחו בגלוי עם בן־הזוג.

* * *

ידידים שעימם חידשתם את הקשרים יוכלו לעזור לכם בכל הקשור לעתידכם המיקצו־עי, עדיין לא מצאתם את מה שאתם מחפ־שים, אבל עכשיו הגיע הזמן להחליט ולא כ־דאי לדחות את ההת־חלה לתקופה פחות נוחה. היכרויות חדשות או יותר נכון חברים חדשים מגלים נכונות רבה לבוא לעזרתכם והם עושים זאת בלב שלם. נסיעה לטיול, ביקור או חופשה רצויים בתקופה זו – מלבד ה־23 וה־24 בחודש.

* * *

אם יש משהו.טוב – זה קשור לכספים: הם יגיעו אליכם השבוע, אך לא רק השבוע. עכ־שיו מתחילה שנה שבה תוכלו לשפר מאוד את מצבכם הכלכלי. עימות בעבודה צפוי בין ה־20 ל־22 בחודש, יתכן ש־אינכם מסכימים לתנ־אים שמציע הבוס או מי שממונה עליכם, אך בינ־תיים לא רצוי להילחם, אפשר לתכנן את צעדי־כם לטווח הרחוק. בא־הבה עליכם להמשיך לשמור על סודיות מוח־לטת. מצבכם מוזר אך הוא עומד להשתנות.

מיפלגות

הנוסחה של חלפון

שוב צץ שמו של חלפון. האם איים על מיפלגת־העבודה? מה בעניין ר״ץ?

שמועה מתהלכת לאחרונה בצמרת מיפלגת־העבודה. בחדרי־חדרים מדברים על איום לתביעה מישפטית. שמו של יעקב חלפון, הידוע כקבלן־בחירות, מוזכר שוב ושוב בחרושת הרכילויות.

יש המספרים כי חלפון, תושב עומר בנגב, כותב בימים אלה מיכתבי־תלונה לחברים בסיעת מיפלגת־העבודה.

במה מדובר? חלפון, שהתפרסם בעבר ביכולתו המיוחדת להעריך את הלך־הרוח בישראל השניה ולגייס קולות באוכלוסיה זו, פנה לפני שנה ללישכת ראש־הממשלה כששימעון פרס כיהן כראש־ממשלה, והציע „עבודה".

יש פרשנויות שונות סביב המונח „עבודה" בפי חלפון, שעזר בעבר לשמואל פלאטו־שרון והקשור בקשרים עיסקיים עם השר־לשעבר אהרון אוזן.

כיום קם דור שלא ידע את חלפון, והמעדיף את המדע הממוחשב על פני השיטות האישיות של חלפון.

בכל זאת, היו מי שהקשיבו בלישכתו של פרס להצעתו של חלפון, שהסביר כיצד יוכל המערך לנצח במערכת־הבחירות הבאה. התקיימו כמה פגישות.

כיום נוטים גורמים במיפלגה להשמיץ את חלפון, ולכן גם למעט בערך המגעים עימו.

אילנה בן־ארי

קבלן חלפון
מה פיתאום ר״ץ?

איום בתביעה. מעבר לכך, היו אלה ימי־שילטונו המשכרים של פרס. השיבה לאופוזיציה נראתה אז רחוקה, כמעט דמיונית. היו גם מי שהפירסומים על חלפון בעבר לא נעמו להם.

על כל פנים, משלב מסויים ניסו כל מי שהיו בקשר עם חלפון להתנער ממנו.

מאז הספיק להתלונן, כנראה, באוזניים בכירות נוספות במיפלגה. כך נוצרה שמועה עקשנית על כוונתו או על איומו לתבוע את המיפלגה על הפרת התחייבות כלפיו.

עבודה בשביל ר״ץ. חלפון עצמו היה מוכן להגיב. אלא שבכמה שיחות עימו השבוע החליף את גירסתו בכל פעם, מיום ליום, כלהלן:

● „אני? לא היו לי כל קשרים עם מיפלגת־העבודה מאז, מאז 1978!"

● „הצעתי להם (למיפלגת־העבודה) תוכנית לבחירות 1984, והם לא קיבלו אותה. בסוף הם קיבלו בדיוק כמה קולות כמו שאני ניבאתי להם! אני צדקתי!"

● „לפני חודשיים־שלושה פנה אליי חבר־כנסת ממיפלגת־העבודה, והציע לי עבודה בשביל ר״ץ. מה פיתאום? גם אני שאלתי. התעניינתי גם מאיפה יהיה להם (לר״ץ) כסף לשלם לי. אמר לי: יהיה כסף! הוא הזמין אצלי עבודה. מה זאת אומרת, עבודה? נו, סקרים. למה שיפנו אליי, ולא אל מינה צמח? נו, באמת! כי אני מכיר כל בית ובית באיזורים מסויימים. לא חשבתי שזאת הצעה רצינית. לפני שבועיים־שלושה פגשתי את החבר־כנסת הזה במיקרה, ואמרתי לו: עזוב את השטויות האלה, בחייך! אני לא עובד באמצעות מתווכים! בכלל, איש מר״ץ לא היה איתי בקשר!"

● „לא יודע מי מפיץ שמועות כאלה. אולי מדובר על חלפון אחר מההסתדרות. לא? אז אולי מנסים לנגח את יוסי (ביילין)?"

ענת סרגוסטי

בגוש־אמונים תוקפים את דניאלה וייס (מימין). בראש האופוזיציה עומד חנן פורת (משמאל). טוענים שהיא הרחיקה את הגוש מהציבור

האשה בגוש

„**על הגברת** וייס להסיק את המסקנות," בגלל „הנזק העצום שגורמות הופעותיה בכלי־התיקשורת." כך מדברים בגוש־אמונים על המזכ"ל שלהם, דניאלה וייס (ראה מיסגרת).

כל החיצים מופנים אליה. היא מטרה נוחה להתקפות, נוחה הרבה יותר מהרב שהיא מסתופפת בצילו, משה לווינגר.

היא עמדה בראש הלובי למתן חנינות לאסירי המחתרת. כשרוב חברי־הגוש לא הסכימו להפגנות, רצו להסתייג מהעצורים וקיבלו את דעתם של חנן פורת, אורי אליצור, מזכ"ל אמנה, פנחס ולרשטיין, יו"ר המועצה האזורית מטה־בנימין, הרב יואל בן־נון ואחרים, כי מעשי־המחתרת ראויים לגינוי חמור, קיבלה המזכ"ל את דעת המיעוט של לווינגר ועשתה כרצונה, בניגוד לדעת הרוב ולהחלטת הרוב.

חמישה חודשים ישבו וייס ולווינגר מול ביתם של ראש־הממשלה ושר־החוץ. חמישה חודשים היו מבודדים מחבריהם. היחיד שבא לבקרם ותמך בהפגנת־השבת היה בני קצובר, יו"ר המועצה האזורית שומרון. פורת, אליצור, ולרשטיין וחבריהם לא פקדו את המפגינים וגינו את שביתת־השבת הממושכת.

וייס ביטלה כל מי שהעז להתנגד לה. הרב מנחם פרומן מתקוע כתב לפני שלושה חודשים רשימה בעיתון־המתנחלים נקודה. „אני פורש", קרא לה. ברשימה הוא הסביר את התנגדותו לפעילות הגוש והעומדת בראש בעניין המחתרת. וייס ענתה לו בצורה בוטה. „דבריך מחוצפים," השיבה.

„צורת הדיבור שלה פטרונית, מטיפת מוסר," אומרים יריביה. לדעתם, היא רואה עצמה המייצגת של עם־ישראל — ואין בלתה.

מה קורה בגוש־אמונים? מדוע רבים מחברי־הגוש, מהמזכירות המצומצמת שלו ומאוהדיו רוגזים על דניאלה וייס?

„שיילכו קיבינימאט!"

במאי **1984** נתפסה המחתרת היהודית. תוך שבועיים, בשלושה גלים של מעצרים, נתפסו חברים מרכזיים בגוש, ובתוכם מזכ"ל הגוש דאז, נתן נתנזון (נוס). בשבוע השלישי נעצרו גם הרבנים לווינגר ואליעזר ולדמן. בקרב חברי הגוש נוצרה מבוכה, תחושת אובדן־דרך ואנדרלמוסיה. הם ניזונו בעיקר משמועות ומספקולציות, ולא ידעו מה קורה באמת.

המתחים בין הפלגים, שעד ליום המעצר היו סמויים, חבויים וכבויים, פרצו החוצה.

במשך יותר מחצי שנה לא מונה מזכ"ל לגוש. המתיחות בין הקבוצות עלתה לשיאים חדשים. מצד אחד התייצב לווינגר, מבודד אך איתן בדעתו כי מעשי המחתרת היו לטובת עם־ישראל, ארץ־ישראל וההתנחלויות. מן הצד השני נמצאו ראשי הגוש וחברים מרכזיים: חנן פורת, הרב מנחם פורמן, הרב יואל בן־נון, אורי אליצור, אורי אריאל, פנחס ולרשטיין ועוד.

הקרע קיבל מימדים דרמאתיים כשהציע הרב בן־נון, באחת הישיבות הליליות, לצאת בגינוי חד משמעי של חברי המחתרת. לווינגר, בתגובה, כינה אותם „קדושים". מעשיהם, אמר, היו מיצווה הכרחית, כי „הממשלה הפקירה את דמם של הנוסעים בכבישי יהודה ושומרון." בן־נון, לעומתו, טען שלעניין זריקת־האבנים יש להתייחס כאל תאונות־דרכים.

החברים קראו לצאת בגינוי חריף למפירי החוק והסדר. הקרע בין שתי דמויות־המפתח בגוש, חנן פורת ומשה לווינגר, הלך והעמיק, ואף הגיע לאיבה גלויה. באחד הימים נראו השניים באחד הרחובות המרכזיים בירושלים כשהם מטיחים עלבונות זה בזה.

אורי אליצור רואיין בטלוויזיה ואמר על חברי המחתרת: „אלה לא החברים שלי, שיילכו קיבינימאט!" חברים אחרים דרשו לערוך חשבון־נפש מעמיק ונוקב על דרכה של התנועה, לנסות להבין את מניעי החברים שהגיעו עד ליצירת מחתרת ומעשי רצח.

באווירה כזו של הטלת אשמות ומבוכה עלה שמה של דניאלה וייס כמועמדת לתפקיד מזכ"ל גוש־אמונים. אחרים פשוט לא היו מוכנים לקבל את התפקיד. התקופה היתה קשה, מביכה ובלתי־נוחה.

בתמיכתו הגלויה של לווינגר נבחרה וייס לתפקיד, מתוך תיקווה לא־

(המשך בעמוד 36)

„הסיגנון הדוחה...השימחה לאיד..."

„דברייך בגנות התנועה הקיבוצית. בעינינו (וכפי שנוכחנו, גם בעיני רבים רבים אחרים ביהודה ושומרון), כוחם להרע!... בעינינו יש בדברייך ביטוי לעליונות חסרת־כיסוי, הגורמת לפירוד ולסגירות שאינם מובילים לשום מקום... גם רבות נאמר ונכתב, בצער ובכאב, על התרחקותם של חברים בקיבוצים ובמושבים בשנים האחרונות, ועל חומת־איבה מצטברת ועולה... הפירוד אכן קיים. לא את המצאת אותו, אך האם זקוק גוש־אמונים להצהרה בוטה כהצהרתך כדי להמחיש שוני זה?

„...העצה שאת מציעה לממשלת ישראל להשקיע בהתיישבות גוש־אמונים, המצליחה, במקום בזו הקיבוצית, הכושלת, מקטינה ומזערת את מעשה ההתיישבות שאת כה מתפארת בו, מורידה אותו לרמה של סחר שוק.

„...האם פנייך הם אלו של הציבור הקרוי אמוני? אנו מאמינים שלא... מן הראוי, דניאלה, שתתני מקום לרוח אחרת. אולי נמוכה יותר אך גם רחבה יותר.

„...בשנתיים האחרונות, מאז היית לדוברת המרכזית של הגוש, הדברים המשודרים מפיך בשם גוש־אמונים גורמים נזק להתיישבות ואינם תואמים לרעיונות הגוש כפי שלמדנו להכיר אותם ולהאמין בהם. לדידנו, הצהרותייך האחרונות הן בבחינת הקש שגרם לנו לשבור את מחסום השתיקה ולהגיב."

הכותבים הם ויטו ואלה וייצמן, ממוני שדות, היושבים היום במושב עין־הבשור שבנגב. הוויצמנים הם בין הזוגות החילוניים הבודדים הרואים עצמם קרובים לראשי גוש־אמונים ולחבורה הקובעת והמחליטה במזכירות־הגוש.

מיכתבם התפרסם בנקודה, עיתון המתנחלים האחרון. באותו גיליון התפרסם גם מיכתבו של יצחק ערמוני, חבר המזכירות המצומצמת של גוש־אמונים. הוא כותב:

„הדברים שאני מעלה על הכתב ומבקש לפרסמם יהיו דברים קשים, אך אינני יכול שלא לכותבם כשאני רואה כיצד גוש־אמונים, בהנהגתם של הרב משה לווינגר ודניאלה וייס מתרחק מרחק גדול ומסוכן מדרכינו בעבר.

„...גוש־אמונים הפך היום לתנועה סגורה ומסתגרת, ואינו מהווה עוד כוח משיכה לרבים.

„...אלה שהופקדו על הביצוע נקטו קו אחר מזה שהוסכם עליו. במקום לעסוק בשיקום התנועה, הם הקדישו את רוב זמנם לעניין 'המחתרת'... המסר שהחל להישמע בעיקר מפי דניאלה וייס היה של גאווה מתנשאת, מסר שהרחיק ולא קירב... כדי שנוכל לשוב לדרך המקורית, שבה הלכנו, עלינו לקבץ מחדש את הכוחות, על הגוונים השונים שלהם, ולא להשאיר את התוויית הדרך ואת העבודה המעשית לאנשים העוסקים בכך היום ומייצגים כיוון אחר, צר מאוד, של הדרך האמונית המקורית."

ובאותו גיליון כותבת במבי ארליך: „אני יכולה להעיד, ממקור ראשון, על הנזק העצום שגורמות, ביחוד לאחרונה, הופעותיה של הגברת דניאלה וייס בכלי־התיקשורת השונים... על הגברת וייס להסיק את המסקנות מהתסיסה הממושכת המלווה את הופעותיה, גם בקרב רבים מהמקורבים אליה ביותר."

וכותבת צפורה לוריא מעופרה: „המיליטנטיות והקולניות של אלה ששמו עצמם למובילים בגוש־אמונים הפכו זה מכבר לנורמה... החל מהאירועים שמשמעותם היתה הזדהות עם מעשי־המחתרת ועד להתבטאויות האחרונות בנושא התק"מ, מיטיבה ההנהגה הממונה בידי עצמה של גוש־אמונים להשתלב בסיגנון התובעני המצוי, הסקטוריאלי והדוחה... ואולי אנסח את דבריי אחרת, בצורה יותר פרגמאטית: בסיגנון השימחה־לאיד, שקבעו דניאלה וייס והרב לווינגר בנושא הקיבוצים, הם קבעו כבר את סיגנון השימחה־לאיד שיושמע אם וכאשר, חלילה, גוש־אמונים על־פי בשורתו המקורית ימעד..."

דניאלה וייס משיבה למבקריה. היא מציינת כי „גוש־אמונים, כמו כל תנועה אידיאולוגית, לא היווה אף פעם מיקשה רעיונית אחת." וייס מתארת את פעילות הגוש שהיא עומדת בראשו בשנתיים האחרונות ואומרת: „דווקא הפעילות למען 'המחתרת' או הביקורת שהושמעה על הקיבוצים, הן שקצרו את הכותרות ואת הזעם. טענות המבקרים מתמקדות על 'הינתקות מהעם', על 'מיגזריות' ואפילו על התנשאות ביחס לחלקי ציבור שונים... מירשמי־הצלחה בדוקים הרי אינם מצויים באמתחתו של אף אחד מאיתנו. שאיפתנו הינה להמשיך ולהניע קדימה את ספינת־הציונות בשיתוף העם כולו. אך ההתאמה אל הטעם הציבורי הרחב לא תוכל להיות מתוך התפשרות על עקרונות או טישטוש האמת."

(המשך מעמוד 35)

חות קרעים ולהחזיר את הגוש לפעילות. החברים תמכו בווייס.

לווינגר הוא האיש שהמציא התנחלויות עוד לפני שהוקם גוש אמונים. הוא הראשון שכופף את ידה של הממשלה לאשר התנחלות בלב חברון, בפסח 1968, והיה בין היוזמים להקמת גוש־אמונים. היום הוא נחשב כמיעוט קיצוני בגוש. הוא בוטה, בלתי־פשרן ובכל זאת מכונה „האב הרוחני של התנועה". לכל החלטה ולפני כל יוזמה מבקשים החברים את בירכתו.

לווינגר דומה במשהו למנהיג מפ"ם המנוח, מאיר יערי. מתנגדים לו, מנסים למרוד בו, אומרים לו שדרכו אינה נכונה, מתווכחים עימו — אך בכל עניין מבקשים את בירכתו, מתייחסים לדבריו בכובד־ראש, שואלים בעצתו.

השבוע אמר מישהו, כי חברי־הכנסת של מפ"ם הזדקפו־משהו מאז מותו של יערי. הם מעזים להרים את הראש ולומר ככל העולה על רוחם. האב הרוחני איננו עוד. בתנועת השומר הצעיר חיכו יותר מ־60 שנה לרגע הזה. לפי אותו היגיון, יחכו לכך בגוש־אמונים עוד הרבה שנים.

קשה לחברי הגוש למתוח ביקורת על לווינגר, כלפי חוץ לפחות. הוויכוחים הקשים לתוך הלילה בין לווינגר למתנגדיו לעולם לא הסתיימו בטריקת־דלת של המתנגדים. הם היו קשים, נוקבים, ובסופו של כל ויכוח ממשיך לווינגר לשאת בתואר המנהיג הבלתי־מוכתר של הגוש. רוחשים לו כבוד ומקפידים להתייחס לכל מוצא פיו.

האשה היחידה בגוש־אמונים שאינה יושבת־בית אלא פעילה בענייני ציבור נקלעה בחודשים האחרונים לקונפליקט עם חבריה. וייס — חוזרת בתשובה, נשואה לאמנון, איש־עסקים מצליח, אם לארבע בנות, גרה בקדומים — נחשבת כאישיות נמרצת, חסרת־פשרות. היא זוכה בתמיכתו המוסרית הבלתי־מסוייגת של לווינגר.

ענת סרגוסטי

הרב לווינגר בפעולה
„סיגנון תובעני ודוחה..."

הרב משה לווינגר, בני קצובר ודניאלה וייס לא היו מוכנים להגיב על ההתקפות שנכתבו על וייס בעיתון נקודה.

„דניאלה השחילה להם!"

אחד מראשי הגוש היה מוכן לומר, שלא לייחוס, כי לפחות בעניין ההתפרצויות של וייס על הקיבוצים אסור לכרוך אותה עם פטרונה, הרב לווינגר. „בהתבטאויות על התק"מ," אמר, „ביטאה דניאלה את הקו שלה בלבד. לווינגר היה תמיד זה שהרגיע ביטויים נגד חוגי שמאל. תמך בהידברות עם יהודים מכל הסוגים. ייחס מישקל לאווירה שאינה יוצרת פער, התנצחויות וניגוחים."

אחד ההסברים בקרב החברים להתפרצותה של וייס נגד הקיבוצים נעוץ בחינוך הקפיטליסטי שקיבלה בביתה. אחרים אומרים: „הקיבוצים מנגחים אותנו, באה ההזדמנות ודניאלה השחילה להם!"

על תיפקודה של וייס הסכים לומר אותו בכיר, כי „בגוש יש פער בין מי שנמצאים במרכז העשייה והפעילות, לבין הנמצאים בפריפריה. אף אחד לא רצה לקבל את התפקיד, אבל ביקורת הם כולם יודעים למתוח!"

מקורבי משה לווינגר טענו השבוע כי עבודתה מסורה, ויש להעריך אותה על התנאים הקשים שבהם היא ממלאת את המשימה. הם טוענים כי אחרי שהחיים בהתנחלויות־הגדה הפכו לשיגרתיים ולנורמאליים, כשמקצת הפעילים המרכזיים התמסדו וקיבלו על עצמם תפקידים כמו ראשי מועצות, ניטל העוקץ מן הלהט המהפכני. במצב עניינים זה מילאה וייס ביושר ובאמונה את תפקידה, ואף בלטה משיכמה ומעלה מעל חבריה.

לעומת זאת, טוען פינחס ולרשטיין כי המאבקים בגוש אינם חדשים. „גוש־אמונים היה תמיד בנוי על קבוצות שונות, ששמרו על פרופיל נמוך." הוא טוען נגד אותם שהלכו הביתה ולא רצו להיות מעורבים, לקחת חלק בעשייה ובפעילות. בין היתר הוא מונה את חנן פורת, שהלך ללמוד וללמד, את הרב יואל בן־נון, שחזר לעופרה, ואף כולל את עצמו בהולכים הביתה.

„גוש־אמונים לא היה בנוי מעולם על מאבקים אישיים. מי שלא מצא את עצמו, הלך הביתה. אבל מאז שדניאלה נכנסה לתמונה, הקו שלה ושל לווינגר הוא שנשמע," אומר ולרשטיין. „דבריה ומעשיה היו לצנינים בעיני רבים. הטיפול שלה בנושא המחתרת היה מנוגד להחלטות מזכירות־הגוש. היא התייחסה למחתרת כאל הסתדרות עובדים של תאגיד הטוען לאינטרסים של חבריו. וזה דבר חמור כשלעצמו."

ולרשטיין טוען שווייס לא התמודדה עם בעיית קליטת עולי אתיופיה, „כמתחייב מאופיו של הגוש". עוד הוא אומר: „אין היום יותר תסיסה ממה שהיה קודם, היום פשוט פורסמו יותר מאמרים, נכתבו יותר רשימות והתעוררו יותר אנשים בעיקבות ההתבטאויות של דניאלה בנושא התנועה הקיבוצית."

לדעתו, הגוש היה צריך להיות מעין תנועת־גג אידיאולוגית, המאגדת בתוכה את המועצות האזוריות, את אמנה, את מזכירות הישובים, החברות המפתחות, לובי הח"כים ועוד. „אבל בראש הגוש לא עומד מישהו שיכול למלא את התפקיד, מישהו שיפעיל בהרמוניה את כל הגופים."

ההתנגדות לווייס, ההולכת וגוברת בהתנחלויות, תביא בעיקבותיה כנראה דיון נוסף, נרגש ומתוח לתוך הלילה, שבו ייעשה ניסיון להדיח את המזכ"לית. אך וייס, אשה לוחמנית ונמרצת, לא אמרה עדיין את המילה האחרונה שלה. לפי הרצינות הרבה שבה היא מתכוננת למאבק, יש לה סיכוי טוב לכופף את ידם של כל הגברים, הרבנים והעסקנים, שקמו עליה להדיחה.

תירוצים, תירוצים

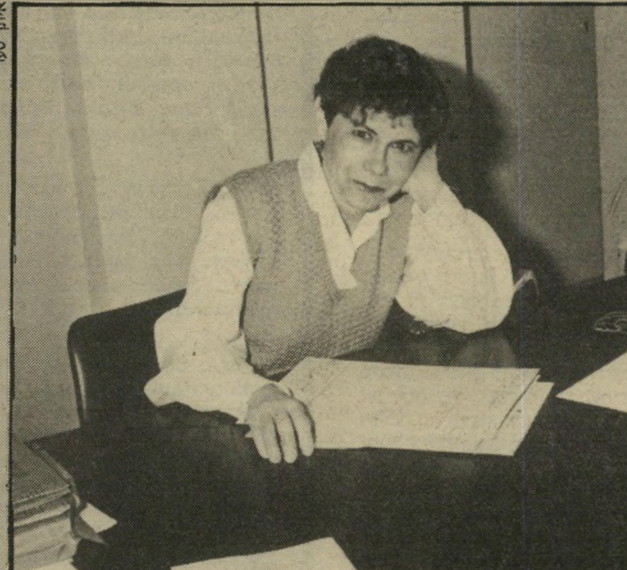

מדוע לא שאלה השופטת קובו (למעלה) את העציר החבול ממה נפגע במעצר?

פניו שטופות הדם של העציר רדפו אותי במשך שבוע שלם. ישבתי במיקרה באולם המעצרים וראיתי את השוטרים מכניסים ערבי צעיר, לבוש סחבות מלוכלכות, שפניו היו חבולות ופצועות בצורה מפחידה. עיניו היו מוקפות עיגולים סגולים, ושקיות נפוחות מלאות דם בלטו מתחת לעיניים. לחייו וסנטרו היו נפוחים ומעוותים.

כאשר התיישב מאחוריי לחכות לתורו, שמעתי עציר יהודי לוחש לו בערבית: „תגיד לשופטת שהיכו אותך, שהרגו אותך במכות." לא יכולתי להוריד את מבטי ממנו והפניתי אליו גם את תשומת־ליבו של איש־מישטרה שישב לידי. „הרביצו לו כהוגן!" אמרתי לשוטר.

הוא צחק ומשך בכתפיו: „אולי יש לו איידס!" אמר.

מאחר ששופטת־המעצרים באותו יום היתה אסתר קובו, הידועה כשופטת טובה וחכמה, הייתי בטוחה שכאשר יגיע תורו של העציר לדיון, היא תעלה את העניין ביוזמתה. פשוט אי־אפשר היה להתעלם מפגיעות בולטות כל־כך. אבל הדיון התנהל על מי־מנוחות. הערבי, אינני זוכרת את שמו, דיבר עברית טובה.

התברר שהוא מהשטחים הכבושים ובא לחפש עבודה בישראל. הוא נתפס יחד עם שניים אחרים, כשפירק מכשירי־רדיו ממכוניות. הוא טען כי אינו מכיר את השניים האחרים, ורק התלווה אליהם אחרי שפגש אותם בפרדס ליד מדורה.

העציר היהודי שישב לידו לחש לו שוב שיאמר לשופטת כי הוכה, אבל הוא לא אמר מילה. רק כאשר החלה השופטת לכתוב את החלטתה הסיט העציר את חולצתו ועל כתפו התגלתה חבורה כחולה ענקית. השופטת הציצה בה ואמרה: „כן, ראיתי שאתה פצוע, ואני מפנה את תשומת־לב רופא בית־המעצר, שיטפל בך."

הוא השפיל את עיניו ולא אמר דבר.

שבוע שלם הטרידה אותי השאלה מדוע לא ניסתה השופטת לברר כיצד נפצע. סקרנותי לא הניחה לי, עד שהשבוע נכנסתי ללישכתה של השופטת קובו.

היא היתה אדיבה מאוד והתאמצה לזכור. והיא אומנם נזכרה. „כן, אני זוכרת אותו, כי הוא כבר הופיע לפניי פעם נוספת. נכון, הוא היה חבול, אבל בבקשה שהגישה לי המישטרה היה ההסבר. שם נאמר כי כאשר נתפס הוא ניסה לברוח דרך מחסן לחומרי־בניין, ושם נפל ונחבל, לכן לא ראיתי צורך לשאול אותו כל שאלה. מה גם שהוא עצמו לא העלה את העניין."

התעקשתי, וסיפרתי לשופטת כי ראיתי כבר מישפטים רבים שבהם טען הנאשם כי הוכה על־ידי המישטרה כדי שיודה, וניהל מישפט־זוטא. השופטים היו שואלים אותו מדוע לא התלונן על המכות בהזדמנות הראשונה שניתנה לו, לפני שופט־המעצרים. לא אחת נדחתה טענת מכות לנאשם, רק מפני שבית־המישפט לא האמין לו ששופט־המעצרים לא רצה לשמוע על המכות.

השופטת הסבירה לי כי מנסיונה אין העצירים מעוניינים לעורר את השאלה. „אולי הם חוששים שיקבלו עוד מכות אם יספרו לי על כך, אולי הם מרגישים שבעצם הם עצמם התגרו בשוטרים וגרמו למכות והם אשמים. אינני יודעת מדוע, אבל פעם אחת, כאשר הגיע אליי נאשם חבול, ואני ביוזמתי פניתי למישטרה וביקשתי שיחקרו וידווחו לי על כך, קרה משהו מוזר. בישיבה הבאה בא הנאשם ואמר לי שהוא עצמו אשם במכות שקיבל, וביקש שאבטל את החקירה. כך שאם עציר אינו מעורר את העניין ביוזמתו, אני רק מפנה את הרופא לטפל בו."

יצאתי מלישכתה של השופטת קובו בהרגשה קשה. אם גם שופטת כמוה, הזוכה בשבחים רבים מפיהם של מישפטנים ועצירים, אינה מוצאת לנכון לברר שאלה חשובה כזו — מי יפסיק את אלימות המישטרה וחוקריה?

אילנה אלון

דקירות בנייר

האווירה בחדר היתה נינוחה, אר־לי אפילו יותר מכך: היא היתה חמימה, לעיתים אפילו קצת משעשעת.

מיספר מצומצם של אנשים הגיע במוצאי־השבת למישרדי המטה הארצי של מישטרת־ישראל בירושלים. ה־מישרדים היו שוממים, חוץ מהשוטרים התורנים ששמרו בכניסה.

האורחים שהגיעו למטה הארצי היו

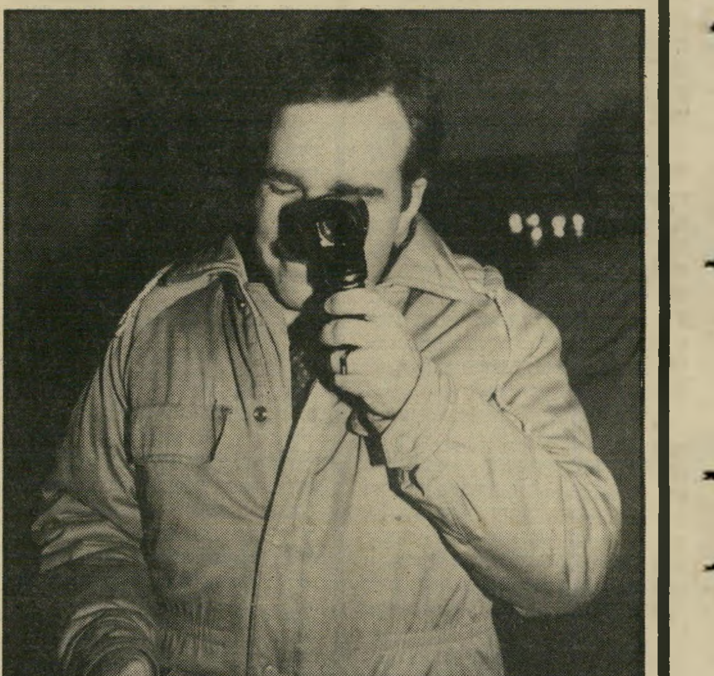

האיש והכלים **אלברט לייטר, כימאי אמריקאי, מומחה לבדיקת מיסמכים, שבא לארץ מטעם ההגנה כדי לבדוק את אמיתותו של מיסמך טרבניקי. הוא משתמש בזכוכית מגדלת מצויידת בפנס ובסט של מחט ושני מלקחיים קטנים ועדינים.**

ברובם דוברי אנגלית. שניים מהם — שניהם אמריקאים, שניהם כימאים בעלי־שם עולמי המתמחים בנושא בדיקת מיסמכים — נפגשו ולחצו ידיים. האחד היה אלברט לייטר והשני אנטוניו („טוני") קנטו.

לייטר הוא המומחה שהביאה ההגנה במשפט דמיאניוק כדי שיבדוק את אמיתותו של המיסמך שהוא, לטענת התביעה, תעודת החוגר של דמיאניוק באס־אס. קנטו הגיע לארץ לצורך אותו עניין, אבל מטעם התביעה.

לייטר, הנחשב כאחד המומחים הג־דולים בעולם לבדיקת מיסמכים, הוא אדם עסוק ביותר. היומן שלו מלא חו־דשים מראש, וקשה היה למצוא בו יום פנוי שבו יוכל לבוא ישראל, לקחת את הדגימות הדרושות ולחזור לארצות־הברית כדי לבצע את הבדיקות.

לפני תחילת המישפט, כשהיה ברור להגנה כי המיסמך, שידוע יותר כשם מיסמך טרבניקי, על־שם מחנה־האי־מונים, החליטו כי הם רוצים לבדוק את אמיתותו. המיסמך היה בידי הסוב־ייטים. כדי להביאו לארץ, שישמש כאן ראיה במישפט, היה צריך לערב את גדולי העולם. לבסוף הצליח המיל־יארדר היהודי ארמאנד האמר, בזכות קשריו הטובים עם ראשי ברית־המו־עצות, להשיג את המיסמך בהשאלה לצורך המישפט. מדינת־ישראל הת־חייבה בפני הסובייטים שלא לפגוע במיסמך ולא לבצע בו בדיקות שעלו־לות להשחיתו.

מרק או'קונור, סניגורו של דמי־אניוק, התעקש שהמיסמך יעבור בדיקה כימית קפדנית, משום שעלה החשד שהמיסמך מזוייף.

עוד לפני תחילת הדיונים בבית־המישפט הגיע לארץ אלברט לייטר, כדי לקחת את הדגימות מן המיסמך. הוא בא אז ל־24 שעות, בגלל לוח־הזמנים הצפוף שלו, אך בגלל אי־הבנות לא איפשרו לו אז השוטרים, שהיו מופקדים על שמירת המיסמך, לקחת את הדגימות. לייטר חזר לאר־צות־הברית, וביום השבת האחרון נחת שוב בישראל. גם הפעם ניצל את סוף־השבוע, שבו אינו עסוק בדברים אח־רים, כדי לקפוץ לארץ לכמה שעות ולקחת את הדגימות הדרושות. הוא שב בחזרה לארצות־הברית ביום הראשון ב־6 בבוקר.

כלי־העבודה של לייטר אינם גדו־לים. הוא הביא איתו 50 מבחנות קט־נות, את זכוכית המגדלת שלו, המ־צויידת בפנס, וקופסה קטנה ובה מחט ושני זוגות מלקחיים עדינים ביותר.

לשני המומחים האמריקאים הצטר־פו מצד ההגנה עורכי־הדין מרק או'קו־נור, ג'ון גיל והישראלי יורם שפטל. מצד התביעה היה עורך־הדין מיכאל הורוביץ.

בחדר־הבדיקה היה גם מזכיר בית־המישפט, שבא לבדוק שהכל מתנהל כשורה ושאין בעיות, עובד מז"פ ושני שוטרים. שני המומחים האמריקאים ישבו זה בצד זה, כשסביבם כל שאר הנוכחים.

בתחילה הראה הורוביץ למומחים כמה מיסמכים הדומים למיסמך טרב־ניקי, כדי ש„יחממו את ידיהם", כמו שהתבטא אחד הנוכחים. האווירה היתה רגועה. השניים מישמשו, כל אחד בתורו, את המיסמכים. אחר־כך הגיע תורו של המיסמך בהא הידיעה, מיסמך טרבניקי.

הוא הוחזק בתוך מעטפת פרספקס שקופה קשיחה. איש מז"פ הוציא אותו מתוך המעטפה בחרדת קודש, לרגע נראה היה כאילו ידיו רועדות מעוצם החשיבות והיראה.

המיסמך עצמו נראה כמו כרטיס ישן ומוכתם קצת מתוך כרטסת מישרדית. הוא בצבע ירוק, עשוי קרטון גס ומ־חוספס. בצידו האחד יש תמונת־החוגר ופרטים מזהים וציון המקומות בהם הוצב החייל. בצידו השני שמו, מיספר־התעודה וחתימת מפקד בסיס טרבניקי. כל הפרטים בתעודה כתובים בשפה הגרמנית. על המיסמך עצמו יש תרגום בכתב־יד בעט כחול לשפה הרוסית.

לייטר התייחס למיסמך בצורה עניינית. כמו מומחה ליין, המריח, בוחן את הצלילות ומקשיב למשקה לפני שהוא מכניס אותו לפיו, כך בחן לייטר את כרטיס־הנייר הירוק. הוא החזיק אותו בידו, מישש אותו, הפך אותו, הביט בו מקרוב בעין בלתי־מזויינת, ואחר־כך דרך זכוכית המגדלת, הביט בו מול האור, בחן אותו שוב ושוב — ורק אז הפשיל את שרווליו וניגש למלאכת לקיחת הדגימות.

הדגימות עצמן נלקחו באופן הבא: הוא דקר נקודה בעזרת מחט, אחר־כך גירד חתיכת נייר בלתי־נראית בעזרת המלקחיים העדינים והכניס את המימ־צא המיקרוסקופי לתוך מבחנה קטנה, שעליה רשם מיספר ואות. בתוך דפ־דפת גדולה רשם לעצמו הערות. הכל נעשה בסדר שיטתי, חוזר על עצמו, כדי שלא יהיו טעויות.

לייטר דקר את התעודה 54 פעמים במקומות שונים. הוא בדק את החות־מות, הדפוס, החתימות השונות, הנייר, התמונה, סוגי הדיו השונים, סוגי מכונת־הכתיבה. בכל פעם שרצה לד־קור, ביקש את אישורו של איש המז"פ למקום הדקירה.

אחר־כך בחר איש המז"פ פינה מסו־יימת, שממנה נחתכה בזהירות פיסת־נייר. השוטר חילק אותה לשני חלקים שווים, ונתן לכל אחד מהמומחים מנה אחת.

את הבדיקות עצמן יסיים לייטר ב־תוך שלושה שבועות, בגלל לחץ־העבודה שבו הוא נמצא. אז גם יצטרך לבוא לארץ כדי להעיד במישפט.

לייטר סיפר כי אינו יכול לקבוע בוודאות את השנה המדוייקת שבה הוצא המיסמך, אבל הוא יכול לאבחן את החומרים שממנו עשוי הנייר ואת החומרים המרכיבים את הדיו.

הוא התחיל בעבודתו ב־1975 והב־דיקה המפורסמת ביותר שלו היתה של צוואתו של המיליארדר הווארד יוז. לייטר קבע כי הצוואה שהוצגה לפניו היתה מזוייפת.

בדרך־כלל, כך הסביר, הוא עוסק בעניינים שבהם עומדים על הפרק סכומים כספיים גדולים. כאן, במישפט דמיאניוק, זו הפעם הראשונה שבה ייתכן שחיי אדם תלויים בבדיקת־ה־מעבדה שלו. הוא סיפר כי הוא מתעניין מאוד במיסמך, מכיוון שבדרך־כלל אינו מקבל הזדמנות לבדוק מיסמך שהוא כל־כך חשוב לגורלו של מיש־פט.

כשסיים לקחת את הדגימות, לקח אותו מרק או'קונור לארוחת־ערב במ־לון אמריקן־קולוני בירושלים המיז־רחית, שם הוא שוהה מאז הגיע לארץ. השעון של לייטר הראה את השעה 1 וחצי, וזו היתה שעת־הצהריים בצפון קרוליינה, המדינה שממנה בא בצה־ריים ואליה חזר למחרת. הוא לא טרח אפילו לשנות את השעה ולהתאים אותה לשעון הישראלי.

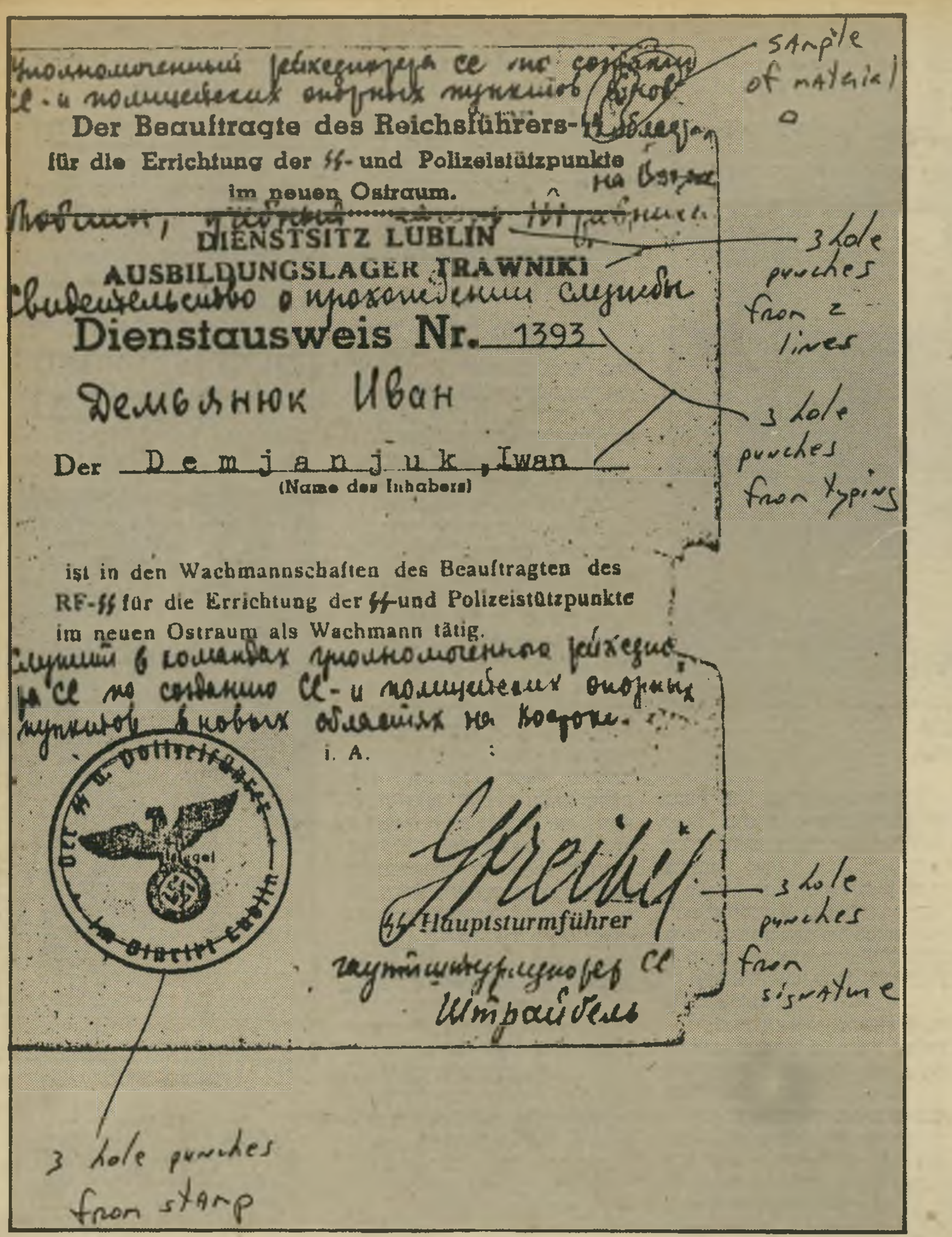
Der Beauftragte des Reichsführers-SS
für die Errichtung der SS- und Polizeistützpunkte
im neuen Ostraum.
DIENSTSITZ LUBLIN
AUSBILDUNGSLAGER TRAWNIKI
Dienstausweis Nr. 1393
Демьянюк Иван
Der Demjanjuk, Iwan
(Name des Inhabers)
ist in den Wachmannschaften des Beauftragten des
RF-SS für die Errichtung der SS-und Polizeistützpunkte
im neuen Ostraum als Wachmann tätig.
i. A.
SS-Hauptsturmführer
Штрайбель

בדיקת המיסמך **זהו צילום של חלק ממיסמך טרבניקי. מצויין עליו מיספר התעודה, שמו של נושא התעודה וחתימתו של שטרייבל, מפקד המחנה. בצד אפשר לראות את הערותיו של המומחה האמריקאי אלברט לייטר, בהן סימן מאין לקח את הדגימות, שהן דקירות בנייר. הוא לקח דגימות מן החותמת הגרמנית בתחתית המיסמך משמאל, מחתימתו של שטרייבל, מן המיספר המודפס, ומן התרגום לרו־סית המופיע בעט בכתב־יד על גבי המיסמך עצמו.**

שידור

צל"ש

גם מראיינת, גם מופיעה

● **לריבקה מיכאלי**, מנחת ה־תוכנית סיבה למסיבה, על הופעה מצויינת בחיקוי שושנה ארבלי־אלמוז־לינו, שרת־הבריאות.

מיכאלי אינה מסתפקת בכיסא המ־כובד של המנחה, ולמרבה מזלם של הצופים טורחת ומפגינה מפעם בפעם את כישרונה המבורך בחיקויים.

מאחורי המיקרופון

לא היו תגובות

כתב צעיר של גלי צה"ל התקשר ביום הראשון בצהריים עם מישרדי

מנחה מיכאלי
גם וגם

הנהלת רשות־השידור בירושלים. ה־מישרדים היו שוממים למדי, ולטלפון ענתה **ירדנה הראל**, דוברת־הרשות. הכתב ביקש לשמוע אם הגיעו ל־מישרדי הרשות תגובות על מתיחת מערכת־החדשות של התחנה הצבאית מן הבוקר.

בתוכנית בוקר־טוב־ישראל הכינו אנשי גל"ץ מתיחה לעם ישראל. הם סיפרו בטון רציני, ענייני וחדשותי לגמרי כי באותם רגעים יוצאים לאוויר שידורי הערוץ השלישי, מכיוון ששי־דורי הערוץ השני נתקלים בקשיים חקיקתיים. לאולפן הובאו אפילו שני „מומחים" — אחר טכני, שהסביר איך אפשר לקלוט את הערוץ השלישי, והשני אופטי, שהסביר איך להסתכל בטלוויזיה כדי לראות את השידורים בין הקווים הפנויים של הערוץ ה־ראשון.

אבל למרות המאמצים שהשקיעו בגל"ץ, לא הגיעו תגובות ושאלות ל־מישרדי הנהלת רשות־השידור בירו־שלים.

הכל בגלל מחלה

מאזיני גלי־צה"ל, שציפו ביום השישי ב־7 בערב לתוכנית מגירות־הלב עם יאיר צבן, הופתעו לשמוע שידור חוזר של התוכנית מגירות־הלב עם שלמה בר־אבא.

השידור החוזר לא היה טעות טכנית או בילבול בסירטיה של התחנה. השי־דור החוזר היה כתוצאה ממחלתה של **עדנה עברון**, העורכת והמראיינת במגירות־הלב. אבל גם מחלה זו לא היתה מורגשת, ולא משאירה חותם כל־כך משמעותי על לוח־המישדרים של התחנה, לולא מישפט דמיאניוק.

גלי־צה"ל משדרים שידורים חיים וישירים מן המישפט בערוץ האף־אם. לכן מגוייסים האולפנים הירושלמיים של התחנה לצורך המישפט. בגלל עובדה זו נאלצים העורכים הירושל־מיים להצטמצם בסר מאוד הדוק של שעות־אולפן. לעברון נקבעו שעות־אולפן לתחילת השבוע, אך דווקא באותו יום נפלה למישכב, ולא יכלה להגיע לתחנה. היא לא הספיקה לסיים את עריכת התוכנית עם צבן, ונאלצה לדחות אותה בשבוע.

עברון, הידועה כאדם החושב מראש על כל פרט, ויהי הקטן ביותר, חשבה מה לשים במקום צבן שנפל. חשבה, חשבה והחליטה לשדר שוב את ה־תוכנית עם בר־אבא, שהוקלטה בשנה שעברה במיוחד לפורים. גם השנה שודרה התוכנית ערב־פורים.

מאזינים רבים התקשרו עם התחנה אחרי השידור החוזר, ובפיהם תגובות נלהבות על התוכנית. אולי התקדים הזה, שבא כאילוץ, יהיה פתח לשידור חוזר של כמה תוכניות שהיו טובות במיוחד, ושכדאי לשדרן שוב למען המאזינים.

התוכנית עם צבן, שאמורה היתה להשתרע על פני שבועיים, צומצמה (בגלל המחלה) לשעה אחת בלבד, ותשודר ביום השישי הקרוב ב־7 בערב בגלי־צה"ל.

הזדמנות פז

גלי־צה"ל מתחילים בשידורה של סידרת־תוכניות חדשה, שתעסוק ב־מחזות־זמר. הסידרה, הנקראת מוכרח לשיר, מוכרח לרקוד, כוללת 13 פרקים, ותשודר מדי שבת ב־12 ב־צהריים.

בסידרה אפשר יהיה לשמוע את ה־להיטים הגדולים, הזמרים הגדולים, ו־סיפורים שונים מתולדות המחזות־זמר.

מגישי התוכניות יהיו **חיים קינן, דן אלמגור, אבי קורן, רוני תורן ורוני עינבר.**

בתוכנית הראשונה, שתשודר בשבת הקרובה, יככבו ארבע זמרות גדולות: ליזה מינלי, ברברה סטרייסנד, שירלי מקליין ואתל מרמן.

ליזה מינלי סיפרה בראיון כי אמא שלה, ג'ודי גארלנד, התנגדה לכך ש־בתה תכנס לענייני השואו־ביזנס וניס־תה למנוע זאת ממנה. למרות זאת הו־פיעה ליזה, כשהיתה נערה בת 14, ב־הופעה חיה עם אמה כשהן שרות הלו ליזה, הלו ג'ודי, לפי המוסיקה של הלו דולי.

שירלי מקליין סיפרה כי התגלתה לגמרי במיקרה. היא היתה נערת־מקה־לה במחזמר סוויט צ'ריטי. באחת ה־פעמים חלתה הכוכבת, ומקליין קיבלה הזדמנות־פז למלא את מקומה בתפקיד הראשי.

הרעיון להפיק את סידרת־התוכניות עלה במוחו של **מולי שפירא**, מנהל מחלקת־הבידור של גל"ץ, אחרי ההצל־חה המסחררת שהיתה למחזמר גבירתי הנאווה בקיץ שעבר בארץ.

את הסידרה ערכו **יורם רותם ותמי שבק.**

מאחורי המירקע

רוטציה של שביתות

בכירים בטלוויזיה ובהנהלת רשות־השידור מסתובבים בזמן האחרון ממור־מרים. הם כועסים על העובדה שעובדי הטלוויזיה החינוכית אינם שובתים אף פעם בגלל בעיות־שכר. למרות זאת זוכים אנשי החינוכית מן ההפקר. בכל פעם שעובדי הטלוויזיה הכללית מקב־לים העלאות־שכר בגלל שביתות, עי־צומים, מילחמות, מריבות, האפלת־מירקע ועוד כהנה וכהנה, מקבלים גם עובדי הטלוויזיה החינוכית בדיוק את אותם הסכומים, באופן אוטומאטי.

מישהו העלה השבוע רעיון להציע לאנשי החינוכית לעשות שביתות ברו־טציה, כך שבכל פעם ישבתו העובדים מטלוויזיה אחת, ועובדי השנייה יקבלו באופן אוטומאטי את התוספות המוש־גות.

בתוככי הרשות

הקרב על הכיסא

ב־1 באפריל אמור לשבת אדם חדש על כיסאו של יו"ר רשות־השידור. ה־קדנציה של **מיכה ינון**, היו"ר הנוכחי, תסתיים ב־31 במרס. למרות שהזמן קצר, אין מי שדוחף את הנושא לסדר־היום של הממשלה, שהיא הגוף הבוחר את היו"ר.

חנניה הרמן

מועמד פלג
ברגע האחרון

למערך ברור שהיו"ר החדש יהיה איש שלו, מכיוון ש**אורי פורת**, מנכ"ל הרשות, הוא איש של הליכוד.

עוזי ברעם, מזכ"ל מיפלגת־העבודה, הודיע במסיבת עיתונאים, שרנה בענ־יינים שבין המערך לליכוד, כי מועמד המערך למישרה הוא ד"ר **ישראל („רוליק") פלג**, שהוא ראש לישכת־העיתונות־הממשלתית וגם חבר הוועד־המנהל של הרשות. במיקרה זה יפרוש מתפקידו הנוכחי.

גם יצחק נבון, שר־החינוך והשר הממונה על הרשות, תומך במועמדותו של פלג.

הליכוד מעוניין לדחות את המינוי מטעמים שונים, ומעלה מדי פעם שמות שונים, ניטראליים־כביכול, למ־לא את המישרה.

אם לא ייבחר יו"ר חדש עד לסיום כהונתו של ינון, יכולים לקרות כמה דברים: הממשלה תאריך את כהונתו של ינון לתקופה מסויימת, אבל לשם כך יהיה צורך לשנות את החוק, דבר שהוא כמעט בלתי־אפשרי.

ברור שמה־1 באפריל, לפי החוק הקיים, לא יהיה עוד ועד־מנהל ומליאת הרשות תשמש במיקרה כזה כתחליף לוועד. **דויד אדמון**, חבר הוועד־המ־נהל, העלה השבוע אפשרות שהמליאה תבחר מתוכה בוועדה שתמלא את מקו־מו של הוועד־המנהל ושתדון בעניינים השוטפים של הרשות. הצעה זו נוגדת את רוח חוק רשות־השידור.

אפשרות נוספת היא כי ברגע האח־רון, כשהיו"ר יסיים את תפקידו, יציע מישהו מועמד לא־מתאים, והוא ייבחר בגלל לחץ של זמן. דברים כאלה כבר קרו בעבר, למשל באיוש מישרת היו־עץ־המישפטי־לממשלה.

ברור שאם נבון יבין את חשיבות העניין וידחוף את הנושא לישיבת הממשלה, אפשר יהיה לבצע בחירה מכובדת של יו"ר חדש, המערך יוכל לעמוד על בחירת איש שלו, שיהיה גם מתאים לתפקיד, והכל יבוא על מקומו בשלום.

כרגע נראה שהדברים הולכים לק־ראת בלגאן, בנוסף על הבלגאן הקיים בתוך הרשות עצמה במריבות שבין העובדים להנהלה, וזה הזמן הפחות־מתאים למצב שבו לא יהיה יו"ר נבחר ובעל־סמכות.

ענת סרגוסטי

ההיעלמות המיסתורית

מיכה ינון, יו"ר רשות־ה־שידור, נעלם. למישטרת־ישראל לא נמסרה הודעה על היעלמו. איש לא התבקש לחפש את היו"ר האבוד. גם צוות של שי־דור־חוקר אינו מכין שיחזור ותחקיר בנושא. אבל האיש פשוט איננו.

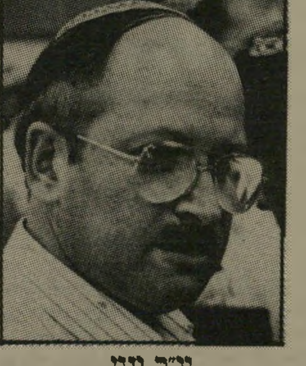

יו"ר ינון
אצל הגיזענים!

מיכה ינון נסע לחו"ל. מה רע בזה? אילו היה נוסע למקום־יישוב תרבותי, בוודאי לא היה מסתיר את יעד נסיעתו באופן כל־כך קפדני. אבל ינון נסע למקום ישוב לא־תרבותי: הוא נסע לדרום־אפריקה. כך, בש־קט־בשקט, בעוד שהאמריקאים מכינים דוח מפורט על מדינות הסוחרות עם ארץ האפרטהייד.

בעוד שבישראל לא שוכך הוויכוח סביב היחסים עם דרום־אפריקה, נסע לו יו"ר רשות־השידור הממלכתית לביקור בארץ הגיזענית.

יום לפני היעלמותו טילפן ינון **לדויד אדמון**, שבנוסף על היותו חבר הוועד־המנהל, הוא גם מישנה־ליו"ר ואמור למלא את מקומו בהיעדרו (כך הוא עושה, למשל, בכל סוף־שבוע, מכניסת השבת ועד צאתה, ובכל יום־מועד אחר, מכיוון שהיו"ר הנכבד הוא איש דתי). ינון הודיע לאדמון על נסיעתו, וביקש שיחליף אותו.

גם **נתן כהן**, היועץ־המישפטי של הרשות, נעלם. במישרדי הרשות חושדים שהשניים יצאו למסע משותף בארץ־האפרטהייד.

העולים מברית

פרשיות מין

בישיבה סוערת של נשיאות התאחדות עולי ברית־המועצות פוטרה מעבודתה מזכירת־ההתאחדות, ולנטינה טייץ.

שיר־אהבה, שיחת־טלפון משונה, פוליטיקה קטנונית ומירוץ קדחתני אל הכנסת, לכל אלה חלק בפיטוריה הדרמאתיים של טייץ.

הדמויות העיקריות בפרשה הן ולנ־טינה טייץ, שימעון ברויטמן ופימה פיינבלום. טייץ, בת 43, עלתה לארץ מווילנה עם הוריה ב־1957. היא היתה אז בת 13. ילדה שהשאירה שם חברות טובות, בית־ספר מוסיקלי ופסנתר. הג־עגועים אל ימי הילדות בווילנה מעולם לא קהו.

מאז, בעיקביות נחושה, היא חולמת על השיבה הביתה. ב־1967, כשהיתה כבר נשואה ואם לתינוקת, הגישה, ביחד עם בעלה, בקשה לשוב לברית־המועצות. מילחמת־ששת־הימים וני־תוק היחסים הדיפלומטיים עם ברית־המועצות קטעו את החלום.

טייץ נשארה בארץ, אבל ליבה מצוי שם. את שלושת ילדיה לימדה אלפבית קירילי, גם המיבטא הרוסי הכבד לא נמחק. ולנטינה טייץ נראית ונשמעת כאילו עזבה את ברית־המועצות זה עתה.

לפעמים, בעיתות של מצוקה, היא כותבת שירים כמו זה: „באם ניתקו שורשיך מקרקע שהיא יניקתך/כי נטע זר הינך."

לפני ארבע שנים התגרשה, ומייד התחילה לחפש עבודה. היא עבדה ב־קרוג, שבועון ישראלי בשפה הרוסית, ככתבת פרי־לאנסרית. העיתונאים דוברי־הרוסית, כמו עמיתיהם כותבי־העברית, מתקשים להתקבל לעיתוני־הם ככתבים קבועים.

בחיפושיה אחרי עבודה קבועה הגי־עה טייץ אל התאחדות עולי ברית־המו־עצות. שם עבדה כמזכירה במשך שנה, עד לפיטוריה.

„את כפצע כואב..."

„העבודה בהתאחדות קשה ולוחצת," אומרת טייץ. „יש שם הרבה מתחים בין עולים חדשים ממש לוותיקים יותר. כל אחד רוצה להצליח בכל מחיר, כדי להוכיח לעצמו ולחבריו שהוא שווה משהו גם כאן.

„בתוך כל הסערה הזו כועסים, כמו־בן, על מי שנמצאת שם כל הזמן — המזכירה. כל טעות הכי קטנה שלי הי־תה הופכת לשערוריה. ספגתי עלבונות ואיומים בפיטורים כמעט כל שבוע.

„כמה ימים אחרי שהתחלתי לעבוד בהתאחדות, הכרתי את שימעון ברויט־מן, חבר נשיאות. מייד נוצר בינינו קשר אינטימי. הוא נתן לי להבין שהוא יגן עליי בעבודה.

„הוא באמת עזר לי. למשל: ביקש בשבילי העלאה במשכורת.

„בקשר בינינו היו תקופות של ע־ליות וירידות. בתקופה טובה גם היחס אליי בעבודה היה טוב. בתקופה רעה — גם בעבודה התייחסו אליי גרוע.

„ברויטמן רמז לי שהוא אחראי הן ליחס הגרוע כלפיי והן ליחס הטוב.

„אחרי חצי שנה רציתי לנתק את הקשר בינינו, ואיימתי עליו שאם הוא לא יניח לי אפנה לכלי־התיקשורת.

„הוא נבהל מאוד ואמר: 'אם תעזבי אותי, אני אגרום לזה שתפוטרי מהעבו־דה!'

„אז הגיע תורי להיבהל. חזרתי אליו."

שימעון ברויטמן, 54, מהנדס, אזרח־עובד־צה"ל, עלה לארץ לפני חמש שנים עם אמו, אשתו ובתו. במוסקווה היה מסורב־עליה במשך עשר שנים. עובדה זו עוטרת אותו בהילת־כבוד בקרב עולי ברית־המועצות.

לפני ארבעה שנים הצטרף להתאח־דות. ב־1984 הקים, ביחד עם עוד שי־שה עסקנים, חטיבה קטנה בתוך ההת־אחדות. הם מכנים עצמם חטיבה על־

מספוטרת טייץ
„הינך כלי־מישחק בידי גברים...”

המועצות הסתגלו מהר מאוד לאווירה בארץ:
ושחיתות מעורבות במאבק שלהם על מישרות

ולנטינה אמרה

„ניאֶט!”

מיפלגתית. בכל הזדמנות הם טוענים שההתאחדות צריכה להתנער מהמיפלגתיות הישראלית ולהתרכז בעזרה לעולים. למעשה, הם מזדהים ומזוהים עם התחיה.

ברויטמן מכחיש כי אי־פעם ניהל קשר אינטימי עם טייץ. הוא טוען שאומנם עזר לה בעבודה, אבל עשה זאת, לדבריו, מחמת טוב־ליבו.

מתוך אותה גדלות־נפש, כנראה, גם כתב לה שיר, בכתב־ידו: לא אכתוב לך יותר מיכתבים/ושירים כבר לך אחדל להקדיש/ אשתדל אותך יותר לא להכיר/ומה שהיה שילך לאוקיינוס/מצאתיך באשפתות החיים/ נדבקת כעלה שהצהיב/נפתחתי אלייך, הלכתי איתך/וכעת את כפצע כואב/ אסחוט את ליבי מהכאב/שנותר משיחתנו/על הפצע מלח שזרת/בשבילי אין בכך בושה/ ידעתי שאת תלשה/שהינך כלי מישחק בידי גברים/ ידעתי ששיקרת במילות אהבה/אני משמש לך כמתאבן/הרגעים בהם הייתי מאושר/ אחשבם כאות לתודתך.

במחצית פברואר שוב נותק הקשר בין ולנטינה טייץ לשימעון ברויטמן. „אז החליט ברויטמן לנקוט בשיטת הפחדה חדשה ונועזת,” אומרת טייץ. „הוא התקשר אליי ואמר לי: זה עתה שבתי מחקירה המיסמכים שלך, שנעלמו מהארון, הגיעו לידי אירגוני־המחבלים.”

בתה של טייץ וחברתה היו עדות לשיחה.

מיסמכים ובהם רשימות של כל חברי־ההנהלה ופתק המבטא את רגשי מרירותה של טייץ מהנעשה בהתאחדות אכן נעלמו ימים אחדים לפני כן מההתאחדות. ולנטינה טייץ, קומוניסטית מוצהרת, עדיין חולמת על חזרה לברית־המועצות, חששה שאי־מישהו מנסה להכשיל אותה ולמנוע ממנה לשוב לברית־המועצות ולספר ליהודים שם כי היא, כמו כמה אחרים, אינה נהנית מהשהייה בארץ.

„אחרי שנרגעתי, הבנתי שברויטמן רק ניסה להפחיד אותי,” היא אומרת.

את האירוע הבא איש אינו מכחיש: בישיבת נשיאות לפני שבועיים התפרצה טייץ לחדר־הישיבות וסיפרה לחברי הנשיאות, וברויטמן בתוכם, כיצד ניסה להפחיד אותה.

פימה פיינבלום, יו"ר ההתאחדות, פיטר אותה מעבודתה בו במקום.

ב־1968 הקימה מיפלגת העבודה, או ליתר דיוק הגרעין הקשה של מנגנון מפא"י, בהשראתה של גולדה מאיר, את התאחדות עולי ברית־המועצות. אחרי מילחמת־ששת־הימים, כשהתחילו להגיע עולים מברית־המועצות, הבינו במנגנוני המיפלגות את הפוטנציאל האלקטורלי העצום הטמון בעליה הזו. במפא"י עשו הכנות ראשונות לקליטת העולים אל חיק המיפלגה.

עסקן פיינבלום
פריצה לישיבה

היושב־ראש הראשון של ההתאחדות היה יונה כסה, חבר־כנסת לשעבר, עסקן ותיק ומנוסה. התחזיות אכן התאמתו. 163 אלף יהודים הגיעו לארץ מברית־המועצות. ההתאחדות התמלאה בהם ובנציגיהם.

מכות בין המועמדים

אחרי כסה כיהנו בתפקידי היושב־ראש יצחק מרס, גרישה פייגין ויוסף תקוע, לשעבר שגריר ישראל באו"ם ומאנשי מחנה רפ"י במיפלגת העבודה.

ב־1979, בבאר־שבע, בזמן מלכות תקוע, פרצה המהפכה הרוסית־ישראלית. קבוצת עולים נזעמת פרשה מההתאחדות, שהיתה בירוקרטית מדי לטעמה ולא הניחה להם להשתלט על עמדות הכוח. הפורשים הקימו את אירגון יוצאי ברית־המועצות המזוהה עם תנועת־החרות. בראשו עומדים אברהם שטוקרביץ, גיבור ברית־המועצות, יחזקאל פולרביץ, אסיר־ציון ומראשי בית"ר בליטא, ודויד יפית. ראשי האירגון נמנים עם מחנה שמיר־ארנס בחרות.

ב־1980 הקים גרישה פייגין את ברית יוצאי ברית־המועצות ומיזרח אירופה. הברית, כמו ההתאחדות, מזוהה עם מיפלגת העבודה.

מנהיגי שלושת הארגונים מנהלים קרבות סמויים וגלויים. כל אחד בטוח שאירגונו־הוא מייצג נאמנה את יוצאי ברית־המועצות בארץ. כל אחד מתגאה בתלאות שפקדו אותו שם, מזלזל בסיבלם של האחרים.

„אני הייתי כלוא בבית־משוגעים אחרי שהחזרתי את האותות והדרגות שלי לנשיא ברית־המועצות,” אומר גרישה פייגין בגאווה גדולה. „ומה עשה פיינבלום, יו"ר ההתאחדות, באותו זמן?”

אמת, פיינבלום אינו גרישה פייגין וכותונת־המשוגעים שלו, או אדוארד קוזניצוב שניסה לחטוף מטוס. לאלה שמור מעמד מיוחד, אריסטוקרטי כמעט, בקרב יוצאי ברית־המועצות.

אולם אף פיינבלום עשה שם מעשה דרמאתי, המעורר כבוד גם בין יריביו:

בפברואר 1971 התכנסו 24 יהודים במישרד הקבלה של נשיא ברית־המועצות דאז, ניקולאי פודגורני. הם הגישו למנהל המישרד רשימה של שאלות עקרוניות בנושאי עליה וזכויות־האדם, והודיעו שלא ינטשו את המישרד עד ששאלותיהם ייענו.

זו היתה השביתה הראשונה בתולדות ברית־המועצות, והיא עוררה הד עצום בכל רחבי העולם.

בשעה 10 בלילה נעתר מנהל מישרד־הקבלה לדרישת השובתים. בתוך ארבעה ימים ענה פודגורני על שאלותיהם. כמה חודשים אחר־כך, עלו לארץ 21 מהשובתים. שלושה עדיין נמצאים שם.

קודם לפעילותו הציונית היה פיינבלום מזכיר תא המיפלגה הקומוניסטית במקום עבודתו. כשהתגלה לו החזון הציוני נטש את המיפלגה.

פימה פיינבלום, 52, מהנדס במיקצועו, הגיע לבאר־שבע בתחילת 1971 והתחיל לעבוד במיפעלי ים־המלח. היום הוא מנהל פרוייקט במיפעלי ים־המלח.

בין שאר פעולות ההשתקעות וההתערות בארץ הצטרף פיינבלום לליכוד והיה חבר במטה הבחירות של הליכוד בבאר־שבע ב־1977.

כשהתברר לו שהנצחון אכן הושג, אבל הוא עצמו לא זכה אף לא בפלח קטן מהתהילה, ערק למערך.

מיפלגת העבודה קלטה אותו בחמימות, כי פיינבלום, אדם נמרץ ופעלתן, הביא עימו כנדוניה כמה מאות קולות של עולים.

בבחירות של 1981, כאשר לא השתלב במקום ריאלי ברשימת המערך לכנסת, הקים רשימה עצמאית, נס. בראש הרשימה היה אדוארד קוזניצוב.

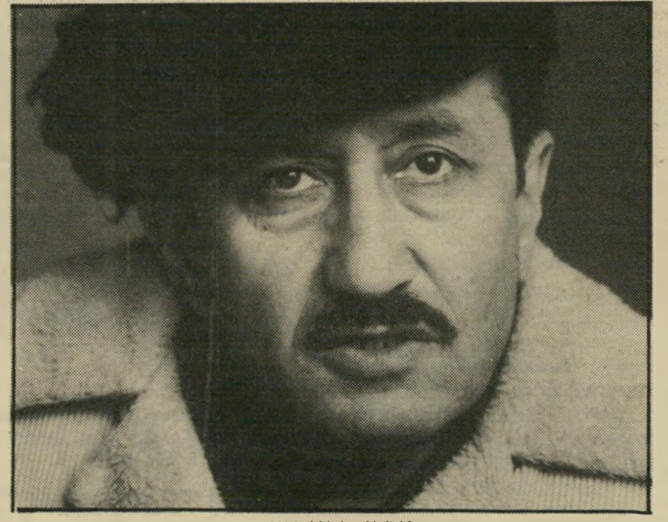

עסקן ברויטמן
קשר אינטימי

הנס המיוחל לא התרחש. גם קוזניצוב וגם פיינבלום לא זכו במישרת חבר־כנסת.

העצמאות הפיתאומית הכעיסה את מיפלגת העבודה. פיינבלום הודה, כתב מיכתב סליחה והוחזר למיפלגה. קוזניצוב היגר לגרמניה המערבית.

היום קשור פיינבלום למיפלגת העבודה בקשר־דם כמעט. המיפלגה זקוקה לו ולקולותיו בבאר־שבע. לפיכך מוקם במקום השני ברשימת העבודה לעיריה, וכיום הוא חבר מועצת עיריית באר־שבע. בתמורה הוא מקבל סיוע אוהד בהתאחדות יוצאי ברית־המועצות.

לפני שנה וחצי נבחר כיו"ר ההתאחדות. הבחירה היתה רעשנית ורוויית־יצרים. פיינבלום ומתחרהו, דני בלוץ, היכו זה את זה. בלוץ נבחר. פיינבלום עירער. בבחירות החוזרות הוא זכה סוף־סוף בתואר יושב־הראש.

כמו כל מוסד הקשור במיפלגת־העבודה, גם התאחדות יוצאי ברית־המועצות מורכבת מעשרות עסקנים קטנים. סניפיה פזורים בכל רחבי הארץ. נציגי הסניפים בוחרים את היושב־ראש ואת 161 חברי־ההנהלה, 41 חברי־המועצה ו־23 חברי־הנשיאות.

פימה פיינבלום, גבוה, מעוטר בזקן, לרגליו מגפי־בוקרים, ידיו תחובות דרך־קבע בכיסי המיכנסיים, הליכתו זקופה, מקרינה ביטחון עצמי.

„אם לעולה יש דיור ועבודה, הוא שמח. בכל השנים שלי בארץ אני פועל רק בשביל זה: שלעולים יהיה גג מעל לראש ועבודה שתפרנס אותם בכבוד,” הוא אומר.

מייד, בלי היסוס, הוא ממשיך: „את ולנטינה פיטרתי מפני שהיא התפרצה לישיבת הנשיאות והעלתה נושא שלא היה קבוע בסדר־היום.”

הדבר לא נראה לו תמוה. הוא, יו"ר אירגון — הפועל בקדחתנות למען מציאת עבודה לעולים, מקפח את פרנסתה של טייץ רק מפני שפרצה בצעקות.

בהתאחדות טוענים שסיבת הפיטורין שונה. פיינבלום זכה בתואר היושב־ראש אחרי מאבק קשה, ברוב של 10 קולות בלבד.

חשבון פשוט: שימעון ברויטמן ושישה חברי סיעתו הם אוצר חשוב של שיבעה קולות. ברויטמן גם עומד בראש ועדת הפנסיונרים בהתאחדות. מאחר ומרבית הבוחרים הם פנסיונרים, או מתקרבים לגיל הפנסיה, הרי שהוא שולט על פרוסת מצביעים גדולה.

כעסקן ותיק, שנושא את עיניו אל הכנסת כמעט מיום בואו לארץ, יודע פיינבלום מה רבה חשיבותו של כל קול.

כך, מבלי שידעה, נפלה טייץ קורבן על מיזבח המירוץ של פיינבלום לכנסת. היא היתה מתנתו של פיינבלום לברויטמן. במחווה של רצון טוב העלה פיינבלום את שכרה החודשי. „רק בשבילך אני עושה את זה,” אמר לברויטמן.

כשנפגמו היחסים האישיים בין ברויטמן לטייץ, ואחר־כך, כשטייץ התפרצה לישיבה והאשימה את ברויטמן בהתנכלות, עשה פיינבלום את המעשה היחיד שהיה אפשרי מבחינתו: הוא פיטר את ולנטינה טייץ.

„פיטוריה של ולנטינה לא הוסיפו לנו כבוד,” אומר חבר־נשיאות. „אחרי שהתגלתה השערוריה, היינו צריכים לומר לברויטמן ללכת.”

במקום זה הם גירשו את טייץ.

כתבה: שרה ליבוביץ. צילם: ציון צפריר

הורוסקופ

(המשך מעמוד 34)

לסמוך על המזל: גישה רצינית ואחראית תוכיח את עצמה.

● נסיעות, לימודים ומישפטים

נסיעות לחו"ל יהיו השנה יותר מבכל שנה אחרת. כלומר, הזדמנויות לא יחסרו – אך דווקא בנושא זה לא יהיה כל־כך פשוט, קל ונוח. בנסיעות לחו"ל צפויים קשיים לא מעטים, וכדאי להתכונן לכך מראש. בני טלה הם בעלי תושיה ויודעים לצאת מכל קושי.

בשני נושאים נוספים יתכנו בעיות: לימודים גבוהים ומישפטים. מי שחושב על לימודים, כדאי

לרווקים ולפנויים מצפה שנה מרגשת: סוף־סוף ימצאו את בן־הזוג שאותו חיפשו זמן רב. יש גם סיכוי תינוק חדש

שיידע שמצד אחד, בלימודים עצמם צפויה התקדמות והצלחה, אולם התנאים עצמם יהיו קשים ומלחיצים. אך למרות הכל, זה לא ימנע מבעדם ללמוד ואף להצטיין בלימודים, בעבודות ובבחינות.

אלה מבני המזל שמשום מה מעורבים בערכאות משפטיות, לא יעברו זאת בקלות, ולא יצליחו להשיג מה שהם מבקשים. מבחינה זאת הם יצטרכו להמתין עוד שנה לפני שיוכלו לצאת מהתיסבוכת שבה הם מעורבים.

● ומה שבינו לבינה

לכל בני המזל צפויה שנה מאוד רומאנטית. קשרים קבועים ו־קיימים יחזיקו מעמד ויהיו אפילו טובים יותר, אבל בתנאי שה־יחסים בריאים.

המצב שונה ביחסים מעורערים ומסובכים. לקשרים מסוג זה אין סיכוי רב להתקיים לאחר שתחלוף השנה. משהו יגרום לכך שהם יפסקו ויסתיימו. אם התהליך יהיה איטי או מהיר – זה תלוי במעורבים בדבר. כלומר, את זאת אפשר לבדוק במפה האישית.

לרווקים ולפנויים שבין בני ה־מזל מצפה שנה מאוד מרגשת. סוף־סוף יימצא אותו בן־זוג או בת־זוג שלהם הם ממתינים זמן כל־כך ממושך. חברויות שאינן מחייבות מבחינה ריגשית עלולות להסתיים, אבל זאת רק כדי לאפשר מציאת בן־זוג יותר מתאים. אין ספק ששנה זו תהיה מעניינת ומבטיחה.

במישפחות שאחד מבני־הזוג הוא במזל טלה, יש סיכוי רב להרחיב את המישפחה – תינוק עשוי להגיע ולהוסיף התרגשות, שימחה וטעם חדש לחיים.

אדם לאדם – רוצחו

(המשך מעמוד 20)

גראנדה והיתה ניקאראגווה, פני האוייב אינם משנים וגם לא זהותו השונה. האוייב השתנה אבל לא המילחמה.

נכון, זה באמת לא חשוב.

כאילו רצית לומר: אתה לא נלחם בווייט־נאמי, כי אם בעצמך.

אמת. ברגע מסויים אני רוצה לומר: אינך נלחם באוייב כי אם בטירוף, בבילבול ובתוהו ובוהו. בצורה שהנשק המודרני פועל, בעוצמת־האש שלו, האינטנסיביות שלו, הוא מגיע לכל מקום, בלי יכולת לקבוע מי יספוג וכמה יספוג. הקרב של היום אינו סביבה מבוקרת משום בחינה שהיא.

אתה היית בקרב. אתה חווית אותו, אתה חזרת ממנו, אתה כיתבת אותו. האם בשבילך הסרט הזה היה מעין הקלה, השלכה של נסיון שעברת, שהביאה איתה תחושת רווחה?

זה היה קתארזיס. אני חושב שזה היה יותר חזק כשכתבתי את התסריט, ב־1976. לא עשיתי את הסרט אלא עשר שנים יותר מאוחר.

מה שאני חותרת לברר איתך הוא זה: האם עשית את הסרט הזה כזעקה נגד כל המילחמות, או נגד המילחמה הזאת במיוחד?

מעולם לא הייתי מעז להצהיר הצהרה שכזאת, „נגד כל המילחמות." רציתי לעשות משהו בשביל האינטואיציה שלי. אינני גורס הכללות אידיאולוגיות, שכמה מן האינטלקטואלים הגרמנים מאמינים בהן.

אני הייתי נגד המילחמה הזאת. אני חושב שזה היה שיקול נורא. אני חושב שבצד האמריקאי היתה שחיתות נוראה, שקר מוסרי, חוסר־יושר בצורה שבה נלחמו. אנחנו נועדנו להיכשל עוד לפני שהתחלנו. לא היתה לנו שום סיבה להיות שם.

לעומת זאת, אינני יכול לשלול כל מילחמה שהיא. מילחמת העולם השניה היתה מילחמה צודקת. אם יש מטורף בצמרת העולם, מישהו חייב להוריד אותו. אינך יכול לתת שידחקו אותך לאבדון. זאת עובדת־חיים, לכן אי־אפשר לגנות מילחמות בכלל, ללא אבחנה.

האם, לדעתך, למדה אמריקה

נהרגו במילחמה, ועוד 200 אלף חיילים שנפצעו קשה, עשו זאת לחינם. הם מתו ונפצעו לחינם.

אילו למדנו את הלקח, היינו צריכים לתכנן מחדש את כל יחסי־החוץ שלנו. היינו צריכים לבוא למשא־ומתן עם האוייב. היינו צריכים לדבר עם הרוסים, לשוחח עם הסאנדיניסטים ועם הקובאים.

האידיאולוגים — אם אלה אינטלקטואלים גרמנים בפסטיבל־סרטים או הנשיא רונלד רגן, או האיית־אללה חומייני — הם האויבים של המין האנושי, כי אלה אנשים המחרחרים מילחמה.

חבל, אם כן, שלא הזמינו אותך לקבלת־הפנים של ג'ק ואלנטי ואלם קלימוב, כדי שתראה כיצד הרוסים והאמריקאים מחליפים נשיקות. חבל שהממשלות שלהם לא עושות כך. בינתיים נשוב לסירטך. הוא התקבל נפלא בארצות־הברית. מה זה אומר לך? האם הופתעת?

זה בא לי כהלם מוחלט. לומר את האמת, לא ציפינו לעסקים גדולים. חשבנו שזה נושא קשוח, סחורה שקשה למכור. פתחנו בכמה בתי־קולנוע, בצניעות, אבל הסתבר שהעסקים היו חמים מן ההתחלה.

היום אנחנו עומדים לשבור את מחסום 100 מיליון הדולר, שזה נדיר מאוד במקרים כמו הסרט שלי. זה יכול להיות צפוי בבידור המוני, בסרטים כמו שודדי התיבה האבודה וקרוקודייל דאנדי.

אמרתי שקולך מדבר מגרונו של כרים. נדמה לי שזו הפעם הראשונה שמציגים כאחת הבעיות העיקריות במילחמה את העובדה שהאמריקאים נלחמו באמריקאים.

הבעיה עם המילחמה הזאת היתה היעדר מוחלט של מטרה מוסרית. בלי שהשגנו ניצחונות, בלי השגת מטרות גיאוגרפיות כלשהן, התחלנו להיטפל אל עצמנו.

אני הרגשתי מתח בתוך כל המחלקות שבהן שרתתי. איבה בין האנשים, בין אותם ששנאו את הווייט־נאמים, שבעיניהם הווייט־נאמי הטוב היחיד היה הווייט־נאמי המת, לאחרים, שרצו להישאר בחיים במשך 15 החודשים

ויליאם דפו בתפקיד אליאס (מימין) ותום ברנג'ר בתפקיד ברנס
רוצח עם מצפון ורוצח בלי מצפון

משהו מן המילחמה הזאת? נראה שאתה מטיל ספק בכך. בסוף הסרט אתה מביע תיקווה קלושה ביותר שאולי אמריקה תהיה מעתה ואילך טובה יותר. כאילו אתה בעצמך אינך מאמין בזה.

מצטער לאשר שאת צודקת. אמריקה לא למדה שום דבר. עובדה שהיא עדיין קרועה בין השמאל לימין, עובדה שהיא מתחילה מצב וייט־נאמי חדש במרכז־אמריקה.

ודאי שהימין הקיצוני לא למד כלום. הוא עדיין מאמין ואומר: „היינו יכולים לנצח בוויי־טנאם אילו רק הפוליטיקאים והעיתונות לא היו מוכרים אותנו."

הארורים שהיה עליהם לבלות בתופת, וללכת הביתה.

בנסיבות שכאלה, אתה מוצא את הדברים הנוראים ביותר: רצח של כפר שלם, שגיאות, ארטילריה מפלחת את הראשים שלנו עצמנו, אמריקאים ה־רוצחים אמריקאים — וזה רק חלק מכל מה שקרה.

אתה כבר עובד על סרט חדש?

כן, אני כותב תסריט על האלים החדשים, על הכסף ועל תאוות־הבצע של וול־סטריט.

זה צריך להיות הצד השני של „שנת הדראקון"?

כן, אפשר לומר זאת, את בהחלט יכולה לומר זאת.

פנטסטיק

כשר לפסח

כל מוצרי הניקוי בבקבוק אחד!

★★ חדש! ★★

מעכשיו אפשר להשיג גם

פנטסטיק ספריי

קדם KEDEM כימיקלים יצור וישום תעשיתי בע"מ
ת.ד. 165 אשדוד, טל. 055-33533

אדי מור

מאת יגאל לביב

מי הוא נחום וסקביץ?

נחום וסקביץ, המואשם עם איש־העסקים הישראלי **דויד סופר** בניצול מידע פנימי לעשיית רווחים, בניגוד לחוקי ניירות־הערך האמריקאיים, אינו ידוע בציבור כמו סופר. זה, בעל חברת־ההשקעות **ירדן** ומלון **הילטון** בירושלים, נחשף לציבור לעיתים קרובות.

היל־סמואל כמנתח־מאזנים. אז עבר למחלקה החדשה למיזוגים ולרכישות, וב־1977 התמנה כמנהל־המחלק. הוא ראה כי העסקים עם חברות אמריקאיות גדלים והולכים, וכי לבנקים בריטיים יש חסרונות רבים בהתמודדות עם גופים אמריקאיים בארצם.

גיליון אוקטובר של כתב־העת הבריטי היוקרתי **אקוויזישן** („רכישה") הקדיש את סיפור־הדיוקן ה־חודשי שלו לנחום וסקביץ, המוגדר על־ידי העורך כ„מנהל חבר־הדירקטוריון של **מריל לינץ', אירופה**, ואחד המנוסים בעושי־העסקים בלונדון." וכך הוא מתואר:

„...וסקביץ השחיז את שיניו בעסקות בינלאומיות כחבר, ואחר־כך כמנהל, של מחלקת המיזוגים והרכישות של בנק **היל־סמואל**, שהוקמה בשנות השבעים, בצעד מהפכני שאיחד את עיסקי המיזוג עם הרכישות.

„בשנת 1981 הוא הצטרף **למריל לינץ'** בלונדון כמנהל וכחבר־הדירקטוריון, האחראי לעסקים הבינלאומיים של מיזוגים ורכישות.

„עיסקה שנעשתה באחרונה על־ידו היא מכירת הרשת האמריקאית ציוד־ספורט **הרמאן**, לקונצרן **די**, תמורת 410 מיליון דולר, וכן השתלטות **ראונטרי מאקינטוש** על **סאנ־מארק** תמורת 230 מיליון דולר, אבל הוא עוסק גם בעסקים באירופה ובבריטניה.

„... היה זה מיקרה שווסקביץ קיבל את תפקידו הראשון **בהיל־סמואל**, אחרי שגמר ללמוד עסקים בלונדון. הוא ישראלי על־פי לידתו, חונך בישראל ושירת שנתיים בצבא. אחרי־כן בא ללונדון ללמוד בבית־הספר לעסקים בשנת 1973, במטרה לחזור לניהול עסק מישפחתי של טבק (אביו של נחום וסקביץ היה מייסד **דובק**, ובנו נחום ואחותו אילנה היו בעלי חלק נכבד ממניות החברה — י"ל).

„כשגמר את לימודיו, הצטרף ל־ב־1981, כאשר **מריל לינץ'** פתחה סניף בלונדון, הוא התמנה כמנהל מחלקת המיזוגים והרכישות."

עד כאן חלק משיבחי המגאזין הבריטי. וסקביץ ידוע בישראל קצת יותר. אחרי שניהל עם אחותו מערכה נגד מישפחת **גהל** ששלטה **בדובק**, מכרו השניים את מניותיהם במחיר טוב. לפני כמה שנים מימן יחד עם **עמי פדרמן**, מבעלי מלון **דן**, את הירחון **הורים**, שנסגר אחרי שנתיים. וסקביץ הפסיד בעיסקה 40 אלף דולר.

לפני כמה חודשים יזם הקמת חברה חדשה להשקעות בישראל, שבה שותפים **מריל לינץ'**, איש־העסקים האמריקאי **מיכאל שטיינהארט** וחברת **כלל**. באחרונה נודע כי החברה החדשה עומדת מאחרי רכישת נתח ממניות **דובק**, וייתכן כי וסקביץ מנסה לחזור **לדובק** בדלת האחורית.

דכנר הצטרף לתמאן בלונדון

לונדון הופכת לעיר־מיקלט.

אשר ידלין עבר לשם מניו־יורק, והוא עושה עסקים ליד ידידו מזה שנים **מרדכי אליסון**, מי שהיה מנכ"ל ה**חברה לעבודות־חוץ ונמלים**.

יוסי אפשטיין, לשעבר **מבנק פויכטוונגר**, מנהל מלון בלונדון.

הרב פינחס ארנרייך, שייסד את העיר עימנואל, שוהה בלונדון, ולאחרונה גם **שמואל דכנר**.

דכנר, שעזב את הארץ אחרי התמוטטות קבוצת חברות־המאגרים שהקים, עובד עתה בעיסקי **ליאון תמאן** בלונדון (תמאן הקים בישראל את מלון **דניאל** בהרצליה, והשקיע בחברת ההפקות של **אדי סופר**). יחד עם דכנר מנהל את עיסקי תמאן **יאיר קדישאי**, לשעבר מנהל המחלקה הבינלאומית של בנק לאומי.

בתמורה קיבלה ישראל כמה חשודים יהודיים שברחו מבריטניה.

המועדפים: ח"כ, קצינת מישטרה ואח"ם

המפרק של חברת פ.י.ט. עורך־הדין מיכאל שפיגלמן, הודיע ל־35 אישים כבודים כי ב־2 באפריל תדון נשיאת בית־המישפט המחוזי בתל־אביב, חנה אבנור, בבקשתו להורות על התשלומים ששילמו בעלי פ.י.ט. יורי סלנט וחגי בליך, לאישים הכבודים כבטלים, עקב היותם „העדפת נושים במירמה".

מסתבר כי יומיים לפני שנמלטו לחו"ל, שלחו סלנט ובליך לרשימת ה־35 המחאות בנקאיות, בסך כולל של חצי מיליון דולר. הם אמרו באחרונה למפרקים כי החזירו בכך חובות לחברים. קנה־המידה היה: מן הקטן אל הגדול. דהיינו, קודם החזירו את כל החוב לנושה הקטן, ובהדרגה לגדולים יותר, עד שנגמר הכסף. רשימת־המקבלים מורכבת ממי שנחשבו כחבריהם של סלנט ובליך:

חיים בנציוני, מנוחה בינהקר, ריבה וויגדור ברק, ירדנה ושלמה גינזבורג, אריה גלסמן, שלמה הלוי (מראשי הליכוד בירושלים), שרה הורנשטיין, לימור הורביץ, עדה ויצחק הורוביץ, חרותה הראל (קצינת־התביעות של מישטרת מחוז תל־אביב, ובת בעלי המיסעדה אולימפיה), חגי ולנשטיין (רואה חשבון ידוע), מאירה ורשבסקי, דני לוין, הדס ורמי סלנט, אברהם פילץ (מבעלי דיזנגוף־סנטר), יהושע קוט, אליעזר אבידן, יצחק בלאס (אקטואר קרנות־הגמל של ההסתדרות), בן־ציון ושושנה בצלאל (מנכ"ל רפאל של מישרד הביטחון), הרי גולדן, פליסיה גגשר, יוסף ותלמה ורדי (מנכ"ל מישרד־הפיתוח לשעבר), דבורית ורפי יוספוביץ, איה ואביעזר יערי, נעמי ועוזי לנדאו (חבר־כנסת מטעם הליכוד), אפריים לוי,

לנדאו הראל

מן הקטן אל הגדול

יהודית מירוב, חיים מור, שי סרטון, קימרלינג סופי ואדם (מנכ"ל סניף בנק־הפועלים בניו־יורק), מאירה ושמואל רייזנפלד, ליאה וישראל רוט, קיבוץ בית גיר, קיבוץ געש.

להחזיר כספי עימנואל

המפרק של עיסקי העיר עימנואל, עורך־הדין **יעקב נאמן**, ביקש מבית־המישפט להטיל אחריות אישית לכל חובות החברה על קבוצת מייסדי־העיר. הקבוצה כוללת את מישפחת **זלמן מרגולים** מלונדון, קבוצת הישראלים שבראשות **מוטי זיסר**, והרב **פינחס ארנרייך**.

זלמן מרגוליס, מאנשי־העסקים העשירים בבריטניה, קנה מפינחס ארנרייך, מוטי זיסר ושלושה אחרים את השליטה בעיר עימנואל תמורת חמישה מיליון דולר. את הכסף קיבל כהלוואה שמשך מבנק **טפחות**. המישטרה חוקרת עתה אם הכספים שניתנו לבוני־העיר לחלוקת משכנתאות לא הוצאו במירמה.

נאמן הוא ידיד של זלמן מרגוליס,

פרקליט נאמן

משכנתאות במירמה!

אולם אין הדבר מונע ממנו לפעול נגדו כמפרק. בין היתר השיג הכרזת פשיטת־רגל של יוסי מרגוליס, בנו של זלמן, כערב להלוואה של שיבעה מיליון דולר, שהילווה **בנק לאומי לישראל** לבוני עימנואל. יוסי מרגוליס הוכרז גם כעבריין נמלט, וברח מישראל לבריטניה.

מוטי זיסר פעל בשנים האחרונות במדינות־החסות של דרום־אפריקה, ובאחרונה רכש שטח־קרקע גדול ליד מלון **מנדארין** בתל־אביב. פינחס ארנרייך קיבל זכיון לכריתת עצים במדינת גאבון, והוא מנסה לעניין את **ליאון תמאן** במימון הפרוייקט.

בורסה

למה מתתיהו ליפשיץ מגייס כספים?

חברת **מתתיהו ליפשיץ** מגייסת עתה ארבעה מיליון דולר בצורת זכויות ומניות חדשות. גיוס ההון נועד להקטנת חובות החברה לבנקים **לאומי והפועלים**.

החברה עברה בשנתיים האחרונות אירגון מחדש, שהוציא אותה מהמשבר הפינאנסי. מיספר העובדים צומצם, החובות לבנקים נפרסו לזמן ארוך.

החברה קיבלה עבודות־בניה בהיקף של כ־20 מיליון דולר, והיא מקימה עתה כמה פרוייקטים גדולים בבעלותה:

● 80 דירות־פאר ליד גן־העצמאות בירושלים.

● השלמת מלון בן 250 חדר ברחוב הנביאים בירושלים. נחתם חוזה עם חברת **חרות** על מסירת מלון מושלם בעוד שנה, בתנאי עיסקת־מפתח.

● נחתם חוזה עם חברת **שרתון**, שתנהל מלון שליפשיץ משלים בים־המלח. המלון ייגמר בעוד שמונה חודשים, ויהיה בן 220 חדר, עם מרכז־בריאות גדול. יושקעו בו 10 מיליון דולר.

טיפ

אחת החברות הישראליות הנסחרות בבורסה האמריקאיות היא **עוש"ם**. שים לב למניותיה. החברה מצפה לתוצאות טובות, שיתפרסמו באפריל, בתום הריבעון הראשון.

החברה, בעלת מיפעל לרובוטים תעשייתיים בחיפה, השקיעה בתוכנה מתקדמת. היא הנפיקה לפני שנתיים בבורסה האמריקאית, ועם בעלי מניותיה נמנה הישראלי החי בארצות־הברית, **עוזי רסקין**, ובנו של **אהרון דברת**, מנכ"ל חברת **כלל**.

המומחיות של שימחה סדן

חברת **הפניקס** שכרה את שירותיו של הפרופסור **שימחה סדן**, כדי לסתור את טענות כונסי־הנכסים של **פ.י.ט** נגד **הפניקס** ובעליה, **דויד ויוסף חכמי**.

אין ספק כי סדן הוא מומחה בתחומו, אולם כמה אנשים הרימו גבה כאשר שמעו על מינויו. **בנק המיזרחי** מינה את סדן לפני חמש שנים כמנהל מטעמו של חברת **מגן גולדמן**, שייצרה כספות. חובות החברה לבנק היו אז חמישה מיליון דולר. אחרי שנה וחצי של ניהול על־ידי סדן והכלכלן **אברהם טברסקי**, הגיעו החובות לבנק ל־17 מיליון דולר. סדן הודח. הבנק משלם את ההפסדים.

משה לביא, מנהל חברת הברוקרים הגדולה **הראון את לביא**, זוכר את היום שבו באו אליו שימחה סדן **ומשה זנבר** כמנהלים בחברה **לזר פרינץ**. הם הציעו לו לרכוש מניות של החברה במיליון דולר, ולשעבר תמורת ההשקעה גם את הזכיון שיש לחברה לכריתת־עצים בליבריה. לביא הסכים, בתנאי השניים ישקיעו דולר מול דולר. העיסקה לא יצאה לפועל. אחרי זמן קצר התמוטטה **לזר פרינץ**.

יולי עופר בקנטרי־קלאב

הקנטרי קלאב בהרצליה, שהוקם על־ידי חברת **גני ספורט ונופש בע"מ**, עבר לבעלות איש־העסקים **יולי עופר**. החברה היתה של **חיים עובדיה שאשא**, שהיה בשעתו גדול סוחרי המטבעות והמדליות בישראל. ההשקעה בקנטרי קלאב גררה אותו להלוואות כבדות בשוק האפור ולבנקים, שהגיעו לחמישה מיליון דולר. כדי להיחלץ מחלק מבעיותיו העביר את הקנטרי־קלאב לעופר.

יד אינה רוחצת יד

מרדכי פלד הוא ישראלי, המנהל את מחלקת־החינוך בסוכנות היהודית בניו־יורק. מישרדי הסוכנות נמצאים במקום היקר בניו־יורק, שדרות פארק 515.

נראה שפלד עמוס עבודה, ומזכירותיו ועוזריו אינם מספיקים לו, שכן בתחילת השנה קיבל לעבודה מזכירה חדשה בשם **אירית ליטוואק**.

אירית היא אשתו של **דויד ליטוואק**, הנציג המיסחרי של ישראל, היושב בבניין אמפייר־סטייט. תחילה ניסה ליטוואק לסדר לאשתו עבודה במישלחת־מישרד־הביטחון, ולא הצליח. אחר־כך ניסה בקונסוליה, וגם שם לא הצליח. מציאת תעסוקה לאירית היתה קשה, שכן היא מוכנה לעבוד רק בשלושת־ריבעי מישרה, כי עליה לטפל בשני ילדיה.

מובן שהעובדה שפלד קיבל את אשתו של ליטוואק לעבודה אינה קשורה בעובדה שאשתו של פלד, **רותי**, התחילה לעבוד באותו הזמן כעוזרת בנציגות המיסחרית אצל ליטוואק.

רונית אנטלר

חור ברשת

נהג'י הטכסי מאיימים

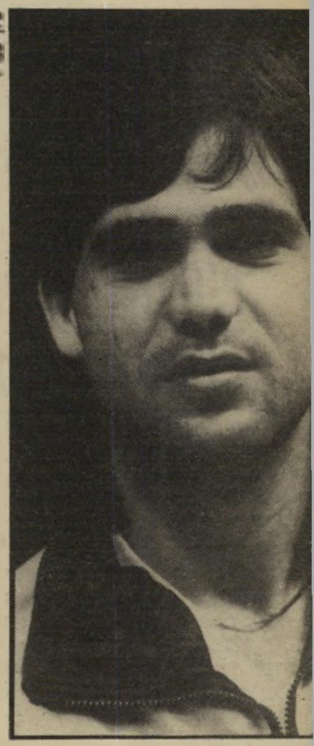

בדורגלן בן־הרוש
בלי מזל

שחקן־ההגנה של בית"ר ירושלים, משה בן־הרוש, כועס. בן־הרוש, הבטוח בכישוריו, לא כל־כך מבין למה המאמן לא מציב אותו בתפקיד הבלם האחורי, ומעדיף על פניו את רגליו של חנן אזולאי, קפטן הקבוצה.

למזלו, ואולי לא כל־כך למזלו, הורחק אזולאי לשני מישחקים, אחרי שהחליף את הרגליים בידיים והיכה ופגע בשחקן שמשון תל־אביב.

אז אזולאי הורחק, ובן־הרוש הצעיר התייצב במקומו, במקום שכל־כך רצה, כאיש האחרון שלפני השוער. אבל המזל לא היה לצידו. בית"ר ירושלים סיימה את שני המישחקים האחרונים שלה בתיקו עלוב. תוצאה לא מעודדת מבחינת מיקומה של הקבוצה בצמרת הטבלה. הפער הצטמצם ל־7 נקודות בלבד, והמאבק על האליפות עדיין קשה ולא בטוח.

לתומכי בן־הרוש יהיה קשה עכשיו לבוא ברדרישות למאמן, דרור קשטן. הם לא יוכלו לטעון שבן־הרוש מוכשר יותר, טוב יותר ומוצלח יותר מאזולאי כבלם אחורי. הוא לא הוכיח זאת.

ובינתיים מחכים בירושלים שאזולאי יחזור למקומו הטיבעי, ובעיקר שהקבוצה תחזור למרץ שאיפיין אותה במחזורים האחרונים.

השבוע אמרו נהגי המוניות בבירה, שהם לא ילכו עוד לראות את בית"ר, אם גם השנה תחמוק להם האליפות מבין הרגליים.

שרף: אם ירצה — ישאר

ככה זה כשמנצחים: שוכחים את הטענות, את ההכפשות, את הקיטורים.

זוכרים שסיפרתי לכם שמקומו של צביקה שרף, מאמן מכבי תל־אביב, לא בטוח לקראת העונה הבאה? במכבי דאגו להדליף ששרף כנראה יסתפק בארבע שנות־אימון, ולא יעבור לשנה החמי־שית במכבי תל־אביב. עוד סיפרו להתחייב לפניו. אחרי הנצחונות האח־רונים של שרף לא העז איש בהנהלה המצומצמת של מכבי להבטיח לקליין מקום לעונה הבאה.

עכשיו מספרים שם, „בכספת" הס־גורה, שהכל תלוי בשרף. אם ירצה — ישאר במכבי. אם ירצה — יעזוב. היום

מאמנים שרף וקליין
מה יהיה בעונה הבאה?

שם, כי רלף קליין יגיע לארץ כדי לסגור הסכם עם ראשי מכבי. אבל כל זה היה לפני שמכבי עלתה לגמר גביע אירופה לאלופות.

אחרי הנצחונות האחרונים, הגיע אומנם קליין לתל־אביב, אבל חזר כל־עומת שבא. ראשי מכבי לא היו מוכנים הוא זה שיחליט על מקומו ועל עתידו.

על הפרקט אומרים, שלשרף קצת נמאסו המתחים במכבי, ולמרות כל הנצחונות והשבחים שמרעיפים עליו הוא כנראה יעזוב. הוא לא שוכח ל־ראשי מכבי את ההדלפות המרושעות בתחילת העונה.

הדרבי התל־אביבי

אלי דריקס הבקיע גול לשער הפועל, השאיר את מכבי תל־אביב בתמונת האליפות, והכי חשוב – הקפיץ את יציע אוהדי מכבי. עוד ניצחון למכבי תל־אביב בדרבי החשוב שבין שתי העירוניות: מכבי למעלה, הפועל ירדה עוד שלב.

הציפור של ויינקרנץ

אם בכדורסל עסקינן, אז בהפועל תל־אביב הכל דווקא כשורה. בתחילת העונה סיפרו שם, שמשה ויינקרץ, ש־הגיע ממכבי תל־אביב, הוא בעצם גיס חמישי ולא כל־כך רוצה בטובת הק־בוצה. היום הם מרוצים, והחליטו להח־תים את ויינקרץ לעונה נוספת.

מאמן ויינקרץ
לא גיס חמישי

ויינקרץ, כמו מאמנים אחרים בארץ, חשב אולי לחזור לאמן את מכבי תל־אביב, אבל עד שהם יחליטו שם, הוא ככל הנראה יילך על בטוח. גם הוא יודע שטובה ציפור אחת ביד משתיים על העץ.

כוס במקום כדור

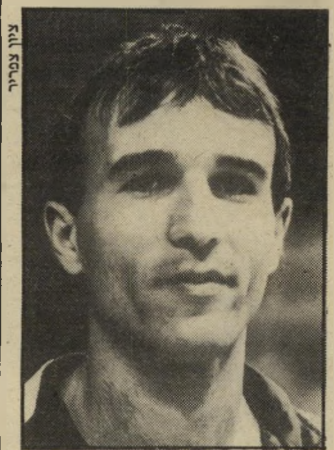

כדורגלן כהן
כמה טוב –

כשבוע הבא יחגגו בירושלים. לא, אל תדאגו, הם לא חוגגים עדיין את האליפות, הם יחגגו בחתונתו של שח־קן־הקישור המצויין אבי כהן.

ולמה בעצם זה כל־כך מעניין? כי יש קצת רכילות בעניין החתונה הזו. אחותו של אבי היא דליה כהן. ודליה זו היא חברתו של המאסטרו הירושלמי, אורי מלמיליאן. שלוש שנים ועוד קצת מסתובבים השחקן המוכשר ודליה, וע־דיין לא החליטו אם הם רוצים להתחתן. ואבי הצעיר, שהכיר את רעייתו לעתיד רק לפני שנה, הפתיע את הוריו והכריז על חתונה.

כדורגלן מלמיליאן וחברה דליה כהן
– שיש גיס על המיגרש

במיגרשים מרבים לספר על כך ש־מלמיליאן כבר שנים דואג לאבי על המיגרש: משתף איתו פעולה, כמו גיס נאמן, שולח לו כדורים, נלחם כדי ש־כהן יהיה בהרכב.

בכלל, זה נורא טוב שיש לשחקן — אפילו שהוא מוכשר — איזה גיס קצת יותר מוכשר והרבה יותר אהוד על ה־מיגרש.

מעניין אם בחתונה הם ידרכו על כוס, או על כדור.

אחרי הסמבה — צרות בבית

באגודת מכבי תל־אביב מחכים בקוצר־רוח לאלדד בוקשפן. ולמה הם כל־כך רוצים שבוקשפן יחזור כבר מבראזיל? אז ככה. בוקשפן הוא היושב־ראש של האגודה התל־אביבית, והוא זה שיצטרך, לקראת פסח, להשיב על כל הקושיות.

ומהן? למשל, מי יהיה מאמן מכבי תל־אביב כדורגל בעונה הקרובה. למשל, מי מוותיקי מכבי תל־אביב יהיה חבר בוועדה המיקצועית של מחלקת הכדורגל.

אתם זוכרים שסיפרתי לכם שוותי־קי מכבי תל־אביב — שחקני־עבר, מאמנים ואוהדים שרופים — התאגדו ודרשו להיות שותפים אמיתיים ופעי־לים בכל דבר בכל הקשור למחלקת הכדורגל? אז לפני שנסע בוקשפן ל־בראזיל, הוא הספיק לעשות שני דב־רים: הוא הוזמן לברך את שחקני אורטז ומכבי לפני תחילת המישחק. אתם בטח זוכרים שהוא הודיע שאם הוא לא יוזמן לרדת לפרקט הוא יתפטר. וחוץ מזה הוא גם השיג פשרה עם הוותיקים: קיבל את הצעתם ששני ותיקים יהיו חברים בוועדה המיקצועית ויוכלו ל־השפיע בענייני כדורגל.

הוותיקים בחרו במיכאל גרשוביץ ובישראל חליבנר. ואחרי שהכל בא על מקומו בשלום עלה בוקשפן למטוס ונסע לקרנבל.

אבל בעודו מרקד ומפזז עם רקד־ניות־הסמבה היפות בריו, החליטו הוו־תיקים שהם לא מסתפקים בשני חברים בוועדה המיקצועית. הם החליטו להו־סיף עוד חבר, ולהגדיל את השפעתם לשלושה נציגים. גרשוביץ ויתר, ובמ־קומו נבחרו ג'רי בית־הלוי ודב מליס.

בעוד הוותיקים עוסקים בבחירות פנימיות, נודע לנו שיושב־ראש מחל־קת־הכדורגל, גדעון בריקמן, לא כל־כך מסכים לצרף שלושה ותיקים מנו־סים לוועדה שלו.

לבוקשפן יהיה בשבועות הקרובים קשה. בריקמן לא מסכים. הוותיקים לא מוכנים לוותר, והוא יצטרך לתמרן בין הכוחות.

בשבועות הקרובים נדע איך יסתיי־מו הקרבות המילוליים במכבי. קרב אחד כבר כנראה הסתיים: מכבי תל־אביב לא תהיה השנה אלופה.

לפני שחותמים
בודקים את החותמת

בכותרת של המודעה הזאת היתה צריכה להיות מילה אחת בלבד: "תודה".
תודה לך, הצרכן, ולעוד רבים רבים שנתנו לנו להבין שלא רק אנחנו חושבים שיש לנו מוצר מעולה.
אבל... אנחנו בבעיה ואתה יכול לפתור אותה.
ההצלחה של רהיטי מזרונית גררה גל של חיקויים. חיקויים שעולים מעט פחות אבל שווים הרבה פחות.
שים לב, רהיטי מזרונית היחידים שנותנים פתרון מלא לבעית חוסר מקום. היחידים שהמודולריות שלהם אינה באה על חשבון היופי והאופנתיות. היחידים העשויים בטכנולוגית עץ וריפוד משובחת והיחידים שקבלו את פרס תעשית הרהיטים האירופית (5TH INTERNATIONAL FURNITURE EUROPE REWARD) רהיטי מזרונית נמכרים בעשרות נקודות מכירה ברחבי הארץ.
כשאתה נכנס לקנות, אנא, ודא שתווית כדוגמת זו המוצגת במודעה אכן נמצאת על הרהיט.

גולף - סט סלוני 3+2+1 עם אפשרות פתיחה עד 5 מיטות.

לנוחותך, קח עימך את רשימת חנויות המפעל בהן מוצגת תוצרת מזרונית בלבד, ושוב... "תודה".

תל אביב:
אילת 58 יפו-תל-אביב 03-822522
הרצל 30 03-824720
בן יהודה 93 03-232971

ירושלים:
ישעיהו 6 ע"י קולנוע אדיסון 02-224656

חיפה:
נורדאו 19 (המדרחוב) 04-668950

אילת:
השחם פינת היעלים 250/1 059-72041

וגם, ברשתות השיווק הגדולות
ובחנויות רהיטים מובחרות ברחבי הארץ.

קלוב - סט סלוני 3+2+1 בעיצוב צעיר יפהפה (אפשרות פתיחה למיטה זוגית).

מזרונית פייראייזן בע"מ
מח' השיווק, החופר 12 אזור התעשיה,
חולון 804109, 03-5560711

ירון - ספת נוער, מכילה ארגז מצעים קפיצי והופכת למיטה כפולה.

קול המפרסם

מזרונית של החבר'ה
פעם ספה פעם מיטה

י"ז באדר תשמ"ז, 18.3.1987 מיספר 2585 שנה 51 המחיר 3.50 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

פרשת שוחד מיני גם בין עולי ברית־המועצות

מין או פיטורין!

ולנטינה טייץ

המאבק בתוככי גוש אמונים

וידויים של "מתפקרים"

רחל המרחלת על מאיר כהנא